

H. SZABÓ LAJOS

**KOSSUTH EMLÉKEK
VESZPRÉM MEGYÉBEN**

KOSSUTH LAJOS
születésének 195. évfordulóján ajánlom
a kossuthi hagyományok ápolójának,
HADNAGY LÁSZLÓNAK
emlékére

PÁPA, 1997.

Írta: H. SZABÓ LAJOS
Szerkesztette: M. PÁSZTOR JÓZSEF
Lektorálta: GAVLIK ISTVÁN
Fényképezte: H. SZABÓ LAJOS
A fényképeket kidolgozta: PORST FOTÓ Pápa

*E könyv
a Kossuth Szövetség,
a Kossuth Alapítvány
és az Opel Marsal cég
anyagi támogatásával készült*

ISBN 963 550 099 8

TARTALOM

AJÁNLÁS

ELŐSZÓ

KOSSUTH KULTUSZ VESZPRÉM MEGYÉBEN

A Csárdapusztai kápolna mint Kossuth emlékhely
Kossuth Lajos és a Balaton
Adalékok a Kossuth gyermekek Veszprém megyei bujdosásához
Emlékhelyek létesítése a Kossuth gyerekek menekítésének helyszínein
Kossuth Ferenc Veszprém megyében
A zempléni Kossuthok ivadékai Veszprém megyében

VESZPRÉM MEGYEIEK TALÁLKOZÁSA KOSSUTH LAJOSSAL ÉS CSALÁDJÁVAL

A Veszprém megyeiek turini látogatása és élményeik Kossuth Lajosról
Részlet Perlaky Géza 48-as honvéd hadnagy naplójából
Nagydémről indul el... Kossuth Lajos „Mikes Kelemen”-je
Kossuth egykori barátja a gecsei temetőben nyugszik
A veszprémi iparosok találkozása Turinban Kossuth Lajossal és Eberhardt Károllyal

KOSSUTH LAJOS VISSZAHONOSÍTÁSÁNAK KEZDEMÉNYEZÉSE VESZPRÉM MEGYÉBEN

Kossuth Lajos mint díszpolgár
Kossuth Lajos Pápa város díszpolgára
Kossuth Lajos Veszprém város díszpolgára
Kossuth Lajos Sümeg város díszpolgára

KOSSUTH LAJOST GYÁSZOLÓ VESZPRÉM MEGYE

KOSSUTH-SZOBROK VESZPRÉM MEGYÉBEN

A balatonkenesei Kossuth-szobor története
Kossuth-szobor Balatonalmádiban
Az ajkai Kossuth-szobor története
A világ első köztéri Kossuth-szobra Siómaroson
Csikász Imre Kossuth-szobra Veszprémben
Emléktábla-avatás Ajkán
Kossuth-emléktábla Zircen

KOSSUTH LAJOS NEVÉT VISELŐ INTÉZMÉNYEK VESZPRÉM MEGYÉBEN

Kossuth Lajos Általános Iskola Ajkán
Kossuth Lajos nevét vette fel a veszprémi 1. számú Általános Iskola
Gondolatok a balatonfüredi Kossuth Lajos-forrásról és -kútházról

VESZPRÉM MEGYEI KIADVÁNYOK KOSSUTHRÓL

Könyvek, versek, dalok és emlékérmek
Kossuth Lajos étkezési szokásai és a nevét viselő ételek megyénkben
A Kossuth Szövetség alakulása és működése
A Kossuth-díj alapítása és adományozása, Veszprém megye Kossuth-díjasai
A VI. Országos Kossuth-tábor Pápán
Kossuth emléknapi Veszprém megyében

UTÓSZÓ

AJÁNLÁS

Kossuth Lajos emlékei Veszprém megyei vonatkozásainak tudományos ismeretterjesztő feldolgozásával H. Szabó Lajos egyrészt újabb maradandó emléket állít a magyar történelem egyik meghatározó személyisége születésének 195. évfordulójára, másrészt érzékletesen ráirányítja figyelmünket a magyar polgári forradalom és szabadságharc közelgő 150. évfordulójára, valamint annak illő megemlékezésére.

Kossuth Lajos életének Veszprém megyéhez fűződő - a levéltári kutatások által feltárható - történésein túl a szerző vállalkozott a Veszprém megyei személyiségek, települések és szerveződések Kossuthhoz kapcsolódó emlékeinek, megemlékezéseinek átfogó bemutatására is. A korabeli dokumentumok, versek, visszaemlékezések, dalok, sőt étkezési szokások és receptek összegyűjtésével, leírásával a könyv megidézi a múlt század történelmet formáló jelentős korszakát, a Kossuth-kultusz kialakulásának körülményeit.

Megismerkedhetünk a nagydémi születésű Ihász Dániel életével, akit kortársai - a 32 éven át tartó hűséges szolgálata elismeréseként - Kossuth „Mikes Kelemenjeként” emlegettek.

Korábbi dokumentumokkal színesítve mutatja be a szerző Kossuth visszahonosításának szorgalmazását is célzó pápai (1887) veszprémi (1889) és sümegi (1893) díszpolgári cím adományozás történetét.

Úgyszintén érzékletesen kerül bemutatásra a Kossuth-szobrok állításának korabeli története, kiemelten a balatonkenesei (1899), a balatonalmádi (1903) és ajkai (1904) szobrok megvalósulásának körülményei.

A változatos tartalmú helytörténeti összeállítás egyik legfőbb erénye, hogy nem elégedett meg a múlt bemutatásával, hanem aprólékos és körültekintő kutató munka eredményeként feltárta a közelmúlt és a jelenkor megemlékezéseit, melyek közül kiemelkedtek Kossuth Lajos halálának 100. évfordulóját kísérő rendezvények a veszprémi megyeházán éppúgy, mint Bakonyság és Bakonyszentiván közös határainak találkozásánál álló Csárdapusztai kápolnánál, a Lókút-óbányai kastélynál, a mencshelyi evangélikus lelkészlaknál, avagy Halimbán az egykori Boros-féle ház előtt.

Érdekes olvasmány a Veszprémben élő leszármazott Haracsekné Kossuth Dóra Erzsébet története és hagyományápolási törekvése.

A tartalmas kötet végén izgalmas összeállítással találkozunk, amikor megismerkedhetünk a Veszprém megyei, illetve a megyéhez kötődő Kossuth-díjasok rövid bemutatásával.

A könyv egyben biztatásul is szolgál a Kossuth-emlékek további kutatására és ápolására, melyhez szervezeti keretet is biztosít az 1991 óta tevékenykedő Kossuth Szövetség.

A Pápan élő és aktív honismereti munkát végző H. Szabó Lajos helytörténész legújabb könyve izgalmas és sokoldalú olvasmányul szolgál a magyarság és Veszprém megye története iránt érdeklődő kedves olvasó számára, egyben a kötet művészi formájával és kivitelével Kossuth-emlékkönyvként is használható.

Dicséret és elismerés illeti a szerzőt csakúgy, mint az emlékkönyv megvalósulásában részt vett valamennyi lelkes közreműködőt.

Veszprém, 1997. szeptember 21.

DR. ZONGOR GÁBOR
a Veszprém Megyei Közgyűlés elnöke

„S felnövekszik, lombot hoz, virágot
A szabadság élő fája majd...
Óh! - legyen mindörökké áldott;
A ki érte küzdött érte halt!”

(Soos Lajos: Kossuthoz című verséből)

ELŐSZÓ

E könyv tisztelgés a nagy szabadsághős, Kossuth Lajos emléke előtt, akit szoros emberi és családi kapcsolatok fűztek Veszprém megyéhez. A Kossuth emlékhelyek legjelentősebb megyei színtere Kisdémpusztá, Meszlényi János egykori birtokának központja, amely a hajadon Meszlényi Terézia lakhelye volt. Bár írásos emlék hézagosan maradt fenn, a szájhagyomány megőrizte, hogy Kossuth Lajos udvarlása során, eljegyzése alkalmával, majd Meszlényi Teréziával kötött házassága révén többször is járhatott apósa házában. Biztosan tudjuk, hogy Kossuth Lajos és Meszlényi Terézia pesten kötött házasságát a Csárdapusztai kápolnában megáldották. A néphagyomány azt is megőrizte, hogy Kossuth Lajos járt a Kisdémmel szomszédos Lovászpataon evangélikus lelkészénél és a nagydéli Ihász családnál, akiknek fiával Ihász Dániellel egy életre szóló barátságot kötött. Ihász Dániel mint a szabadságharc alezredese, az emigrációba is elkísérte Kossuthot angliai és amerikai körútja során, majd Olaszországban találtak közös otthonra.

Bizonyára kisdémi tartózkodása alkalmával találkozott Gelsei Bíró Vincével, a Meszlényi családdal jó szomszédságban élő Gic-páltelekpusztai birtokossal, aki mint a szabadságharc huszár alszázadosa a bukás után is Kossuth híve maradt. Később mint az ugodi választókerület országgyűlési képviselője, az első között kezdeményezte Kossuth Lajos visszahonosítását és anyagilag támogatta Kossuth könyvtárának megvásárlását és hazahozatalát.

Az említettek mellett Kossuth Lajos bizonyára járt felesége rokonainál Lókút-Óbányán, amelyet sejtetni enged Kossuth Ferenc időskori visszaemlékezése a lókúti elfogatásukról és egy korábbi családi nyaralásról.

Megyéinkbeli tartózkodásának egyetlen írásos emléke maradt fenn Balatonfüredről. Bizonyítottnak látszik, hogy Kossuth Lajos 1842 júliusában a Tihanyi Apátság vendéglőjében szállt meg, ahol megírta az első és híressé vált fürdőlevelét, melyben ostromozta az elmaradott közállapotokat és szorgalmazta a balatoni gőzhajózás megindítását.

Bizonyára a széleskörű rokoni és baráti kapcsolat érlelte meg Kossuthban, hogy gyermekei menekítését a felesége révén rokon, csikvándi földbirtokos Boros Sándor nemzetőrkapitányra bízza, hogy az ő vezetésével Veszprém megyében találjanak menedéket.

E széleskörű rokoni kapcsolatok és baráti kötődések nem múltak el nyomtalanul megyénk lakosságának emlékezetéből. Kossuth Lajos életműve előtti tisztelgés mellett bizonyára ezek is közrejátszottak abban, hogy a történelmi Veszprém megyében állították fel a világ első köztéri Kossuth-szobrát, amelyet hamarosan mások is követtek Balatonkenesén, Balatonalmádiban és Ajkán. A pápaiak és Gersei Bíró Vincze kezdeményezése mellett szinte az egész megye lakossága követelte Kossuth apánk visszahonosítását, majd több város képviselő-testülete díszpolgárrá választotta (Pápa, Veszprém és Sümeg). Megyéinkben ma sincs olyan település, ahol ne lenne Kossuth utca, mellette számos iskolát és más intézményt neveztek róla. Ajkán és Zircen emléktábla hirdeti nevét, miközben márványba vésve örökítették meg gyermekei menekítésének helyszíneit, Halimbán, Mencshelyen és Lókút-Óbányán, továbbá gránittábla emlékeztet arra, hogy a Csárdapusztai kápolnában áldották meg Kossuth Lajos és Meszlényi Terézia házasságát. E tárgyi emlékek felállítása mellett számos megyénkben élő

vagy itt született író és költő verseiben és prózai formában méltatta és magasztalta emberi nagyságát, hűségét a haza iránt.

Mindezekről és még sok más eddig kevésbé ismert Kossuth emlékről olvashatnak e kiadványban, melyben kísérletet tettünk az eddig tisztázatlan kérdések felderítésére, tévhitek eloszlatására is.

A kiadványt Kossuth Lajos születésének 195. évfordulója emlékére adjuk ki, mintegy előhírnökeként számos más kiadásra tervezett műnek, amelyek várhatóan a magyar polgári forradalom és szabadságharc 150. évfordulójára emlékező években (1998-1999) látnak napvilágot.

E kegyeletes emlékezés diktálta könyv több éves levéltári, könyvtári kutatás és helyszíni gyűjtőmunka eredménye, melyben Kossuth Lajosnak és családjának Veszprém megyei emlékeit, emlékhelyeit - újakkal kiegészítve - foglaltuk össze és tárjuk a kedves olvasó elé. Reménykedve, hogy megyénk helytörténeti irodalmát is gyarapító kiadvány méltó módon mutatja be a 19. század dicső korának s nemzedékének vezéralakját Kossuth Lajost, a nagy államférfit és hazafit, kinek neve, élete és munkássága egygé forrott nemzetünk felemelkedéséért és szabadságáért, majd fennmaradásáért folytatott szakadatlan küzdelemmel.

Ismereteink szerint elsőként, több kiadványban a szülőföld, Zemplén megye állított emléket Kossuth Lajosnak. Bizonyára e kiadvány lesz a második olyan összefoglaló munka, amely egy másik megye Kossuth emlékeit, emlékhelyeit igyekszik közös műben bemutatni.

Jókai Mór az egykori pápai diák Kossuth Lajos temetésén gyászbeszédét e szavakkal fejezte be: „Az örök hazában hirdessék nevednek emlékét a késői századok.” - E gondolatok beteljesedésének reményében kívánjuk, hogy a polgári forradalom és szabadságharc 150. évfordulójának emlékeiben, majd az azokat követő időszakban is, hozzanak össze minden magyart azok az értékek és nemes eszmék, amelyek bölcsője a dicső 19. század volt, s a benne szereplő hazafiakat Kossuth Lajossal egyetemben eszményképekké formálva példaképül állítsa a jelen kor nemzedéke elé. Végezetül azt az összefogást, azt az egyetértést kívánjuk hazánk minden polgárának, amely 1848-ban volt. Kossuth szavaival élve „Azt keressük ami összeköt, nem azt ami szétválaszt.”

E gondolatok jegyében ajánlom könyvemet mindazok figyelmébe, akik a kossuthi életpálya Veszprém megyei szakaszával bővebben kívánnak megismerkedni s kiket a szülőföld szeretete és történelme iránti érdeklődés e megyéhez köt.

a SZERZŐ

KOSSUTH

**„Ez a hét betű a magyar égbolt
göncölszekere, mely mindig mutatja az
utat a szabadság győzelme felé.”**

(Juhász Gyula)

„Széchenyi István csak a legnagyobb magyar,
Deák Ferenc csak a haza bölcsé,
de Kossuth Lajos az Apánk volt!”

(Juhász Gyula)

KOSSUTH KULTUSZ VESZPRÉM MEGYÉBEN

Kossuth Lajos a történelmi Magyarországon lezajlott felkelések, forradalmak, szabadságharcok dicső alakjainak kimagasló személyisége, akinek példás élete s életének sorsfordulói - közte név- és születésnapja, halálának évfordulója - mind mind alkalmat adnak a nagy államférfi életműve előtti tisztelgésre az országhatáron belül és azon túl élő magyarság körében. Az elkövetkezendő években különösen méltó alkalmat nyújt a megemlékezésre az 1848-1849-es polgári forradalom és szabadságharc 150. évfordulója, melynek emlékei (1998-1999) várhatóan országos és határainkon túli eseménysorozattá növekednek. E két éves ciklusban hazánk szabadságának és függetlenségének kivívásáért és megtartásáért küzdők sokaságáról való megemlékezés egyaránt alkalmat kínál a kossuthi szabadságeszme ápolására, a múlt század sorsfordító eseményeinek felidézésére. Így Kossuth és családja életének és munkásságának bemutatására, közte a Veszprém megyéhez kötődő emlékek, emlékhelyek felidézésére és bemutatására is.

Bizonyára minden magyar, aki bármilyen fokon iskolázott s bármilyen sugallatú könyvből tanulta is a történelmet, rokonszenvvel őrzi mindazokat az ismereteket, amelyek Kossuth Lajos személyével, mint államférfival, mint jobbágy felszabadítóval összefüggnek. Szinte hihetetlennek tűnik, hogy hívei és tisztelői hazánkban és azon túl mennyi, - néha becéző - jelzővel illették a másfél évszázad során. Míg Széchenyit a legnagyobb magyarnak, Deák Ferencet a haza bölcsének nevezték, addig Kossuthot a magyarok Mózeseként, a magyar szabadság apostolaként, idős korában turini remeteként tisztelték országszerte. A magyar néptől akkor illette legnagyobb elismerés, amikor levett kalappal „Kossuth Apánk”-ként ejtették ki nevét.

A néptömegek, a szegények védelmezőjének tartották, neki tulajdonítva a jobbágyfelszabadítás nagy művét, a 816 ezer parasztcsalád felszabadítását, a jogegyenlőség és közhatalviselés bevezetését. Míg a debreceni kapuőr „a magyarok messiása” jelzővel illette, a várpalotaiak mindnyájunk atyjának nevezték, és halála után a családhoz küldött részvéttáviratban is a „nép atya” jelzővel fejezték ki tiszteletüket. A balatonkenesiek „bilincsoldó messiás”-ként nevezték, és a Kossuth-téren álló szobrának talapzatán is e jelző olvasható.

Korunkban gyakran a „leghívebb magyar” jelzővel illetik, hiszen személye az elvhűség mintaképeként él őseink és a jelenkori hazafiak emlékezetében. A leghívebb magyar megjelölést használja a Kossuth Szövetség számos emblémán és halálának 100. évfordulójára kiadott emlékérmén is. Hallani a legmagyarabb magyarként említeni nevét, míg a szabadságszerető népek táborában a szabadság, egyenlőség, testvériség bajnokaként tisztelték. Mint a magyar szabadság apostola még a mi korunkban is ő volt az 1944-es és az 1956-os szabadságmozgalmaink megtermékenyítője. A trianoni békediktátum alapján határainkon túlra szorult magyarság és az anyaország között jelenleg is ő az egyik összekötő kapocs, ő nemzeti létünk hordozója, eleven része, - **ő Kossuth!**

Az egykori jobbágyfalvak felszabadított jobbágyainak utódai, századunk közepéig a Krisztus utáni második szentként tisztelték Kossuthot, akinek fényképe a tisztaszoba falán függött a katolikus szentek közelében, legfőképpen pedig a protestánsok vallásalapító példaképeinek, Luther Mártonnak és Kálvin Jánosnak arcképei mellett. A szabadságharc zászlóbontásának

ötvenedik évfordulóján (1898) sok ezer példányban kiadott színes nyomatok - melyeken gyakran szerepel Kossuth személye - még ma is megtalálhatók a nagyszülők lakta szerényebb berendezésű szobák falain s innen kerültek be falusi közgyűjteményeinkbe, köztük a Malomsoki Helytörténeti Gyűjteménybe.

Az egykori jobbágyivadékok, a jelenben élő idősebb nemzedék nagy- és dédapái - akik közül számosan e század közepéig éltek köztünk - tiszteletből megemelték kalapjukat Kossuth nevének hallatára vagy amikor elhaladtak egy Kossuth-szobor előtt. E sorok írója előtt ismert, hogy az 1930-as évek végéig, amikor a malomsoki és a marcaltői földművelők a pápai vásárra szekerezve elhaladtak az ihási csatatéren felállított 48-as emlékmű előtt, kalaplevéve tisztelegtek Kossuth Lajos és honvédeknek emléke előtt.

Ki ne jegyezte volna meg tanulmányai során a megnyerő külsejű ügyvédről, hogy a Zemplén megyei Monok szülötte, aki 1802. szeptember 19-én látta meg a napvilágot egy birtok nélküli evangélikus nemesi család elsőszülött gyermekeként. Ki ne ismerné a politikust, a pozsonyi országgyűlés követét vagy Pest megye országgyűlési képviselőjét, akiért a márciusi forradalmak napjaiban a bécsi nép éppúgy lelkesedett mint a pesti tömeg és a falvak frissen felszabadított jobbágjai. Amennyiben a forradalmunk napjaiban, vagy később a szabadságharc csatáterein megkérdezték volna az érte lelkesült ifjúságtól; - vajon leugranának-e a toronyból, hogy Kossuth Lajost megmentse? - gondolkodás nélkül azt felelték volna: Le bizony!

Ki ne ismerné a publicistát, az Országgyűlési Tudósítások és a Törvényhatósági Tudósítások fáradhatatlan kibocsátóját, vagy a Pesti Hírlap börtönben edzett szerkesztőjét, vezércikkeinek íróját, valamint a radikális hangvételű röpiratok s Széchenyi őt bíráló Kelet Népe című könyvére válaszoló Felelet-ét. Ki ne ismerné az ipar és kereskedelem felemelkedéséért küzdő közgazdászt; aki a hetilapokban programot is ad, meglátva, hogy „...ipar nélkül a nemzet félkarú óriás...”, majd így biztat a kereskedelem fejlesztésére: „...tengerre magyar, el a tengerre...” Ő volt az aki szorgalmazta az Iparkiállítást, a Kereskedelmi és Gyáralapító Társaság létrejöttét, egyúttal az osztrák iparcikkek visszaszorítására, a magyar áruk fellendítése érdekében kezdeményezte a magyar Védegylet hálózatának kiépítését.

Ki ne ismerné az 1848. április 7-én kinevezett első független felelős magyar kormány pénzügyminiszterét, aki május 23-án kiáltványban fordult az ország népéhez, mondván „... a haza oltárára áldozatot hozni siessenek...” A gyújtó hangú felhívásra Veszprém megyében is általános volt a lelkesedés, szegény és gazdag egyformán adakozott. Ki kölcsönbe, ki ajándékba adta ezüstjeit, karikagyűrűjét, forintjait, krajcárjait, kinek mennyire tellett. Az adományokból, kölcsönökből és egyéb állami bevételekből megteremtődött az alapja a magyarországi magyar feliratú papírpénzek kibocsátásának. Az augusztus 14-én elsőként megjelent kétforintost lelkesülten fogadta a nép, melyet az alkotó és aláíró iránt érzett tiszteletből Kossuth-bankónak nevezett el.

Ki ne emlékezne a gyújtószavú forradalmárra, az újonclétszám és a honvédelmi költségek megajánlását előterjesztő megnyerő szavú szónokra, s a 200 ezer főnyi honvédsereg és a 42 millió forint hitel (augusztus végén 61 millió forintra emelték) megszavazását követő toborzó körútjaira, a ceglédi, kecskeméti, szegedi, stb. beszédeire, melyek hatására percről percre nőtt „Kossuth Lajos regimentje”.

Miután a pénzkibocsátással az anyagi alap megteremtődött, szorgalmazta az önálló magyar hadsereg felállítását. Mivel népszerűsége hallatlan nagy volt (ő volt az első államférfi aki a nép közé ment), hívó szavára az önkéntes nemzetőrök és honvédek tömege állt csatasorba megyénkben is, melynek eredményeként - mire bekövetkezett a horvát betörés - Veszprém megyében, előbb Pápán majd Veszprémben megszerveződött a 6. honvéd zászlóalj, majd az önkéntes nemzetőrzászlóalj, mely később a 70. honvéd zászlóaljként végigküzdötte a szabadságharcot.

Az említettek közül látható, hogy személyének hatalmas varázsa volt országszerte, mely megyénkbe is kisugárzott. Jellemző, hogy a pápai születésű, veszprémi borbélymester, Francsics Károly 1848. október 27-én naplójában a következőket írta: „Nekünk minden bizodalunk Kossuth Lajosban van helyeztetve. Azt hisszük, míg ő él, mi meg nem halhatunk.”

Ki ne járta volna be, akár többször is gondolatban a fegyverletétel és az aradi vérengzés idején hazát vesztett Kossuthtal és hűséges kísérelével, köztük a nagydémi birtokos fiával, Ihász Dániel honvéd alezredessel, a gecsei temetőben nyugvó Eberhardt Károly honvéd huszárkapitánnyal a száműzetés göröngyös útjait Törökországon, Franciaországon, Anglián, Amerikán át az itáliai Torinóig, aki III. Napóleon császártól éppúgy segítséget remélt mind Garibalditól hazája elnyomott népeinek felszabadításához.

Kinek Deák Ferenchez - egyébként keresztkomájához - írt nyílt levele, a híres Cassandra levél nem talált meghallgatásra, kinek Duna-menti szomszéd népek együttélésének terve, eszménye máig is illúzió.

Veszprém megyének az elmúlt küzdelmes évszázadok során mindig is meghatározó szerepe volt a nemzet történelmében. Az államférfiak legkiválóbbjai közül többen is családi szálakkal kötődtek a megyéhez, így a „királynék városa” megtisztelő címet viselő Veszprémhez. Még inkább így volt ez a múlt századot életével átívelő Kossuth Lajos és családja tekintetében. Ennek ellenére kevésbé ismertek a Kossuth család Veszprém megyei emlékei, emlékhelyei, bár megyénknek számos és sajtóságos okai vannak a Kossuthokra való emlékezésre. Éppen ezért e kiadvány egyik célja megyénk kossuthi hagyományait, emlékeit összegyűjteni és azt közkinccsé tenni, hogy megyénk lakosságának szélesebb rétegei megismerhessék e nagy hazafi és családjának kötődését Veszprém megyéhez. Tudják, hogy elődeink hogyan támogatták törekvéseit, miként segítették, tisztelték Kossuthot és családját.

Ismert, hogy Kossuth Lajost 1838. május 5-én letartóztatták és pert indítottak ellene. (Hasonlóan jártak el Wesselényi Miklóssal szemben is.) A Királyi Tábla háromévi fogságra ítélte, melyet a Hétszemélyes Tábla egy évvel megtoldott. A vezérmege szerepét játszó Pest megye már 1837-ben szót emelt Kossuth érdekében. 1839. március 19-én tartott közgyűlésén pedig feliratban tiltakozott Kossuth és Wesselényi elítélése ellen. Veszprém, mint megyeszékhely ezen a ponton kapcsolódott először a Kossuth életpályához. Pest vármegye 1837. május 22-én kelt átiratát, annak mellékleteit a vármegye szeptember 25-i közgyűlése tárgyalta, s Pest megyéhez hasonlóan feliratban kérték az uralkodót, hogy Kossuthot helyezték szabadlára, s ügyét a törvényes rend megtartásával intézzék el. Mivel az 1838 elején megérkező királyi leirat a sérelmet nem orvosolta, a vármegye elhatározta, hogy a szólás-szabadság gyakorlatában keletkezett sérelmeket a következő országgyűlésre készítendő követi utasításba veszik fel.

Végül a vármegyék fellépése nem volt eredménytelen. A király ugyanis amnesztiába részesítette a politikai foglyokat, így 1840. május 10-én Kossuth is kiszabadult börtönéből. Ezután Kossuth az 1840-es években mint a liberális ellenzék vezére mozgósította a reformerőket. Veszprém megyei követői - a Hunkár Antal vezette megyei ellenzék - Kossuth szellemében vívták harcukat a konzervatív erőkkal. Törekvésüket számos ellenzéki lap támogatta Veszprémben és Pápán is. 1848-ban pedig - Kossuth nevével fémjelzetten - Veszprémben Pintér Mihály, Pápán Laluk Ferenc és Farkas Ferenc buzdító versei, népdalai s beszédei láttak napvilágot.

A Kossuth emlékhelyek legjelentősebb Veszprém megyei színtere Kisdém. Ma a Csárdapusztai kápolnával együtt Bakonyság külterülete, Bakonyszentiván tőszomszédságában. Kossuth Lajos életének sorsdöntő eseménye Meszlényi János kisdémi földbirtokos Terézia lányával között házassága. Felesége lakhelye hajadon korában a birtoktest központját képező Kisdém volt. A Meszlényi család a 18. század eleje óta volt itt birtokos. A Győrött kelt oklevél szerint; „Nagy

Ferencz fia; Ferencz és 4 leány 4 secessióból álló prediális részüket Kis-Dim prédiában Meszlényi Jánosnak, Győr és Fejér megyék alispánjának 200 rajnai forint örök áron eladták. Átirja (?) 1728-ban Pálffy Miklós nádor. Ezzel házassága révén Kossuth Lajos a Vas megyéből eredő történelmi nemesi család tagja lett.

Börtönéből kiszabadulva Kossuth gyászos családi körülményekbe ütközött. Fogsága alatt atyja Pest megye Alsó-Dabas községbe költözött, ahol nemsokára meg is halt. Kossuth ezután megrendült egészsége helyreállítására Parádra ment pihenni, hol immár a szeretett Meszlényi Terézzel találkozott, aki szerető érdeklődést tanúsított iránta fogsága idején is. Nemsokára nőül vette a szellemes lányt, a nála hét évvel fiatalabb élénk szemű, érett s tüzes magyarságú nemes hajadont. Mivel a pesti belvárosi templomban tartott esküvőjük egyházi áldás mellőzésével és nem is az oltár előtt történt, a nászútról Kisdémre látogató ifjú pár házasságát, a hitbuzgó katolikus Meszlény János (após) baráti kérésére, valószínű Körmendi János, az akkor pápateszéri esperes-plébános áldotta meg a Csárdapusztai kápolnában. E szertartás alkalmat adhatott arra is, hogy a földesúr udvarházának népe is megismerhesse az előkelő ifjú férjet növelve ezáltal az após földesúri tekintélyét.

A Kisdém környéki népi emlékezet úgy őrzi, hogy Kossuthék házasságkötése a csárdapusztai kápolnában történt. E feltételezés alapján Kossuth-kápolnának is nevezik a 18. században felszentelt barokk építményt. E tévhit alapjául szolgálnak a később keletkezett írott források, melyek emlékeztetnek a szokatlan házasságkötésre. A veszprémi múzeum régészeti kérdőívére 1903-ban a bakonyi elöljáróság azt válaszolja, hogy „Gróf Esterházy Imre kisdémi majorjában esküdött Kossuth Lajos nejével; azon szoba, melyben akkor voltak, az akkori állapotban van a mai napon is.” - A nyilatkozatot aláírásával tanúsította Kis Zsigmond bírósági írásművész és Fodor (?) körjegyző. Feltételezhető, hogy a megjelölt földesúri helyiség - mely ma is áll - a templomi szertartást követő ünnepi családi összejövetel színhelye lehetett.

Az 1897-ben kiadott pápai járási földrajzi névgyűjteményben a népi emlékezet nyomán ezt olvashatjuk a csárdapusztai kápolnával kapcsolatban: „...A néphit szerint itt kötött házasságot Kossuth Lajos. Mások szerint átutazóban jártak itt Kossuth Lajos feleségével.” Genthon Istvánnak 1959-61-ben kiadott „Magyarország művészeti emlékei” című műve Kisdém címszó alatt említi a kápolnát, amelynek falában egy emléktábla hirdeti, hogy Kossuth Lajos és Meszlényi Terézia ott esküdtek örök hűséget egymásnak. (A tábla létezéséről eddig nem sikerült értékelhető adatot találni.)

Bárhogy is történt, a valóságban biztosak lehetünk abban, hogy Kossuth Lajos többször is járt Kisdémen apósa birtokán és a környező településeken is. A szomszédos Lovászpontonán ma is tudni vélik, hogy az ottani evangélikus lelkészhez ellátogatott, és valószínű a Kisdémmel határos Nagydémen is járt Ihász Dániel barátjánál, aki a monda szerint eljegyzési tanúja volt.

A Kossuth család drámájához tartozik gyermekeik Veszprém megyei rejtőzködése, amit a szájhagyomány őrizz. Kossuth Ferenc testvéreivel, Vilmával és Lajossal az 1849. évi üldöztetésük idején szinte bejárták az egész megyét. Ahogy későbbi emlékirataiban Kossuth Ferenc visszaemlékezik gyermekkorára, korábban is járt elfogatásuk színhelyén, Lókút-Óbányán rokon látogatóban és bizonyára többször is megfordult testvéreivel anyai nagyszüleinél Kisdémen.

Megyénk jó érzésű és Kossuth eszméivel azonosuló lakossága rejtegette, óvta Kossuth gyermekeit s ha kellett félrevezette a hatóságokat. Elfogatásuk után is aggódtak sorsukért, elítélték a gyermekek üldözését, majd elfogatásukat, végül megkísérelték kiszabadítani őket a császári katonaság fogságából.

A kései utódok tisztelgésének szép példája, hogy a megyei Kossuth Emlékbizottság kezdeményezésére a Veszprém Megyei Közgyűlés, a helyi önkormányzatok és a Veszprém Megyei Honismereti Egyesület anyagi támogatásával 1995. márciusa óta Halimbán emlékoszlop, Mencshelyen és Lókút-Óbányán kispasztikával díszített gránittábla emlékeztet a Kossuth gyermekek Veszprém megyei tartózkodásának és elfogatásuknak színhelyeire.

Kossuth Ferenc (mérnök, politikus) az emigrációból hazatérve (1894) gyakran járt a mai Veszprém megye területén és sok szállal kötődött e tájhoz. Egyrészt a Függetlenségi és 48-as Párt elnökeként, másrészt Tapolca és választókerülete országgyűlési képviselőjeként. Ismert, hogy választási korteshadjáratai során járt Veszprémben, Balatonfüreden, Köveskálon, Kővágóörsön, Nyirádon és Tapolcán, amikor az elhangzó beszédeiben sorra idézte atyja szellemét. A későbbi években atyjának emléket állító települések szoboravató ünnepségein vendégként vagy ünnepi szónokként volt jelen Balatonkenesén és Balatonalmádiban. Megemlíthető az is, hogy közlekedésügyi miniszter korában 400 koronás állami ösztöndíjat juttatott a veszprémi születésű tehetséges szobrászművész, Csikász Imrének, továbbá szorgalmazta a Balaton északi partját Budapest fővárossal összekötő vasút építését.

Balatonfürednek évszázadok óta kiemelkedő szerepe van a nemzet előrehaladásában. Helytörténete tele van köztörténeti adatokkal, országos nagyjaink füredi tartózkodásának emlékével. A tévhit szerint, mely átment a köztudatba Kossuth Lajos 1842-ben a Horváth-házban lakott, ott ahol 1825-ben az első Anna-bált rendezték, ahol a reformkor és a szabadságharc nagyjai is többször megfordultak, köztük Garai János, Vécsey Ernő, Noszlopy Gáspár, Vörösmarty Mihály, Deák Ferenc, Csány László és mások. Ugyanakkor Kossuth Lajos bár ténylegesen lakott Füreden, a tihanyi apátság vendéglőjében foglalt szobát, melyet az 1842. július 17-én kiállított számla máig is igazol. Füredi tartózkodása idején írta meg első fürdőlevelét, melyben ostorozza az elmaradott állapotokat és sürgeti a balatoni gőzhajós megindítását is, amit az 1844-ben először idelátogató Széchenyi István valósított meg. A Gőzhajózási Társaság alapszabály-tervezetét Kossuth Lajos készítette el, mely után megindult a részvényjegyzés Füreden, Tihanyban és a veszprémi kaszinóban is. Ismert, hogy a részvényjegyzők között a zirci apát, a felsőörsi prépost és a pápai Rábáné Márkus Margit neve is megtalálható. A végeredmény ismert, Széchenyi születésnapján, 1846. szeptember 21-én ünnepélyes körülmények között vízre bocsátották az első balatoni gőzhajót, a Kisfaludyt.

A balatonfüredi Gyógytér közepén álló egykori ivócsarnok és savanyúvízforrás kútját, ahová 1830-as évektől jártak ide a reformkor nagyjai, 1952-ben Kossuth-forrásnak nevezték el. A Veszprém Megyei Idegenforgalmi Hivatal a községi tanácshoz címzett beadványában javasolta Kossuth Lajos nevének felvételét, amit a helyi tanács elfogadott. Az indoklásban szerepelt, hogy Kossuth írta a legszebb és előremutató füredi fürdőlevelet s benne felvetette a balatoni gőzhajózás megindításának szükségességét és így joggal megérdemli, hogy e helyen is megörökítést nyerjen.

A közel fél évszázad óta vajúdó balatoni vasút 1909 nyarára készült el. Az északi partot a fővárossal összekötő vasútvonal felavatására 1909. július 8-án került sor. Ismert, hogy Kossuth Ferenc a Balaton környék képviselőjeként és minisztereként is szorgalmazta a vasút felépítését, ezért a korabeli mondóka így élteti: „Éljen Kossuth! - Lesz már vasút...” Bizonyára Kossuth Ferenc tevékenysége is közrejátszott abban, hogy e vasúti szakaszt „Kossuth vasút”-nak nevezték el, melynek emlékére a balatonfüredi új vasútállomás főépülete mellett 1989-ben felavatott márványtablán örökítették meg.

Megyénk jeles személyiségei közül többen voltak olyanok, akik Kossuth Lajosnak és családjának nemcsak küzdőtársai voltak, hanem baráti körükhöz tartoztak. Hunkár Antal táblabíró, Veszprém vármegye országgyűlési képviselője, majd kormánybiztosa mellett Ihász Dániel honvéd alezredes volt, aki Kossuth Lajos Mikes Kelemenjeként elkísérte a kormányzót

külföldi útjain, majd évtizedekig együtt élt Kossuthtal. Eberhardt Károly 48-as honvéd huszárkapitány, majd olasz királyi tábornok szintén Kossuth közvetlen környezetéhez tartozott az emigrációban, s mint ilyen 1880-ban segítette a Kossuthoz látogató veszprémi küldöttséget. Hazatérve az emigrációból sűrűn levelezett Kossuthtal, majd annak halála után fiaival tartott baráti kapcsolatot. A Pápán elhunyt Perlaky Géza honvéd hadnagy, lelkész atyjának barátját és személyes ismerősét tisztelte Kossuthban, akiről a csaták tűzében írt naplójában többször is magasztalólag emlékezett meg.

Megyénk polgárai közül számosan tettek zarándok utat Turinban, hogy személyesen láthassák a turini remetét, beszélhessenek vele, „áldott kezét” megfoghassák. Nyoma van annak, hogy Veszprém város polgárai 1880-ban, számos megyénkbeli hazafi pedig 1889-ben, egy dunántúli küldöttség keretében találkozott Kossuthtal olaszországi magányában. Eötvös Károly a történelmi vármegyénk szülötte, megyénk országgyűlési képviselője 1893-ban tett látogatást a nagy példaképénél s ott volt betegágyánál is.

Hermann Ottó elévülhetetlen érdemei mellett Eötvös Károlynak, mint a Függetlenségi és 48-as Párt elnökének és Gersei Bíró Vince gici földbirtokosnak anyagi támogatása és kezdeményezése is hozzájárult ahhoz, hogy Kossuth Lajos könyvtárát, a nagy hazafi halála előtt közvetlenül megvásárolták és a Magyar Nemzeti Múzeum rendelkezésére bocsátották.

Pápa város polgáraival és az ugodi választókerület földművelőivel az élen, szinte az egész megye lakossága követelte Kossuth Lajos visszahonosítását. Az emigrációban élő, és az 1890. január 8-án életbe lépő rendelet alapján hontalanná váló Kossuth Lajost hazánkban mintegy 31 - együttérzését kifejező - települése kívánta díszpolgárává választani, közte a főváros is. Megyénk városai közül sorrendben Pápa (1887), Veszprém, (1889) és Sümeg városa (1993) követte a példát.

Kossuth Lajos súlyosbodó betegsége idején az egész ország, benne megyénk lakossága aggódott s imádkozott egészségének helyreállításáért. Amikor bekövetkezett a vég, az agg Kossuth 92 éves korában is elhunyt, kultusza halála után tovább növekedett. Ez megmutatkozott abban is, hogy a mindig hazavárt „Kossuth Apánk” 1894. március 20-i halálhírét mély részvéttel fogadta a magyar nép, közte megyénk lakossága. A hivatalos kormányzat távolmaradása miatt Budapest székesfőváros április elsején, mint díszpolgárát temette el Kossuth Lajost. A 150 ezer főre becsült gyászoló magyar között több ezer Veszprém megyei polgár vett tőle búcsút. A nagy halott ravatalát és a Nemzeti Múzeum lépcsőzetét borító 2871 koszorú között ott voltak a megyénk gyászát kifejező felirattal és szalaggal díszített koszorúk is. (Lásd: Kossuth Lajost gyászoló Veszprém vármegye című fejezetet.)

Amíg Kossuth temetéséről a hivatalos kormányzat távolmaradt, a társadalmi megbékélés jeleként 1909. november 25-én, a Kossuth Mauzóleum felavatásán a kormány teljes létszámában részt vett Wekerle Sándor kormányfővel és Kossuth Ferencsel egyetemben. A főrendiház százfős küldöttséggel képviseltette magát. Nem maradtak távol a megyék és városok képviselői sem. Ha nem is nagy számban, de ott voltak megyénk képviselői is, köztük Veszprém város öt fővel képviseltette magát.

Kossuth Lajos temetésével egyidőben számos településen gyűjtést kezdeményeztek a Budapesten felállítandó Kossuth-szobor javára. Veszprém városa 1894-ben 300 forintot, 1902-ben további 200 koronát ajánlott fel. Pápa város képviselőtestülete 1894. március 22-én 200 forintot adományozott e nemes célra. Velük egyidőben a pápai Kereskedelmi ifjúsági Önképzőkör 20 forintot szavazott meg. A várpalotai evangélikus egyház eredményes gyűjtést szervezett, a Nemes pécselyi helyi Olvasókör is kezdeményezett gyűjtést részint a szobor javára, valamint Kossuth hagyatékának megvásárlására. 1894 áprilisában megindult a gyűjtés Papkeszin és Lovászpatonán is. Veszprémben 1894. április 14-én gyűjtőíveket bocsátottak ki és az adomá-

nyozást a helyi lapok propagálták. A begyűlt 343 forint 32 krajcárt augusztus elején továbbították a budapesti szobor-bizottsághoz.

Alig hűlt ki Kossuth teteme a balatonkeneseiek máris 48-as Kossuth Bizottságot alakítottak, mely 1894. április 8-án kimondta, hogy Kossuth Lajos halálának napját ünnepnappá nyilvánítják s e célból minden év március 15-ét követő vasárnap megemlékezést tartanak. Szentgálon Kossuth Lajos születése 100. évfordulója alkalmával (1902) szeptember 19-ét ünnepnappá nyilvánították.

Megyénk városi és helyi lapjai, köztük a Lovászpatonán havonta kiadott Gyámintézet című evangélikus lap, a Kossuth személyéhez kötődő évfordulók alkalmával gyakran és vezetőhelyen (vezércikkben) emlékeztek meg személyéről s méltatták dicső tetteit. Az országos sajtóorgánumok - a többi között kiemelték - a Pápai Közlöny és a Pápai Lapok színvonalas cikkeit, melyekben „szépen emlékeztek meg országos gyászunkról.”

A századfordulón amikor a clevelandi magyarság elhatározta, hogy szobrot állít a magyar szabadság apostolának (1902-ben állították fel), a szoborbizottság úgy döntött, hogy ércebe öntött alakja magyar földön emelkedjék, ezért levélben keresték fel a történelmi Magyarország valamennyi vármegyéjét, kérve, hogy a történelmi emlékhelyekről egy zsáknyi földet küldjenek Clevelandba. E kérésnek megfelelően a pápaiak az Ihász-pusztá mellett 1849. június 27-én lezajlott ütközet színhelyéről és a Lesvári major melletti tömegsírok véráztatta földjéből küldték el ajándékukat.

A Kossuth-kultusz új fejezeteként - a jelenlegi megyehatárokon belül - a századforduló táján három településen állítottak köztéri mellszobrot Kossuth Lajos tiszteletére. Bronzszobrát Balatonkenesén 1899-ben avatták, Balatonalmádi 1903-ban emeltette, Ajkán 1904-ben leplezték le. Megyénk polgárai büszkék lehetnek arra is, hogy hazánk első (a világon is) köztéri Kossuth-szobrát a történelmi Veszprém vármegye területén, Siómaroson állították fel. Kossuth temetése után három hónappal, 1894. július elsején avatták fel a siómarosi „felszabadítottak.”

A Veszprém megyei Laczkó Dezső Múzeum tulajdonában található a Csikász család által örök időkre adományozott mellszobor, amelyet a veszprémi születésű Csikász Imre neves szobrászművész alkotott (1908). Az eredetileg gipsz mellszobrot, mely Kossuthot zsinóros (magyaros) mentében mutatja be, 1995 tavaszán üreges bronzba öntötték, majd a múzeum előcsarnokában állították ki, 1997. június óta viszont a veszprémi városháza Kossuth-termének előcsarnokát díszíti.

Kossuth Lajos halálának centenáriuma évében (1994) Ajkán és Zircen emléktáblát avattak a magyar hazafi emlékére. Az előbbi a Kossuth Lajos Általános Iskola homlokzatát díszíti, az utóbbit a névadójáról elnevezett utca 1. számú házában falán helyezték el. Ajka városban a Móra Ferenc utcai iskola 1957-ben, a veszprémi 1. számú Általános Iskola 1988-ban vette fel Kossuth Lajos nevét.

Pápan a szabadságharc centenáriumának évében nyílt meg a Kossuth étterem, mely a Kossuth Lajos utcában üzemelt és színvonalas szolgáltatásaival várta Pápa és környéke szórakozni vágyó kedves vendégeit. E vendéglő 15 évi szünet után 1997 nyarán ismét megnyílt felvéve Kossuth nevét. Bakonytamásiban a reformszellemű s 48-as ősök sorát felvonultató Tatay-család sarjai Kossuth Lajos halálának centenáriuma évében vendéglőjüket Kossuth-csárdának nevezték el.

Mencshelyen nagy tisztelet övezte Kossuthot. Nem félve a veszélyektől, papjukkal egyetemben vállalták Kossuth gyermekeinek bűjtatását. Szolidárisak voltak Blajsza János evangélikus lelkésszel és az Isó-családdal, akiknek házában majd pincéjében rejtőzködtek. Már halála évében utcát neveztek el Kossuthról és a település felett magasodó Halom-hegyen épített kilátót születése 100 évfordulója tiszteletére „Kossuth-kilátó”-nak nevezték el.

A Kossuth-pince legendája jelenleg is él Balatonkenesén. Egy mára elpusztult pincében rejtve őrzött Kossuth-kép alatt tettek fogadalmat az oda látogató hazafiak s fogadalmukat aláírásukkal együtt Kossuth arcása köré írták. E kép szerencsére megmaradt az utókor számára, és a Falumúzeumban méltó helyen van kiállítva.

Megyénk több városában és falvában megfestették Kossuth arcképét és azt a település tanácstermében helyezték el. Veszprémben Schiff Ede festő ingyenesen ajánlotta fel művét a városnak, miután a város díszpolgárává fogadta Kossuth Lajost (1889). Pápán Kossuth díszpolgárrá választása évében (1887) Kossuth Alapítványt hoztak létre, melyből az ifjú tehetségeket támogatták. A századfordulón szinte minden iskola részére vásároltak Kossuthról készült olajlenyomatot, ahol erre nem volt pénz, azok ingyenesen igényelhetek a Kreit-féle gyűjteményi alaptól. E szép hagyományt folytatva a pápadereskei születésű s Veszprémben élő Fülöp Lajos festőművész Kossuthról készült egészalakos alkotását adományozta a veszprémi Kossuth Lajos Általános Iskolának miután az felvette a nagy hazafi nevét.

A megyénkben született vagy itt tanuló diákok közül többen, amikor sorozott vagy önkéntes honvédként harcoltak Kossuth zászlaja alatt, naplót vezettek, verseket írtak a szabadságharc nagy csatáiról. A csaták szünetében, földön vagy ágyútalpon írt soraikban szinte kivétel nélkül példaképnek tekintették Kossuthot, és mint a függetlenség és szabadság bajnokát mutatták be.

Az 1843-ban alakult veszprémi Polgári Társaskör később felvette Kossuth Lajos nevét, ugyan-csak Kossuthot választva névadójául az Első Veszprémi Asztaltársaság, 1906-tól pedig Kossuth Lajos Olvasókör is működött Veszprémben.

A Magyar Köztársaság nemzetgyűlése a szabadságharc zászlóbontásának centenáriuma évében Kossuth-díjat alapított az egykori kormányzó-elnök tiszteletére. Az elmúlt évtizedekben eddig 1305 személy érdemelte ki e magas kitüntetést, közülük a megyénkben született vagy élt személyek közül számosan elnyerték a megtisztelő „Kossuth-díjas” címet. Közülük önkényesen kiragadva, ezúttal Simon István (Bazsi) költő, Nagy László és Ágh István (Iszkáz) testvérváltók, a bakonytamási születésű és Badacsonylábadiban élt Tatay Sándor író nevét említem.

Kossuth Lajos emlékét az 1848-49-es polgári forradalom és szabadságharc vívmányaival együtt főképpen megyénk iskoláiban őrizték és ápolták. Hála a hazaszeretettől fűtött és a történelmi hagyományokat ápoló tanítóinknak. A szabadságharc bukása utáni terror, majd a Bach-korszak évtizedében a „Bach-huszárok parancsára” megfosztották a katedrájától Bocsor István neves professzort, évekig nem taníthatta a magyar történelmet. Heckenast József vaszari jegyzőt és tanítót, mert hazafias szellemben tanított és a forradalomban röplapokat terjesztett, eltávolították az iskolából. 1852-ben rendeletet hoztak a körszakáll és más magyaros szokások betiltására, mivel tanítóink közül sokan külső formában is őrizték a 48-as hagyományokat. Az 1852. március 25-én kelt tiltó rendelet egy részlete így szól: „Megtiltatik a magyarországi iskolákban, hogy a tanulóifjúság a magyar nyakkendő és a bodros fűtöket, mint a régi sebhelyek felszaggatására igen alkalmas eszközt viselje. A tanári kar, mint az álladalmi tisztviselői testület része, eltiltatik az egész-szakáll (Kossuth-szakállról van szó) viselésétől.”

Minden elnyomatás ellenére Szilvágyi Károly ajkai és László János kiskamondi tanító már a Bach-korszak végén szervezték a Somlóvidéki Evangélikus Tanítóegyesület létrehozását. A pápai Református Kollégium tanulói titkos tanárai sugallatra sereglettek a mai református templom előtti térre március idusát megünnepelni. A Rákosi-korszakban és azt követően, amikor a legszentebb ünnepünket, a március 15-ét az iskolák padjai közé szorították, s nem volt kíváncsi kokárdákat viselni, tanítóink színe java - sokszor rejtve - életben tartotta az emlékeztést. Mindez azért is dicséretes dolog, mert a dualizmus korában és a második világháborút követő évtizedekben használatos tankönyveink és a tantervi előírások alig adtak

lehetőséget a 48-as szabadságküzdelmünk és a kor nagyjainak, közte Kossuth Lajosnak bemutatására.

Az említettektől függetlenül az iskolák államosítása idején, a szabadságharc centenáriuma évében (1948) sorra alakuló úttörőcsapatok közül többen választották Kossuth Lajost névadójuknak. Dokumentumok őrzik, hogy 1948. március 15-én Pápán a Jókai utcai állami általános és polgári leányiskolában ünnepség keretében avatták fel az úttörőcsapatokat, melyeket Teleki Blanka és Széchenyi István mellett Kossuth Lajosról neveztek el. Ugyanekkor alakult a Tömböly István tanító vezette malomsoki Kossuth Lajos úttörőcsapat. Kertán a Süle Sándor igazgató nevével fémjelzett általános iskolában 1948. szeptember 21-én alakult Kossuth Lajos úttörőcsapat. Ugyanezen a napon Pétfürdön 39 általános iskolás leány részvételével Kossuth Zsuzsanna úttörőcsapat kezdte el munkáját.

A centenáriumi ünnepségek (1948 és 1994) kezdeményezői és rendezői is az iskolák voltak. Méltó és közös emlékezések centrumai voltak (1994) azok az ajkai és veszprémi iskolák, amelyek Kossuth Lajos nevét viselték. Az iskolai vetélkedők sorában legrangosabb volt a Kossuth Szövetség által meghirdetett és országosan közel 400 iskolát mozgósító Kossuth-vetélkedő, melynek budapesti döntőjében a pápai Zalka Máté és az ajkai Kossuth Lajos Általános Iskola tanulói szerepelhettek. Mellette tanulóink nagy számmal vettek részt kerékpártúrán, Kossuth nyomában emléktúrán, ahol gazdagítva történelmi ismereteiket, egy életre szóló élménnyel is gazdagabbak lettek. A Kossuth Szövetség pályázatára megyénk tanulóifjúsága számos pályamunkát küldött, közöttük a pápai Koroknai Dániel Klub tagjai értek el jelentős sikereket.

Megyénkben egyre gyakoribbak azok az ifjúsági nyári-táborok (Pápa, Tapolca), amelyek programjában 48-as és kossuthi emlékek megismerése szerepel. Az 1997. augusztus 12-18 között Pápa székhellyel rendezett VI. Országos Kossuth-tábor közel száz résztvevője, az egyhetes táborozás alatt bejárta megyénk számos történelmi emlékhelyét, és a helyszíni megemlékezés keretében nemzeti szalaggal és felirattal díszített babérkoszorút helyezett el a 48-as emlékhelyeknél.

A mára felszámolt szocialista brigádok között is számos egység Kossuth zászlaja alatt munkálkodott évtizedeken át. Amikor megyénkben tömegesen alakították a termelőszövetkezeteket (1959-1961), több helyen a józan gondolkodású parasztemberek vitába szálltak a divatos és hangzatos neveket (Micsurin, Lenin, Vörös Csillag, stb.) javasló járási és megyei vezetőkkel, majd szövetkezetüket az egykori jobbágyfelszabadító Kossuth Lajosról nevezték el. Így történt Ajkarendeken, Bében, Mencshelyen, Nagyalásonyban, Nagyesztergáron, Mihályházán, Révfülöpön, Tapolcafőn, Vászolyon és Veszprémfajszon is.

A szabadságharc bukása után, sokszor életük kockáztatásával rejtegették a Kossuth-bankókat, már csak azért is mert azokat Kossuth Lajos aláírása díszítette. E cselekedet, a veszélyessége mellett a Kossuth-pártiságot is jelentette. Az egykor elrejtett Kossuth-bankók és krajcárok a csodával határos módon, máig is kerülnek elő titkos rejtékhelyekről. Erről tanúskodnak a Gecsén talált bankók (öt db), melyek a Zeles-féle ház bontása során kerültek elő 1959-ben. Egykori tulajdonosuk bizonyára azért rejtette el őket, hogy velük megőrizze Kossuth és a szabadságharc emlékét.

A Kossuth-bankókat és krajcárokat számos polgárcsaládban még jelenleg is féltve őrzött kincsként kezelik. Több helytörténeti gyűjteményben viszont a rendszeresen bemutatott tárgyak között találhatóak. A szabadságharc idején forgalmazott, majd az emigrációban Kossuth Lajos és fiai által tervezett új papírpénzeket az Éremgyűjtők Pápai Csoportja más Kossuth relikviákkal egyetemben rendszeresen bemutatja Pápán és környékén rendezett kamara-kiállítások alkalmával. E csoport 1995-ben kiadta: A szabadságharc és emigráció pénzei, kitüntetései, 1848-1861 című könyvét, mely azóta teljes példányszámban (500 db) elfogyott.

Megyénkben számos további kiadvány jelent meg Kossuth névével fémjelezve. Kossuth halálának centenáriuma alkalmával látott napvilágot a Hús közteri Kossuth-szobor, Kecskés József gondozásában, Kossuth Lajos Pápa város díszpolgára (H. Szabó Lajos) c. kiadvány, továbbá a Megyei Pedagógiai Intézet és a veszprémi Laczkó Dezső Múzeum egy-egy centenáriumi különkiadása 1994-ben.

Kossuth Lajos halálának 100 évfordulója előestéjén, 1993 decemberében megalakult a Veszprém Megyei Kossuth Emlékbizottság. E szervezet kezdeményezésére és védnöksége alatt 1994-1995. években sokszínű rendezvénysorozat játszódott le megyénk településein, bizonyítva, hogy nincs feledve Kossuth életműve. A már említett emléktábla-avatás sora után a Csárdapusztai kápolna falán márványtáblát szenteltek fel annak emlékére, hogy e helyen áldották meg Kossuth Lajos és Meszlényi Terézia házasságát. (1995. VI. 11-én.) A Kossuth Lajos nevét viselő ajkai és veszprémi általános iskolák vetélkedősorozatot szerveztek sok más együttműködő szervezet segítségével. A balatonkenesei Önkormányzat az általános- és középiskolás tanulók részvételével rendezett szavalóversenyt. Pár évvel korábban (1987) Kossuth halálának napján nyitották meg a kenesei Falumúzeumot, ahol előkelő helyen szerepel Kossuth életének és munkásságának bemutatása. Sümegen a Kisfaludy Sándor Emlékmúzeumban a bejáratnál szemben azonnal szembetűnik Kossuth Lajos mellképe. Alatta tintával írt szöveg bizonyítja a kép eredetét, mely a következőkről tanúskodik: „Emlékül kaptam: 1886-ban Kossuth Lajostól. Darnay Kálmán.”

Ismert előadók nagyívű értekezései hangzottak el Pápán (dr. Bona Gábor) és Veszprémben (Hadnagy László, Veress D. Csaba és mások), méltatva Kossuth életművét. Kiállítások sokasága közül kiemelkedett a Széchenyi és Kossuth névével fémjelezett reformkori és szabadságharc idejéből származó relikviákat bemutató kiállítás Dobai János gyűjteményéből. (Veszprémi Laczkó Dezső Múzeum)

Kossuth Lajos születése (szept. 19.) napján vagy halála évfordulója alkalmával gyakran helyezik el a kegyelet virágait a balatonkenesei, ajkai, balatonalmádi és zirci Kossuth-szobrok talapzatán vagy az emléktábla alatt.

Előzőleg, még Kossuth Lajos életében, a 80., 85. és 90. születésnapja alkalmával az üdvözlő táviratok sokaságát vehette át az agg politikus a turini magányban. Közte a nemzet minden eddiginél egységesebben ünnepelte a 90. születésnapot. Megyénk városai és falvai is nagy lelkesedéssel készültek 1892. szeptember 19-re. A törvényhatóságok üdvözlő táviratokat küldtek Torinóba, az egyesületek életnagyságú Kossuth képeket rendeltek, a templomokban ünnepi miséket, istentiszteleteket tartottak, az alkalomhoz illő társasági összejöveleteket, estélyeket rendeztek. Megyénkben Pápa, Devecser és Kenese ünnepelt a legfényesebben. Pápán a város lakosságának nagy része megjelent a Kossuth Lajos utca avatásán, majd Kossuth-nótákat énekelve vonultak a városházához. A zászlódíszbe öltözött Devecserben mozsárágyuk lövései és a népes bandérium felvonulása emelte az emlékezés pompáját. A kenesei ünnepségre kilenc községből mintegy kettőezren gyűltek egybe.

Miközben naponta hallgatjuk a Kossuth rádiót, ünnepeljük Kossuth-díjasainkat, gyermekeink a Kossuth Lajos Tudományegyetemre járnak vagy katonai szolgálatukat teljesítik a Kossuth laktanyában, addig naponta kezünkben tartjuk - az egykor jelentős értéket képviselő - Kossuth-címeres száz forintost, melyen Kossuth arcképe látható.

Legendás alakját a népi képzelet a hasonlóan nagy elődök (Mátyás király, II. Rákóczi Ferenc) szerepébe helyezi. Ugyanakkor az elvhűség mintaképeként bálványozott alakjáról, nevéből utcákat, tereket, iskolákat neveztek el, számos Kossuth-nóta, Kossuth-verbunk, monda, szólás született megyénkben is. Egykor divat volt a Kossuth kalap, a Kossuth-szakáll viselése. Mintás ütőfák segítségével belesütötték nevét és alakját a mézeskalácsba. Rávették, ráfaragták nevét a népművészeti tárgyakra, fára, fémre. Beleszőtték textilbe, ráfestették a mindennapi

használati tárgyakra, fajanszra, üvegre. Éttermeink étlapjaink, a népi ételreceptek között különféle, Kossuth nevet viselő finomságok találhatók.

Veszprémben az áprilisi törvények kihirdetésének helyszínét, a Városház teret Szabadság térnek, a Palotai utat pedig - amelyen 1848-ban először érkeztek honvéd csapatok Veszprémbe - Kossuth Lajos utcának nevezték el (1894. május 19.) Pápán 1892-ben, Lovászpatonán 1893-ban bensőséges ünnepség keretében avatták fel az új Kossuth Lajos utcát. Mencshelyen pár nappal Kossuth halálát követően testületi döntés született a falun átvezető Fő utca Kossuth utcára való átkeresztelésére. Balatonfüreden lakossága falugyűlésen kérte a képviselőtestületet, hogy az eddigi Fő utcát Kossuth utcának nevezzék el.

Gyulaírástóton Éljen Kossuth Lajos feliratú tányér, Pápán arcképével ellátott kulacs, vasaló, bronz dombormű és porcelán található. Balatonkenesén halálának centenáriuma készült bronzérem, Lovászpatonán üveg pohárra vésett arcma őrizi emlékét. A városi Kőedénygyár az iparfejlesztő Kossuthra emlékezve Kossuth arcképével díszített tányérral fejezte ki hálóját. A herendi Porcelángyár szép mívű Kossuth arcma emlékezett arra az ipartámogató hazafira, aki az 1842 őszi rendezett első Magyar Iparmű Kiállításon bemutatott herendi porcelánnak, a kiállításról írt ismertetőjében hatásos propagandát fejtett ki. Szentgálon Kossuthra emlékezve született meg a Huszárgyerek, huszárgyerek kezdetű verbunk. A pápai Kossuth Étterem étlapján elsőként a Kossuth-tál finomságait kínálják, Kamondon, Zánkán, Dörgicsén, Pápán máig ismert és szívesen kínált sütemény a Kossuthkenyér és a Kossuth-kifli.

Ünnepi meghívóinkat jelenleg is gyakran díszíti Kossuth arcma és tőle származó, útravalónak szánt jelmondat, mert Kossuth alakja, tettei és mondanivalója Juhász Gyula emléksoraival megfogalmazva örök jelkép és útmutatás számunkra. „**Kossuth!** - Ez a hét betű a magyar égbolt Göncölszekere, mely mindig mutatja az utat a szabadság győzelme felé.”

Források:

1. Hadnagy László: Március 20-án lesz Kossuth Lajos halálának százéves évfordulója. Emlékhelyek megyénkben. Napló 1994. február 26-i szám, 9. p.
2. Hudi József: Veszprémi Kossuth-emlékek, Veszprémi Szemle 1994/1. szám 5-16. p.
3. Huszár Ágnes: Száz éve halt meg Kossuth Lajos. „Lehunyt szemét a század szeme fénnyel” Új Horizont XXII. évfolyam 2. szám 6-12. p.
4. H. Szabó Lajos: Pápa és környéke 1848-1849, Pápa 1994.
5. H. Szabó Lajos: Kossuth Lajos Pápa város díszpolgára, Pápa 1994.
6. Molnár Jánosné: Kossuth Lajos veszprémi kultusza, Napló 1994. március 12. szám 9. p.
7. Dr. Tölgyesi József: Kossuth Lajos emlékezete Veszprém megyei iskoláiban Megyei Pedagógiai Körkép, 1994. évfolyam 3. szám 29-36. p.
8. T. Horváth Lajos: Kossuth alakja a 19. század végi Veszprém vármegye társadalmi és politikai életében, Kossuth Lajos 1802-1894 Veszprém, 1995. 39-48. p.

A CSÁRDA-PUSZTAI KÁPOLNA MINT KOSSUTH EMLÉKHELY

Színhagyomány és valóság e Kossuth-emlékhelyről

Bakonyság és Bakonyszentiván közös határainak találkozásánál, közvetlenül az út mellett található egy felújított s újszerű formájában pompázó kis kápolna. Az elmúlt évtizedekben úgy tűnt, hogy e kápolna az enyészeté lesz, aki arra járt láthatta; a gyom felverte környezetét és az épület külseje és belseje egyaránt pusztulásnak indult. - Azóta változtak az idők, s a szorgos kezek (elsősorban Földing Ernőnek, a Kossuth Szövetség tagjának lelkes és hozzáértő) munkája nyomán, az önkormányzatok és egyházak támogatása folytán feltámadt tetszhalott voltából és lassan visszanyeri funkcióit is.

Ma akik arra járnak, láthatják a jelentős változást, megcsodálhatják, örülhetnek szépségét látva, majd továbbmennek. Egy azonban bizonyos, egyre többen érdeklődnek rejtélyes szerepéről Kossuth Lajossal kapcsolatban, s mind többen mondják: ez a Kossuth-kápolna, ahol a nagy hazafi esküvőjét tartotta. - Vajon mi az igazság? - mi történt itt hajdanán, úgy 1841. év kora tavaszán. A kutatás mai állása szerinti igazságot ismerhetjük meg a következő leírásban.

A kápolna Bakonysághoz tartozó Csárda-pusztán helyezkedik el, mely közvetlenül kapcsolódott ahhoz a birtoktesthez, amely Kossuth Lajos apósának, Meszlenyi Jánosnak a tulajdona volt a múlt század folyamán. A barokk stílusú kápolna a XVIII. században épült. Építtetője Török János, aki valószínű sírkápolnának szánta, mert alatta egy nagy kriptá-építmény található. A főhomlokzat íves oromzatának széleit gömbdíszt szegélyezi, felette fatornyocska emelkedik ki. A bejárati kőkeretes ajtót és a felette lévő ablakot falpillérek szegélyezik. A kápolna berendezése rokokó stílusú, mint például a szentélyben álló keretes oltár és a falakon látható faszobrok. A fogadalmi kép 1773-ban készült, XVIII. századi a két zászló is. Értékes darabja még a berendezésnek két barokk rézkehely, az úrmutató, a cibórium és a rokokó tömjéntartó. Valamikor itt tartották az altöttingi Szűz Mária kegyszobrának másolatát, melyet a Bakonyszentivánra telepített bajor parasztok hoztak magukkal. Ma a bakonyszentiváni római katolikus templom féltett kincseként őrzik.

Mivel a kápolna állagát tekintve teljesen lepusztult állapotban volt, a németajkú lakosság betelepítésének 250. évfordulójára és Kossuth Lajos halálának 100. évfordulója tiszteletére a római katolikus egyházközség elhatározta a kápolna felújítását. A költségekhez Bakonyszentiván Önkormányzata 50 ezer Ft-tal járult hozzá, a többit az egyházközség állta jórészt a bakonyszentiváni hívek és a községből elszármazottak adományaiból. A szorgalmas és hozzáértő munka eredményeként a kápolna felszentelésére 1994. augusztus 20-án - Szent István királyunk és államiségünk megteremtésének évfordulóján - került sor. Rá egy év múlva emléktáblát helyeztek el a kápolna falának külső jobboldalán Kossuth Lajos emlékére, melynek történetét a következőkben osztjuk meg a kedves olvasóval.

Hadnagy László a Veszprém Megyei Honismereti Egyesület elnökeként amikor az emléktáblát felavató beszédét tartotta a következőket említette: „A Kossuth-emlékhelyek egyik legjelentősebb színtere Kisdém. Ma Csárda-pusztával együtt Bakonyság külterülete. Kossuth családi életének sorsdöntő eseménye Meszlenyi János kisdémi földbirtokos Terézia lányával kötött házassága, - ki szerető érdeklődést tanúsított iránta fogsága idején is.”

Meszlenyi Terézia római katolikus volt, míg Kossuth Lajos evangélikus, ezért a vegyes vallású házasságkötés szokatlan és megalázó körülmények között történt 1841. január 9-én a pesti belvárosi római katolikus plébánián. Idézzük az eseményt Rainer Pálnak 1995-ben közzétett írásából: „A házasságkötésre végül Pesten, a belvárosi plébánián került sor. 1841. január 9-én, s annak körülményei - miután Kossuth nem adott reverzálist - szinte mindenben

emlékeztettek az 1840-es püspökkari körlevél és primási enciklika szellemére (templomon kívül, karing és stóla nélkül, minden egyházi szertartást mellőzően, áldás nélkül tudomásul véve a házasságot). Feichtinger Domokos (1778-1852) belvárosi plébános, címzetes aszódi prépost - utóbb pozsonyi kanonok - ugyanis a parókia egy oldalszobájában, „ünnepélytelen egykedvű hanyagsággal” csupán tudomásul vette a házasság létrejöttét, ami Kossuth környezetében, a násznép köreiben óriási felháborodást keltett. Ezen az sem segített, hogy az ifjú pár és ismerőseik a templomon keresztül hagyták el az esküvő színhelyét.” - pedig Kossuth Lajosnak és Meszlenyi Teréziának a tanúi sem voltak akárhik. Fáy András a „nemzet mindenese” jelzővel illetett nemzetgazdász, gróf Ráday Gedeon a Nemzeti Színház későbbi igazgatója, Szentkirályi Móric Pest vármegye alispánja és Szombathelyi Antal tanúskodtak.

Ezek után nem lehet véletlen, hogy az após Meszlenyi János, aki hitbuzgó katolikus ember volt, egyházi áldásban kívánta részesíteni a házasságot. Ezért a nászútról hazatért és Kisdémre látogató ifjú pár házasságát a Csárda-pusztai kápolnában áldatta meg egy plébános barátjával. (Mivel ebben az időben Kisdém a pápateszéri római katolikus egyházközséghez tartozott, valószínű az egyházi szertartást végző személy Markovics János, az akkori esperes-plébános volt). Sajnálatos módon az eseményről és annak pontos idejéről feljegyzés nem található az egyházi iratok között, csupán feltételezhető, hogy a szertartás 1841 február vagy március hónapban zajlott le.

A fent említett eseménynek állít emléket a kápolna falán elhelyezett s felirattal és domborművel ellátott márványtábla, melynek alkotója a Salföldön élő Raffai Béla szobrászművész. A barokkhoz illő betűkkel bevéssett felirat a következő:

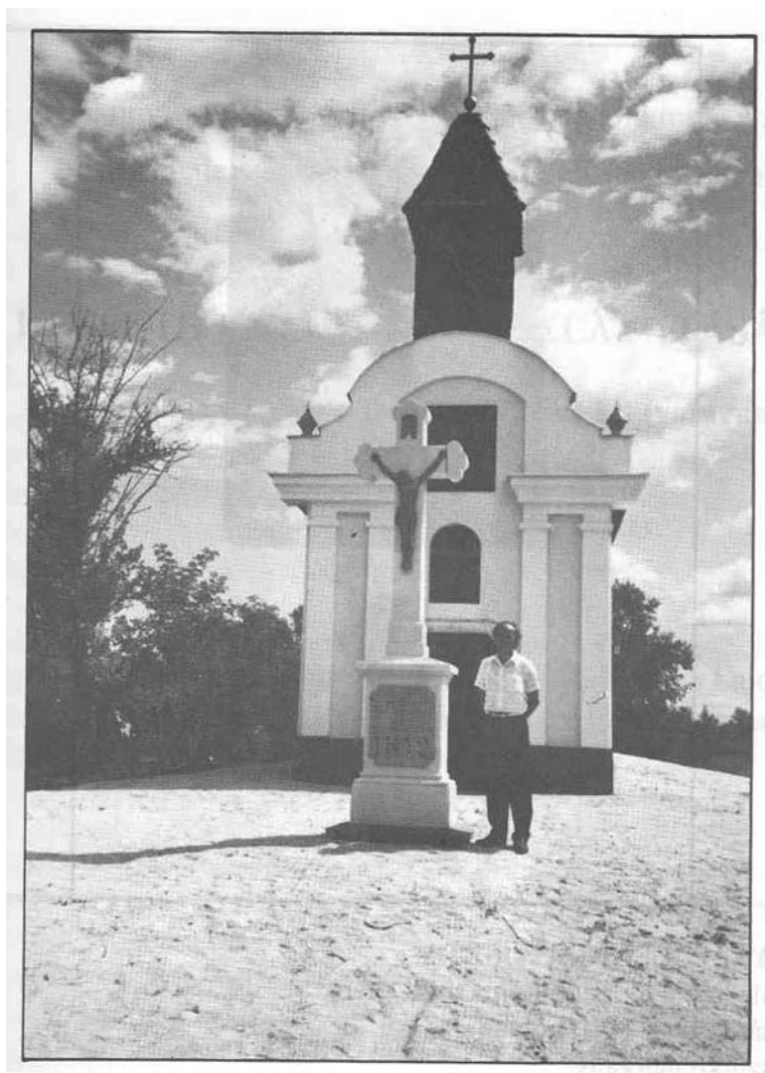
„E KÁPOLNÁBAN ÁLDOTTÁK MEG 1841-BEN
KOSSUTH LAJOS ÉS MESZLÉNYI TERÉZIA
HÁZASSÁGKÖTÉSÉT

Veszprém Megye Közgyűlése
Bakonyság Község Önkormányzata
Bakonyszentiván Község Önkormányzata
Veszprém Megyei Honismereti Egyesület
1994.”

Kossuth Lajos halálának 100. évfordulójára tervezett emléktábla felavatására - némi késéssel - 1995. június 11-én került sor. A környék községeiből összesereglték, Kossuth Lajos tisztelői és a honismereti munkások népes tábora először a 12.30-kor kezdődő szentmisén vettek részt, majd az emléktábla avatására került sor. Raffai Béla impozáns művét Horváth Tamás plébános szentelte föl, majd Hadnagy László elnök, illetve Földing Ernő helytörténész méltatta e hagyomány megtartó és éltető erejét. Az ünnepi beszédek kedves műsor követte, melyen a közeli helységek tanulói és felnőttek az eseményhez illő verseket szavaltak. Az ünnepség fényét emelve a közeli falvak képviselői koszorút helyeztek el a frissen avatott emléktábla alatt, majd az ünnepi ceremóniát követően a két falu önkormányzata nemes eszmecserére és baráti beszélgetésre, a bakonyszentiváni kultúrházba invitálta a hagyományt ápoló kedves vendégeket.

Források:

1. A Kossuth Alapítvány és a Kossuth Szövetség évkönyve, 1996. Földing Ernő: A Csárda-pusztai kápolna, mint Kossuth emlékhely rövid története, 9-11. oldal
2. Német Adél - Szabó Lajos: Pápa Útikönyv, 1988. 150. oldal
3. Rainer Pál: Kossuth Lajos házassága (1841) és a Kossuth gyermekek menekítése (1849)
„Előttem állott nemzetem ébredése.” Kossuth Lajos 1802-1894. A Laczkó Dezső Múzeum centenáriumi megemlékezésének anyaga 23-24. p. Kiadva: Veszprém, 1995.
4. Márkus Zoltán: Bakonyi ünnep. Emléktábla-avatás Kossuth tiszteletére. Napló, 1995. június 12.

Bakonyság határában lévő Csárdapusztai kápolna felújítás után Földing Ernő helytörténésszel, akinek jelentős érdemei vannak abban, hogy e kápolna negyvenéves romos állapot után ismét megújulva szolgálhatja a híveket és Kossuth emlékhellyé válhatott. 1841 tavaszán ebben a kápolnában áldották meg Kossuth Lajos és Meszlényi Terézia házasságát, melynek emlékét őrzi az 1995. június 11-én felavatott és kápolna oldalán elhelyezett márványtábla.

BAKONYSÁG-CSÁRDAPUSZTA

Neve: Emléktábla Kossuth Lajos tiszteletére

Helye: Csárda-pusztai Kápolna falán

Anyaga: szürke márvány

Felavatása: 1995. június 11.

Alkotója: Raffai Béla szobrászművész, Salföld

Felirata: „E Kápolnában áldották meg
1841-ben Kossuth Lajos
és Meszlényi Terézia házasságkötését.

Veszprém Megye Közgyűlése,
Bakonyság Község Önkormányzata,
Bakonyszentiván Község Önkormányzata,
Veszprém Megyei Honismereti egyesület.
1994.”

Bakonyszentiván és Bakonyság Község Önkormányzata
tisztelettel meghívja Önt a Csárdai Kápolna falán
elhelyezett

KOSSUTH EMLÉKTÁBLA FELAVATÁSÁRA.

Az ünnepség időpontja: 1995. június 11. (vasárnap)

12.30 óra Szentmise

13.15 óra Emléktábla avatás.

Hlatkyné Lőrincz Edit
polgármester

Kiss Lajos
polgármester

Földing Ernő
helytörténész

KOSSUTH LAJOS ÉS A BALATON

A magyar köztudat a reformkori közlekedésfejlesztést Széchenyi István nevével köti össze. A nemeslelkű gróf alakja árnyékot vet mindazokra, akik munkatársként, vállalkozóként vagy kezdeményezői támogatóiként segítették nagy tervei megvalósítását. A balatoni gőzhajózás megteremtését is az ő érdemei között szokás felsorolni. Pedig az ötlet nem tőle származik, s a kezdeményezés sem az övé - hatékony közreműködése nélkül azonban 1848 előtt gőzös aligha szelhetette volna a magyar tenger habjait.

„Az eszme ‘Balatonra gőzöst állítani’ közvetlen nem az enyim... - olvashatjuk híres röpiratában - Én annak csak egyik ügyvivője vagyok és mint ilyen szólok fel ... a balatoni gőzhajózást is közfigyelemre méltó tárgynak tartom, mely, részemről legalább, biztosan számíthat a legőszintébb hozzájárulásra.”

Az óvatos fogalmazás hátterében fölsejlik Széchenyi koncepciója, melynek középpontjában az országos vasúthálózat kiépítése áll. Magyarországon ugyanis - fejt ki később nyugati tapasztalataira hivatkozva - „csak a vasút képes biztos gyors, szakadatlan, s olcsó összeköttetést szerezni, s csak általa nyugoszik a belkereskedés biztos s sebesebb kifejlődést ígérő alapokon”: A folyami és tavi hajózás így kerül a kevésbé fontos, azaz a „figyelemre méltó tárgyak” közé. A balatoni hajózás a vízi közlekedésben csak regionális jelentőségű lehetett mindaddig, amíg a tavat nem köti össze hajózható csatorna a nemzetközi kereskedelmet lebonyolító Dunával. Jól tudta ezt Széchenyi is, aki elsősorban a Balatonnal szomszédos Veszprém, Somogy és Zala megyék birtokosaira építette a vállalkozást.

A Széchenyi által említett „eszme” Hertelendy Károlytól (1784-1861), zalai alispántól és lesencetomaji birtokostól származott. Neki sikerült meggyőznie Bresztnyenszky Béla tihanyi apátot; Deák Ferencet, Deáknak Széchenyit, Széchenyinek pedig a pest-budai kereskedőket, értelmiségieket, a Balaton-környéki nemességet és értelmiséget, amely 1831-ben, a füredi színház megalapításakor már bizonyította tetteikésztségét.

Ekkor lépett a történet színterére Kossuth Lajos, a magyar ellenzék vezére, a Pesti Hírlap szerkesztője, aki 1842 júliusában Füreden pihent s az akkoriban divatos fürdői levélben számolt be élményeiről, megfigyeléseiről. Mivel cikke névtelenül jelent meg, kiadott iratai, hírlapi cikkei közé nem került be az írás. Lukács Károly érdeme, hogy az eredeti kéziratot felkutatta és a szabadságharc centenáriumaára egy füzetben publikálta.

Lukács szerint Kossuth és felesége 1842-ben a Horváth-házban, a legelőkelőbb füredi szállodában szállt meg. Megállapítását később mások is átvették és a köztudatban is így rögződött. A Bencés Rend Tihanyi Apátságának Levéltárában, a balatonfüredi fürdőhelyi iratok között azonban fennmaradt Kossuth szállodaszámlája, mely bizonyítja, hogy nem feleségével, hanem inasával jött Füredre - s nem a Horváth-házban, hanem az apátság vendéglőjében foglalt magának szobát. Július 10-én jelentkezett Écsy László fürdőigazgatónál, aki az inasnak a 7. számú szobát, az ismert politikusnak az egymásba nyíló, kényelmes 16-17. számú szobát adta ki. Egy hétig tartózkodtak Füreden. A július 17-én kiállított számla szerint a két személy összesen 39 pengőforint 6 krajcárt fizetett. Kossuth szállásdíja naponta 2 pengőforintba került, ami nem kis pénznek számított egy kisnemes számára.

Kossuth egy romantikus természeti képpel (andalító júliusi este leírás) kezdi tudósítását, majd egy éles váltással véget vet a sejtelmes álmodozásnak. Hiszen e „roppant víz... megátkozott Holt-tenger... nagyobb mint némely vármegye, mint némely fejedelemség, s a honnak legszebb vidéke által körítve, s rajta mégis egyetlenegy hajó sem libeg, kivéven talán a füredi sétaladikot, vagy egy nyomorult halászcsonakot”.

Ezt követően a szerző a fürdőhelyi társadalom gúnyrajzát adja, nem minden társadalomkritikai él nélkül. Füred - kezdi gondolatmenetét - az ország leglátogatottabb gyógyfürdői közé tartozik, „erényei és bűnei” a többivel rokonítják. A vendégek - születési és vagyoni helyzet szerint - két nagy és számos kisebb csoportra bomlanak. A különböző érdekcsoportok tagjai lenéznek egymást; az alsóbb osztálybeliek a felsőbb osztálybeliekhez dörgölőznek. „A társalgási hangulat feszes, gőgös, különbözgető ... a csömörletig.” Az osztálykülönbség csak a kávéházi kártyacsatákban oldódik fel - egyetértés pedig csak az idegenek megvetésében mutatkozik meg. Nem másról van itt szó, mint a feudális mentalitásról, mely „politikai institutioinkból” eredő „socialis viszonyainkat” áthatja.

Kossuth a fürdőtelep tulajdonosán, a tihanyi apátságon is elveri a port, mondván, hogy visszaél helyzetével, az árakat fölveri, de a vendégek szórakoztatásáért semmit nem tesz; még a vendéglők környékét sem tartatja tisztán. Ami előrehaladás a színház alapítása után történt, az elsősorban a fürdővendégek kezdeményezésének köszönhető. Kifigurazza a tulajdonos monopolizáló szellemét, amely megakadályozza, hogy egészséges verseny bontakozzék ki. „Hogy a bormérés uradalmi jog, azt tudjuk; de hogy az ebédfőzés is az legyen, erről még nem hallottunk” - jegyzi meg epésen, amikor védelmébe veszi az arácsi vendéglőst.

Zákonyi Ferenc Balatonfüredről írott monográfiájában úgy beszél Kossuth fürdői leveléről, mint az első igazi fürdőhelyi tudósításról, amely mintegy archetípusa az ezt követőknek. A műfaj - mely igazából 1867 után virágzott fel - már létezett, Kossuth legfeljebb csak azzal tűnt ki, hogy irodalmi igényességgel művelte. A fürdőhelyi társadalom megközelítésében sincs semmi különlegesség, hiszen Füredről számtalan tudósítás jelenik meg az 1840-es években. Egyik-másik érzékletesebben és pontosabban írja le a fürdőhelyi társadalmat, mint Kossuth, aki rendszeresen nem fordult meg a közkedvelt fürdön.

A tihanyi apátságot ért kritika sem teljesen helytálló, Füred határának ugyanis négy földesura volt ekkoriban, ezek egyike volt az apátság. Igaz ugyan, hogy a fürdőtelepnek - amely a falutól délre, a Balaton-part közelében terült el - egyedül az apátság volt a tulajdonosa az általa a magánosoknak kiosztott telekre azonban mások is építettek. A fürdőtelep egészének fejlesztése nekik éppúgy nem állt érdekükben, mint az apátságnak. Az előrehaladást, modernizálást elsősorban az az 1500-2000 fürdővendég igényelte, aki 1822-től, a balatoni fürdő megépítésétől kezdve már nem csupán gyógyulni, hanem kikapcsolódni, pihenni szórakozni jött Füredre Bécsből, Pest-Budáról, a Duna-Tisza közéről, s a környező vármegyékből.

Kossuth a füredi fürdői levélben szorgalmazta ugyan a balatoni gőzhajózást, de tudnunk kell azt is, hogy Magyarország külkereskedelmének új alapokra helyezését a vasúttól várta, akárcsak Széchenyi. Lapjában szívvel-lélekkel támogatta az állami beruházásként - közmunka igénybevételével - megvalósítható adriai vasút ügyét, amely Debrecen-Eszék-Károlyváros-Fiume útvonalon, vagyis az Adriai-tengeren keresztül bekapcsolta volna az országot a nemzetközi kereskedelembe. A Dunát - melynek torkolatvidékét az oroszok tartották ellenőrzésük alatt - Kossuth nem tartotta megbízható kijáratnak a Fekete-tengerhez.

Kossuth jól számított, mert a gőzhajózás gondolatát fölkarolta a Füredet nyaranta látogató értelmiség. Ezek után már csak azt kellett eldönteni, egyéni vagy közös vállalkozás formájában valósítják-e meg a tervet. Az egyéni vállalkozóra nem kellett sokáig várniuk. 1844 őszén Fletscher Máté bécsi mérnök és feltaláló folyamodott a magyar helytartótanácshoz, hogy szabadalmat nyerhessen a Balatonra és a Fertő-tóra. A helytartótanács közlekedési osztálya - melynek ekkor már Széchenyi volt az elnöke - a hivatalos eljárás lefolytatás után úgy döntött, hogy a hazai vállalkozókat részesíti előnyben. Széchenyi ekkor már világosan látta: A tőkehiánnyal küszködő országban közös erőfeszítéssel, részvénytársasági alapon lehet és kell a társaságot megszervezni. 1845. december 25-ére Pesten

tanácskozást hívott össze. Megválasztották az ideiglenes ügyvivő választmányt, melynek egyik feladata az alapszabály kidolgozása volt.

A választmány Kossuthot kérte fel az alapszabály-tervezet kidolgozására. A politikus 1846 április elején állította össze a tervezetet, melyet az alakuló közgyűlésen hagytak jóvá. A társaság célja - szögezte le - nem más: a „Balatonon gőzhajózást állítani, s azt a társaság javára személy, és áruszállítással, s vontatással foglalatossá tenni.”

A társaság - a szabályzatból tudjuk - 60 000 pengőforintos kezdőtőkével számolt. Ezt 400 darab, egyenként 150 pengőforintos (3 részletben fizetendő) részvény kibocsátásával kívánták elérni. A jegyzést maximum 1000 részvényig szerették volna folytatni. A határidőt túllépő részvényeseknek 5%-os büntetőkamattal kellett számolniuk.

Az alapszabály részletesen szabályozta a társaság felépítését és működését. A részvénytársaság legfőbb testületi szerve a közgyűlés, melyre a részvényeseknek részvényenként egy-egy szavazati joguk volt. A három évente tartott tisztújító-közgyűlésen titkos szavazással, egyéb esetben általános szótöbbséggel döntöttek. A társaság feloszlata akkor kerülhetett napirendre, ha a veszteség meghaladta az alaptőke egyharmadát. A közgyűlés döntött minden fontos kérdésben: az évi számadások, költségvetés elfogadásában, az alapszabály módosításával kapcsolatos kérdésekben, az osztalékfelosztásában. A rendes közgyűlést nyáron Füreden, a hajózási idény végén Pesten hívták össze.

A társaság kissé nehézkes szervezeti keretek között kezdhette meg működését. Kossuth - az igazgatás két szintjének megfelelően - két bizottságra bízta a társaság kormányzását. A közgyűlés választotta az elnökből, alelnökből és a 11 tagból álló kormányzó választmányt, mely Pesten székel, de kihelyezett ülést tartott Veszprémben és Füreden is. E testület gyakorolta a munkáltatói jogokat, határozta meg a fuvardíjakat, gondoskodott a hajók és kompok beszerzéséről, javításáról, a kikötők építéséről. Az 1000 pengőforintnál nagyobb kiadások esetén élt utalványozási jogával. A tényleges irányítást azonban az általa választott 5 tagú ügyvivő választmány végezte, amely Veszprémben székel. Az „üzlet vezérletét” a „főügyvivő”, a „végrehajtó organum” tartotta kezében, a napi teendők elvégzése azonban a neki alárendelt, 500 pengőforintig utalványozási jogkörrel felruházott igazgatóra, a pénztárosra és a könyvelőre hárultak. A kormányzó és ügyvivő bizottságok tagjai ingyenesen végezték munkájukat, az ügyvivő bizottság igazgatója, pénztárosa és könyvelője azonban fizetett alkalmazottak voltak.

Miután április elején a közgyűlés az alapszabályt elfogadta, teljes gőzerővel folyt a szervezőmunka. Ennek részletei még ma sem feltártak. Nagy vonalakban azonban ismerjük, mi volt az oka Széchenyi álmatlan éjszakáinak. Levelezni a kezdeményezőkkel, a vidékkel, az angol hajógyárakkal, ülésezni különböző helyeken, gyűjteni a részvényeseket, kijelölni és építtetni a kikötőket...

1846 tavasza-nyara a lázas szervezkedés időszaka volt. Megmozdultak a helyi erők és részvényjegyzés folyt minden lehető helyen: Füreden és Tihanyban, a pesti, egerszegi, veszprémi és kaposvári kaszinóban, a megyegyűléseken. Lelkesedésben nem volt hiány. A tihanyi apát egymaga 16 részvényt jegyeztetett 1846. május 16-ig. Jegyzett továbbá Villax Ferdinánd zirci apát, Niklesz János felsőörsi prépost, a veszprémi olvasótársaság oszlopos tagja, Rábáné Markus Margit pápai lakos, valamint Somogyi Zsigmond, a füredi nemesi közbirtokosság előljárója. Ha jegyzéssel nem is, a befizetéssel már baj volt. 1846. július közepén a jegyzett tőke már elérte a 77 000 pengőforintot, egy évvel később pedig már meghaladta a 100 000 forintot (691 részvény kelt el 103 650 pft értékben). A befizetés viszont akadozott.

Ez azonban már Széchenyi története. Széchenyié, aki saját jövedelméből fedezte az indulás költségeit. Különben aligha számíthatott volna sikerre. A Penn-féle londoni hajógyárban így elkészülhetett a gőzgép és a hajótest vas alkatrészei, az óbudai hajógyárban elkészíthették a fa alkatrészeket. A gőzgép és a két általa vontatott uszály 22 785 pengőforint 6 krajcárt emésztett fel. De nemcsak Széchenyi hitelezett. Az elsőként elkészült füredi kikötőt - melyet a következő évben további nyolc követett - a tihanyi apátság a saját költségén építette.

A végeredmény ismert. 1846. szeptember 21-én, Széchenyi születésnapján, ünnepélyes körülmények között vízre bocsátották az első balatoni gőzhajót, a Kisfaludyt.

A kampányszínezetű akciónak szimbolikus jelentősége is volt. A közös erőfeszítésben, az összefogásban rejlő erőt demonstrálta a társadalom felé. Kossuth is, Széchenyi is jól tudta, hogy a vállalkozás kockázatos. 1848 tavaszán már nemcsak Magyarország ege, a Balaton felett is vészfellegek gyülekeztek. A gyér forgalom láttán a társaság vezérkara aggódva nézett a jövő elé.

Források és felhasznált irodalom:

- A Balaton Gőzhajózási Társaság Alapszabályai. Pest, 1846.
- Hudi József: A balatoni fürdőkultúra a reformkorban. = Zalai Gyűjtemény 28. sz. Közlemények Zala megye közgyűjteményeinek kutatásaiból. 1989. (Szerk. Bitkei Irén) Zalaegerszeg, 1989.
- Kossuth Lajos hírlapi cikkei. I. 1841-1842. Bp., 1906.
- Lukács Károly: Kossuth Lajos a Balatonért. Siófoki Füzetek 5. (Szerk. Zákonyi Ferenc) Siófok, 1948.
- Széchenyi István: Balatoni gőzhajózás. Pest, 1846.
- Széchenyi István: Javaslat a magyar közlekedési ügy rendezéséről. Pozsony, 1848.
- Veszprém Megyei Levéltár XII. 4. h. A Bencés Rend Tihanyi Apátságának Levéltára: Balatonfüredi fürdőhelyi iratok; XII. 4. a. Acta Abbatiae Tichoniensis; V. 103. d. Veszprém város levéltára: Körrendeletek. Tudósítások. 1842.
- Zákonyi Ferenc: Balatonfüred. Adalékok Balatonfüred történetéhez a kezdetektől 1945-ig. Veszprém, 1988.

Kossuth Lajos

BALATONFÜRED JÚLIUSBAN

(részletek)

„Este van. Azon esték egyike, melyeknek szelíd nyugalmában a számoló ész elandalodik, minden gondolat, a szívbe terem, az emlékezet páráképei feltűnni szeretnek a tárgyaltan merengés előtt, s a jövődönk sejtelmeivel gözalakokkint egybeolvadnak. S mi mondhatatlanul gyönyörű az ilyen gyönyörű este Füreden! Ablakom előtt suttogva terül el a Balaton, mintegy nagyszerű tükör, melyet önszemléletének alkotott a mindenható. Amott a távoli látóhatáron, ahol Somogynak alacsony partját az esthomálynak leple fődözi, szelíd aranyfényben kél a teli hold, s keresztül az egész rezgő vízszinten egy sugárcsomót lövell, leírhatatlanul bájos, gyönyörűt. Szép ez a Balaton, szép mindenkoron: szép, midőn csendes s foltonkint színét változtatgatja; szép midőn medre mélyéből a vihar közelgetését haragos zöld színt öltve jelenti; de legszebb, múlhatatlanul szép midőn a kelő nap az első sugárt, vagy a teli hold a bájos fénycsomót göndör vízszínén végiglövell. Ki a mindenható mosolyát egy földi képben látni sóvárog, ezt nézze meg. - És mégis az embernek szíve fáj, midőn e roppant vízre tekint. Oly holt, minő csak Palesztinában a megátkozott Holttenger lehet! 20 mérföldnyi sima út, nagyobb, mint némely vármegye, mint némely fejedelemség, s a honnak legszebb vidéke által körítve, s rajta mégis egyetlenegy hajó sem libeg, kivevén talán a füredi sétaladikot, vagy egy nyomorult halászcsonakot. - Volna csak másutt e tó, amarra nyugat felé, s virító városok köríténék, s fürge gőzösök ünnepelnék rajta az emberész diadalát: nálunk! hacsak egy bogarászó fecskecsoport nem röpköd fölötte, élettelen s henye, mint egy roppant sír. Mi isten átka van e nemzeten?

Füred honunk leglátogatottabb gyógy-fürdővizei közé tartozik, a látogatott fürdők szokott érényeivel s bűneivel. Pompás paloták fogadják a vendégeket, divatos áru-raktárak kínálnak a fényűzésnek, ezrek keringenek a játékasztalon; azt gondolnók, s szegény honban az utca porában szedik a bankjegyeket s nyírett aranyokat... és zene fent és zene lent, zene mindenütt, mint Figaró, - színház, amit Kisfaludyknak köszönhetünk; félig kész aréna, melynek építőmestere a pénzt fölszedé és megszökött, csinos fagyalda, versenyfutás zsákban a pórfiúk között, és szemét jobbról, trágyadomb balról, s amott Tihanynak „riadó leányi”, imitt unalom az unalomig. - Mondják: Füreden a társasági hangulat feszes, gögös, különböztető; - és valóban az a csömörletig. Mindszáz ember legalább is csinál különvált 20 cotteriát, melynek határvonalait itt a születési, amott a pénzarisztokrácia színezi, s mindegyikben aprócska alosztály, mintha latra vetnék, hogy ennek 10 forinttal s 45 krajcárral van kevesebbje, amannak pedig nincs kettős praedicatuma, s pergamentje nem olyan füstös, mintha még egyszer olyan füstös volna...

A füredi fürdő, mint tudva van, a tihanyi apátság tulajdona... Nekünk úgy tetszik egy kis versengés végett - melyre bizony élelmezés dolgában Füreden igen nagy szükség van - az arácsi vendéglőnek nemcsak akadályt tenni nem kellene, hanem ha futni akarna is, tyúkkal, kaláccsal kellene marasztalni; most pedig nem engedik neki, hogy maga cselédjével a füredi határba egy csésze levest küldjön, s ha leküld, kidobatasi ígéretekkel vendéglik meg. Hogy a bormérés uradalmi jog, azt tudjuk, de hogy az ebédfőzés az legyen, erről még nem hallottunk; valamint arról sem, mi joggal szedetik naponta a helypénz a vidéki lakosoktól; kiknek még meg kellene köszönni, hogy gyümölccsel és egyéb élelmiszerekkel ellátják a helyt. Nem hallottuk, hogy a földesuraság Füreden vásári szabadalommal bírna. Azonban meglehet.”

Pesti Napló 1842. aug. 7.

ADALÉKOK A KOSSUTH GYERMEKEK VESZPRÉM MEGYEI BUJDOSÁSHOZ

Ezernyolcszáznegyvenkilenc tavasza tele volt reménnyel. A dicsőséges tavaszi hadjárat győzelmeire Buda visszafoglalása tette fel a koronát. Úgy tűnt egy-két ütközet, egy-két hét s Magyarország területéről kitakarodik az osztrák ármándia. - Sajnos nem így történt. Bár vidékünkön Kmety György tábornok hadteste 1849. június 13-án még győztes csatát vívott, amikor az osztrák sereget menekülésre kényszerítve elfoglalta Csornát. A Pápa melletti Ihászton 1849. június 27-én vívott ütközetben és az osztrák főerők Győr-Pest felé indított támadásnál mutatkozó osztrák fölény már azt sejtette, hogy minden erejüket hazánk területére csoportosítva nagy erőket vontak össze a szabadságharc leverésére. Mellette, amikor mi Buda visszafoglalásának hírére örömmünnepet ültünk, az osztrák császár és az orosz cár megegyezett abban, hogy közös erővel verik le forradalmukat. E megállapodás alapján júniusban kezdetét vette az orosz seregek beözönlése hazánk területére, melynek legmagasabb magyarhoni létszámát 198 ezer főre és hatszáz ágyúra becsülik.

Ez az egyesült erő lassan meghátrálásra kényszerítette a magyar sereget, s amikor az össze-vont ellenséges erők több irányból közeledtek Pest-Buda felé, a kormányzervek menekülésre kényszerülve, július 12-én Szegedre tették át székhelyüket. Ebben az időben kaphatott megbízást Boros Sándor csikvándi birtokos, Győr vármegyei nemzetőrkapitány, sorozóbiztos és a megyei Honvédelmi Bizottmány tagja, Kossuth Lajostól - kívül felesége révén rokonságba került - gyermekei menekítésére. (Boros Sándor édesanyja a tétli Kisfaludyak ivadéka: Kisfaludy Magdolna testvére volt Kossuth anyósának, Meszlényi Jánosné Kisfaludy Erzsébetnek. A csikvándi temető kriptáiban egymás mellett pihennek a Boros és Kisfaludy ősök.) Bár Boros Sándort mint lelkes hazafit és Kossuth feltétlen hívét ismerték, kiválasztásában bizonyára közrejátszottak e rokoni kapcsolatok is.

Boros Sándor 1849. július közepe táján, feltételezhetően a kormány menekülése idején (július 10-12.) Pestről a Duna bal partján D-felé indulva a Kossuth gyermekekkel és nevelőjükkel elhagyta a veszélyeztetett helyzetbe került fővárost. Földvárnál (ma Dunaföldvár) azonban átkeltek a Duna jobb partjára és a Dunántúlon folytatták útjukat. A Mezőföldön átutazva É-Ny-felé menekülve próbáltak biztonságos helyre kerülni. Boros Sándor biztonságos helynek vélte a Veszprém megyei Halimbát, mivel őseinek ott is volt birtoka és állt az egykori családi házuk is. Menekülésük első állomásaként tehát Halimbán, a Boros-féle házban rejtőzködtek, mely később Kocsis János és felesége tulajdonába került.

A Kossuth gyerekek az utcán nem mutakozhattak, idejüket nappal a tágas pajtában való játsszal töltötték. Ebben Szabó Vince, a Boros családnál szolgáló zsellérgyerek volt segítségükre. (E játszótársukra Kossuth Ferenc még idős korában is jó szívvel emlékezett vissza.)

Miután az osztrák hatóságoknak tudomására jutott, hogy a Kossuth gyermekek Boros Sándor vezetésével a Dunántúlon bujdosnak, azonnal akció indult felderítésükre és elfogatásukra. Nyilván elsőként Boros Sándor kötődése színhelyének felderítésére indultak (Csikvánd, Halimba stb.), ezért mikor meghallották, hogy Devecser környékén nyomoznak utánuk, Halimbáról rövidesen kénytelenek voltak továbbállni. Ekkor Mencshelyen, Blajsza János evangélikus lelkésznel - Boros Sándor egykori soproni iskolatársánál - húzták meg magukat. A szájhagyomány szerint a Halom-hegyi Isó-féle pincében is rejtőzködtek, melynek ifjú földbirtokos tulajdonosa honvédként szolgált a szabadságharcban.

Mivel üldözőik itt is a nyomukban jártak, innen is továbbmentek a Bakonyba, ahol az idős Zámory Kálmán és Marton Zsigmond - a Meszlényiekkel rokon családok - egyengették,

segítették útjukat. (Zámory Kálmán anyja Meszlényi leány volt, Marton Zsigmondnak viszont az első felesége volt Meszlényi Erzsébet.) Az Óbányára érkező menekülőket szeretettel fogadták. Marton Zsigmond nővére Marton Antónia anyaként gondozta a kormányzó gyermekeit, akikkel Boros Sándor mellett velük volt Karády Ignác nevelő és egy Mari nevű szobalány, továbbá kocsisuk: Fett (utóbb Kövér) György.

Óbányai tartózkodásuk úgy látszik nem maradt sokáig titokban, mert a császári katonaság - besúgás vagy egyszerűen lábra kapott hír nyomán - rövidesen elfogta őket a kastély mögött lévő s rejtékül szolgáló parasztházban. Az elfogatásuk körülményeire így emlékezett vissza Kossuth Ferenc idős korában: „Egy napon osztrák gyalogság vonult a községbe egy kormánybiztossal az élükön, kinek feje melegebb lehetett, mint szíve, mivel mindig levett kalappal járt. Ezen búsmagyar és az osztrák bakák berontottak a Zámory kastélyba. Emlékszem, miként billentek ki a kapukon, egyszerre jobbra-balra, feszes szuronyos örök, míg a házban folyt a kutatás - és emlékszem, miként jöttek egyszerre a parasztház felé, a meleg fejű osztrákmagyar biztos és az osztrák bakák. A paraszt családja pénzét kezdé rejtteni a gerendák alá; - a velünk lévő Boros honvédtiszt a kukoriczaföldekre ugorva, a ház megett elmenekült, nekünk kis gyermekeknek szigorúan meghagyták, hogy tagadjuk el nevünket, mintha ezen fogás segíthetett volna sorsunkon.

Én azonban úgy látszik, hazudni akkor sem tudtam, és atyám nevére is büszke voltam, és mikor a hosszú hajú, meleg fejű állatember mellemre szegezte pisztolyát, és vérben úszó szemekkel dörgő hangon kérdé: ki vagy? én feleltem kis fejemet, s büszkén feleltem: Kossuth Feri.”

Az elfogatásukra kirendelt osztag gróf Pálffy István dragonyos tiszt vezetésével Zircen és Pannonhalmán keresztül - más forrás szerint Zircről Móra - Györbe kísérték az elfogottakat, köztük a három Kossuth gyermeket, Marton Antóniát, Guyon Richárd tábornok feleségét: Splény Máriát, testvéreit: gróf Beckers Alfrédné szül. Splény Amáliát és Splény Saroltát (később Fáy Alajosné), továbbá édesanyjukat báró miháldi Splény Ignác tábornok özvegyét, szül. nagyszigethi Szily Mária csillagkeresztes hölgyet. (Megjegyzendő, hogy Guyon Richard tábornok gyermekeire az Óbányához közeli Pénzeskúton találtak rá, ma Pénzesgyőr község része). Ők sógorának Splény Bélának a Zámory és Marton családtól bérelt birtokán találtak menedéket.

Győrből hajón Pozsonyba vitték őket, ahol a várban zárták el mindnyájukat. Itt már számos más a szabadságharc folytán gyanússá vált személyeket őriztek, köztük volt báró Üchtritz Emil honvéd ezredes felesége, a Malomsok-marcaltói uradalom tulajdonosa Amadé Dominika grófnő is.

Nem valószínű, hogy vádat emeltek volna a Kossuth gyermekek ellen, csupán fogva tartották őket a szülők és más forradalmárok elrettentése céljából. A Kossuth gyermekek nagyanyja, Kossuth Lászlóné folyamodványára a bécsi kormány Láng Mihály pesti evangélikus lelkészt bízta meg a közgyámi teendőkkel, a gyermekek neveltetése pedig nagyanyjukra hárult. Majd rövidesen - feltehetően az angol kormány nyomására, illetve Kossuth Ferenc későbbi vallomása szerint a nádor családjának közbenjárására - kénytelenek voltak beleegyezni abba is, hogy a gyermekek szüleik után mehessenek Törökországba.

Nyolc hónapos fogság után kiszabadult gyermekek Pestről hajóval indultak szüleik után. A hosszú úton kísérőjük Kossuth Lajos testvére: Ruttkay Józsefné szül. Kossuth Lujza és a már dunántúli menekülésük alatt is velük lévő nevelőjük: Karády Ignác volt. Végül a három gyermek kísérőikkel 1850. június 18-án érkezett meg szüleikhez Kiutahiába. Ezzel véget ért a Kossuth gyermekek magyarországi kálváriája, hogy kezdetét vegye további vándorlásuk szerte a nagyvilágban szüleik oldalán.

Források:

1. Hadnagy László: Emlékhelyek megyénkben, Napló 1994. február 26. 9. p.
2. Rainer Pál: Kossuth Lajos házassága (1841) és a Kossuth gyermekek menekítése (1849). A Laczkó Dezső Múzeum centenáriumi megemlékezésének anyaga Veszprém, 1995.
3. Eötvös Károly: A Bakony II. Budapest, 1909.
4. Hudi József: Veszprémi Kossuth- emlékek, Veszprémi Szemle II. évf. 1. szám: 1994. március

Kossuth Ferencz

„CSÁVOLSZKY LAJOS BARÁTOMNAK

Az óhajtod, hogy írjak karácsonyi számunkba távol múltamról, azon időkről, midőn mint kis gyermek vesztém el kedves hazámat, melyet csak most, életem késő őszi korában nyertem ismét vissza.

Teljesítem akaratodat, bár kétkedem abban, hogy az mi kizárólag személyemet érinti, érdekelhetne valakit ezen országban; ha tehát untatni foglak téged, és untatni olvasóidat, tied fog maradni a felelősség!

Mivel úgy akarod, hát jer velem és keressük fel kora életemnek ködbe merült láthatárát; menjünk vissza e láthatárig életpályám göröngyös útján: szedjük fel életfámnak lehullott és rég elhervadt leveleit. - Szomorú ihlettel nyúlok az emlékek sárgult leveleihez, mivel oly embernek mint én vagyok, a múlt még több a jelenhez képest, mint bárki másnak, kinek élete rendes mederben, az események rendes következetességével folyt.

Bárkinek is, mindenre, egész élete a múltban rejlik; hiszen a jövő jelenné, a jelen múlttá válnak, mielőtt felébredhetnénk a remény mámorából, és egészen átérezhetnénk a valóság rideg érintését, vagy kiperdülhetne szemeinkből a csalódás keserű könnye.

Hát még nekem! kinek élete ketté vált; - az egyik rész ott volt a hontalanságba, a másik itt van a visszanyert hazában, a hol életem minden eddigi viszonyait hátra hagyva, úgyszólván újjászülettem az anyaföld meleg ölelésében, a haza földére lépve.

Bár lelkemben mindig égve maradt a honszerelem Vesta tüze, természetes dolog az, hogy otthon találtam magamat az idegenben, és midőn átléptem a mély örvényt, mely múlt és jövő életemet elválasztja, szomorúság fogott el, és nagyon mélyen bele véstem szívembe azon viszonyoknak kedves emlékeit, melyek egy már hosszúra nyúlt életnek kincseit képezék.

De itt áll most előttem azon tér, melyen ragyogón kimagaslik a haza ideális eszményképe.

Megalkották ezen ideált a gyermek képzelődése, az ifjú rajongása és reményei, a férfi ítélete és meggyőződése.

Az eszménykép oly széppé lett, hogy lelkemnek rettegnie kellene a csalatkozástól, ha nem választanám el az élő és múló nemzedék fogalmát a halhatatlan haza tiszta fogalmától.

Az első fogalomba máig is árnypontok vegyültek; találkoztam már is egy sártengerrel tisztán kijelölt egyenes úton; ok és alkalom nélkül, erőködő készakarva öntötték elejbém méregbe mártott kezek ezen sártengert, - de az árnypontok mellett nyílt máig is ragyogó láthatár előttem, honnan a szeretet és bizalom buzdító áramlatai jönnek felém, és emlékeztetnek arra, hogy nagyobb lesz talán új pályámon az öröm, mint a keserűség.

De észre veszem, hogy tévovázok azon úton, melyen nem a közel múltba, de a távolba készülök hatolni.

Menjünk tehát barátom, és haladjunk el a szent emlékek határjelző kövei előtt.

Ezen kövek mind sírkövek, de a nyugvó helyek lakosai közül ketten eljöttek a harmadikkal nyugodni örökké a haza szent földében.

Egy azonban ott maradt a távol idegenben, ott áll egy emlék Florencz virágos és naptól özönlő sírkertjében! Megállok ott, fehér márványhalom van előttem, finoman faragva, fehér mint a női erény, finom mint a női érzés, magas mint a milyen magasztos a valódi női szellem.

A nő, ki szeretett, ott nyugszik e márvány alatt. Az élet árjába vetett két ikerlevélből az egyik elmerült, a másik úszik egyedül; az élete folyama messze vitte, más országba, mely ország ismeretlen volt a kedves halott előtt és a hova szelleme mint szokatlan körbe követi az egykor rajongón szeretett élettársat.

Azonban nemcsak gyászos emlékek tolulnak elém, a mint visszafelé haladok életem útján.

Ott vannak még élő és vérző viszonyok, meleg barátságok félbeszakítva, melyeket új viszonyok, új barátságok nem helyettesíthetnek, csak követhetnek. De futólag haladok ezek mellett el, hogy eljussak kora gyermekkorom terére, melyen mindjárt megpróbáltatás és szenvedés emlékeivel találkozom, oly emlékekkel, melyek mélyen rányomták a szenvedés bélyegét a gyermek ártatlan homlokára.

1849-ik év volt; elvérzettek azok, kik hazájukat védték; mások elcsüggedtek, mások ismét a szent zászlóhoz hűtlenek lettek.

Oly időt élte az akkori nemzedék, a melyben a szülők gyermekeiktől, a férjek feleségeiktől, a testvér testvértől, a barát baráttól el lett szakasztva, ki a vérpadra, ki a börtönbe, ki a számkivetésbe, ki a leigázott barom békés sorsára lett kárhoztatva.

Én is elszakadtam szüleimtől; egy távol rokon, egy hű nevelő, s egy gyermekgondozó nő voltak kísérőtársaim.

Hárman voltunk mi üldözött gyermekek, - hármunk közül most egyik a sírban, a másik a külföldön van, én vagyok egyedül itt barangolni az emlékek között.

Barangoltunk akkor is, az anyai családi fészek vonzá a szegényke gyermekeket, a Bakonyban bújdosánk és gyermekálmaimba gyakran vegyült a regényes sötétség, az erdőben gyújtott nagy tüzek és a magányos hintó, melyben a gyermek aludt.

Kétszer fordultam meg a Lókuti kastélyban, anyám rokonainál, a Zámoryaknál és a másodszor elrejtettek, a kastély körül fekvő paraszt lakok egyikébe.

Egy napon osztrák gyalogság vonult a községbe egy kormánybiztossal élükön, kinek feje melegebb lehetett, mint szíve, mivel mindig levett kalappal járt.

Ezen búsmagyar és az osztrák bakák berontottak a Zámory-kastélyba.

Emlékszem miként billentek ki a kapukon, egyszerre jobbra-balra, a feszes szuronyos örök, míg bent a házban folyt a kutatás; - és emlékszem miként jöttek egyszerre a paraszti ház felé, a meleg fejű osztrák-magyar biztos és vele a szuronyos osztrák bakák.

A paraszt családja pénzét kezdé rejtegetni a gerendák alá; - a velünk lévő Boross honvédtiszt a kukoricza földre ugorva, a ház megett elmenekült; nekünk kis gyermekeknek szigorúan meghagyták, hogy tagadjuk el nevünket, mintha ezen fogás segíthetett volna sorsunkon.

Én azonban, úgy látszik, hazudni akkor sem tudtam, és atyám nevére akkor is büszke voltam, és mikor a hosszú hajú, meleg fejű, állatember mellemre szegezte pisztolyát és vérben úszó szemekkel dörgő hangon kérdé „ki vagy?” én feleltem kis fejemet, s büszkén feleltem „Kossuth Feri”.

Akkor, barátom, Feri voltam, most Ferencz vagyok, az évek múltak, az ősz hava kezd szállingani fejem megritkult fűrtjeire, de a tiszta gyermeki kebel tiszta férfikebelle lett, és az maradt, s marad haláláig!

Elvittek várfogságba, gyalogság és lovagság kísérte halk léptekkel az úri hintót a lázongó vagy tompa morajjal zúgó községek népei között.

Pozsony várába értünk, elzártak ott egy kis szobába, hol imádkozni tanított a velünk bezárt gondozónő.

Imádkoztunk szülőinkért s a hazáért, hangosan, naponnan, reggel és este, úgy hogy megszánt érte a porkoláb szomszédos durva családja.

Egy szuronyos őr állott ajtónk előtt: egy másik sétált ablakaink alatt; és egy harmadik egy kis udvarban, hová játszani jártunk, mert a fogoly gyermek is játszik: nincs élet szenvedés és élvezet vegyüléke nélkül.

Egyszer csak felnyílt a börtön ajtaja: nyolcz hónap után szabadokká lettünk: - azt mondták, a nádor családja, melyet atyám megoltalmazott egykoron, lépett közbe hálából a gyermek foglyokért.

Ekkor elhoztak Budapestre és mivel a nép sokszor csoportosult ablakaink alatt, száműztek, vagyis visszaadtak szegény szüleinknek.

Felszállítottak egy gőzösre a Dunán; - százezer szem könnyezett, midőn a távozó gyermekek hazájukat veszték; és százezer szem könnyezett, midőn a meglett férfiak átlépték ismét 44 év után a honnak szent határát.

Akkor az élő és reménylő atyához mentek.

Most a meghalt atyát hozták.

De a szív egy volt akkor és most; Magyarország népének szíve vérzett; Magyarország népének könnyei hullottak.

Szerette akkor e nép Kossuth Lajost, a száműzöttet, szerette most Kossuth Lajost a visszatérő halottat, sírt akkor és sírt most, de könnyei a magyar haza földjét termékennyé teszik.”

Egyetértés, 1894. évi december 25. száma

EMLÉKHELYEK LÉTESÍTÉSE A KOSSUTH GYEREKEK MENEKÍTÉSÉNEK HELYSZÍNEIN

Kossuth Lajos halálának századik évfordulójáról tartalmas és sokszínű rendezvénysorozattal emlékezett meg Veszprém megye. A Kossuth-családról szóló megemlékezések azonban nem zárultak le a centenáriumi évben, hanem számos rendezvény átnyúlt az 1995. esztendőre. Köztük a Kossuth gyerekek menekítésének emlékét őrző emlékhelyek létesítése s ünnepélyes felavatása.

Miután 1993. december 15-én hivatalosan is megalakult a megyei Kossuth Emlékbizottság az első ténykedései között kezdeményezte az emlékállítást, a Kossuth gyermekek tartózkodásának egykori helyszínein. A javaslat alapján dr. Zongor Gábor a Veszprém Megyei Közgyűlés elnöke felkérésére és támogatásával Hadnagy László és segítője H. Szabó Lajos, még 1994. nyarán bejárva a helyszíneket, javaslatot tett az emlékhelyek állításának módjára, a feliratok tartalmára, s a leleplezési ünnepségek tartására.

A javaslatok bírálata majd elfogadása után Raffay Béla, a Salföldön élő szobrászművész kapott megbízást az emlékművek elkészítésére. A művek elkészítése, az anyagi fedezet előteremtése és az ünnepségek megszervezését követően az avatási ünnepségek megtartására 1995. március hónapban a következő sorrendben került sor:

Lókút-Óbánya 1995. március 14-én 15 órakor,
Mencshelyen 1995. március 15-én 17 órakor,
Halimbán 1995. március 17-én 15 órakor.

A Lókút-Óbányai ünnepélyes emléktábla-avatás története

Elsőként a Kossuth gyermekek elfogatásának színhelyén, a Lókúthoz tartozó Óbányán avatták fel a Marton-Zámory-féle kastély falán elhelyezett s Kossuth Lajos bronzba öntött arcmasával ellátott márványtáblát. Március 14-én kedden délután Hadnagy László ny. múzeumigazgató, a Veszprém Megyei Honismereti Egyesület elnöke, a korabeli eseményeket is bemutató magas beszédét követően leplezte le a szép emléktáblát, melyet Szijártó László bencés atya szentelt fel. (A műalkotás fényképét és a táblán elhelyezett szöveget lásd mellékleten).

Az avatás megható pillanatai után az óbányai diákok, a gyulafirátóti és lókuti polgármesterek, települések lakossága nevében helyezték el a kegyelet babérkoszorúit, majd a helyi diákothonos általános- és szakiskola tanulói, a lókuti ifjúsági táncsoport és a gyulafirátóti Pávakör énekkara növelte az ünnepség színfoltját.

Az óbányai helyszín érdekessége, hogy e kastélyban megfordult Kossuth Lajos családjával és 1849 nyarán, Veszprém megyei bujdosásuk utolsó állomásaként itt talált menedéket három gyermeke, az akkor 8 éves Ferenc (aki saját vallomása szerint már korábban is járt a helyszínen), a hatéves Vilma és a 4 éves Lajos Tódor. Végül egy, a kastély közeli épületben fogta el őket s nevelőiket a császári szolgálatban álló katonaság.

Forrás:

Pannon Napló 1995. március 16-i száma, 16. p.

Napló 1995. március 15-i szám, 1. p.

Hadnagy László személyes vallomása s iratai

A mencshelyi emléktábla-avatás története

A Lókút-óbányai avatást követő napon, március 15-i nemzeti ünnepünkön délután 17 órakor került sor a mencshelyi evangélikus lelkészlakon elhelyezett márványtábla leleplezésére. A 120 x 80 cm nagyságú és bronzból készült Kossuth címerrel ellátott feliratos emléktáblát stílszerűen helyezték el a lelkészlakon, mivel a Halimbáról idemenekített Kossuth gyerekeket pár napig e helyen rejtegették.

Mencshely már korán reggel zászlódíszbe, lakossága ünnepi díszbe öltözött mivel reggel 9 órakor zászlófelvonással vette kezdetét a március 15. ünnepség. Ezt követően a köztemetőben megkoszorúzták Blajsa János evangélikus lelkész síremlékét. Ő volt az aki vállalta a Kossuth gyermekek bújtatását. A közelében nyugvó Izsó Dániel 48-as honvéd sírjánál is tartottak rövid megemlékezést és elhelyezték a kegyelet virágait.

A délutáni ünnepség kezdetén Kuti Csaba megyei tanácsnok, Balatonkenese polgármestere tartott méltó ünnepi megemlékezést majd leleplezte Raffay Béla gyönyörű alkotását. Ezt követően Gyarmati István ev. lelkész szentelte fel az emléktáblát. Az ünnepség koszorúzással ért véget, majd a helyi Önkormányzat és az ev. egyház a kultúrházban adott fogadást. (Megjegyzendő, hogy a település e napon létesített Emlékkönyvet, melybe útravalónak, biztatásnak szánt első beírást Kuti Csaba végezte. Azóta az Emlékkönyv vezetése naprakész és folyamatos, benne minden jelentős eseményt rögzítenek.) - (Az emléktábla fényképét és a rajta elhelyezett szöveget lásd mellékelten)

Forrás:

1. Az ünnepség meghívója
2. Mencshely község Emlékkönyve
3. Gyarmati István evangélikus lelkész személyes visszaemlékezése

Emlékhely Halimbán

A Kossuth gyerekek Veszprém megyei bujdosásának első állomása Halimba volt. Az itteni rejtőzködésük emlékét hivatott őrizni az egykori Boros-féle ház előtt felállított s faragott kőoszlopon elhelyezett bronz emléktábla, mely szintén Raffay Béla szobrászművész alkotása.

Az emlékhely felavatására 1995. március 17-én délután 15 órakor került sor. Giczhy László halimbai polgármester megnyitó szavai után dr. Zongor Gábor a Veszprém Megyei Közgyűlés elnöke méltatta az emlékhely jelentőségét, az emlékezés szükségességét, majd leleplezte az emléktáblát. Ezt követően Simon János helyi plébános áldotta meg az emlékművet. Végezetül az általános iskola tanulói adtak kedves műsort és nemzeti Himnuszunk elhangzása előtt Halimba község lakosai, a Veszprém Megyei Honismereti Egyesület és a tapolcai Honismereti Kör nevében helyezték el koszorút az emlékoszlop talapzatán. (Az emlékoszlop fényképét és feliratát lásd mellékelve).

Források:

1. Pannon Napló 1995. március 18-i szám 16. p.
2. Bándi László: Emlékhelyek Veszprém megyében, Veszprém 1996.
3. Kossuth Szövetség 1996. évi Évkönyve, 131. p.

MEGHÍVÓ

A lókúti Diákotthon és Lókút Község Önkormányzata
tisztelttel meghívja Önt
a volt „Marton-féle” kastélyépület falán elhelyezett

Kossuth emléktábla felavatására.

Az ünnepség kezdete:
1995. március 14. (kedd) 15 óra.

Az emléktáblát felavatja:
Hadnagy László

Közreműködnek:
az iskola tanulói és a „Lókúti és Rátóti Pávakör”.

Fallmann József
polgármester

Semmelweisné Pécsi Ildikó
igazgató

Mencshely község önkormányzata
és az evangélikus egyház gyülekezete

**TISZTELETTEL MEGHÍVJA
ÖNT ÉS CSALÁDJÁT**
az evangélikus paplak falán elhelyezett
**Kossuth-emléktábla felavatásának
ünnepségére**

1995. március hó 15-én 17.00 órakor

Az emléktáblát felavatja
Kuti Csaba megyei tanácsnok

Bacskay Rudolf
polgármester

Gyarmati István
evangélikus lelkész

Település: Lókút-Óbánya

Megnevezés: Emléktábla a Kossuth család tiszteletére

Helye: Óbányai Marton-Zámory-féle kastély

Anyaga: bronz és szürke márvány

Felavatva: 1995. március 14.

Alkotója: Raffay Béla szobrászművész, Salföld

Fényképezte: H. Szabó Lajos Pápa, 1995.

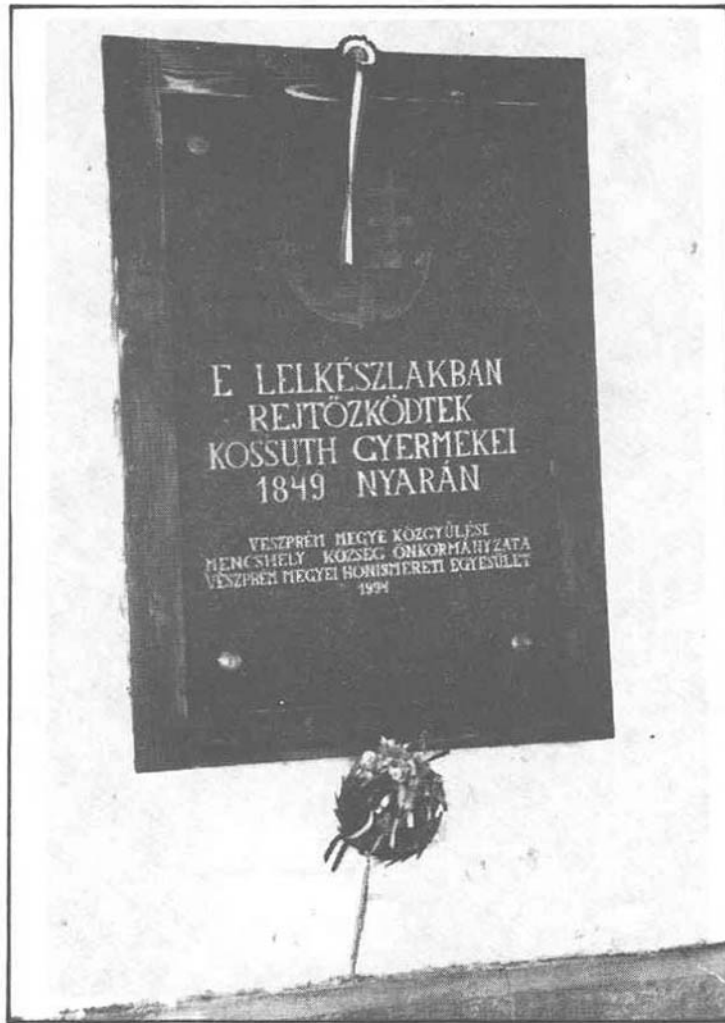
Felirata: „Ebben az épületben, - az egykori Marton-Zámori-kastélyban, - ahol többször megfordult Kossuth Lajos is - talált menedéket családja 1849 nyarán

Veszprém Megye Közgyűlése

Lókút-Óbánya közönsége

Veszprém Megyei Honismereti Egyesület

1994”

Település: Mencshely
 Elnevezés: Emléktábla Kossuth gyermekei tiszteletére
 Helye: evangélikus lelkészlak
 Anyaga: bronz és márvány
 Felavatva: 1997. március 15.
 Alkotója: Raffay Béla szobrászművész, Salföld
 Fényképezte: H. Szabó Lajos Pápa, 1995.
 Felirata: „E lelkészlakban rejtőzködtek
 Kossuth gyermekei 1849 nyarán

Veszprém Megye Közgyűlése
 Mencshely község Önkormányzata
 Veszprém Megyei Honismereti Egyesület
 1994”

Település: Halimba

Elnevezés: Emlékoszlop Kossuth gyermekei tiszteletére

Helye: Petőfi utca 14., az egykori Boros-féle ház előtt

Anyaga: bronztábla és műkő oszlop

Felavatva: 1995. március 17.

Alkotója: Raffay Béla szobrászművész, Salföld

Fényképezte: H. Szabó Lajos Pápa, 1995. március 17.

Felirata: „E helyen állt a Boros-féle ház, amelyben Kossuth gyermekei
rejtőzködtek 1849 nyarán

Veszprém Megye Közgyűlése

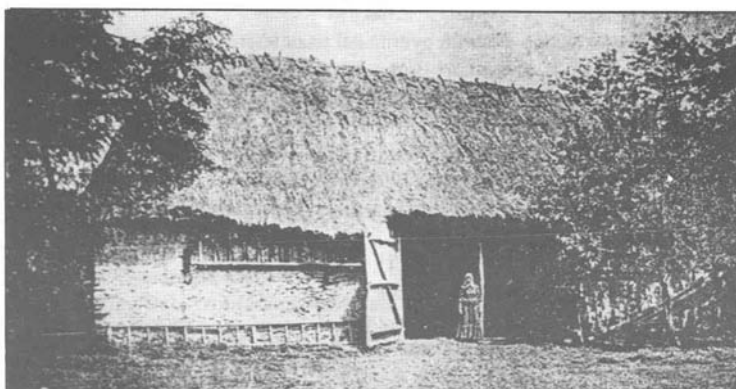
Halimba Község Önkormányzata

Veszprém Megyei Honismereti Egyesület

1994.”

**Az egykori Boros-féle ház Halimbán, ahol a
Kossuth gyermekek rejtőztek**

**Az egykori halimbai pajta, ahol a Kossuth gyermekek
Szabó Vince jobbágyfiúval játszottak**

KOSSUTH FERENC VESZPRÉM MEGYÉBEN

Kossuth Lajos személyi kultuszának fennmaradásában és továbbélésében jelentős szerep jutott legidősebb fiának Kossuth Ferencnek, aki 1894-ben tért haza az emigrációból és attól kezdve élete végéig (1914. május 25.) Magyarországon élt.

Kossuth Ferenc már gyermekkorában járt Veszprém megyében. Nemcsak 1849-ben a menekülésük idején, amikor Halimba, Mencshely után Lókút-Óbányán fogták el testvéreivel együtt, hanem azt megelőzően is járt elfogatásuk színhelyén, ahogy arról Csávorszky Lajos barátjához címzett levélben írt hazatérését követően, 1894 karácsonyán. Ezen kívül bizonyára többször is járt szüleivel Kisdémen anyai nagyszülei házánál, ennek azonban írásos nyoma nem maradt az utókor számára.

Biztosan tudjuk, hogy atyjának bronzba öntött alakjáról emléket állító Balatonkenesén (1899. október 15-én) és Balatonalmádiban (1903. augusztus 23-án) jelen volt a szoboravató ünnepségen úgy is mint Kossuth Lajos fia és úgy is mint a Függetlenségi- és 48-as Párt elnöke. Balatonkenesén az ünnepi beszédet is Ő tartotta. - Ezt követően az ajkaiak is meghívták atyjának szoborállítási és leleplezési ünnepségére (1904. augusztus 30-án), de elfoglaltsága miatt csak a pártbeli helyettesei voltak jelen.

Kossuth Ferenc hazatérése után már az első évben (1895) többször is járt a mai Veszprém megyében. Ugyanis az akkor Zala megyéhez tartozó tapolcai választókerületben országgyűlési képviselőnek választották. 1895 március végén kezdte meg választási korteshadjárát, melynek részleteiről idézzünk T. Horváth Lajos írásaiból: „Kossuth alakjának továbbélésében egyedi, nagy próbatételt jelentett az 1895 tavaszán lebonyolított tapolcai nemzetgyűlési képviselőválasztás és az azt megelőző pártpolitikai kampány. A pótválasztásnak különös jelentőséget adott, hogy a kormánypártiak ellenében a Függetlenségi és 48-as Párt színeiben a nemrég hazatelepült Kossuth Ferenc vette fel a küzdelmet. Az akkor még Zala vármegyéhez tartozó tapolcai választókerület és a szomszédos Veszprém vármegye is kitörő lelkesedéssel fogadta az apja örökségével színrelépő politikust. Az idősebb Kossuth fiú március 25-én kezdte meg kampánykörútját. Budapestről vonaton érkezett Veszprémbe, ahol a városközpontban mintegy tízezres közönség várta a bandériumos bevonulást. A megyeszékhelyen a függetlenségi pártvezérek szónoklatai és a dalárdák fellépései biztosították a parádés fogadtatást. A tapolcai választókerület első állomáshelyére, a Balatonfüredre utazó képviselő-jelöltet - rövid pihenő után - több mint kétszáz elegánsan feldíszített lovaskocsi követte. A három napos választási körút során a Balatonfüreden, Köveskálon, Kővágóőrsön, Tapolcán és Nyirádon elhangzó beszédeiben sorra megidézte atyja szellemét.

Az 1895. április 10-re kitűzött tapolcai választások ennek ellenére nem ígértek könnyű sikert, mivel a kormánypárt - a szokásos választási megvesztegetésein túl - mindent bevetett a küzdelembe. Ellenjelöltként Vörös László közlekedési minisztériumi államtitkárt indították, aki vasutat ígért a választókerületnek, de a győzelemhez ezúttal ez sem volt elég. A választási harc felénél Tapolca utcáit a függetlenségi zászlórengetegje és a Kossuth-nóták uralták, ami a hatvan községből ideseregülő választók szavazataiban is megmutatkozott. A választás eredményét mint az egész országban, úgy városunkban is igen nagy érdeklődéssel várták s meglegedetten vették tudomásul, hogy Kossuth Lajos fia is oda jut azok közé, akik a nemzetnek törvényeket hoznak. Reméljük és hisszük, hogy ő sem akar többet elérni, mint amennyit az ország békés és biztos fejlődése mellett elérni lehet.” - írta a Veszprém című hetilap. Ennek a várakozásnak Kossuth Ferenc kétségkívül megfelelt, de pártja belső egységének megteremtését egyenlőre, még a nagy név viselőjeként sem sikerült elérnie.”

Források

1. Egyetértés című lap 1894. december 25-i száma
2. Hadnagy László: Kossuth Ferenc visszaemlékezése, Napló 1994. április 2. 8. p.
3. T. Horváth Lajos: Kossuth alakja a 19. századvégi Veszprém vármegye társadalmi és politikai életében. Kossuth Lajos 1802-1894. Veszprém, 1995. A Laczkó Dezső Múzeum anyaga
4. H. Szabó Lajos: Kossuth és a Kossuth család Veszprém megyei emlékei, Kézirat.

Kossuth Ferenc mellképe a Balatonkenesei falumúzeumban

Kossuth Lajos legidősebb fia Kossuth Ferenc (mérnök és politikus) 1894-ben tért haza az emigrációból, attól kezdve élete végéig (1914. május 25.) Magyarországon élt.

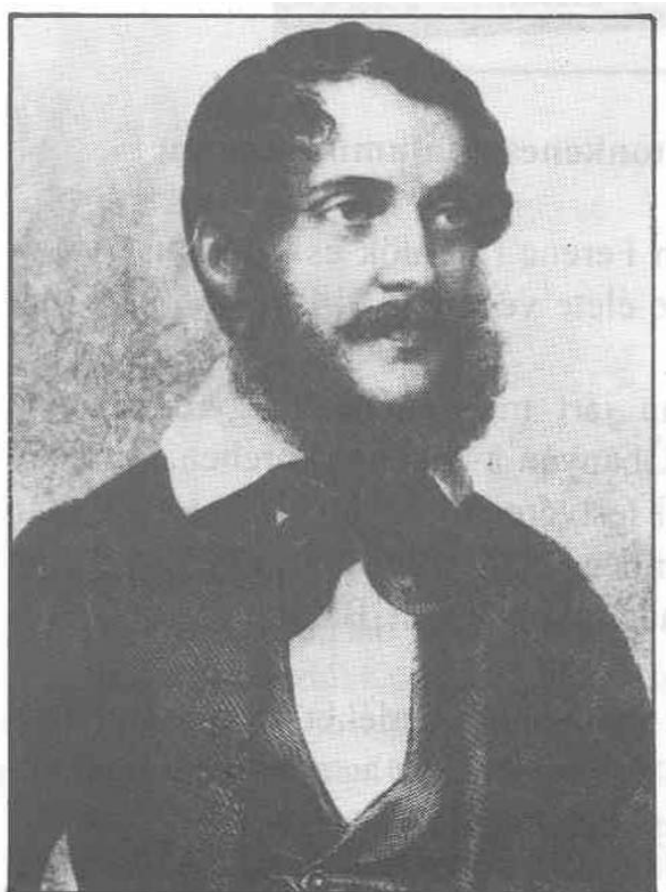
Kossuth Ferenc már gyermekkorában járt megyénkben. Egyrészt anyai nagyszüleinél Kisdémen, másrészt Lókút-Óbányán a rokonai körében. Későbbi menekítése során is itt, Óbányán fogták el testvéreivel együtt. Hazatérése után először 1895. március 25-én járt Veszprémbe, majd mint országgyűlési követ korteshadjáratai során a jelenlegi megyehatáron belüli Balatonfüreden és a tapolcai választókerület körzetében.

Amikor az utókor kegyelelte atyjának maradandó emléket állított Balatonkenesén (1899), majd Balatonalmádiban (1903), jelen volt a szoboravató ünnepségeken, Balatonkenesén ő tartotta az ünnepi beszédet is.

Kossuth Lajos szűkebb családi körben

Kossuth Lajos születésének 80. évfordulójára készült emléklap, amelyen Kossuth Lajos mellett szülei (Kossuth László és Weber Karolina) és fiai (Kossuth Lajos Tivadar valamint Kossuth Ferenc) láthatók. E litográfiát Suhajdy György rajzolta 1882-ben.

Kossuth Lajos (Pest, 1841.)

Barabás Miklós tusrajza nyomán a bécsi Karl Maldknecht acélmetszete. Önálló lapként is árusították. Megjelent Heckenast Gusztáv „Eszmény” című évkönyvében.

A ZEMPLÉNI KOSSUTHOK IVADÉKAI VESZPRÉM MEGYÉBEN

Kevesen tudják Veszprémben, hogy 1970 óta a Wartha Vince utca egyik emeleti lakásában él Haracsekné Kossuth Dóra Erzsébet, a zempléni Kossuth-nemzetség sarja s az egykori kormányzó-elnök, Kossuth Lajos oldalági rokona. Kossuth Dóra Erzsébet szeretettel emlékezik nagynevű rokonára, akinek hányatatott sorsában az Ő családja is osztozott.

E zempléni Kossuth család életét - számos más magyar családhoz hasonlóan - a trianoni békediktátummal kialakított határok tördelték széjjel. Kossuth Dóra Erzsébet elmondása szerint nagyapja Kossuth Vincze, majd apja Kossuth Mihály birtokai a Zemplén megyei Nagyszalók (mai szlovák neve: Slavkovce) határában terültek el. A trianoni döntés után Csehszlovák fennhatóság alá kerültek s birtokukat elkobozták. Az 1938-as határrevízió Kassán érte a birtokától megfosztott családot. A Kassán tanuló Kossuth Dóra Erzsébet 1942-ben Erdélybe került és a szintén visszacsatolt (1940) Nagybányán alapított családot, a sümegi származású Haracsek Józseffel lépve házasságra.

A család második tragédiája 1944-ben következett be. A front elől menekülniük kellett Nagybányáról. Otthagyva a családi otthont, a még őrzött Kossuthi emlékeket, relikviákat, a legszükségesebb holmikat összekapcsolva - a közben megszületett két leánygyermekükkel - Sümegre költöztek, ahol a férj édesanyjánál találtak menedéket.

A Haracsek család 1970-ig Sümegen élt a Kompanik Zsófia utcában, majd Veszprémbe költöztek. Lányai Veszprémben találtak munkát és ma nyugdíjasként élnek (Székelyhidi Istvánné és Burger Lászlóné néven) gyermekeikkel és unokáikkal egyetemben. Időközben Kossuth Dóra Erzsébet megözvegyült s magányosan él a Kossuth ősök fényképeivel és Kossuth Lajos munkásságát méltató könyvek sokaságával díszített lakásában.

Beszélgetésünk során elmondta, 1991-ben örömmel hallotta egy Budapesten élő Kossuth Éva nevű rokonától a Kossuth Szövetség megalakulását. „Mondanom sem kell, felhívásukra azonnal csatlakoztam hozzájuk és 102-es tagsági számmal jelenleg is tagja vagyok az egyesületnek. Azóta figyelemmel kísérem egyre szélesedő tevékenységüket. Úgy tapasztalom, hogy a Kossuth Szövetség hasznos egyesület, mely sokat tesz a kossuthi hagyományok ápolásáért s Kossuth nevének, szellemének fennmaradásáért.

Örömmel értesültem arról is, hogy az idén Pápa város ad helyt a VI. Országos Kossuth-tábor rendezvényeinek. Feltétlen elmegyek Pápára és szívesen elbeszélgetek a tábor ifjú lakóival. A készülő könyv szerzőjétől hallottam arról is, hogy Zemplén megye után másodikként Veszprém megyében kiadvány készül, melyben összegyűjtve megjelentetik Kossuth Lajos és családja Veszprém megyei emlékeit, emlékhelyeit. Magam részéről minden ilyen kezdeményezésnek örülök és mint a Kossuth nemzetség késői leszármazottja köszönetemet fejezem ki a szerzőnek és kiadónak egyaránt”, - fejezte be nyilatkozatát Haracsekné Kossuth Dóra Erzsébet.

**Haracsekne Kossuth Dora Erzsébetről veszprémi
otthonában készült fénykép**

Forrás:

H. Szabó Lajos: Személyes beszélgetés Haracsekne Kossuth Dora Erzsébettel 1997. június 19-én, Veszprémben

„Ott voltam én mostanában
Kossuth Lajos szobájában,
Áldott kezét megfoghattam,
Élő szavát hallgathattam,
Éljen a haza!”

VESZPRÉM MEGYEIEK TALÁLKOZÁSA KOSSUTH LAJOSSAL ÉS CSALÁDJÁVAL

A VESZPRÉM MEGYEIEK TURINI LÁTOGATÁSA ÉS EMLÉKEIK KOSSUTH LAJOSRÓL

A negyvenöt évig száműzetésben élő és élete végén hontalanná váló Kossuth Lajost - szolidaritása és tisztelete jeléül - számtalan magyar küldöttség kereste fel turini magányában. E csoportok egyike 1889 augusztusában látogatta meg a „Turini remetét”. A 845 főre duzzadt látogatói között számos Veszprém megyei hazafi is jelen volt. Köztük a Veszprémi Független Hírlap újságírója, Vikár István maradandót alkotva az alább közzétett írásában őrizte meg az utazás és a Kossuth Lajossal való találkozás felejthetetlen emlékét. (Vikár István cikkét eredeti írásmódban tesszük közzé.)

„MAGYAROK KOSSUTHNÁL

Folyó év ápril hó első napjaiban az írók és művészek közre kezdeményezésére egy rendezőbizottság alakult, mely célul tűzte ki magának, hogy a párisi világkiállításra utazással kapcsolatban kirándulást rendez Turinba, meglátogató nagy hazánkfiát, Kossuth Lajost.

Kossuth Lajos láthatása oly varázserőt gyakorolt mindenféle szélylyel az országban, hogy még azok is, kiknek eszeágában sem volt a párisi kiállítás megtekintése, seregestől jelentkeztek a részvételre, úgy annyira, hogy a rendezőbizottság, melynek csak mintegy 300 utitársat volt szándékában felvenni, kénytelen volt a mindenoldról nyilvánult óhajnak megfelelően elfogadni 845 egyén jelentkezését.

Képviselve volt ezen társaságban a tudomány minden ága: írók, művészek, országgyűlési képviselők, bírók, ügyvédek, orvosok, mérnökök, földbirtokosok, megyei tisztviselők, lelkészek és tanárok egész serege a 80 éves aggastyántól a serdülő ifjakig, - a szelíd arcú görnyedt termetű nagyanyáktól kezdve a bájos arcú leánygyermekig iparkodtak osztálysorosai lenni azoknak, kik a világ bámulatának tárgyát, a lángoló hazaszeretet utolérhetetlen mintaképét, a magyar történelem legkimagaslóbb alakját, a megközelíthetetlen emberi nagyságot, hogy hazánkfiát, szellemóriás Kossuth Lajost színről színre látni óhajtják.

Megmagyarázhatatlan gyönyörteljes, leírhatlan kéjes érzés uralt egész valónkat, azon gondolatra, hogy rövid idő múlva szemtől szemben állunk azon nagysággal, melylyel szemben minden földi nagyság elenyészik. Lehetetlen számot adni azon lelki állapotról, melyben voltunk azon idő alatt, mely az utazásbani részvételre való jelentkezés és a Turinba érkezés alatt lefolyt.

Remegtünk azon gondolatra, hogy valamely elhárítlan körülmény meghiusítja utazásunkat. Lesve vártuk a napi lapokat, melyek hírt adhatnak eszményképünkről és lelki megnyugvással tettük le azokat, midőn Turinból megnyugtató hírek érkeztek.

Végre bekövetkezett a várva-várt indulás ideje. Lázasan izgatottságtól eltelve siettünk a közeli vidékiek júl. hó 2-án (elírás, aug. 2-a valóság) Sz-Fehérvárra, hogy a délután fél öt órakor Budapestről érkezett külön vonaton helyet foglaljunk. Az elhelyezkedés pár perc alatt megtörtént mire mozdonyunk egy éles füttytel jelentette, hogy indulunk utazásunk Mekkájára, Turin felé.

Turinba érkeztünk aug. hó 4-én, esti fél tíz órakor hagytuk el vasuti kocsizásainkat, alig jelentünk meg a kijáratnál, az óriási néptenger, mely a pályaház előtt hullámszerűen emelkedett evviva! kiáltásokkal üdvözölt bennünket, kalapok és kendők lengtek a levegőben. Az olasz egyetemi ifjúság hazafias dalok éneklése közben több érkező magyart vállain körülhordozott. A lelkesedés zaja csak akkor szűnt meg, midőn a magyarság a számára kijelölt kocsikon elhagyta a pályaház körüli térséget, hogy a különböző vendéglőkben elhelyezkedjék. Az utcákon azonban egész éjjel a legnagyobb élénkség uralkodott, s a merre magyar ember csak megfordult, mindenütt lelkes evviva! kiáltások hangzottak fel. Turin régen látott oly izgalmas éjszakát.

Másnap reggel aug. 5-én már a korai órákban nagyobb csapatok verődtek össze Turin utcáiban, hogy Kossuth arcképével ellátott kokárdákkal sétáló magyarok iránti rokonszenvüknek kifejezést adjanak. Örült az, ki közelünkbe férhetett.

Délután 1 óra tájon a Parco del Valerino nevű kertben gyülekeztünk, honnét rövid idő múlva azon csarnok elé vonultunk, mely a turini országos kiállítás alatt a képzőművészet palotájául szolgált. A 845 főnyi magyarból álló társaság 7 épület előtt egy kis dombon foglalt helyet félkör alakú a célra épített állványon, hogy ott bevárja a Kossuth Lajos megérkezését.

Egyszerre leírhatatlan moraj futott végig a tömegben. Kossuth Lajos megérkezett. Azt a jelenetet a mely erre következett hűen visszatükrözi gyenge a szó, gyenge a toll. Az egész tömeg mint tengeráradat egy pillanat alatt letódult az emelvényről; egy őrjöngésig menő lelkesedés tomboló kitörésével rohant mindenki nagy hazánk fia felé.

Kossuth szemében az öröm könnyekkel, kalapját leemelve szállt le a kocsijáról. Perczekig megindulva nézte hazája fiainak síró-kaczagó, a lelkesültség lázában égő tömegét. Most egyszerre minden előzetes megállapodás nélkül kilenczedszáz torokból felzendült „Kossuth Lajos azt izente” című dal, oly hévvel, lelkesedéssel, a hogy az még az életben soha nem hangzott.

Midőn a lelkesedés tomboló kitörése némileg csillapult, mindenki a fent említett palota nagy termébe vonult, hol hat hosszú fényesen terített asztal mellett helyt foglaltunk. A városi zenekar a karzaton magyar darabokat játszott.

Kossuth ezalatt a bejáratnál jobbraeső kis terembe vonult, honnét néhány perc múlva közibénk jött. Ekkor is még megújult a riadalom. Az emberek egész tömege egy pillanat alatt a székek és asztalok tetején volt; az egész tömeg torokszakadtáig éltette Kossuth Lajost.

Több perc kellett ahhoz, hogy Kossuth a fején számára kijelölt helyhez juthatott; közvetlen környezetében jobbra és balra Helfi, Helfiné, Kossuth Ferencz, Rutkayné és még néhány képviselő, vele szemben pedig a hírlapírók foglaltak helyet. A terem 360 kisebb-nagyobb zászlóval volt díszítve.

A harmadik fogásnál Helfi Ignác országgyűlési képviselő rövid beszéddel üdvözölte Kossuth Lajost. Helfi beszéde után a zenekar a közönség óriási éljenzése és dalkísérete mellett a Kossuth nótát játszott.

Alig hangzottak el az utolsó dalsorok, Kossuth felemelkedett. Az egész teremben egyszerre siri csend lett. Az emberek visszafolytott lélekzettel lesték szavait. Ki-kilábhegyen iparkodott közelébe jutni, nehogy a néma csendet megzavarja. Eleinte alig hallhatván, remegőn fojtott

hangon beszélt. Szemeiben könnyek csillogtak. Az egész tömeg zokogni kezdett. Beszédét több ízben megszakította hol a saját, hogy a tömeg hangos zokogása.

Majd emelkedettebb hangon kezd beszélni s minél jobban s jobban belemélyed beszédébe hangja annál jobban bejárja ez óriási terem minden részét. Alakja kiegyenesedik, lángoló tűz ég szemeiben. Kezeit hol összezsapja, hogy mellén keresztbe teszi, ilyenkor nem látva hófehér fejét azt hinné az ember, hogy egy élte virágában levő férfi beszél. Majd végig simogatja homlokát, ha valamely fájdalmas részletet elevenít fel. Százan és százan a szeme közé néznek, a terem levegője forró - türelhetetlen lesz, de azért az egész társaságban nincs ember, ki egy fellépést is tágitana helyéről. Egyszerre elsötétül az ég, villámok cikáznak a levegőben s a menydörgés moraja belevegyül beszédébe. Több mint másfél óráig beszélt. Beszéde végén felemelte poharát, s ezen szókkal fejezte be beszédét: „Jobb jövődöt a magyar hazának!”

A közelállók - köztük én is Kossuthoz közeledtünk. Helfi szólt, hogy a tömeg kissé vonuljon félre, de Kossuth végig simítva arcát szelíd mosolylyal bíztat bennünket a közeledésre, hogy boldoggá tegyen egy koczintással. Végre a fáradtság erőt vevén rajta ledőlt székére s szelíd arczczal nézte az előtt hullámozó tömeget.

Rövid idő múlva Turinváros polgármester üdvözölt bennünket és Kossuthot, kiemelvén beszédében azt, hogy Turinváros legfőbb büszkeségének tartja, hogy a magyar nemzet bálványa s az egész világ tisztelettárgya Kossuth Lajos Turint választotta lakóhelyéül.

Helfinek Turinvárosára mondott köszöntője után felharsant a „Kossuth Lajos az izente”, majd „Esik eső karikára”. Ezen nóták elhangzása után felállt Kossuth és karjait egymásba fonva hajtotta meg magát a lelkesült tömeg előtt. Bent lévén az éneklésben a mennydörgéssel versenyezve egymásután gyújtottunk rá a legszebb hazafias dalokra, köztük a „Szózat”-ra, amely már azonban többé nem közönséges éneklés volt, hanem egy csatába induló lelkes katonaság harcziadala.

Végre Kossuth felkelt, hogy kifelé induljon, ekkor az óriási tömeg ismét megmozdult, mint lavina föltartóztathatlanul nyomult utána, s ha villámgyorsasággal nem vonnak többen körülötte kordont s lelkesültségtől ittas tömeg között alig lett volna képes a teremből kijutni. Kossuth kocsijához vonult, hogy sétakocsizást tegyen addig, míg a fényképész készülékét felállítja. Alighogy beleült, egy pillanat alatt kilettek fogva (a lovak), s a lelkesült tömeg úgyszólván repült kocsijával. Mígnem jel adatván a fényképezésre, visszahúztuk kocsiját ahonnet kiindultunk, ahol a közönség zöme felállítva volt.

Midőn a tömeg rendben felállott trombitaszó jelezte, hogy a fényképezés megkezdődik; ötszöri felvétel után Kossuth annak kijelentésével, hogy esti 8 órán túl látogatásunkat fogadja - haza hajtattott.

Esti 8 órától fogva egész éjjelután 1 óráig tartott fogadtatásunk. Kossuth minden egygyest külön fogadott, mindenkire volt pár szívélyes szava; élénken, üdén, e fáradtság legkiseb nyoma nélkül válaszolt mindegyikünknek.

Másnap elutaztunk Turinból, magunkkal vivén a legszebb emléket a Kossuth Lajososi találkozás emléket, azon emléket, amelyre mindég - az aggkor legvégső határáig - büszkeséggel gondolunk vissza, azon emléket, melynek lelkünkbeli földidézése föler a világ bármely kincsével, s a melyet semmiféle földi hatalmasság kegyeivel sem cserélnék föl.”

Forrás

Vikár István: Magyarok Kossuthnál Veszprémi Független Hírlap, 1889. szeptember 7-i száma

RÉSZLET PERLAKY GÉZA 48-AS HONVÉD HADNAGY NAPLÓJÁBÓL

Pápán az alsóvárosi köztemetőben pihennek Perlaky Géza Dörögd-pusztai birtokos, pápai lakos, volt 48-as honvéd hadnagy hamvai. E vitéz katona naplót vezetett elhatározásáról és a katonai szolgálat eseményeiről. Naplójának kezdő soraiban emlékezik meg Kossuth Lajossal történt találkozásáról a következőképpen:

„1848 október havában Kossuth Lajos Győrön ment keresztül Jellasich vert hadának üldözése közben. Ez alkalommal édes atyám a dicső kormányzó (Kossuth ekkor az Országos Honvédelmi Bizottmány elnökeként irányította az ország ügyeit, a szerző megjegyzése) elé vezetett, miután már régtől fogva megerősödött bennem az elhatározás, hogy én is fegyverrel küzdök hazám szabadságáért. Kossuth atyámat, mint régi ismerősét és távoli rokonát, s vele együtt engem belső szobájában szívesen fogadott s megígérte, hogy rólam gondoskodni fog. Egyúttal a nevemet is följegyezte tárcájába. Ennek következtében vártuk alkalmaztatásomat egész november közepéig. Mert atyám éppen nem tudott megbarátkozni azzal a lépéssel, hogy mint közember álljak be a sereg közé. De látván, hogy a kormányzó teendői annyira összehortyosultak, hogy ily csekély pontra figyelmét aligha terjesztheti ki, más részről pedig hazánk mind veszélyesebb állapota mindenkinek, aki csak fegyvert képes fogni, csatára szállását követeli, végre beleegyezett kívánságomba, hogy mint közhonvéd is fegyvert foghatok...”

Forrás

Boros István: Perlaky Géza 48-as honvéd naplójából. Pápai Hírlap 1909. évf. 41. száma, október 9.

„Mint derék katona és jó polgár megmaradt
zászlója alatt akkor is, amidőn a magyar
hadsereg hivatva lőn fegyverrel oltalmazni
a haza függetlenségét.”

(Kossuth Lajos Ihász Dánielről)

NAGYDÉMRŐL INDULT EL... KOSSUTH LAJOS „MIKES KELEMEN”-JE

Az 1848-49-es magyar szabadságharc kiváló katonája, III. osztályú érdemjellel kitüntetett honvéd alezredes, Kossuth hadsegéde, majd személyi titkára és hűséges segítőtársa a közös száműzetésük éveiben. Ahogy a kortársak gyakran nevezték: Kossuth „Mikes Kelemen”-je volt Ihász Dániel, aki 1813. november 17-én született Nagydémen, annak a Kisdémnek szomszédságában, amely házasságkötésükig otthona volt Kossuth Lajos feleségének Meszlényi Teréziának.

A szájhagyomány szerint nemcsak Kossuthék házasságát áldották meg Kisdémen, hanem az eljegyzésüket is itt tartották s e szertartáson tanuként jelen volt Ihász Dániel is. - Úgy véljük nem tévedünk, hogy az a sírig tartó barátság, mely Kossuthot és Ihász Dánielt összefűzte, már itt kezdődhetett közöttük.

Ihász Dániel hazafias neveltetése és Kossuthtal való kapcsolata bizonyára megkönnyítette elhatározását, hogy már 1848 nyarán a honvédsereg kötelékébe lépjen. Felhagyva a 20 éves császári katonai szolgálatával előbb Zalaegerszegen toborzótiszt, majd 1848. június 13-tól a Keszthelyen, Pápán és Szombathelyen szerveződő 7. honvéd zászlóalj főhadnagya. 1848. október 1-től már a 13. honvéd zászlóalj századosa, másfél hónap múlva a bihari újoncokból szerveződő 55. h. zászlóalja parancsnoka lesz, mely ekkor Bem József tábornok parancsnoksága alatt álló Erdélyi hadsereg VI. hadtestéhez van beosztva. 1849 március végétől alezredes és a Verestoronyi szoros védő dandár parancsnoka. A számos csatát vívott s többször megsebesült parancsnok e szoros védelmében hosszú időn át eredményesen küzd, 1849. július 20-án azonban Tolmácsnál az orosz túlerő a Havasalföldre szorítja, ahol dandárának maradékával leteszi a fegyvert a területet megszállva tartó török csapatok előtt.

A török fogságban majd emigrációban előbb Bem kíséretéhez tartozik, de amikor az emigráns tisztek egy csoportja iszlám hitre tér, Kossuth táborához csatlakozik. Kossuth ajánlatára a Törökországban összegyűlt öt-hatezer főnyi menekült parancsnokává nevezik ki, majd amikor a keszthelyi Asbóth Sándor alezredes megválna Kossuth környezetétől, ő lesz a kormányzó hadsegéde. E tisztségében elkíséri Kossuth Lajost angliai és amerikai körútjára, hogy barátokat szerezzenek Magyarországnak és támogatást kérjenek a szabadságharc felújításához.

Érdemes egy lapot kiszakítani Ihász Dániel naplójából s közzétenni a török fogságból való szabadulásuk kevésbé ismert részletét, mely a következőket említi: „Kutahiát elhagytuk szeptember 1-én 1852. A szabadság sípja dobkíséretében ébresztett fel bennünk hajnalban, fogságunk bevégeztét jelentő, podgyászainkat málhás lovakra rakván, a nőket, gyermekeket Tatravánokban, magunk lovakra ülve, fogságunk helyét, Kutahiát reggeli 7 órakor elhagytuk... 7. nap: Reggel jókor a Brüssai kies völgyből, hegyen-völgyön keresztül, a Brüssán a török kormánytól internált oláhok által most készülöben lévő szép országút mentében Engürdzsik nevű kis török falu mellett elhaladva, a 4 órányira eső gemleki kikötőbe értünk. Itt Kossuth és társai egy új vendéglőben helyeztettek le, a több mind a tengerparton fekvő két vendéglőbe szállásoltattak. Kossuthot és néhányonkat kivéve maga főzetett, a többit mind a

török kormány vendégelte. - Mint előre figyelmeztették Kossuthot, igazán sokan látogatták meg Brussáról és Constaninápolyból, részint újságvágyból, részint véle Amerikába menni könnyörgő magyarok, oláhok, lengyelek és ki tudja még mik (kik). - De minekutánna az amerikai Misisippi nevű Fregattán csak 48 személyre volt hely, pedig Kutahiából-jöttek is többen voltunk, senkit sem biztathatott az elmehetéssel. A többek közt a derék tüzér őrnagy May is ott volt, ki később mintsem hogy a Bécsi hadbírótság a vallatással kínozza, a fogságban szalmazsákját meggyújtotta s magát hősiezen kivégezte.

A Misisippi amerikai Fregattra szállíttattunk magyarok: Kossuth, Perczel Miklós, Ihász Dániel, Berzenczey László, Asbóth Sándor, Wagner Gusztáv, Kovács István, Házmán Ferencz, Gyurman Adolf, Lorody Ede, Dömötör János, Szerényi Antal, Lullai Manó, Frater Alajos, Török Lajos, Weigli Vilmos, Greheszek György, Kalapsza János, László Károly, Németh József, Ács Gedeon, Karády Ignác. Nők: Kossuthnő, Perczel Miklósné, Gyurmannő, Kovács Istvánnő és Lülleinő. Gyermekek: Kossuth Ferencz, Lajos és Vilma, Gyurman 1, Lüllei 5. Szolgák: Grezsák József, Kovács Ferencz, Szabó Péter, Magyar Sándor, Hohetlinger János, Schwarz Károly, Teczik Ferencz.

Lengyelek. Wyszorzy József, Psiemsky Gyula, Luszakovszky József, Kozsák László, Spaszék Lajos (Kossuth orvosa). 8. és 9. (napon) Gemleken pihentünk. 9-én délután a Muchbixiz szahur (Szerencsés hír) nevű török gőzös fregattára költöztünk....Reggel 7 1/2 órakor az Archipelagusban horgonyzó Misisippi nevű amerikai Fregattal szemközt horgonyoztunk. A Misisippi parancsnoka a szokásos ceremóniával átküldötte 2 tisztjét, Kossuthot és kíséreit az egyesült amerikai statusok nevében meghívni. Egy óra múlva átköltözködtünk. A török hajószolgálat sírt, hogy elhagytuk őket, az amerikaiak meg örömeikben könnyeztek, mind a két hajón az éltetés hangzott, a hajósok az árbócokon sorakozva adták a tiszteletet. Kossuth a legnagyobb kitüntetésben részesült...”

Kossuth és Ihász Dániel a Madrid nevű hajóra való átszállással így jut el előbb Angliába, majd később Amerikába. Ihász Dániel akkor is a kormányzó kísérete, amikor 1852. július 14-én, az Afrika nevű gőzhajón elhagyja Amerikát és visszatér Angliába. 1859-ben Kossuth hívására Olaszországba kerül, ahol a magyar légió szervezésére kap megbízást, majd 1861-ben Kossuth kinevezi e légió parancsnokának. A légió feloszlása után Viktor Emánuel felkérésére olasz katonai szolgálatba lép és mint ezredes többször kitüntetik bátorságáért. 1866-ban kilép az olaszok szolgálatából és ettől kezdve mindhaláláig Kossuth közvetlen környezetében marad. Mint személyi titkára és legbizalmasabb embere. Előbb Torinóban szállnak meg, majd 1874-től, a várostól nem messze fekvő Collegno al Baraccone lesz lakóhelyük.

Kossuth egyik kirándulás alkalmával látta meg a barraccone-i villát. Ahogy a rácsos kapun betekintett, mindjárt megragadta az emeletes, verandás ház, szépen gondozott park és a nagy kert közepén csillogó kis tó. Nem tudott ellenállni, megvásárolta a villát, melynek egy kisebb melléképületében lakott Ihász Dániel. - A collegnoi évek eleinte eseménytelen és egyhangú unalmát - a látogatók csak később jönnek - a két jóbarát növénygyűjtemény készítésével, valamint ásványok, kőzetek gyűjtésével és levelezéssel űzi el. Ezeknek az időknek kedves emléke az a Kossuth által saját kezűleg készített és Ihász Dánielnek ajándékozott herbárium (növénygyűjtemény) is, melynek zöme mindmáig fennmaradt.

Ihász Dániel rövid ideig tartó betegségben, viszonylag fiatalon 1881. április 10-én hunyt el Collegnoban, Kossuth karjai között. Halálának híre hamarosan eljutott szülőfalujába is. Április 18-án Nagydémen tartott gyászünnepségen Bognár Endre lovászpátonai ev. lelkész mondott emlékbeszédet, melyre Veszprém és a közeli Győr megyéből nagy számban sereglettek össze.

Halálát követően Kossuth Lajos méltó síremléket állíttatott Ihász Dániel tiszteletére. A síremlék szép felirata bizonyítja a két nagyszerű ember szoros és meghitt barátságát. A Kossuth által fogalmazott sírfelirat szövege így hangzik: „Páratlan hűségű barátja s a számkivetés keserveiben 32 éven át tántoríthatatlan osztályosa, a magyar szabadságharc egyik kitűnő bajnoka **Ihászi Ihász Dániel** ezredes emlékének, gyászoló barátja **Kossuth Lajos** hálás kegyelettel emelte.” Ihász Dániel síremléke jelenleg is megtalálható a torinói központi temető „nem katolikus” (a-cattolico) részlegének 48. sorszáma alatt.

A kései utódok sem feledkeztek el Ihász Dánielről. Budapesten egy középiskola 1968. március 15-én felvette nevét s róla készült emléklakettel jutalmazták az iskola kiváló tanulóit. Szülőfalujában pedig márványtábla hirdeti emlékét, melyet 1990. szeptember 29-én avattak fel. A Nagydémi Honismereti Kör tervei között szerepel, hogy Torinóban felkeresik síremlékét, ahol hazai földdel és a magyar földben termett virágokkal díszítik nyughelyét.

Források

1. Németh Tibor: Kossuth barátja, Ihász Dániel emlékezete (1813-1881) Bakony Tája c. lap (Csót) 1981. szeptember III. évf. 5. szám
2. Egy kiszakított lap Ihász Dániel naplójából. Jónás Lapja I. évf. 3. szám. Kolozsvár 1873. január 19.
3. H. Szabó Lajos: Nagydémről indult el... Emléktábla avató ünnepi beszéd, 1990. szeptember 29.
4. H. Szabó Lajos: Emlékbeszéd Ihász Dániel születése 180. évfordulóján. Nagydém 1993. november 21-én.

Ihász Dániel 48-as honvéd alezredes, az olaszországi magyar légió ezredese, majd olasz királyi hadsereg ezredese, ezredesi egyenruhában

Ihasz Dániel síremléke Torinóban

Helye: Torinói központi temető a-cattolico (nem katolikus) részlegének 48. sorszáma alatt

Anyaga: Fehér márvány kerítéssel körbevéve

Állította: Kossuth Lajos

Felirata: „Páratlan hűségű barátja s a számkivetés keserveiben 32 éven át tántoríthatatlan osztályosa, a magyar szabadságharc egyik kitűnő bajnoka Ihászi Ihász Dániel ezredes emlékének, gyászoló barátja Kossuth Lajos hálás kegyelettel emelte.”

KOSSUTH EGYKORI BARÁTJA A GECSEI TEMETŐBEN NYUGSZIK

Veszprém megye északi szélén a gecsei temetőben magasodik Eberhardt Károly 48-as honvédtiszt és olasz királyi tábornok gyönyörű gránitoszlop síremléke. A magas kort megért vitéz katona (1906. december 8-án hunyt el) Pápócon született tanító családban. Apja Kemeneshőgyész után Gecsén volt iskolamester. A pápai bencés diák fia, apja nyomdokain haladva Kajáron majd Vaszáron lett segédtanító. 1844-ben azonban a katonai pályát választotta. Mint őrmester lépett a honvédseregbe. Először a Pesten szerveződő Zrínyi önkéntes zászlóalj katonájaként harcol Jellasics horvát csapatai ellen. Érdemeinek elismeréseként 1849 januártól hadnagy, június 23-tól főhadnagy a Felső-magyarországi 9. hadtest 35. zászlóaljában. A szenttamási ütközetben megsebesül, mely után Guyon tábornok századosá lépteti elő. (Ez utóbbi kinevezéséről okirat nem található.)

A világozi fegyverletétel után menekülésre kényszerül. Először Törökországba követi a kormányzót. A törökök vendégszeretetét meghálálva Abdurrahman aga néven részt vesz a krími háborúban, ahol többször megsebesül és több kitüntetésben részesül. Mellette támogatja Vámbéri Ármint a keleti felfedező útjain.

Kossuth Lajos hívására 1859 júniusában Olaszországba siet, ahol őrnaggyá kinevezve átveszi a magyar légió egyik zászlóaljának parancsnokságát. Kossuth Eberhardt Károlyt jelölte a légió főparancsnoki tisztére, de Türr István keresztülhúzta a kormányzó szándékát. 1860-ban Garibaldi ezredesként vett részt az olasz szabadságharcban, majd az olasz egységesítési törekvéseket támogatva a királyi hadsereg szolgálatába állt. II. Viktor Emánuel olasz király előbb ezredesé nevezte ki, majd a több éves harcokban többször kitüntetett vitéz katonát, 1864-ben tábornokká léptette elő. Ezt követően a Szavolyai-rend lovagkeresztjének tulajdonosa részt vett az olasz-osztrák háborúban és vitézségeért további öt kitüntetésben részesült, s a háború befejeztével nyugdíjazták.

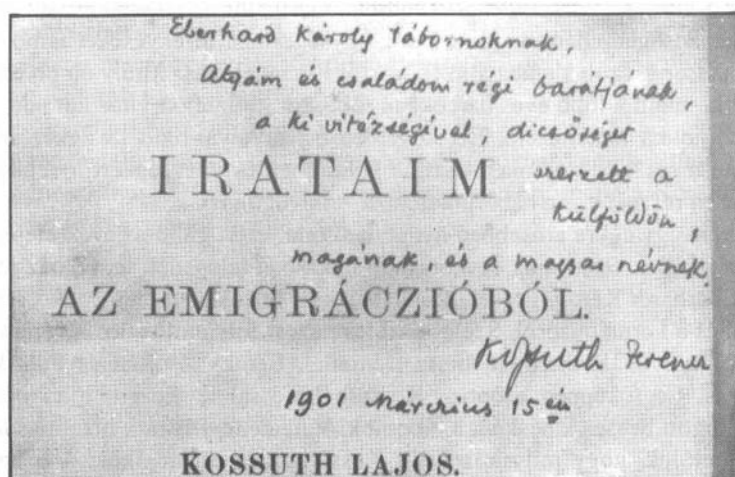
A honvágy egyre erősebben nyugtalanította, ezért 1880-as évek elején visszatért hazájába. Gecsén az egykori tanítólakásban telepedett le. (E ház jelenleg is áll.) Eberhardt Károly gecsei otthonában sem feledkezett meg egykori harcostársairól és a kormányzóról. Széleskörű levelezést folytatott Türr Istvánnal, Túri Dániellel, Guyon Richarddal, Ihász Dániellel, Beöthy Zsolttal és Pulszky Ferencel is. Legfőképpen azonban Kossuth Lajossal levelezett, tőle tizennégy darabot őrzött becses kincsként a tábornok. Valamennyi baráti, bizalmas levél, s kitűnik belőlük, hogy mily közel állt Kossuthoz és családjához. - E barátság egyébként Olaszthonban kötődött és 1862-ben kezdődött amikor Eberhardt Károly Genovában állomásozott a Mella tábornok vezette olasz dandár 4. ezredének parancsnokaként. Az ugyanitt gyakran tartózkodó Kossuth család és Eberhardt ezredes között közvetlen és baráti kapcsolat alakult ki, mely meghitt hangú levélváltásokkal folytatódott később. (Eberhardt Károly több kitüntetést kapott 48-as tevékenységéért Kossuthtól, melyeket Gecsén őrzött, majd halála után a Bánátba távozó unokahúga vitt el magával.)

A Kossuth fiúk is tisztelettel és szeretettel írtak az atyai barátnak. Ferencel többször találkozott személyesen is. Ferenc az édesapja által írt „Irataim az emigrációból” című könyvvel ajándékozta meg a tábornokot. A könyv első lapján a következő kedves hangvételű dedikálás olvasható: „Eberhardt Károly tábornoknak, atyám és családom régi barátjának aki vitézségével dicsőséget szerzett külföldön magának és a magyar népnek. - Kossuth Ferenc 1901. március 15.”

Végtelen gyász és szomorúság fogta el Kossuth Lajos halála hírére. Mint a család jó barátja és tisztelője, ő is részt vett a temetésen. Élete végéig tartotta a kapcsolatot Kossuth gyermekeivel és kölcsönös tisztelettel viseltettek egymás iránt.

Források:

1. Exner István: Kossuth Lajos kapitánya, Pápa, 1989. 24. p.
2. Közlöny 1849. évf. 25. és 144. szám.
3. H. Szabó Lajos: Pápa és környéke 1848-1849, Pápa, 1994.
4. H. Szabó Lajos: 48-as emlékművek, honvédsírok Pápán és környékén, Pápa, 1994.
5. Rainer Pál: 48-as honvédtisztból lett olasz királyi tábornok sírja egy Veszprém megyei temetőben. Múzeumi Diárium, Veszprém 1993.

**Kossuth Ferenc dedikációja a gecsei temetőben nyugvó
Eberhardt Károly honvéd őrnagy és olasz királyi tábornok számára.**

Az ajánló sorok így hangzanak: „Eberhard Károly tábornoknak, Atyám és családom régi barátjának, a ki vitézségével, dicsőséget szerzett a külföldön magának, és a magyar névnek. Kossuth Ferencz. 1901. márczius 15-én.”

**Eberhardt Károly (és unokahúga) fényképe
az emigrációból való hazatérte után.
(Eberhardt Károly olasz kir. tábornoki egyenruhában látható.)**

A VESZPRÉMI IPAROSOK TALÁLKOZÁSA TURINBAN KOSSUTH LAJOSSAL ÉS EBERHARDT KÁROLLYAL

A Laczkó Dezső Múzeum Múzeumtörténeti Adattárában található egy Veszprémben 1925. május 11-i dátummal keltezett, s kézzel írott, címzés nélküli levél, mely arról tudósít, hogy 1880-ban Veszprém városának képviselőjében néhányan küldöttség tagjaként tisztelegtek Kossuth Lajosnál Turinban, és ekkor Kossuth környezetében találták Eberhardt Károly honvéd őrnagy, olasz királyi tábornokot, ki a csoport tagjainak olaszországi tartózkodása alatt segítséget nyújtott. - A fent hivatkozott levél a következőkről tudósít: „Veszprém városa 1880-ban küldöttségileg tisztelgett Kossuth Lajosnál Turinban; - a küldöttség tagjai voltak Benkő és Szilágyi. Kossuth környezetében találták Eberhardt Károly tábornokot, aki nekik olaszországi tartózkodásuk alatt több szívességet tett. Ezen találkozás emlékéül küldik 5 évvel később a tábornokoknak 1885-ben a kulacsot (t.i. Kossuth Lajosnak is kulacsot vittek a város nevében). Ezen kulacsot a tábornok legkedvesebb emlékei között őrizte és hozta haza magával akkor, amidőn visszatérve hazájába a Veszprém megyei Gecse községben telepedett meg.

A f-évi január 28-án volt a tábornoknak 100. születési évfordulója. Veszprém; 1925. máj. 11. Dr. Hegedüs Lászlóné Eberhardt Mária.”

E levél nyomán sikerült pontosan kideríteni, hogy 1880-ban a város nevében, két jónevű iparos, Benkő István és Szilágyi Mihály mentek Turinba Kossuth Lajost köszönteni, és a város ajándékát, egy remekbe szabott bakonyi csutorát átadni, mely a bécsi világkiállításon „érdeméremmel” kitüntetett Lipták Lajos csutorakészítő kisiparos remekművé alkotása volt. Arról nem szól a fáma, hogy az Eberhardt Károly részére öt évvel később küldött kulacsot ki készítette, csupán feltételezhető, hogy ugyanazon személy kezemunkája volt.

A fent hivatkozott levélből egyértelműen tűnik, hogy arról a Kossuth család barátjaként ismert és tisztelt Eberhardt Károlyról van szó, aki a múlt század nyolcvanas éveinek végén tért haza az emigrációból és Gecsen - ahol atyja tanítóskodott - telepedett le, majd ott is hunyt el. Emlékét a sírja felett magasodó gyönyörű gránitoszlop jelenleg is őrzi. A levél írójáról pedig feltételezhető, hogy az egykori 48-as honvédnek, az olasz királyi tábornoknak rokona lehetett, mert csak így juthatott ilyen pontos és szinte családi információnak minősülő adatok birtokába.

Forrás

1. Dr. Hegedüs Lászlóné Eberhardt Mária 1925. május 11-én Veszprémben kelt levele. Laczkó Dezső Múzeum, Múzeumtörténeti Adattára 71/2361.
2. Hungler József: Veszprém Településtörténete, Veszprém, 1988. 244. p.

ad 5959 dec. m. m.
925

[illegible]

ei f. în jurul 20 în vârstă a telefonat 100. Mă-
lătu însoțită.

Venezuela: 1925-1926

Georgius Lincolne
Eberhard Maria.

„Nem vagyok többé magyar polgár. De magyar ember vagyok s maradok. Anyám a magyar haza, törvényszerzői minőségében kitagadhatott, kitagadott; én kitagadott gyermeke nem fogom anyámat, a magyar hazát megtagadni; kitagadásom dacára fiúi kegyelettel áldom nevét, fiúi szeretettel fogok osztozni örömében, bújában, s fogom szívemen viselni nemzeti érdekeit, nemzeti reményeit mind a halálomig.”

(Kossuth Lajos Turin, 1891)

KOSSUTH LAJOS VISSZAHONOSÍTÁSÁNAK KEZDEMÉNYEZÉSE VESZPRÉM MEGYÉBEN

Az 1879: L. törvénycikk - a honosság kérdésében - kimondotta, hogy aki tíz esztendőn át megszakítás nélkül külföldön tartózkodik s e határidő letelte előtt a monarchia valamelyik konzulátusánál állampolgárságának fennmaradása érdekében nem jelentkezik: megszűnik magyar állampolgár lenni.

A már évtizedek óta Turinban élő Kossuth Lajos méltatlannak érezte ezt az eljárást, ezért nem élt a lehetőséggel, nem kérvényezte magyar állampolgárságának megtartását. Mivel a monarchia egyik konzulátusához sem folyamodott, tíz év leteltével automatikusan hontalanná vált.

1889. év után az agg Kossuth Lajos iránti szolidaritásból és tiszteletből, s talán ellensúlyozási szándékkal e kormányintézkedés ellen, egyre több település választotta díszpolgárává, ugyanakkor széles-körben bontakozott ki visszahonosításának követelése is.

E mozgalomhoz szinte egész Veszprém megye csatlakozott. Kossuth Lajos 90. születésnapjának megünneplése idején fokozódó ünnepi hangulat hatására talán elsőként az ugori választókerületben indult széleskörű mozgalom Kossuth Lajos visszahonosítása érdekében. 1893. év végén Gelsi Bíró Vincze országgyűlési képviselő kezdeményezésére induló hazafias mozgalomhoz Bakonytamási, Alsó-Görzsöny, Felső-Görzsöny (korabeli írásmódban közzétéve), Lovászpátona, Takácsi és Varsány (ma Veszprémvarsány) községek is csatlakoztak.

Az említettek mellett Pápa város képviselőtestülete határozatilag s közvetlenül az ország képviselőházától kérte Kossuth Lajos állampolgárságának visszaszállítását. Ez szép és hazafias gesztus volt a város képviselőtestületétől, melyet a közvélemény nyomására 1894. március 3-án tartott ülésén egyhangú határozattal mondott ki. Ebben kérte a magyar képviselőházat, a már súlyos beteg Kossuth Lajos azonnali visszahonosítását.

Szerencsére Pápa város képviselőtestülete által 1894. március 3-án hozott határozat, majd az annak alapján megfogalmazott kérvény a magyar képviselőházhoz megmaradt az utókor számára, melyet ezúton teljes terjedelmében teszünk közzé:

„Mélyen tisztelt képviselőház!

Az 1879. évi L. törvénycikk által történelmünk legkimagaslóbb alakja, történelmünk büszkesége: **Kossuth Lajos** hontalanná lett. Hontalanná lett, megszűnt a magyar haza fia lenni jogilag azon férfiú, ki nemzetét a törvény előtt egyenlővé tette, aki megtámadott nemzeti függetlenségünknek, a világ bámulatát felkeltő élet-halál harcában intező vezérfia volt.

Jogilag mondhatjuk, hogy hontalan lett, mert hogy tényleg minden magyar kebelben honos, azt tudjuk, azt érezzük mindnyájan. Neve ott van a nép ajkán, dalainkban; cselekedete, munkája, munkájának gyümölcse társadalmunkban, jogi és társadalmi életünkben.

Ha nemzeti lelkesedés árja hatja át lelkünket, vagy ha hazafiúi aggodalom tölti el szívünket, nem-e az ő nevét vesszük nyelvünkre? Vagy nem-e az ő utolérhetetlen tanulmánya és előrelátó bölcsességéhez fordulunk?

Ez a férfiú, nemzetünknek az a legendaszerű alakja a Mindenható Isten kegyelméből szellemi tehetsége utolérhetetlen nagyságában, a szabadságszerető olaszok földjén, ezek szíves vendégszeretetében még ma is él. Azonban nagyon előrehaladott kora miatt és a száműzetés keserű megpróbáltatása között teste megtörött. Nehogy élete utolsó napjait a hontalanság fájó érzete gyötörje, s e keserű tudattal tűnjék le nemzetünk egéről és szálljon sírba.

Pápa város közönsége kedves hazafiúi kötelességet vél teljesíteni, amidőn alázatos kéréssel járul a mélyen tisztelt képviselőházhoz, hogy Kossuth Lajos, nemzeti nagyságunk, történelmünk kimagasló alakjának visszahonosítása iránt, hajlott korára és megtört egészségi állapotára való tekintettel, sürgősen törvényhozásilag intézkedni kegyeskedjék.

Hódolatteljes tisztelettel maradunk a mélyen tisztelt képviselőháznak alázatos szolgálai. Pápa város közönsége nevében:

Lampert Lajos főjegyző

Osváld Dániel polgármester.”

Sajnálatos azonban, hogy a „turini remete” idős szervezete a kérelem elküldése után már csak két hétig tudott megbirkózni az együttesen fellépő vesebántalmakkal és tüdőlobbal, így a város kérelmének továbbítását követően csendesen elhunyt turini magányában (1894. március 20-án).

Valószínűsíthető, hogy Pápa város és más települések sorozatosan érkező kérelmeinek és indítványainak nem lett volna foganatja, mert a hivatalos kormányzat nemcsak életében, még halála után is félt Kossuth Lajostól. Ezen állítást bizonyítja azt is, hogy az Olaszországból hazahozott hamvainak eltemetését sem vállalták államilag. A magyar nép együttérzését bizonyítva - Budapest főváros által rendezett temetésén - 150 ezer ember vett tőle búcsút és mielőtt (1894. április 1.) utolsó útjára kísérték - a nép hálájának és részvételének kifejezéséeként - közel kétezer koszorú borította koporsóját és a Nemzeti Múzeum lépcsőjét.

Források

1. H. Szabó Lajos: Kossuth Lajos Pápa város díszpolgára, Pápa, 1994.
2. T. Horváth Lajos: Kossuth alakja a 19. századvégi Veszprém vármegye társadalmi és politikai életében. „Előttem állott nemzetem ébredése.” Kossuth Lajos 1802-1894. Veszprém, 1995.
3. Pápa Lapok 1894. március 18-ik száma. 1. p.
4. Pápai Független Újság 1893. január 7. száma 5. p.

„Széchenyi István csak a legnagyobb magyar,
Deák Ferenc csak a haza bölcse, de Kossuth
Lajos az apánk volt!”

(Juhász Gyula)

KOSSUTH LAJOS MINT DÍSZPOLGÁR

A közéletben kiemelkedő tevékenységet folytató személyeket egyes települések (főleg városok) tiszteletük és elismerésük jeleként, ún. „díszpolgár” címmel tüntetik ki. A gyakorlatban mindez úgy történik, hogy az arra érdemes személyt, a tisztelet, a hála és a megbecsülés kifejezéséeként - a polgárok véleményét is figyelembe véve - tiszteletbeli polgárrá, az említett díszpolgárrá választja a település képviselőtestülete. Az így megválasztott személy az adott helységben - függetlenül attól, hogy ott lakik-e vagy sem - polgárjogot nyer. A megválasztásnak egyébként semmilyen jogi következménye s kihatása nincs. Természetesen a díszpolgári cím elnevezése, tartalmi jegyei az idők folyamán történelmileg, jogi és erkölcsi értékükben gyakran változott.

Eddigi ismereteink szerint a díszpolgári vagy ehhez hasonló címmel a polgárság kialakulásának kezdeteitől tüntettek ki, választottak meg arra alkalmas és érdemes személyt elsősorban a fővárosban, de hazánk más településein is. Pesten (csak 1873-tól Budapest) már a XVIII. században jutalmaztak polgárokat „grátis polgár” címmel. Az első „grátis polgár” gróf Esterházy Ferencz főkancellár volt, akit hazafias lelkesedéssel, egyhangúlag választott meg Pest város polgársága 1753-ban. Az adományozás abból az ősi gyakorlatból fakadt, melynek alapján Pesten, Budán és Óbudán is, e városok fejlődése érdekében munkálkodó jeles személyeknek, díjtalanul polgárjogot adományoztak a korábbi századok óta.

Pest szabad királyi városa az első díszpolgári címet 1819-ben adta ki, egyúttal intézkedett a díszoklevélnek ünnepélyes keretek közötti átadásáról. Ismert, hogy 1842-ben a pesti árvízi mentésben és a károsultak megsegítése körül kifejtett érdemeiért báró Wesselényi Miklósnak, az „árvízi hajós”-nak adományozták e megtisztelő címet, amelyet akkor „érdempolgár”-nak neveztek. 1849-ben és azt követő években, főleg Pesten szaporodtak a kényszerből választott díszpolgárok, mint például Bach, báró Haynau, herceg Paskievics, stb., akiknek megválasztását az önkényuralom ráparancsolta a települések képviselőtestületeire. A kiegyezés utáni évektől kezdve, a közhangulat hatására, több volt 48-as személyt tüntettek ki a megtisztelő díszpolgári címmel, elsőik közt gróf Andrássy Gyulát (1871) Pest városa választotta díszpolgárává.

Kossuth Lajos elévülhetetlen érdemeit, személye iránt érzett ragaszkodást kifejezve az eddigi ismereteink szerint mintegy 30-40 település elöljárósága, képviselőtestülete tisztelte meg avval, hogy ünnepélyesen díszpolgárává választotta. Az adományozott díszpolgári címmel kívánták kifejezni a nagy hazafi emberi nagyságát és a magyar történelemben betöltött példamutató szerepét.

Elsők között - már a polgári forradalom és a szabadságharc idején (1848) - Csongrád és Debrecen városa tüntette ki Kossuth Lajost díszpolgárai címmel. 1860-ban Sátoraljaújhely, 1861-ben Esztergom városa, majd 1868-ban Jászberény és Losonc fogadta városa díszpolgárává. Később Győr, Gyula Kiskunfélegyháza, Hódmezővásárhely és számos más város is követte a példát. Különösen a 85. és 90. születésnapja alkalmával választották díszpolgárrá számos helyen, mintegy ellensúlyozásaként hontalanná válásának, ugyanis a „turini remetét” a hivatalos kormányzat az 1879. évi honossági törvény alapján megfosztotta magyar állampolgárságától. Erre az időszakra esik Kossuth Lajos budapesti, pápai, veszprémi és

sümei díszpolgárrá választása is. Ugyanis Budapest 1892-ben, 90. születésnapja alkalmával tüntette ki, míg ezt megelőzően Pápa város a 85. születésnapján (1887), Veszprém város a 87. évfordulón (1889), Sümeg városa pedig 1893-ban a 91. születésnapja alkalmával adományozott díszpolgári oklevelet a hontalanná vált Kossuth Lajosnak.

Sajnálatos, hogy az elmúlt több mint 100 esztendő alatt Kossuth Lajos díszpolgárrá választásának körülményei számos településen feledésbe merültek, ezért csak helyeselni lehet, hogy a Kossuth Szövetség pályázat kiírása útján kívánja feleleveníteni ezt a jeles eseményt hazánkban és számos határainkon túlra szorult településen. E figyelemfelkeltő felhívás alapján nekünk is kötelességünk, hogy az adományozás sorrendjében megyénk területén is nyomon kövessük Kossuth Lajos pápai, veszprémi és sümei díszpolgárrá avatásának körülményeit, egyúttal közkinccsé tegyünk az utókor számára. E három település történeteket kísérik figyelemmel a következő fejezetekben.

Források

1. Kossuth Szövetség évkönyvei
2. H. Szabó Lajos: Kossuth Lajos Pápa város díszpolgára, Pápa, 1994.
3. H. Szabó Lajos: Kossuth Lajos Veszprém város díszpolgára (Kézirat) 1996.
4. Ny. Nagy István: Veszprém város díszpolgárai, mint a dualizmuskor művészetpártolói és mecénásai (1995)
5. Múzeumi Diárium, Veszprém, 1994.
6. VeML képviselőtestületi jegyzőkönyvek és más iratanyagok
7. Veszprém megyében megjelent folyóiratok, stb.

KOSSUTH LAJOS PÁPA VÁROS DÍSZPOLGÁRA (1887. szeptember 21.)

Pápa város polgársága és a képviselőtestülete az 1848-49-es polgári forradalom alatt a forradalmi eszmék híve volt és a fegyverletétel után is hű maradt a magyar szabadság és függetlenség eszméihez, melynek számos tanújelét adta a bukást követő évtizedek során. Előbb bűjtatta majd segítette és megbecsülte a 48-as eszmék követőit, akik korábban honvédként védtek vagy polgári tisztségben szolgálták a hazát. Nem feledkeztek meg a száműzetésben élőkről sem, közülük legnagyobb tisztelet Kossuth Lajos személyét övezte. A Batthyány-kormány pénzügyminiszterének, a Honvédelmi Bizottmány elnökének, majd kormányzóelnöknek nagy kultusza volt Pápán. Hiába élt emigrációban, hiába fosztották meg magyar állampolgárságától, a pápaiak szemében örökre a magyar szabadságeszmék szimbólum maradt és „Kossuth-apánk”-ként tisztelték. Amikor a nevét említették Pápa és környéke lakosai megemelték kalapjukat.

Pápa város polgárai tömegesen álltak Kossuth zászlaja alá. Később hálával őrizték emlékét az emigrációban töltött évei alatt, majd a halálát követő évtizedekben is. Bár emléktáblát és szobrot eddig nem állítottak tiszteletére, a Bach-korszakot követő enyhülés éveitől és főleg a kiegyezés után évente megünnepelték név- és születésnapját, a március 15-i ünnepségek során méltatták dicső tetteit, szót emeltek állampolgári jogaitól való megfosztása ellen és marandó emléket állítva személyének utcát neveztek el róla (1892), majd díszpolgári címmel tüntették ki.

Kossuth Lajos iránti tisztelet számos tanújele közül kiemelkedik a nagy államférfi díszpolgárrá választása, melyet Kossuth Lajos 85. születésnapja alkalmával a város képviselőtestülete határozatilag adományozott, melynek története a következők szerint foglalható össze a képviselőtestület 1887. szeptember 21-én tartott közgyűlése jegyzőkönyvében leírtak alapján: „Az állandó választmánynak azon előterjesztése, hogy a napirendre kitűzött tárgysorozat 12. pontja, mely szerint Kossuth Lajosnak városunk díszpolgárává leendő megválasztása indítványoztatik, első helyen vétessék tárgyalás alá; helyesnek ismertetett és elfogadtatott.

Kossuth Lajos hazánk nagy férfijának a népszabadság rendíthetlen bajnokának - ki mint nemzetünk legutóbbi szabadságharcának zászlóvivője, ennek szerencsétlen kimenetele után az imádott haza szent földjét elhagyni kényszerülve, az önkéntes száműzetés kínzó gyötrelmeit máig is külföldön szenved, ki a magyar nemzet nemes, és lovagias jellemét, életrevalóságát a polgárosult külnemzetekkel is közelebből megismertette, ennek jó hírnevét, dicsőségét annyira emelte, s ki ennek sorsa iránt máig is folyton a leghőbb érdeklődéssel, részvéttel viseltetik, városunk díszpolgárává leendő megválasztása iránti indítvány: a lelkesültség általános kitörésével fogadtatott, s így Kossuth Lajos hazánk történelmi nagy férfja városunk díszpolgárává egyhangúlag megválasztatottnak kimondatott, és erről ezen határozat és külön díszokmány megküldésével értesíttetni rendeltetett.”

A fenti határozat alapján hamarosan elkészítették a díszoklevél szövegét, mely a következőképpen maradt fenn az utókor számára: „Mi Pápa város közönsége és polgármestere adjuk emlékeztetőül mindenkinek, hogy az alulírt napon megtartott rendes őszi közgyűlésünkben hazánk nagy fiát

Kossuth Lajost,

mint aki hazánk átalakulásának nagy munkájában a nemzet vezére lévén, ez által a jogegyenlőség, közszabadság és állami függetlenség kivívásához nevét örök időre hozzákapcsolta, akinek tiszta és önzetlen hazaszeretetét, a tudományok s a nemzet iránti meleg érdeklődését dicsőségben elért aggkora csökkenteni képes nem volt, akinek lángszellemét, nagy tehetségeit

a történelem régen rávéste ércablájára, akinek nevét ismeri és a legnagyobb alakokat megillető tisztelettel említi az ó és az új világ, - kinek emléke fennmaradt míg a népszabadság, törvény előtti egyenlőség az egyesek és nemzetek testvériségének eszméje az emberek gondolkodásából ki nem vész, a haza és az emberiség szolgálatában szerzett érdemei szerény méltánylásul, nagy szellemének tartozó tiszteletünk és csodálatunk kifejezésül szívünk egész melegével városunknak díszpolgárává egyhangúlag lelkesedéssel megválasztottuk, kijelentve ezennel, hogy Őt, mint ilyen mindazon jogokkal és előnyökkel, melyekkel városunk polgárai hazai törvényeinknél fogva akár a jelenben élnek, akár a jövőben élni fognak - felruházzuk.

Miről kiadtuk jelen polgármesterünk aláírásával ellátott és városunk szokott pecsétjével megerősített oklevelünket.

Kelt Pápán 1887. évi szeptember 21-ik napján megtartott őszi rendes közgyűlésünkben.

Nagy Boldizsár
főjegyző

Osváld Dániel
polgármester

A díszpolgári oklevelet Herz Dávid a pápai ipariskola ügyes kezű rajztanára készítette el szép illusztrációkkal díszítve. A korabeli újságok leírása és a közvélemény megnyilatkozása szerint is becses munkának tartották, melyről a Pápai Hírlap így ír.

„A díszpolgári oklevél Herz Dávid pápai rajztanár művészetét dicséri. Szép kivitel, dús aranyozással. Fent a nemzeti címer, balról Pápa város neve, jobbról az 1887. év, alul pedig Pápa város kék pecsétje foglal helyet.”

Sajnálatos, hogy e díszpolgári oklevél Turinba való eljuttatásának és átadásának körülményei a mai napig ismeretlenek. Lehetséges, hogy postai úton juttatták el Kossuth Lajos részére, ahonnan Kossuth halála után a Magyar Nemzeti Múzeumba került. Ugyanis 1894-ben - a magyar hazafiak egy csoportja - köztük Gelsei Bíró Vincze 48-as honvéd alszázados, gici birtokos majd pápai lakos, 32.130 frank lefizetése ellenében megvásárolták Kossuth Lajos 4303 darabból álló könyvtárát, közte az autogramokkal ellátott ajándék iratokat is. Valószínű e gyűjteményben volt Pápa, Veszprém és Sümeg város által kiadott díszpolgári oklevél is, melyek felkutatása jelenleg is folyik. Félő, hogy a második világháborúban tetemes károkat szenvedett és máig nem rendezett gyűjtemény anyagának egy részével együtt, e becses relikviák elpusztultak.

Források

1. V. Hullám József: Kossuth Lajos Pápa város díszpolgára (vezércikk)
2. Pápai Hírlap 1888. augusztus 19-i száma, 1-2. p.
3. H. Szabó Lajos: Kossuth Lajos Pápa város díszpolgára, Jókai füzetek 14. Pápa, 1995. 40. p.

KOSSUTH LAJOS VESZPRÉM VÁROS DÍSZPOLGÁRA (1889. szeptember 3.)

Az 1879-ben megalkotott L. törvénycikk a honosság kérdésében kimondta, hogy aki tíz esztendőn át megszakítás nélkül külföldön tartózkodik a határidő lejáratá előtt kérvényeznie kell állampolgárságának megtartását. A már évtizedek óta Turinban élő Kossuth Lajos méltatlannak érezte ezt az eljárást, ezért nem élt a lehetőséggel, így tíz év elteltével automatikusan hontalanná vált. Miután ismertté vált, hogy Kossuth megszűnt magyar állampolgár lenni, részben az agg hazafi iránt érzett tiszteletből és valószínű ellensúlyozási szándékkal a kormány intézkedése ellen, egyre több település választotta díszpolgárává. Ehhez a mozgalomhoz csatlakozott Veszprém város polgársága is, melynek hatására a képviselő-testület elé került az ügy.

Veszprém város közvéleménye már a korábbi években is azt tükrözte, hogy polgárai óhajtják Kossuth Lajos díszpolgári címmel való kitüntetését. Ezt bizonyítja, hogy egy ellenzéki párt képviselője, Husvéth János napokkal a közgyűlés előtt írásbeli indítványt terjesztett elő Kossuth díszpolgárrá választása ügyében. Bár az indítvány előterjesztésekor nem említették, hogy erre vonatkozó javaslat már ott fekszik a testület asztalán, annyi bizonyos, hogy az ellenzék lépése meggyorsította az ügyet.

Veszprém város 1889. szeptember 3-án Kováts Imre polgármester (volt 48-as honvéd) elnöklete alatt tartotta őszi rendes képviselő-testületi közgyűlését, melynek harmadik napirendjeként tárgyalta Kossuth Lajos díszpolgárrá választásának ügyét. E napirendi megnyitását követően a „Polgármester úr indítványozza, hogy Kossuth Lajos nagy hazánkfia hozzá való törhetlen ragaszkodásunk megörökítése végett hazafias érzelmekkel e város díszpolgárává választassék meg.” (Megjegyzendő, hogy az ihaszi ütközetben honvédként résztvevő polgármester megható szavakkal méltatta Kossuth érdemeit, közte kijelentette: „...Életem legboldogabb napja a mai, midőn azon indítványt terjeszthetem be, hogy ... Kossuth Lajos Veszprém város díszpolgárává választassék.” - E szavak hallatán nem véletlen, hogy a köztetszést és hangos éljenzést kiváltó javaslat elfogadást nyert, amelyről a következő határozat született:

„89. számú határozat: Az indítvány köztetszéssel fogadtatván Kossuth Lajos nagy hazánkfia hervadhatatlan érdemei elismeréséül - a város polgárságának hozzávaló törhetlen ragaszkodásának lelkes éljenzésekben történt nyilvánítása mellett - Veszprém város díszpolgárává egyhangúlag megválasztatott, s az erről szóló oklevél kiállításával polgármester úr elnöklése alatt dr. Bezerédj Viktor, Szabó Imre, Fodor Gyula képviselők, továbbá Csolnoky László tiszti főügyész és Vikár Lajos főjegyző bízattak meg.”

A közgyűlést követően Kossuth Lajos díszpolgári oklevelének megfogalmazása, majd művészi kivitelezése ügyében gyorsan intézkedtek a megbízottak. A Veszprémi Független Hírlap már 1889. október 19-én közlésezi „Kossuth-díszpolgári oklevele most készül a kiküldött bizottság kezei között. A díszoklevél művészi kivitellel lesz ellátva és egy budapesti vállalkozó készíti.” Annyi bizonyos, hogy ezután az oklevél szövege hamarosan elkészült, melyet az előbb hivatkozott napilap november 9-i száma Kossuth Veszprém díszpolgára cím alatt teljes terjedelmében közléte, az alábbiak szerint: „Említettük már annak idején, hogy Veszprém rendezett tanácsú város Kováts Imre polgármester indítványára egyhangúlag, nagy lelkesedéssel megválasztotta díszpolgárának Kossuth Lajos nagy hazánkfiát. A díszpolgárrá választásról szóló oklevelet Vikár Lajos főjegyző már elkészítette Bezerédj Viktor dr., országgyűlési házelnök, Fodor Gyula és Csolnoky László városi képviselők kiküldött bizottság felügyelete mellett.”

E díszpolgári oklevél szövege így hangzik:

„**Veszprém** rendezett tanácsú város mai napon tartott képviselő-testületi közgyűlésében **Udvardi Kossuth Lajos** urat, Magyarország volt kormányzóját, kinek dicső és áldásos működése a nemzeti érzületet öntudatra ébresztette; kinek kimagasló nagy szelleme igazi útra vezette a nemzeti Gént; kinek honfeláldozó hazaszeretétől ébredt fel a magyar szabadság; kinek lángelke olvasztotta fel e hazában a gondolat és szólás szabadságát lekötő bilincseket; - ki a nemzet millióit egyenlőkké, szabadokká tette; ki a hazafiság és jellemzilárdság századokra szóló példaképe; a magyar nemzet történelmében páratlanul álló örökbecsű és hervadhatatlan érdemeinek elismeréséül egyhangúlag és közlelkedéssel Veszprém rt. város díszpolgárává választotta és Őt ünnepélyesen a város díszpolgárainak sorába iktatván - mindazon kiváltságokkal és jogokkal, melyek a város polgárait illetik, - ezennel felruházza.

Miről Kossuth Lajos hazánk nagy fiának jelen díszpolgári oklevelünket aláírásunkkal s a város pecsétjével ellátva, kiadtuk. Kelt Veszprémben 1889. évi szt. Mihály havának 3-ik napján tartott rendes képviselő-testületi közgyűlésében. Veszprém város polgárai nevében; **Kováts Imre** polgármester.”

A díszpolgári oklevél szövegének megfogalmazását követően mikor készült el a „művészi” kivitelű oklevél és ki volt a megalkotója pontosan nem sikerült megtudni. Annyi bizonyos, hogy a korábban hivatkozott határozat szerint egy budapesti művészt bízták meg elkészítésével. Más forrás szerint - kissé megkésve - a díszpolgári oklevél csak 1890 február végére készült el Schiff Ede helyi „festész” munkájaként. (Lehetséges, hogy a pesti művész nem vállalta, vagy késett elkészítésével, így utólag bízták meg a veszprémi festőt, aki már korábban elkészítette Kossuth Lajos arcképét.)

Sajnos annak sincs nyoma, hogy mikor és hogyan juttatták el Turinba a díszes oklevelet. Tény, hogy úgy küldték el és várták Kossuth választát. Az idős Kossuth azonban az egyre szaporodó s kézzel fogható megnyilvánulásokra ekkor már egyenként nem válaszolt, hanem általában lapokban közzétett „nyílt levelében” köszönte meg az iránta megnyilvánuló figyelmességet, megbecsülést. Tehát Veszprémnek sem írt külön.

Sajnálatos az is, hogy eddig nem akadtunk nyomára egyetlen Veszprém megyei dísz-oklevélnek sem. Valószínűnek tartjuk, hogy könyvtárával együtt hazakerültek a Magyar Nemzeti Múzeum gyűjteményébe s a második világháború pusztítása következtében megsemmisültek. - Csupán reménykedhetünk abban, hogy a további kutatások eredményre vezetnek és egykor megláthatjuk milyen is volt a Veszprém város által adományozott díszoklevél.

Források

1. H. Szabó Lajos: Kossuth Lajos Veszprém város díszpolgára, Kézirat Pápa, 1996.
2. Molnár Jánosné: Kossuth Lajos Veszprémi kultusza Napló, 1994. március 12-i szám, 9 p.
3. Veszprém rendezett tanácsú város képviselő-testületi jegyzőkönyvei 1889. évről. Iratcsomó. VeML, Veszprém.
4. Veszprém Független Hírlap hivatkozott számai 1889-1890. évekből
5. Pápai Lapok 1889. szeptember 15-i száma

KOSSUTH LAJOS SÜMEG VÁROS DÍSZPOLGÁRA (1893. augusztus 27.)

Sümege városa azon települések közé tartozik, mely történelme során hol Zala (korábban Kolon), hol Veszprém megyéhez tartozott. Utoljára 1950. március 16-i hatállyal csatolták Veszprém megyéhez. Lehetséges, hogy a korábbiak mellett e változás is hozzájárult régebbi iratanyagának részbeni megsemmisüléséhez. Ugyanis az 1893. évi képviselőtestületi jegyzőkönyvek és a hozzá kapcsolódó iratok sem Sümegen, sem a veszprémi és zalaegerszegi megyei levéltárakban nem találhatók. Csúpan egy-két 1893-ban és 1894-ben megjelent újságcikk alapján rekonstruálható és bizonyítható, hogy Kossuth Lajost 1893. augusztus 27-én Sümege város díszpolgárává választották.

Áttekintve a máig fennmaradt írásos emlékeket elsőként a Zala című folyóirat 1893. szeptember 3-i számából idézzük Kossuth sümegei díszpolgárságát bizonyító írást, melynek címe: „Kossuth Sümege díszpolgára”:

„Sümege városnak aug. 27-én tartott közgyűlése Eitner Zsigmondnak indítványára Kossuth Lajos nagy hazánkfiát, egyhangúlag nagy lelkesedéssel a város díszpolgárává választotta, miről azonnal táviratban értesítette a nagy számúzottet, később pedig küldöttség fogja a választásról szóló okmányt Turinba vinni. - Egyben elhatározták, hogy a városház terme számára lefestetik s az utcáknak legközelebb megejtendő rendezése alkalmából a város egyik legnagyobb utcáját az Ő nevével díszítik fel.”

Alig egy év múlva elhunyt Kossuth Lajos. Halálát követően pár napon belül (a pontos dátum egyenlőre ismeretlen) Sümege város képviselőtestülete rendkívüli közgyűlésre gyűlt össze, melynek egyedüli tárgya volt, miként fejezze ki gyászát Sümege polgársága Kossuth Lajos nagy hazánkfia és Sümege díszpolgára halála felett. Dr. Szakály Albert előterjesztésében hét pontból álló indítványt fogadott el (egyhangúlag) a közgyűlés. E hét pont közül az első három, továbbá a 6. pontban említik Kossuth sümegei díszpolgárságát a következők szerint:

1. pont: „Iktassuk jegyzőkönyve örök emlékül mély fájdalomunkat Kossuth Lajos nagy hazánkfia és Sümege város díszpolgára elhunyt fölött.”
2. pont: „Intézzünk következő (szövegű) részvéttáviratot az elhunyt családjához: Kossuth Ferenc dei mille 22. A haza dicsőséget, Sümege díszpolgárát veszttette el. Isten vigasztaljon minden magyart. A Képviselő-testület nevében Kondor József bíró.”
3. pont: „A Budapesten tartandó temetésen Sümege képviseltesse magát, s tegyen gyászfátyollal bevont, nemzeti színű szalaggal ellátott babérkoszorút az elhunyt ravatalára következő felirattal: „A haza dicsőségének Sümege díszpolgárának Sümege közönsége.”
6. pont: „A díszpolgári oklevelet, melyet egy küldöttség akart Kossuthhoz vinni küldjék el a Nemzeti Múzeumba létesítendő Kossuth szobába örök emlékezetül.”

Amint az előzőekből látható a leírtak bizonyító erejűek, Sümege városa ténylegesen díszpolgárává avatta Kossuth Lajost. Mellette számos intézkedést tettek arra, hogy Kossuth Lajosnak méltó emléket állítsanak (festmény, utca elnevezés), továbbá elzarándokoltak a hamvakat hazaszállító vonat elé, részt vettek a temetésén, majd intézkedtek a díszpolgári oklevél Budapestre való szállításáról. Sajnos a turini Kossuth-könyvtár - melyet a hazafiak megvásároltak - a második világháború idején súlyosan megsérült a Nemzeti Múzeum falai között, így csak reménykedhetünk, hogy a sümegiek díszpolgári oklevele más Veszprém megyei relikviákkal együtt megmaradt az utókor számára.

Forrás

1. Zala című folyóirat XXII. évf. 36. szám. 3. p. 1893. szeptember 3.
2. Zala című folyóirat XXIII. évfolyamának 24. száma, 1894. március 25.
3. Zala című folyóirat XXIII. évfolyamának 25. száma, 1894. március 28.
4. Dancs Imre (Keszthely) a Kossuth Szövetséghez benyújtott pályázata
5. Pápai Független Újság 1893. szeptember 10-i szám, 5. p.

„...hogyha látsz egy helyet,
Hol a legnagyobb is könnyezve hajt fejet,
Hol térdre borulva sír a bánatos nép
S úgy ejt ki egy nevet, mintha imádkoznék.”

(Ábrányi Emil)

A KOSSUTH LAJOST GYÁSZOLÓ VESZPRÉM VÁRMEGYE

Hazánk lakosságát nem érte váratlanul Kossuth Lajos halála. A korábbi hetekben rohamosan hanyatló egészségi állapotáról naponta tudósítottak az országos és helyi lapok. (A Pesti Napló március 10-től a helyszínről). Az együttesen fellépő veseelégtelenséggel és a tüdőlobbal viaskodó idős szervezet pár hétig tartó haláltusáját egy emberként és lélegzet visszafojtva figyelte az egész nemzet. Az 1894. március 15-i ünnepségek előhírnökként jelezték a várható és hatalmas nemzeti ünneppé magasztosuló országos gyászt. Társadalmi, vallási és pártpolitikai különbségek nélkül, méltóságteljesen emlékeztek megyénk városai és falvai a 48-as forradalom és szabadságharc zászlóbontásának évfordulójáról, egyúttal imádkoztak Kossuth életéért. Veszprémben a közhivatalok, polgári egyesületek rendezvényein túl, minden vallásfelekezet templomában ünnepi és emlékező istentiszteletet tartottak. (A kegyesrendiek templomában a későbbi múzeumalapító Laczkó Dezső celebrálta a szentmisét.) Kossuth Lajos turini betegágyánál pedig ott volt a veszprémi választókerület országgyűlési képviselője, Eötvös Károly is.

Mindhiába könyörögtek azonban a megemlékezések szónokai, lelkészek, tanárok, a felszabadított jobbágyok tömegei hazánk nagy fiának jobbulásáért, rövidesen bekövetkezett a vég, az egész 19. századot átívelő gazdag életpálya bevégeztetett.

Az előzmények ellenére nehezen szembesült a magyar nép „Kossuth apánk” 1894. március 20-án bekövetkezett halálával. - Szinte hihetetlen, hogy megyénk városai már március 21-én, falvaink további 1-2 nap elteltével tudomást szereztek a nagy hazafi haláláról. Elsőként a Veszprémi Független Hírlap több száz gyászlapon tudatta Kossuth halálhírét. Ugyancsak 21-én értesítette a pápaiakat dr. Fenyvessy Ferenc a Kaszinónak, a Polgári Körnek és a Loyd-szállónak Pestről küldött „gyorshírben”.

Kossuth halálhírére gyászba borult egész Veszprém vármegye. Városainkban, Veszprémben és Pápán, valamint az akkor Zalához tartozó Sümegen a nagyrabecsült díszpolgáruktól méltó módon kívántak búcsúzni. Gyászlobogókat, gyászfátyollal bevont nemzeti lobogók sokaságát tűzték ki a középületekre, templomok tornyaira, egyesületi helységekre és a polgárok házaira egyaránt. A kereskedők kirakataiba gyászszalaggal bevont Kossuth képek kerültek, s a temetés másnapjáig minden szórakozóhelyen betiltották a zenét. E városok példáját követték a mezővárosok és falvak magyarjai is. A pesti zajos események mellett megyénk városai közül főleg Pápán, a fiatalok járták a várost, kérdőre vonva egy egy ház, vagy üzlet tulajdonosát, amennyibe megfeledkezett a gyászlobogó kirakásáról vagy a gyász ellenére nyitva tartotta mulatóját, - mondván önök nem tudják, hogy a nemzetnek gyásza van? - Sajtóban ostorozták a katolikusokat, mivel a gyászlobogókat nem, vagy csak késve tűzték ki.

Szinte mindenkinek volt oka a gyászra. Az evangélikusok saját hittestvérüket, a reformátusok protestáns testvérüket búcsúztatták. Az izraeliták a zsidóság emancipációjáért síkra szálló liberális politikus előtt hajtottak fejet, de a katolikus templomok zömén is lengett a gyászlobogó, bár ők szerényebben emlékeztek. A többi egyházzal ellentétben nem rendelték el a temetést kísérő gyászmisét sem, de papjaik egyéni elhatározásából sok helyen megkondultak

a katolikus templomok harangjai, nem is beszélve arról, hogy híveik ezrével özönlöttek gyászistentiszteletekre a protestáns templomokba. Hatalmas lelkesedéssel méltatták Kossuth érdemeit a kapitalizálódó társadalom felemelkedő polgárai, a jobbágyszabadítást sohasem felejtő parasztság képviselői.

Mivel a hivatalos kormányzat nem engedélyezett állami temetést és országos gyászt sem rendelt el, Budapest székesfőváros vette a bátorságot és díszpolgárát kívánta eltemetni. (Igaz ehhez lökést adott Wekerle Sándor miniszterelnök, aki a király tudta nélkül felkérte a fővárost Kossuth temetésének megrendezésére.) A Kossuth gyermekek által kiadott családi gyászjelentés mellett, a főváros által kiadott gyász hírek is ezt az álláspontot tükrözik, melynek kezdő sorai a következők: „A gyászba borult székesfőváros törvényhatósága hazafiúi mély fájdalommal tudatja, hogy Kossuth Lajos a nemzet nagy fia, Budapest székesfőváros díszpolgára, folyó hó 20-ikán Turinban meghalt...”

Miután nyilvánosságra hozták az egykori kormányzó-elnök hazahozatalának szándékát és a Kerepesi temetőben történő temetés április elseji, vasárnap délelőtti (10 órakor) időpontját, azonnal mozgásba lendültek a közösségek vezető testületei. A gyász mikéntjéről szinte azonnal rendkívüli gyűléseket tartottak a megyei, városi közhivatalok, a községek, a helyi egyházi szervezetek és különféle egyesültek. Ezeken a gyűléseken általában jegyzőkönyvileg rögzítették Kossuth Lajos érdemeit, határoztak a Kossuth-családnak küldendő részvéttáviratról, a temetésre utazó küldöttség létszámáról és összetételéről, a budapesti szoboralap javára folytatandó gyűjtés meghirdetéséről, a gyász formájáról és időtartamáról.

A vármegyegyűlés - a többi között - Véghely Dezső alispán vezette 42 fős temetési küldöttség részvételéről határozott, egyúttal megbízták Eötvös Károly országgyűlési képviselőt, hogy a vármegye közönsége nevében felirattal díszített szalagos koszorút helyezzen el a ravatalnál. Az alispán a megyegyűlés határozata alapján az alábbi sürgőnyt küldte a családnak: „Kossuth Ferenc Turin Via dei Mille. - Megtörve a fájdalomtól fejezem ki Veszprém vármegye részvételét hazánk nagy fiának, nemzetünk újjáalkotójának ravatalánál. Legyen örök nyugalma annak, ki annyit tett és annyit szenvedett hazájáért. Vigasztalja Nagyságodat és a családot minden élő magyar igaz részvéte. - Véghely Dezső alispán.”

Megyei szintű küldöttségről határozott a Függetlenségi és 48-as Párt, valamint a megyei honvédegyelet közgyűlése is (7 fő), egyúttal sürgőnyileg fejezték ki részvételüket az egykori honvédek. A Turinba küldött részvéttávirat szövege így hangzik: „Közgyűlésünkben legmélyebb igaz részvételünknek adunk kifejezést, édes atyuknak, hazánk legnagyobb fiának, a magyar szabadság megdicsőült megteremtőjének, mindnyájunkat lesújtó elhunytá alkalmából. Veszprém megyei 48/49 honvédegyelet nevében dr. Halassy Vilmos elnök.”

A történelmi Veszprém megyéből és az azóta idecsatolt területekről mintegy 30-40 részvéttáviratot küldtek a Kossuth családnak Turinba, köztük az akkor Zalaához tartozó Sümeg városából is, akik díszpolgárak elhunytá alkalmával az alábbiak szerint fejezték ki részvételüket: „A haza dicsőségét, Sümeg díszpolgárát veszítette el. Isten vigasztaljon minden magyart. A Képviselőtestület nevében Kondor József bírós.”

Veszprém város közgyűlése a Kovács Imre polgármester (volt 48-as honvéd) vezette 50 fős képviselő mellett döntött. Rajtuk kívül a város ipartestülete és az iparos olvasókör 90 fős, a polgári kaszinó 60 fős, az iparos ifjúság önképző köre 20 főnyi, a népkör 12 fős, az önkéntes tűzoltóegylet 12 fős, a méhészegylet 9 fős, a tornaegylet 3 főnyi küldöttségről határozott, egyúttal a többség részvéttávirat küldéséről és koszorúzásról is döntött.

Pápa város képviselőtestülete amint értesült a tragédiáról, azonnal rendkívüli ülést hívott össze. Március 22-én tartott közgyűlés döntése értelmében Kossuth érdemeit jegyzőkönyvben rögzítették, elhatározták, hogy a gyászoló családnak részvéttáviratot küldenek, a ravatalra

gyászkoszorút helyeznek s a megyei küldöttségbe delegáltakon felül Pápa várost 12 fő képviseli a temetésen, továbbá a Budapesten felállítandó Kossuth-szobor költségeihez 200 forinttal járulnak hozzá. A város által kiállított küldöttség mellett szintén 12 fő részvételéről határozott az 1871-ben alakult önkéntes tűzoltó egyesület, ők Bikky Sándor alparancsnok vezetése alatt - a temetés napján - a Múzeum körút és a Kossuth Lajos utca sarkán segítettek a rend fenntartásában.

Mélyen gyászolt Várpalota lakossága is. A település képviselőtestülete, az evangélikus és izraelita hitközségek, továbbá az 1886-ban alakult Iparos Olvasókör, küldöttség részvétele mellett döntött. Az olvasókör tagjai meghatározott ideig gyász-karszalagot viseltek. Az evangélikusok gyűjtést szerveztek a Kossuth-szobor javára. A Kossuth családhoz részvéttáviratot küldtek „mindnyájunk atyja” elhunytá alkalmával. Más alkalommal a „nép atyja” jelzővel illeték Várpalotán. A keneseiek 30 fős csoportja, a Nemes-pécshelyi Olvasókör számos tagja, a sümegiek 20 főnyi küldöttsége felirattal ellátott koszorúval volt jelen a temetésen.

Az evangélikus és református templomokban március 21-23-tól a temetést követő napig meggyeszerzte és minden nap zúgtak a harangok. A pápai evangélikus gyülekezet döntése értelmében a temetés napján 10-11 óra között egy órán át szóltak a templom harangjai. Húsvét utáni második vasárnapon az evangélikus és református templomokban gyászsistentiszteletet tartottak Pápán és számos más helyen is.

A temetésen résztvevő testületi küldöttségek kijelölt csoportjai a temetés másnapján a Vigadóban tisztelegtek Kossuth fiainál, ahonnan valamennyi csoport a Kossuth sírjára vitt 2871 koszorú részeiből készített csokorral távozott. (E kóróvá száradt csokrot a legutóbbi időkig őrizték Lovászpatonán Szalai Mihály evangélikus lelkész családjának tagjai.) A pápai küldöttség nevében részvétet nyilvánító Szokoly Ignác alpolgármestertől és az általa vezetett tíz tagú küldöttségtől az alábbi szavakkal búcsúzott Kossuth Ferenc: „Adjon Isten városuknak felvirágzást, még nagyobbát amilyenben eddig része volt. Mint honfiaknak többet és jobbat nem kívánhatok, mint azt, hogy legyenek szabad polgárai egy még szabadabb hazának.”

A megyei lapok emelkedett pátosszal írtak Kossuth halálhíréről, az elhunyt életművéről, a temetési előkészületekről és a legkisebb település lakosságát is mozgósító kegyeleti aktusról. „Az egész nemzet borul le nagy fiának ravatala előtt... Imádkozzunk a magyarok Istenéhez, hogy Kossuth Lajos halála nemzetünk történetében jövőnk nagyságunk kezdete legyen, a hogy azok a drága hamvak hazánk függetlenségének, szabadságának, jólétének talizmánja, erekléje legyenek. Kossuth Lajos koporsója legyen a békesség a türelem, a hazaszeretet jelképe, s ha ez a drága koporsó békét hoz közénk, megveti hazánk és nemzetünk nagyságának hatalmas alapját is,” - írta március 24-i számában a Veszprém című lap, mintegy érzékeltetve, hogy Kossuth eszmeiségének, összetartó erejének halála után is élnie kell a nemzet tudatában. Hasonló szellemű gondolatok jelentek meg a Veszprémi Független Hírlap, a Veszprémi Hírlap, a Pápai Lapok, a Pápai Független Újság és a Pápai Közlöny hasábjain. A Veszprémi Független Hírlap és a Pápai Független Újság teljes terjedelmében közölte az „országgyűlésileg egybegyűlt” Függetlenségi és 48-as Párt gyásznyilatkozatát is. Az országos sajtóorgánumok - a többi között - kiemelték, hogy a Pápai Közlöny és a Pápai Lapok színvonalas írásai „szépen emlékeztek meg országos gyászuokról.”

A temetés előtt három nappal, március 29-én gyászvonat szállította haza Kossuth hamvait, családjának tagjait és más kísérőket. Az út Fiumén vezetett volna keresztül, ahol éppen a német császári pár tartózkodott. Ferenc József táviratilag utasította Wekerlét az útvonal megváltoztatására. Így a gyászvonat Csáktornyanál gördült át Magyarország területére. Hazánkba érve először Csáktornyan állt meg a vonat, ahol hatalmas tömeg várta. Köztük a Zala vármegyeiek küldöttségében ott voltak Sümeg városa és a környező települések küldöttségei is, akik fekete zászlókkal, kalaplevéve és a Szózatot énekelve adták meg a

végtsztesseget Kossuth apánknak. A Balaton déli partján Budapest irányába tartó szerelvény néhány településen később is megállt, közte a történelmi Veszprém vármegyéhez tartozó Siófokon, ahol a helyből és környékről odaseregülő ezrek között volt a siómarosiak és a keneseiek küldöttsége, akik zászlókkal, koszorúkkal, Kossuth-képekkel, az épületek ablakaiba helyezett égő gyertyákkal, a templomokban megkonduló harangok zúgásával várták a vonatot s a nagy halott érkezését. Kossuth hamvait és a hozzátartozókat a Siófok-szabadi és a balatonfüredi lelkészek fogadták. Meleg üdvözlő szavaikat Kossuth Lajos Tivadar köszönte meg a család és a haza nevében. Az induló vonatot a tömeg Kossuth-nótákkal búcsúztatta. A következő állomáson, Lepsényben szintén sokan várták az átrobogó vonatot. A már Fejér megyéhez tartozó Polgárdi megállóhelyen, a siófokihoz hasonló volt a fogadtatás. A befutó vonatot a térdre ereszkedő iskolásfiúk sorfalával és a református lelkész szónoklatával üdvözölte a tömeg, köztük a Veszprém vármegyéből érkezők is.

A Budapesten rendezett temetési szertartáson megyénk minden hazafias testületének képviselte jelen volt, saját gyászfátyolos zászlója alatt. Biztosan tudjuk, hogy a már felsoroltakon kívül küldöttségileg jelen voltak a temetésen az ajkaiak, devecseriek, mencshelyiek, szentgáliak, szentkirályszabadjaiak, vámosiak, stb. Megyénk 25 településéről jóval több mint ezer ember képviselte a különböző közösségeket, rajtuk kívül magánemberként is százak zarándokoltak a vasárnapi temetésre.

Függetlenségi törekvéseink és a Kossuth Lajos iránti tisztelet üzenete sűrűsödött össze a küldöttségek által Kossuth sírján elhelyezett koszorúkon és más ereklyéken. A több ezer koszorú között ott volt megyénk számos küldöttségének feliratos s nemzeti szalaggal díszített koszorúja is. A város színeit jelképező vörös és kék gombokkal díszített gyászkokárdát viselő pápaiak koszorújának hasonló színű szalagja „Pápa város közönsége - Kossuth Lajosnak” - feliratot viselte. - Megható jelenet lehetett amikor a temetés előtti napon megyék küldöttségei a Kerepesi temetőben kialakított sírhelynél átadták a hősi emlékhelyekről hozott földet, hogy a temetés után azzal borítsák Kossuth koporsóját. Gelsei Bíró Vincze, az ugori választókerület Függetlenségi és 48-as Pártjának elnöke, egykori 48-as honvéd alszázados, a Meszlényiekkel régi barátságban élő szomszédos Gic-páltelekpusztai birtokos, társaival együtt a kisdémi Meszlényi udvarház és a Csárdapusztai kápolna mellől vittek földet, onnét ahol Meszlényi Terézia lakhelye volt és ahol Kossuth Lajos házasságát megáldották. A kenesei küldöttség a „Rákóczi-fa” tövétől, arról a dombtól vitt földet, ahol a monda szerint 1532-ben országgyűlést tartottak (?). A pápaiak küldöttsége az írásos csatatérről és a honvédsírokat fedő véráztatta földből vittek magukkal. A veszprémiek táborszállásról vittek földet, ahol a hagyomány szerint István fejedelem hadai 998-ban, a pogány lázadó Kupa (Koppány) vezér serege felett arattak győzelmet.

A temetés idején és azt követően megtartott megyei vonatkozású gyászistentiszteletek sorából kiemelkedett a veszprémi evangélikus templomban április 3-án rendezett rekviem. A város nagyközönsége, a különböző testületek oly nagy számban vettek részt, jelentek meg, hogy többségük a templom falain kívül rekedve imádkozott. A gyász azonban még ezzel a szertartással sem zárult le. Központi intézkedés híján a megyei központok, így Veszprém megye is Budapest hathetes gyászáat követte, azt pedig általában átvették a kisebb települések is. Voltak ettől eltérő esetek is. Sümegen hivatalosan március 24-től a temetés elmúltáig gyásztartottak. Papkeszin egyhetes gyásztartottak, Lovászpatonán fél éves gyászt rendeltek el és addig a lakodalmakban is mellőzték a zenét. A pápai Református Kollégium diákjai a tanév végéig gyászkarszalagot viseltek.

Kossuth halálának hírére versben és prózában búcsúztak tőle megyénk írói és költői. Köztük a mencshelyi születésű Lampért Géza, a pápai tanár, hírlapíró Kőrös Endre, a kenesei költő Soos Lajos, végül Baráth Ferenc tanár s egykori 48-as honvéd százados, kinek írása az 1910-

ben megjelent Kossuth Emlékalbumban látott napvilágot. (A Kossuth-mauzóleum 1909. november 25-én történt felszentelése kapcsán jelentették meg.)

A megyei gyász méltó lezárása volt, az ország első köztéri Kossuth-szobrának felállítása a történelmi vármegyénkhez tartozó Siómaroson. A temetést követő három hónap elteltével állt a szobor, amelyet 1894. július elsején szentelt fel Szoko István helybeli református lelkész, aki motorja volt és Matkovich Tivadar országgyűlési képviselővel egyetemben kezdeményezője a szobor felállításának. A „felszabadított jobbágyok” adományából felállított szobor szép példája volt és az lehet ma is annak, hogy közös összefogással Siómaros és a hozzá hasonló kis közösségek csodát teremthetnek.

Források

1. Hudi József: Veszprémi Kossuth-emlékek, Veszprémi Szemle 1994/1.4-16 p.
2. T. Horváth Lajos: A Kossuth Lajost gyászoló Veszprém vármegye Múzeumi Diárium, Veszprém 1994. 65-71. p.
3. Molnár Jánosné: Kossuth Lajos veszprémi kultusza Napló 1994. március 12.
4. Pacsuné Fodor Sára: Kéziratos emléksorok a várpalotai Kossuth gyásztól 1997. május hó
5. H. Szabó Lajos: Kossuth Lajos Pápa város díszpolgára, Pápa 1995. Jókai füzetek 14. szám
6. Veszprém és Zala vármegyei kortárs újságok, jegyzőkönyvek sokasága
7. Somfai Balázs: Veszprém rendezett tanácsú város 1894. évi március 24-i jegyzőkönyvének kivonata (lásd mellékelve)

HAZÁNK LEGNAGYOBB FIA...

Az 1894. évi március hó 24-én Kovács Imre polgármester úr elnöklete alatt tartott rendkívüli képviselőtestületi közgyűlésen jelen voltak: Balogh Károly, Benkő István, Rosenthal Nándor, Kubay Hubert, Suly Ede, Weisz Elek tanácsnok, Vikár Lajos főjegyző, Csolnoky László főügyész, Perlaky József orvos, Perlaky József számvevő, Sándorffy Ignác árvaszéki ülnök, Hegedüs János közgyám, Járó Ede pénztárnok s Kovács Ignác aljegyző, előljárók, továbbá 32 képviselő, mely alkalommal:

Polgármester úr a gyászöltözetben megjelent képviselők üdvözlése mellett a közgyűlést megnyitván, a jegyzőkönyv vezetésére Vikár Lajos főjegyzőt, a tárgyhoz szólni kívánók feljegyzésére Kovács Ignác aljegyzőt, a jegyzőkönyv hitelesítésére pedig Takács Ádám, Kleczár Ferenc és Rosenberg Adolf képviselő urakat nevezi ki.

Polgármester úr elnöki székéből felemelkedvén, melyre a közgyűlési tagok is felállottak, bánatos szívvel és mély meghatottsággal tudatja, hogy Kossuth Lajos, hazánk legnagyobb fia, a szabadság, egyenlőség és testvériség kivívásának kiváló bajnoka, a magyar alkotmányt biztosító 1848-i törvények megalkotója s városunk díszpolgára távol hazájától, Turinban, folyó március hó 20-án éjjel 10 óra 50 perckor, magas korban, élete 92. évében, folytonos munkásságban eltöltött földi pályáját bevégezte.

Tudatja továbbá, hogy Kossuth Lajos mély gyásszal sújtott családjához folyó hó 22-én sürgőnyt menesztett, melyben a város közönségének hazafiú bánatát és gyászoló részvétét fejezte ki.

Továbbá tudatja a képviselőtestülettel, hogy a városi tanács folyó hó 23-án ülést tartván, abban a dicsőültnek végtisztesség megadásában is megállapodott, mely tanácsi határozat, illetve előterjesztés is felolvastatván s Szabó Imre városi képviselő úrnak Kossuth Lajos-, legnagyobb hazánkfia-, e nagy és dicső század egyik legjelesebb bajnokának történelmi nagyságát híven feltüntető beszéde s azon indítványa, hogy a város házi pénztárából a Kossuth-szobor költségeire 300 forinttal járuljon hozzá, meghallgattatván, a képviselőtestület a tanácsi előterjesztésnek részbeni kibővítésével a következőleg határozott.

1. A nagy dicsőültnek, Kossuth Lajosnak, hazánk legnagyobb fiának, városunk díszpolgárának elhunytá következtében ért s mindnyájunkat lesújtó nagy veszteség feletti mély fájdalmát és részvétét jegyzőkönyvileg megörökíti és ezt a gyászoló családdal közölni elrendeli.
2. Kimondja a képviselőtestület, hogy a temetésen küldöttségileg vesz részt és ezen küldöttség által a nagy halott ravatalára a város közönsége nevében koszorút helyez, s ezen küldöttségbe Kovács Imre polgármester úr elnöklete, illetve vezetése mellett Véghely Dezső, Szabó Imre, Óvári Ferenc, Takács Ádám, Kenessey Móric, Kleczár Ferenc, Halassy Vilmos, Balogh Károly, Benkő István, Rosenthal Nándor, Weisz Elek, Spitzer Mór képviselő urakat bevásztván, megbízza a képviselőtestület polgármester urat, hogy a temetésen való részvételre s a küldöttséghez való csatlakozásra az összes városi képviselőket, valamint a helybeli társulatokat és testületeket is hívja fel akként, hogy a bejelentések a jövő keddig megtörténjenek.
3. Megkeresni rendeli a képviselőtestület a helybeli hitfelekezeteket aziránt, hogy nagy hazánkfia elhunytá felett tartsanak gyászistentiszteletet s annak megtartása idejéről a képviselők meghívása végett a város polgármesterét értesítsék.
4. Az iskolaszékek elnökségei s az iskolai igazgatók megkerestetnek avégett, hogy a temetés napján iskolai előadások ne tartassanak.

5. A képviselőtestület elvárja a kereskedőktől s nyílt üzlettel bíró iparosoktól, hogy üzleteiket a temetési idő alatt zárva tartsák.
6. Kossuth Lajos arcképét a tanácsterem számára megrendeli.
7. A Kossuth-szoborra gyűjtőbizottság kiküldését elrendeli, mely bizottság a gyűjtést a város területén eszközendi, s egyszersmind kimondja a képviselőtestület, hogy a szobor költségeihez a városi közpénztárból 300 forinttal hozzájárul.

Miről a gyásszal sújtott Kossuth-család és polgármester úr jelen határozat fogantatása végett ezen jegyzőkönyv kivonatával értesítettnek.

Veszprém rendezett tanácsú város 1894. évi képviselőtestületi jegyzőkönyvéből (az ülésen részt vevő képviselők nevének elhagyásával) közzéteszi: Somfai Balázs levéltáros.

JÓKAI MÓR GYÁSZBESZÉDE KOSSUTH LAJOS RAVATALÁNÁL

Jókai Mór, az ünnepest író, a Márciusi ifjak egyike - aki sok szállal kötődött Veszprém megyéhez, főként mint pápai diák és balatonfüredi villatulajdonos - tartotta a gyászbeszédet Kossuth Lajos temetésén.

E megrázó hangvétellű és a nagy hazafi emberi nagyságát, eszméit méltató beszéde fennmaradt az utókor számára, melyet a következőkben teszünk közzé:

„Jókai Mór: GYÁSZBESZÉD A RAVATALNÁL

Révpartot ért a gálya, világkörutat tett a kormányzóval! S megtértében egy új világot lelt maga előtt az ó-világ helyén. A régi tölgyerdők táján csak egyes vihartépte törzsek állanak még. Kilenc lusztrum múlt el azóta... Ledült a többi! De a kidült erdő helyén egy új pálmageszt emelkedett föl azóta. Az egyivású korból megtört alakok, megöszült fejek fogadják a visszatérőt; de körülöttük egy új nemzedék támadt; szeretetben őseihez hasonló, de munkában erősebb, ismeretekben tudósabb ezeknél.

...Ha látná a visszatérő e szép új világot, lelkének a földi megdicsőülést kellene érezni...

De vajjon nem látja-e?

Minekünk, akik hiszünk a lélek halhatatlanságában, hinnünk kell azt, hogy Kossuth hamvaival együtt a lelkét is elhoztuk Magyarországra. A lélek nem hagyja el azokat, akiket szeret s ő neki annyi szeretni valója van itten!

...Légy üdvözölve hazádban visszatérő lélek! Hozzád beszélünk, mikor hamvaid előtt állunk!

Te meghallod nemcsak azt, amit hozzád szólunk, hanem azt is, amit érzünk.

Te meglátod nemcsak azt a néptengert, melyben koporsód tova úszik; hanem a szívekbe is belátsz!

És látod, hogy a hála enyészhetetlen a magyar nép szívében azon nagy történelmi alak iránt, ki a magyarhoni jobbágyot, a bibliai Lázárnak eme képmását, szolgai sorából felemelted s az Isten áldásával tetézt asztalhoz ültetted, egysorba a gazdagokkal és nemesekkel: ki az emberi és honpolgári jogokat kiterjesztetted a Szent István birodalmának minden lakójára, nem válogatva nemzetiségben és hitvallásban; ki a honfenntartás és honvédelem terhét, az adófizetést és a fegyverviselést megkönnyítéd a „misera plebs” vállán s közös kötelességül osztád fel a haza minden lakójára s a jogegyenlőség által a magyar nép millióiból magyar nemzetet alkotál s szilárd alapját vetéd meg a mai Magyarországnak.

S lásd a rajongó kegyeletet, melyet emléked iránt tanúsít a szellemvilág minden osztálya, ki neked köszöni, hogy a parlamentben és a sajtóban a szabad gondolat nyilatkozhatik: A tetszhalott leányzót, az alvó eszmét felköltéd a sírból.

Látod? hogy Magyarország Erdéllyel, sok százados különállás után egy egységes országgá tömörült, ahogy te összekötéd.

Látod Magyarország fővárosát olyanná emelkedni, amilyennek te tervezéd.

És látod, hogy a szabadelvű szellem, amelynek te voltál a zászlóvivője, nemzetünk minden intézményében diadalt ül.

És látod a varázst, melyet még alvó poraidban is nemzetedre gyakorolsz.

Hazatérted diadalútja a békének és kiengesztelődésnek.

Koporsódnál találkozik az egész nemzet: régi ellenfelek kezét nyújtják egymásnak előtte, vitatkozó testvérek feltalálják ravatalodnál a közös édesanyát: a hazát, aki örökösé lesz annak a szeretetnek, melyet te, kincsek helyett gyűjtöttél magadnak egy mesehosszú életen át.

Egy mondás felőled elég egy tengert elcsillapítani: „Ne háborogj! Kossuth Lajos alszik” ... A tenger elpihen.

Egy szózat elég e harcot megszüntetni: „Ne tépjétek egymás zászlóit! ne vágjatok egymáson sebeket! az Kossuth lelkének fáj” ... - s a küzdelem elmúlik.

Ez a te bűvös szemfödeled betakar minden belviszályt.

Minden könnycsepp, mely érted kihull, egy balzsamcsepp, mely sebeket begyógyít.

Oh, mennyi beszélni valónk volna egymással, ha e könnyeket elsírtuk. Elmondanánk egymásnak, hogy az elmúlt negyvenöt éven át, hogyan törekedtünk a rombadőlt mindenséget újra visszateregetni.

Hogy hirdetted te kilenc lusztrumon át a Magyarhon létjogát az ó- és új-világnak, minden művelt nemzet nyelvén, azzal az ékesszólással, aminő nem lesz többé e földön, és azzal az íróttal, amelynek erejét magyar író nem bírta volna. S amely íróttal képezte puritán életed, független állásod egyetlen biztosítékát oly késő életkorig, aminőt a gondviselés ritka választottainak enged meg s akinek enged, nyugalomra, megpihenésre rendel. Neked az élet nem adott nyugalommat. Utolsó erőd is az ideál harcában fogyaszta, a szabadelvűség védelmében.

De most már nálamnál nagyobb szellemek beszélnek veled. Ott fog állani örök nyugalmad párkája Deák és Batthyány sírcsarnokai mellett. Minő triumvirátus! Minő találkozása nagy szellemeknek!

Te cipruslombot küldtél Deák ravatalára s ez a cipruság találkozott avval a babérkoszorúval, melyet Magyarország legszentebb élő nőalakja tett le a koporsóra. E két szimbólum találkozási a megszentelt helyen, volt az eszmék és nehéz idők expiaciója.

Áldottak legyenek e hamvak, melyek az expiaciót hazatértükkel befejezték; áldottak a vér és könnyáztatta haza földében! Soha se nyugtalanítsa álmaikat belviszály dobogása, balsors földrengése, soha.

Áldottak legyenek az apához méltó fiúk, kik e drága hamvakat hazájuknak átadták, hogy ez az ereklje, mint az Islam Kaába köve, ne a távol külföldön legyen megőrizve, hanem az ország szívében, hogy aki hozzá zárandokol, ne a sivatagon, de a hazán vándoroljon végig s fejét a haza szívére hajtsa le.

De áldott legyen a testvérlélek is, ki e hosszú, küzdelmes élet szenvedéseit, önfeláldozó ápolással megenyhítette. És áldottak azok a hamvak, kikben a nagy lélek életében kedveseit elsimította.

Te magaddal vitted mindazokat, akik szíved véréhez tartoztak, - midőn nem volt haza, - most íme visszahoztad őket magaddal élve, vagy poraikban, - midőn van haza. Hazájuk lesz nekik e hon bizonytal.

Amely nemzet fiait így tudja tisztelni, az atyáit is tiszteli.

Amely nemzet alkotmányát kész védeni, az alkotmánya oszlopait is megvédi.

Amely nemzet halottait megtudja ünnepelni, az a nemzet tudja az élőket is felmagasztalni, az osztja a halhatatlanságot és dicsőséget.

Ez a gyász, mely a hazatérő hamvakat fogadja, a nemzet dicsteljes pompája.

E mélységes gyász éjszakájából fog fölvirradni hazánknak legszebb hajnala.

És még nem tudok megválni a ravataltól.

Borongó lelkem még egyszer visszatekint a múltba.

Látom e nagy alakot akkor, mikor legfényesebb volt. Azon az örökké emlékezetes júliusi ülésen az 1848-iki képviselőháznak, melyen Kossuth felhívta a törvényhozást, hogy mentse meg a hazát s míg az meg lesz mentve, szüntessen meg önkeblében minden viszálykodást.

Most is fülembé zúgnak Kossuth Lajos soha el nem felejthető végszavai e nagy jelenetben.

„Ha van a hazában sajgó kebel, mely orvoslásra vár, ha van kívánság, mely kielégítésre vár; szenvedjen még egy kissé e sajgó kebel s várjon még egy kissé e kívánság: ne függesszük fel ezektől, hogy a hazát megmentsük!”

És látom e szavakra az egész törvényhozó testet, mint egyetlen embert felállni és hallom rádörögni:

„Megadjuk!”

„Adjunk vért és vagyon a hazáért és elnémítjuk fájdalmainkat!”

Magyarok!

Halljátok még egyszer Kossuth örök szavait! S legyetek olyanok, mint akkor voltatok!

Hadd visszhangozza aztán e ravatal Kossuthnak akkori mondását:

„Leborulok a nemzet nagysága előtt”

...Vezess bennünket most, te halottaidban is óriás, e nemzet nagysága felé.

Az örök hazában hirdessék nevednek emlékét a késő századok!”

Fájdalommal jelentjük, hogy atyánk,

KOSSUTH LAJOS

1894. évi március 20-ikán, este 10 óra 55 perckor
elhunyt.

Kelt Torinóban, 1894. március 21-én.

KOSSUTH FERENC,
KOSSUTH LAJOS TIVADAR.

Francesco Kossuth di Kossuth e d'Udvard, e
Luigi Teodoro Kossuth e d'Udvard parlecipano con
sonno dolore la morte del loro amato e venerato ge-
nitore

LUIGI KOSSUTH

di Kossuth e d'Udvard

gia Governatore eletto del Regno d'Ungheria avve-
nuta a Torino li 20 Marzo 1894 alle ore 22.55.

KOSSUTH LAJOS HALÁLÁNAK NAPJÁT ÜNNEPNAPPÁ NYILVÁNÍTOTTÁK KENESÉN

Alig hültek ki Kossuth Lajos tetemei máris szervezkedtek a keneseiek, ki a hamvakat hazaszállító vonat elé sietetett, ki a gyászkoszorú elkészítésével foglalkozott, mások a helyi gyászszertartást szervezték, megint mások a temetésen résztvevő „harmincak” küldöttségében kaptak helyet s feladatot. - Miután a temetési küldöttség hazaérkezett Budapestről, pár nap elteltével - több mint százan - összeültek a kenesei polgárok közül, hogy Medgyasszay Vincze ref. lelkész kezdeményezésére Kossuth Lajos halálának napját emlékünneppé nyilvánítsák. Az erről szóló „Emlékezet okáért” címet viselő, s protocollumnak is beillő - 111 aláírással ellátott feljegyzést a következő szöveggel rögzítették:

„Emlékezet okáért. - Miután alulírottak magyar honpolgárok, a Veszprém vármegyei Balaton-Kenese nagy község önálló lakosai, nemzetiség-, vallás- és politikai pártra való tekintet nélkül, szabad elhatározásból, minden kényszerítés kizárásával, egyedül, igaz hazafiúi érzelmeinket és meggyőződésünket követve, - adjuk tudtára mindenkinek, a kit csak illet és érdekel, vagy a jövőben illetni és érdekelni fog; hogy az igaz és hű magyar nemzeti érzelemnek maradékainak szívébe és lelkébe való átültetésére; édes magyar hazának iránt érzett lángoló szeretetünknek ezen úton is nyilvánossá tételére, utódainknak is ezen mi jó példánkat követni vágyó lelkesítésére; - továbbá a nemzeti nagyjaink, vezéreink, bölcseink iránt még halálukban is táplált nem felejtő hála és örök kegyeletmegőrzésére és a kimutatására; ezek érdemeinek minden hozzánk tartozóinkkal való megismertetésére - egyszóval minden hazafias erénynek mi közöttünk és maradékaink között való terjesztésére -: ünneppéyesen fogadjuk és e fogadásunkat saját nevünk aláírásával megpecsételjük, hogy ezentúl minden évben, a Március 15-e után következő legközelebbi vasárnapot, - mint a magyar nemzet újjászületésének -, a szabadság, egyenlőség és testvériség szent eszméi megtestesülésének -; továbbá ezen nagy eszmék legnagyobb apostola, a magyar nemzet újjászületésének legdicsebb bajnoka; a diadalban büszkeségünk, a szenvedésben vigasztalónk, még a sírásban is vezérszavunk; **Kossuth Lajos** halálának - emlékezetére rendelt napot, nemzeti ünnepnapnak tekintjük, s azon, a két isteni tisztelet után polgári nemzeti-ünnepet rendezünk, melyen mind magunk megjelenünk, mind másokat serkentünk a megjelenésre, mind gyermekeinknek is, kik utánunk jönnek, szent kötelességül és örökségképpen adjuk át ez ünnep megtartására tett fogadásunkat, hogy ez a nap legyen ünnep mi közöttünk nemzedékről-nemzedékre.

Kiállítottuk Balaton-Kenesén 1894. évi április hó 8-án. Medgyasszay Vincze mint jegyző, Szánthó Lajos, Magyaródi János bíró(?), Soos Lajos és további 107 személy.”

Forrás:

1. Jegyzőkönyvek a kenesei márciusi ünnepélyt rendező bizottság működéséről. Balatonkenese Református Egyház jegyzőkönyvei 1894-1959. III. 15-e közötti évekből hiányosan.

Izen „Ő” még neked...

1. Izen „Ő” még néked
Nincsen „Ő” meghalva!
És ez izenetre;
Megrázkódik majdan
A hármás-bércz halma.
2. Tárogató szóllal...
S ez a setét zászló
Lészen újra, ismét
Borostyánövezve
Napsugárral játszó!
3. Óh! ne csüggedj népem!
- Bárha sújt a bánat -
Nézz a Golgothára:
Hol a nagypénteknek
Szent húsvétja támad...
4. Alszik a megváltó,
Légyen álma csendes;
Míg első az ünnep:
A szabadság napja,
Melyért úgy esengesz!
5. Ekkor aztán talpra
Minden ember itten
S küzdő fegyverére
A próféta sírján
Egy marok port hintsen
6. Mert e porszemekből
Félistenek nőnek;
Diadallal nyitva
Csarnokába át, egy
Boldogabb jövőnek.
7. Óh! eljő az ünnep!
S melyért hull a véred;
Tiéd a borostyán;
Hisz a szent csatákon
KOSSUTH lesz vezéred
8. Felnyílik sírjában
A koporsó zára;
Csak figyelj a jelre:
Hajnalhasadását
Hirdető szavára!
9. És tiéd a pálma;
Bátran szállj birokra;
Ott ég az „Ő” lelke -
Mint Hóreb tövénél,
Mózes csipkebokra!
10. Óh! ne csüggedj népem!
Izen „Ő” még néked:
És ez izenetre -
Porba hull a békó,
Lánczaid letéped!

(Soos Lajos 1894. április hó)

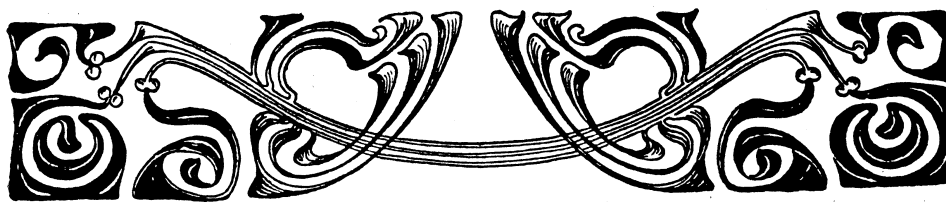
BARÁTH FERENC HONVÉD SZÁZADOS EMLÉKEZÉSE KOSSUTH LAJOS HALÁLÁRA

A pápai születésű Baráth Ferenc, mint a református kollégium egykori növendéke, 687-es sorszám alatt nyilvántartott nemzetőr főhadnagyként részt vett a Dráva-vonal védelmében. Hazatérése után önként jelentkezett a Kosztolányi Mór parancsnoksága alatt előbb Pápán, majd Veszprémben felállított I. Dunántúli Önkéntes Nemzetőrszázlóaljba. E zászlóalj főhadnagyként részt vett a pákozdi, schwechati, magyarfalvi és nyárasdi csatákban. Később a komáromi várba került, ahol az önkéntes nemzetőrszázlóalja 70. számú honvéd zászlóaljjá alakult át, melyben honvéd főhadnagyként szolgált Kun Géza, a bakonygyepesi születésű honvéd őrnagy parancsnoksága alatt. E zászlóaljból 1849. márciusában áthelyezik a szintén Komáromban állomásozó 46. honvédszázlóaljhoz, ahol századossá előléptetve századparancsnokként szolgál a kapitulációig. Közben részt vesz az igmándi és ácsi csatákban és az 1849. augusztus 3-i sikeres kitörésben.

Mint menlevéllel szabaduló visszatér Pápára, ahol ügyvédi megbízatást ugyan nem kaphat, de a nagyobb üldöztetéstől megszabadulva ismét tanári pályára lép. Mint a református kollégium nagytekintélyű tanára a kiegyezést követően egyre több részt vállal a közéletben és tollal is küzd az alkotmányos rend helyreállításáért, a 48-as hagyományok ápolásáért.

Bizonyára mint egykori vitéz honvédnek és Kossuth Lajos feltétlen hívének kijáró tisztelet jeleként tették közzé az 1910-ben megjelent Kossuth Emlékalbum hasábjain Baráth Ferencnek, Kossuth Lajos halálakor írt megható emléksorait.

Baráth Ferenc 1894-ben megfogalmazott gondolatait - eredeti írásmódban s szó szerinti formában a következőkben tesszük közzé:

Kossuth Lajos meghalt.

Irta: BARÁTH FERENC.

(1894. március 20.)

„Elvégeztetett. Az ékesszólás diadalának, a dicsőséges harcoknak, az idegenek földjén való bujdosásnak, a lemondás keserű napjainak, az évek és a nehéz munka által elgyengített test kínos vergődésének immár vége van. A férfiú, ki nemzete sorsának intézésében oly kiváló részt tartott kezei között; kinek neve több mint negyven év óta, mint egy magasra fölemelt harci lobogó állott a világ előtt, amely körül táborok csoportosultak, hogy alatta vagy ellene küzdjenek; ki a rég elfeledett magyar névnek újra hírt és becsületet szerzett a földgolyóbis mindkét oldalán; s aki végre Itáliának egy csendes városába visszavonulva, s nemzete sorsának fejlődését onnan is aggódó, szerető gonddal kísérve, lázas sietséggel dolgozott, hogy a nagy küzdelem nyomait be ne lepje az elfeledés pora: örökre lehunyta fáradt szemeit. Nemzeti nagy átalakulásunk harmadik nagy, vezető alakja is elment társai után oda, ahol nincs többé harc, nincs ellentét, mert minden világos, s múlt és jövőndő egybefolytak.

Alig két évvel ezelőtt, a kilencvenéves aggastyánt, születésének évfordulóján, egész nemzeteinek hálás szeretete kereste föl, hogy örömének, hálájának koszorúját lábaihoz tegye. S ma a nemzet millióinak serege, könnybe borult szemmel ismét Turin felé néz, ama kiterített ravatalra.

„Ha óriás fát dönt ki a vihar,
Utána zug-bug a nagy rengeteg:
Utánad úgy sír, zokog a magyar.”

Mert egymás után dőlnek ki az őrtállók, a próféták, a bölcsek, a tanácsadók s Te azok között az utolsó valál.

Nemzeti történelmünknek egy tündöklően fényes fejezete záródott be Kossuth halálával. Ama kor főbb szereplői, - alig egy-kettő kivételével - immár mind a sirban nyugosznak; most már minden a történelemé, a mienk. Kossuth egy rendkívüli, kivételes egyéniség volt s kivételes sors jutott neki osztályrészül. A Gondviselés választotta ki az emberek milliói közül, hogy az Időnek egy pontján végrehajtsa azt, amire a magyar nemzetnek szüksége volt. A középkori feudális, félig holt Magyarországból, melyet fejlődésében a belső és külső bajok hátra vetettek, kellett egy élő, új célokért küzdő, a modern jog és szabadság alapjain álló nemzetet teremteni, mely Európa többi művelt nemzeteihez hasonló legyen s azokkal versenyt haladhatson. Száz kéz égett a munkában; a költők, a politikusok: a nemzet legjobbjai remélő szívvvel vettek részt abban. S az elsők közt legelől ott küzdött Kossuth. De az ellenfél is összeszedte minden erejét; mindenki érezte, hogy döntő harc készül. És ekkor a Gondviselés kívülről egy segítő társat küldött a nemzeti átalakulás, a köz-szabadság küzdő bajnokainak, a februári párisi forradalomban. Minden attól függött, lesz-e valaki, aki a segítő társat felismeri s az eszmék közösségének szövetségét elfogadja. Kossuth felismerte a jelt, megértette az idők szavát s mert és tudott azok szerint cselekedni. Mert. Ebben volt nagysága, végzete. És ezentúl a vezér nem lehetett más, csak ő. A kiváltságok eltörlésének, az emberek jogi egyen-

lőségének, az európai közszabadságnak (liberálizmus) nagy eszméit ő vette fel legerősebben magába, úgy hogy azok tényleg vele egygyé lettek s ékesszólásának varázsával azoknak csodálatos erőt adott. S ez eszmék és ő ettől fogva egyek. Ezek teszik a helyzetnek, nemzetének urává; ezek adnak neki erőt, bátorságot a válságos napokban; ezek viszik, irányozzák minden tettében, következetesen, végzetesen. Ez eszméket megvalósítja egy pillanatra Magyarországon és úr általok; elszántan védelmőkre kél, midőn azok megtámadtatnak és magával ragadja nemzetét. S midőn külsőleg leveretik is, ő az eszme lobogóját magával viszi, bujdosó társaival, idegen népek közé; míg itthon, a vérrel és könnyel áztatott föld rögei közé, az érte vívott küzdelemben betapostatott az úgy, hogy a megtermékenyített anyaföldben kicsirázott s kihajtott újra, a legelső napfénnyel. Őt magát pedig vitte tovább az eszme csodás viszontagságokon Törökországon, Anglián, Amerikán keresztül Olaszországba, el Turinig, a sirig. S ez eszmék lobogóját el nem ejtő egy pillanatra sem; tartotta öreg, reszkető kezeiben; s utolsó nyilatkozata nemzetéhez a hűségre intés volt ez eszmék iránt. S arról lehet beszélni, hogy vajjon a liberális vagy konzervatív elvek hasznosabbak-e a népek kormányzásában (úgy hiszszük: egymást felváltva és kiegészítve mind a kettő szükséges, bár Magyarországnak e tekintetben is kivételes helyzete van); de hogy akkor Magyarországot csak azon elvekkel lehetett átalakítani és életben tartani: azt a történelem szeme látja már most is s később még tisztábban meglátandja.

S azért, amit tett Kossuth a magyar föld népéért: jutalma lőn akkora szeretet s oly mély, kiirthatatlan bizalom személye iránt e nép részéről, a minővel talán történetünk egy alakja sem dicsekedhetik. Mátyás csak igazságos volt, de ő Kossuth apánk: minden, amit a sziv szeretetben és tiszteletben adhat, e névben benne van; - aki csak izen, s mindnyájunknak el kell menni! Nyugodott e fejedelmi hatalom valaha erősebb, mélyebb, igazabb alapon? S a Kossuth nevéhez fűződött e varáznak nem árthatott sem ellenség, sem jó barát. Változatlanul megmaradt az akkor is, midőn ama név egy másik, a nemzet előtt nem kevésbé tiszteletre méltó névvel jött ellenkezésbe. Valami ős, kiirthatatlan ösztön sugta a magyar népnek, hogy azt a nevet ne hagyja cserben. Kossuth nagy illúziókat ébresztett, nagy csalódásokat és fájdalmakat szerzett: de a nemzet helyes ösztöne megérezte, hogy amaz illúziók egy ki nem vesző nagy gondolatot is foglaltak magukban; s hogy a szenvedésekért, amit maradandóul cserében kapott, az bőven felér az érte fizetett árral, sőt fölözi azt. A magyar nép ezen mély, naiv, rendületlen ragaszkodásánál Kossuth személye iránt, megindítóbbat nem ismerek sem a történelemben, sem a költészetben.

De mindezekért nagy árt is kellett fizetnie. A nagy átalakulások, a forradalmak vezetőin, akik mernek a maguk felelősségére egyet fordítani a világ tengelyén: a végzet uralkodik. Ki egyszer a Gondviselés munkáját a kezébe vette, hogy sietteti a világ fejlődését: nem ülhet le ismét a közönséges emberek asztalához, hogy velők vidáman koccintson. A nagy Cromwell Olivér, talán a legnagyobb a forradalom-vezetők közt, amíg egyik kezével rakja le a mai Anglia nagyságának alapjait: a másikkal folytonosan védni kénytelen saját személyét, méltóságát, hatalmi jogát. S holta után a hatalom visszaszáll az elűzött méltatlanokra. Danton és Robespierre a vérpadon vesznek el; örökösök Napoleon, leggyűlöltebb ellenségének foglyaként hal meg, szívében megtörötn. Garibaldit kicsi hiba, hogy meg nem öli saját nemzete egyik katonájának golyója, akinek s hozzátartozóinak számára ő egy egységes, szabad hazát teremtett. A mi átalakulásunk vezérei közül Deák mindig a jog s a pozitív törvények alapján állott s azért életében a tragikumnak nem volt helye. De Széchenyit, ki az eszmék forradalmát kezdé, merészen s szintén a maga felelősségére: tragikuma a döblingi tébolydába, majd az öngyilkosságba üzte. Kossuth életének java részét, szinte negyvenöt évet abból, idegenek közt, bujdosásban tölt, küzdve ezerféle bajokkal; - s idegen földön - Turinban hal meg. „Van valami az emberben” - mondja valahol Carlyle - „ami magasabb és becsesebb az életnél: a lélek igazsága és becsülete; s ha a kettő összeütközésbe jő, az igaz ember habozás nélkül az utóbbit áldozza fel.”

Kossuth, az emberi szívekre való nagy hatását első helyen rendkívüli szónoki képességének köszönheté. S e téren, egy pontban, páratlanul áll az egész világtörténelemben. A világ nagy szónokai mind csak egy nyelven, saját népüknek nyelvén voltak képesek varázshatalmukat gyakorolni. Demosthenes csak az ő szeretett Athenéjének nyelvén menydöröghetett Fülöp ellen; Cicero csak római nyelven volt képes megalkotni művészi szerkezetű beszédeit; Burke és Sheridan csak a hatalmas, erőteljes angol nyelven tudták elragadni London és a britt szigetek közönségét; Mirabeaunak, midőn titáni harcát vívja a monarkhiáért, a Corneille és Bossuet nyelve ömlik ajkairól. S idegen népek közé hirtelen áthelyezve, alighanem a némaság lett volna szerepük. Kossuth, tudtunkkal, az egyedüli, aki két - egymástól oly végtelenül különböző - nyelven egyaránt nagy szónok volt; ki szónoklatával épp úgy lázba és elragadtatásba hozta a pesti vagy debreceni országgyűlést, mint London vagy Edinburgh vagy New-York összegyűlt ezreit; s akinek beszédein a Tisza partján felnőtt turáni eredetű fiú s a kelta, angolszász és norman vérvégülék hatalmas anyagu terméke, a mai angol tanuló az etoni középiskolában: egyformán lelkesül.

És ez a szónoki hatalom nála mindig nagy eszmék szolgálatában áll. E csodás, varázsos istenadományát, mely gyakran a gonoszság, durva önzés, eszeveszettség vagy delirium ártó fegyvere: ő soha le nem alacsonyítja. Még ha ellenfelei ellen támad is: az megmarad tisztának, nagynak, nemesnek. Bizonyos komoly, fenkölt méltóság van előadásában, melyhez hasonlót csak az angol szónokoknál találunk. Érti saját fontosságát, de érzi a felelősséget is, amely minden szaván nyugoszik, mikor szól. S ha egyszer a szenvedély kitört: ellenállhatlanul magával ragad.

Kossuth nemcsak beszédeiben szónok: leveleiben is az; s az csaknem minden megnyilatkozásában. Néhány levele a legszebb szónokalkotások közé tartozik. S az utolsó levél, melyet pártjához, nemzetéhez intézett egy nagy vitás pörben, még egyszer összehozza őt régi barátjával, majd ellenfelével: Deákkal. A negyvenes évek nagy liberális mozgalmának képe villanik fel egy pillanatra előttünk, midőn a korszak két kimagasló vezér-alakja, sok-sok év múltán, megaggva, összetörve, még egyszer felemeli szavát, mindakettő mintegy végrendeletként, utoljára, ugyanabban a dologban; s intésük egyformán hangzik s a szó értelme ugyanaz, ami régen vala. Akik oly sok dologban különböztek egymástól, ebben az egyben, utolsó nyilatkozatukban ismét egyetértenek. Akiket véralkat, gondolkodás, az élet útja úgy szétválasztott: ismét találkozni, lelkeik egyesülnek egy nagy intésben.

Amit a Kossuth és Deák korának nagy éneke, Arany, oly szépen mond Széchenyiről, de egyszersmind minden igazi nagy emberről a világon: Kossuthnak is méltán sirfelirata lehet:

Nem hal meg az, ki milliókra költi
Dus élte kincsét, ámbár napja mul;
Hanem lerázzán; ami benne földi,
Egy éltető eszmévé finomul,
Mely fenmarad s nőttön nő tiszta fénye,
Amint időben, térben távozik;
Melyhez tekint fel az utód erénye,
Óhajt, remél, hisz és imádkozik!

Ez eszmét óvni, védni, tisztán megőrizni az utódok számára; fejleszteni azt hazaszeretetben, eltűrésben, komoly munkában, csüggedetlenül, nemzedékről-nemzedékre; emlékezni rá minden felkelő napon, tűrni és dolgozni érte, hogy minden ivadék, hacsak egy lépéssel is, közelebb legyen hozzá, mignem egyszer majd valósággá leszen: ez Kossuth igaz hiveinek főadata. De hiven, de tisztán, az ügy, az eszme és nem : önmagunk szeretésével, hogy, - ismét Arany szavait idézem, - se „merő szokássá”, se „olcsó malasztá” se „kül csillogássá”, se

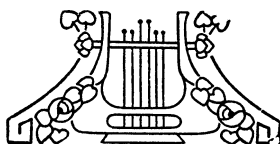
„nyerészkedéssé”, se „kishitűvé” se „káromkodássá” szent imád ne váljon! De mint „szirt a habok közt, hűséged megálljon!”

Ez eszme s az ahhoz való hűségreintés Kossuth hagyatéka nemzetének. Bizonyára elég nagy és gazdag hagyaték, s a nemzet méltán borulhat le a hagyományozó sírjára.

De Kossuth halála nemcsak a mi veszteségünk : az egész emberi családé. Ő nemcsak a mienk, de a világé is volt, jobban, mint eddig akármelyik magyar államférfi. A szabadság ügyét az emberiség közügyének tartá, amelyben a népek egyaránt érdekelve vannak, s ahol egyiknek a sorsát a másiktól elválasztani nem lehet. S ha valakinek úgy az ő döltének hallásakor „a népek millióinak” szive dobban meg el egész Amerika ős rengetegeiig.

„Oh világ!
Te voltál e szarvasnak erdeje,
S ő szived volt, világ!”

És most, föl a gyászlobogókkal; sírjanak a tárogatók; tompán dobogjanak a dobok; hajoljon meg minden fő: a nemzet nagy halottját temetik, aki hazáját igazán szerette, eszméjéhez hű volt mind az utolsóig s igaz és egész ember volt, nagy válságokon keresztül, utolsó leheletéig, mint csak a kevesek és választottak.”

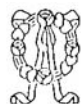

Forrás:

Kossuth Emlékalbum (Írták a történeti esemény szemtanúi) Szerkesztette: dr. Kovács Dénes, A „Budapest” ajándéka előfizetőinek, 1910. 7-12. p.

Hazánk nagy szülötte...

*Kossuth emlékezetének
Veszprém megyei forrásaiból
1892—1904*

*Veszprém
1994*

105

Jegyzőkönyv

Veszprém vármegye törvényhatósági bizottságának Vég hely Dezső megyei alispán elnöklete alatt, 130 megyebizottsági tag jelenlétében az 1894. évi május hó 7-én és folytatva több napon át tartott rendes üléséből.

*

Vég hely Dezső megyei alispán: az ülést megnyitván, üdvözlí a törvényhatósági bizottság szép számban megjelent tagjait, s jelenti, hogy miután főispán úr az ülésen való megjelenésben akadályozva van, az ülésen ő fog elnökölni.

A vármegye alispánja jelenti, hogy mihelyt hitelesen értesült a megrázó eseményről, mely Kossuth Lajosnak halála által hazánkat és nemzetünket érte, tudva és ismerve azt, miképp a vármegye közönsége, sőt, annak minden lakosa, minő kegyelettel és osztatlan tisztelettel viseltetik hazánk nagy szülötte iránt, a vármegye mély gyászának jeléül a vármegye székházán a gyászlobogót kitűzette, a ravatalra úgy Turinban, mint Budapesten a vármegye nevében koszorút helyeztetett, a temetésen pedig a vármegye képviselőjében tekintélyes küldöttséggel részt vett.

Midőn tehát ezen eljárásainak helyeslőleg való tudomásulvételét kéri, indítványozza, miképp a vármegye közönsége Kossuth Lajos arcképének megfestése iránt kelt határozatainak végrehajtása iránt most már intézkedjék s egyszersmind Kossuth Lajosnak Budapesten felállítandó szobrára a maga részéről 500 forintot szavazzon meg.

A vármegye közönsége az alispánnak azon intézkedéseit, amelyekkel a vármegye gyászának kifejezést adott, jóváhagyólag tudomásul veszi s a nemzetet nagy fiának halála által ért veszteség felett érzett fájdalomának jegyzőkönyvileg is kifejezést ad.

Egyszersmind a vármegye alispánja által tett mindkétrendbeli indítványnak elfogadása mellett kimondja a vármegye közönsége, hogy Kossuth Lajosnak arcképét Vastagh György festőművész által, ki Széchenyi István és Deák Ferenc arcképeit a vármegye tanácskozási terme részére már elkészítette, megfesteti, s ezen arcképet tanácskozási termében fogja elhelyezni. Továbbá kimondja a vármegye közönsége, hogy Kossuth Lajosnak Budapesten felállítandó szobrára a maga részéről 500 forintot megszavaz, és hogy úgy az arcképmegfestés alatt adódó költségeket, valamint a szoborra ezúttal megszavazott 500 forintot a vármegyei székházépítési pótdóalapból fogja fedezni.

Miről a vármegye alispánja azon megjegyzéssel értesítetik, hogy ezen határozat csak a magyar királyi belügyminiszter jóváhagyása után hajtható végre.

annak megvalósulása érdekében, hogy
 a Kossuth Lajos városi testület inté-
 segei adományozni fogják, továbbá,
 tudomásul veszi, a városi
 egyházközség által készített
 egyház, adományozókat em-
 elve, a városi testület jogkörébe
 tartozó, az adományok jog-
 körébe tartozó, a városi testület
 adományozásával járó, a városi
 testület által készített, a városi

Mielőtt a városi testület
 a városi testület által készített
 a városi testület által készített
 a városi testület által készített
 a városi testület által készített

A városi testület, a városi
 a városi testület, a városi
 a városi testület, a városi
 a városi testület, a városi
 a városi testület, a városi
 a városi testület, a városi
 a városi testület, a városi

A városi testület, a városi
 a városi testület, a városi
 a városi testület, a városi
 a városi testület, a városi
 a városi testület, a városi
 a városi testület, a városi
 a városi testület, a városi

A városi testület, a városi
 a városi testület, a városi
 a városi testület, a városi
 a városi testület, a városi
 a városi testület, a városi
 a városi testület, a városi
 a városi testület, a városi

A városi testület, a városi
 a városi testület, a városi
 a városi testület, a városi
 a városi testület, a városi
 a városi testület, a városi
 a városi testület, a városi
 a városi testület, a városi

A városi testület, a városi
 a városi testület, a városi
 a városi testület, a városi
 a városi testület, a városi
 a városi testület, a városi
 a városi testület, a városi
 a városi testület, a városi

³
1904. évi

Ugyzkönyv

Felvetetett f. évi, 1904. június hó 13. án a községi köz-
viselő-testület által tartott rendkívüli közgyűlésen
felen voltak jelenek.

Ugy. N. Nagy, János, János, Kollár, László, Kőrösi, Tamás, Lajos,
Kőrösi, János, Kőrösi, László, Kőrösi, László, Kőrösi, László,
Kőrösi, László, Kőrösi, László, Kőrösi, László, Kőrösi, László,

Kőrösi, László, Kőrösi, László, Kőrösi, László, Kőrösi, László,
Kőrösi, László, Kőrösi, László, Kőrösi, László, Kőrösi, László,
Kőrösi, László, Kőrösi, László, Kőrösi, László, Kőrösi, László,
Kőrösi, László, Kőrösi, László, Kőrösi, László, Kőrösi, László,

Kőrösi, László, Kőrösi, László, Kőrösi, László, Kőrösi, László,
Kőrösi, László, Kőrösi, László, Kőrösi, László, Kőrösi, László,
Kőrösi, László, Kőrösi, László, Kőrösi, László, Kőrösi, László,
Kőrösi, László, Kőrösi, László, Kőrösi, László, Kőrösi, László,
Kőrösi, László, Kőrösi, László, Kőrösi, László, Kőrösi, László,
Kőrösi, László, Kőrösi, László, Kőrösi, László, Kőrösi, László,
Kőrösi, László, Kőrösi, László, Kőrösi, László, Kőrösi, László,

Kőrösi, László, Kőrösi, László, Kőrösi, László, Kőrösi, László,
Kőrösi, László, Kőrösi, László, Kőrösi, László, Kőrösi, László,
Kőrösi, László, Kőrösi, László, Kőrösi, László, Kőrösi, László,

Kőrösi, László, Kőrösi, László, Kőrösi, László, Kőrösi, László,
Kőrösi, László, Kőrösi, László, Kőrösi, László, Kőrösi, László,
Kőrösi, László, Kőrösi, László, Kőrösi, László, Kőrösi, László,
Kőrösi, László, Kőrösi, László, Kőrösi, László, Kőrösi, László,

Hatalozat

Ok közzjale a szabad kuzotto ug
dóterjse. léleis egyhangulag szorgat-
ja, sülker, képet megrendeli. Tönn-
elony Harog, kopandóául u. st. st.
jótett mintá, szabati, talapratot,
a leghosszabb jeltől, fogat, és
dó. bor, ams: Hígi, és boron ául, a
juvária, név, és, katarozó, hog
a, ki zóts, aj, ne, p. p. p. p. p. p. p. p.
p. p. p. p. p. p. p. p. p. p. p. p. p. p.
stallitán, leve, és, és, és, és, és, és, és, és
vátot, és, és, és, és, és, és, és, és

Ok jótett, képe, név, a jótett,
ka, és, és, és, és, és, és, és, és
szorgatja

Okig, és, és, és, és, és, és, és, és
és, és, és, és, és, és, és, és

Okig, és, és, és, és, és, és, és, és

Okig, és, és, és, és, és, és, és, és

Okig, és, és, és, és, és, és, és, és

Okig, és, és, és, és, és, és, és, és

Okig, és, és, és, és, és, és, és, és

Okig, és, és, és, és, és, és, és, és

8/október 1901

Fejlesztőkönyv

Előzetes 1901. évi augusztus 30-án egyetemes köz-
ségi szavazás megválasztott elnökségéről

felhívás az elnökséghez

Az egyetemes községi határozat
készenléti egyhangúlag elhatározza, hogy hat-
dalatlan, emelkez nagy hatáskörrel

Kossuth Sajos

szóval az elnökség ünnepélyes fejlesztőkönyv
vileg megválasztott és az ünnepélyes szavazás
Hentaller Sajos és Dr. Övéri Ferenc
szavazásának képviselői uraknak, az ünnepély
fennfenné emelése körül szavazott
szavazók fejlesztőkönyvileg határozat közi-
metik nyitvánia

A fejlesztőkönyv felhívása után elválasztott

szavazók

Rádai Sándor

szavazók

Dr. Nagy Sándor

Sándor Sándor

Jósi Róbert

Sándor Sándor

Sándor Sándor

Balog Gábor

Sándor Sándor

Sándor Sándor

Sándor Sándor

Sándor Sándor

Sándor Sándor

Sándor Sándor

Sándor Sándor

Sándor Sándor

Sándor Sándor

Sándor Sándor

Sándor Sándor

Sándor Sándor

Sándor Sándor

Sándor Sándor

Sándor Sándor

Sándor Sándor

Sándor Sándor

Sándor Sándor

Sándor Sándor

Meinor Adolf
Hjelmén Imre

Rósa László
Jann Sándor

Károly Károly
Murgab János

Menck József
Agoston János

Pekhint Károly

Gatty. László

Bólay Dezső

Hussly Gyula

Leopoldine

Drula Gyula

Hammig Gyula

ifj. Jann Gabor

Tóth Lajos

Esapin János

Tinsor János

Spis László

Pap László

Károly Károly

Milénik

3, de oienig ni mulen elhunido' münig, fo'
menä az ö' münikül. hua ladean,, Rosuth Egoz "inter-
nat" elmenepheiet. -

4, kégnit a Mönig Mepünio lechülete a x apul
ho' d. u. 7. aiaar az euany leuplumban tar-
saindo' gyäin isleu leuacelclen lechüldileg, eirf ne
gyen. -

Az így felaluanat határuvati jaurabaz a
Mönig Mepünio lechület által egyhangu-
san elfogadhatuon határuvatti euclle
dó. -

1892. September 3rd

Orvalt Linnel följande. Marten Jakob Erik is herhade Vencal sanazro. Offi.
 a. Rivas Kivoh, Kapisany, Kragg, Dolt, ar fugegze, Samgash Sajos jegeri, Kense
 Janss iuggh, dr. Hanser Joesof foverri, Hundai Hala Hamvess, Schutthuben
 Joesof Kraggja, Gyurina Jurend, Sakany Hala Dognas Gator Wdrsa Janss
 Jady Jozsif, Dermüller Hajas, Tereay Derri, Kovarai, Joesof Gyimochy, Ja.
 nado, Horvath Hajos, Bareskabus Jovan, Valass Gauder Frischer Adolf, Hov
 nach Karoly, Teringer Jozsif, dr. Louis Liffi, dr. Kende Riem, Arnold Fisa
 dr. Bove Joesof, is Marlovai Hal Repnacki word geleutachten: --

102.

A. Hingir endre dijsis angulidolag Marten.
 Jakob Erik sanazro ad delffahat ad. wans.
 hogg lidetvaten toll Kojinsale alut alainsi
 egy, oh torgyas farsalats indissany idet.
 Hunka, hely jellagcuel fogva halis hogg
 chis helyen torgy alsavich, Kiri als alvencul.
 datin; minich fohstin fahetvatasore a gelole
 indissany, anghelen Kojinsal Sajos Kragg
 katalistfira & Wörrommte dingselgais emle.
 Kien & angyerokis; wass. Wörromm oggik fohd
 utkajja, Kojinsal Sajos wassand el.
 wassatini indissanyaktatit.

1/287/16. 1150/16.

4. Kulovianal 90² ingfordulja
 abtulinabol

Az indírók közt helyeslőnek is lelták,
 sőt fogadtasávan, az eddigi "Hét" után
 "Hívesek Szíjor" nevűnek elnevezésű egy
 hangulatos alkalmi kiadványt; ezen utolsó írás
 H. Jontón lef. ^{személy} rendes utakat állíval jelle,
 Lendő melyeknek elkészítése is a nagy fejt
 munkát f. h. i. g. a rendő hűbelen. Ezzel
 díloja majjan rendes elhelyezés iránt
 is idejében megtehető a városi tanács
 megvitte; melynek ezen rövid időtől
 koron megvitte, ahol képest ezen hatá
 rokatnak csak birtolon kívül feleltetve
 lesz is kimondva.

Hitelesítetett 1892. Sept. 7.

Gyurát János
 városi képviselő

Bogner György a képviselő

Benincsalap
 városi képviselő

Székelyi Béla
 városi képviselő

Jáchy József
 városi képviselő

Kossuth Lajosnak a nemzeti ügyek
 érdekében követelt elvűlthet
 telkes elkövetés és egyúttal mondan
 ki, hogy ezen napot - szeptember 19-ét.
 Kossuth Lajos emlékére napján
 emlékezőn miniszternek fogja tartatni
 ni. A közgyűlés tagjai és minden állampol
 gár terjedelmében elvűlthet holgyes
 sel el fogadják, minnek követel
 telben elvűlthet követés biró egy
 hangulag követ határozat kérem
 kívánok.

Kossuth Lajosnak emlékező
 napján felhívására is újabb emléke
 zések követelt elvűlthet telkes el
 követés, azt jegyző köny
 vében megőrzik a nemzeti
 Kossuth Lajos emlékére napján
 - szeptember 19-ét - miniszternek
 harafias miniszternek fogja tartat
 ni.

Ezen jegyzőkönyv felhívására
 nyomban hitelesített és a köz
 felség volt képviselő testületi tag
 által önkéntes elvűlthet elvűlthet

irattal -
 Farkas János
 János János
 János János
 János János

János János
 János János
 János János
 János János

Simon Lábos
Rák Károly
Simon Bálint
Tobiasz László
Győzős Ferenc
Tamás László Péter
Hamburger Mihály
Csajági Bálint
Magg László
Ambros Bálint
László Lajos
Győző Lajos
László Dániel

Németh Gábor
Hamburger Mihály
Simon László
H. Kleinert
László József
Simon László
Tamás Károly
Tamás János
Tamás Gyula
Győzős Bálint
Viktor Gyula
Győzős Lajos

Az 1894. évi március hó 24-én Kovács Imre polgármester úr elnöklete alatt tartott rendkívüli képviselőtestületi közgyűlésen jelen voltak: Balogh Károly, Benkő István, Rosenthal Nándor, Kubay Hubert, Suly Ede, Weisz Elek tanácsnok, Vikár Lajos főjegyző, Csolnoky László főügyész, Perlaky József orvos, Perlaky József számvevő, Sándorffy Ignác árvaszéki ülnök, Hegedüs János közgyám, Járó Ede pénztárnok s Kovács Ignác a jegyző, előljárók, továbbá 32 képviselő, mely alkalommal:

Polgármester úr a gyászöltözetben megjelent képviselők üdvözlése mellett a közgyűlést megnyitván, a jegyzőkönyv vezetésére Vikár Lajos főjegyzőt, a tárgyhoz szólni kívánók feljegyzésére Kovács Ignác aljegyzőt, a jegyzőkönyv hitelesítésére pedig Takács Ádám, Ferenc és Rosenberg Adolf képviselő urakat nevezi ki.

Polgármester úr elnöki székéből felemelkedvén, melyre a közgyűlési tagok is felállottak, bánatos szívvel és mély meghatottsággal tudatja, hogy Kossuth Lajos, hazánk legnagyobb fia, a szabadság, egyenlőség és testvériség kivívásának kiváló bajnoka, a magyar alkotmányt biztosító 1848-i törvények megalkotója s városunk díszpolgára távol hazájától, Turinban, folyó március hó 20-án éjjel 10 óra 50 perckor, magas korban, élete 92. évében, folytonos munkásságban eltöltött földi pályáját bevégezte.

Tudatja továbbá, hogy Kossuth Lajos mély gyásszal sújtott családjához folyó hó 22-én sürgőnyt menesztett, melyben a város közönségének hazafiúbanatát és gyászoló részvétét fejezte ki.

Továbbá tudatja a képviselőtestülettel, hogy a városi tanács folyó hó 23-án ülést tartván, abban a dicsőültnek végtisztesség megadásában is megállapodott, mely tanácsi határozat, illetve előterjesztés is felolvastatván s Szabó Imre városi képviselő úrnak Kossuth Lajos-, legnagyobb hazánkfia-, e nagy és dicső század egyik legjelesebb bajnokának történelmi nagyságát híven feltüntető beszéde s azon indítványa, hogy a város házi pénztárából a Kossuth-szobor költségeire 300 forinttal járuljon hozzá, meghallgattatván, a képviselőtestület a tanácsi előterjesztésnek részbeni kibővítésével a következőleg határozott.

1. A nagy dicsőültnek, Kossuth Lajosnak, hazánk legnagyobb fiának, városunk díszpolgárának elhunytá következtében ért s mindnyájunkat lesújtó nagy veszteség feletti mély fájdalmát és részvétét jegyzőkönyvileg megörökíti és ezt a gyászoló családdal közölni elrendeli.

2. Kimondja a képviselőtestület, hogy a temetésen küldöttségileg vesz részt és ezen küldöttség által a nagy halott ravatalára a város közönsége nevében koszorút helyez, s ezen küldöttségbe Kovács Imre polgármester úr elnöklete, illetve vezetése mellett Véghely Dezső, Szabó Imre, Óvári Ferenc, Takács Ádám, Kenessey Móric, Kleczár Ferenc, Halassy Vilmos, Balogh Károly, Benkő István, Rosenthal Nándor, Weisz Elek, Spitzer Mór képviselő urakat beválasztván, megbízza a képviselőtestület polgármester urat, hogy a temetésen való részvételre s a küldöttséghez való csatlakozásra az összes városi képviselőket, valamint a helybeli társulatokat és testületeket is hívja fel akként, hogy a bejelentések a jövő keddig megtörténjenek.

3. Megkeresni rendeli a képviselőtestület a helybeli hitfelekezeteket azeránt, hogy nagy hazánkfia elhunytá felett tartsanak gyászistentiszteletet s annak megtartása idejéről a képviselők meghívása végett a város polgármesterét értesítsék.

4. Az iskolaszékek elnökségei s az iskolai igazgatók megkerestetnek avégett, hogy a temetés napján iskolai előadások ne tartassanak.

5. A képviselőtestület elvárja a kereskedőktől s nyílt üzlettel bíró iparosoktól, hogy üzleteiket a temetési idő alatt zárva tartsák.

6. Kossuth Lajos arcképét a tanácsterem: számára megrendeli.

7. A Kossuth-szoborra gyűjtőbizottság kiküldését elrendeli, mely bizottság a gyűjtést a város területén eszközölni, s egyszersmind kimondja a képviselőtestület, hogy a szobor költségeihez a városi közpénztárból 300 forinttal hozzájárul.

Miről a gyásszal sújtott Kossuth-család és polgármester úr jelen határozat fogantatásá végett ezen jegyzőkönyv kivonatával értesítetnek.

Források

- Veszprém vármegye megemlékezése Kossuth haláláról. A vármegyei törvényhatósági bizottság 1894. évi ülésjegyzőkönyvének 1-2. oldaláról.
- Ajka község szobrot állít Kossuthnak halála 10. évfordulóján, 1904. A községi képviselőtestület 1882-1911. évi ülésjegyzőkönyvének 242-246. és 250-251. oldaláról.
- Mencshely község megemlékezése Kossuth haláláról, 1894. A község 1857-1902. évi jegyzőkönyvének 260-261. oldaláról.
- Pápa rendezett tanácsú város utcát nevez el Kossuthról születésének 90. évfordulója tiszteletére. Az 1892. évi képviselőtestületi jegyzőkönyv 36-38. oldaláról.
- Szentgál község Kossuth születésnapját, szeptember 19-ét - Kossuth születésének 100. évfordulója alkalmából - ünnepnapnak nyilvánítja, 1902. A nagyközség 1890-1925. évi képviselőtestületi jegyzőkönyvének 182-184. oldaláról.
- Veszprém rendezett tanácsú város megemlékezése Kossuth haláláról. Az 1894. évi képviselőtestületi jegyzőkönyv 15-20. oldaláról.

Az eredeti dokumentumokat a Veszprém Megyei Levéltár őrzi. Az 1994. évi Kossuth-centenáriumra összeállította a Veszprém Megyei Levéltár.

Kossuth-mauzóleum a Kerepesi temetőben

Amíg Kossuth Lajos temetésétől a hivatalos kormányzat távolmaradt, - a társadalmi megbékélés jeleként 1909. november 25-én - a Kossuth Mauzóleum felavatásán, a kormány Wekerle Sándor kormányfővel és Kossuth Ferencsel egyetemben teljes létszámban részt vett. A főrendi ház százfős küldöttséggel képviseltette magát.

Mellette nagy számban voltak jelen a városok és vármegyék képviselői is.

„Az emberek alatta rendre járnak
S elmennek mind a temetőbe ki.
Ő áll, fölötte minden változásnak,
S az évek adnak patinát neki.”

(Juhász Gyula: Kossuth-szobor)

KOSSUTH-SZOBROK VESZPRÉM MEGYÉBEN

Még el sem temették Kossuth Lajos földi maradványait, máris páratlanul széleskörű társadalmi mozgalom bontakozott ki, annak érdekében, hogy meg örökítsék, ércbe öntsék, kőbe faragják alakját, mint a magyar függetlenség és szabadságeszme örök szimbólumának.

Kossuth Lajosról már életében számos utcát, teret, középületet neveztek el. Halála után emberi nagysága, népszerűsége tovább nőtt hazánkban, a határainkon túl élő magyarság körében és a szabadságra, függetlenségre vágyó népek táborában. Halálának hírére - a gyászban álló hazában - nyomban felmerült a gondolata annak, hogy alakját maradandó formában, emlékművön megörökítsék. Azonnal megindult országos adakozás eredményeként összegyűlt pénzt egy budapesti szoboralap javára szánták. A cél az volt, hogy először egy világraszóló országos méretű szobor készüljön, azután következzen helyi jellegű emlékállítás. Számos településen azonban nem vártak a budapesti szobor elkészültére (amely végső soron csak 1927. november 6-án került felavatásra) hanem önálló gyűjtést szerveztek és amikor a kívánt összeg rendelkezésre állt, elkészítették a szobrot, majd méltó ünnepség keretében felavatták.

Az említett széleskörű társadalmi mozgalomnak és a köznép áldozatvállalásának köszönhetően dr. Ádámfy József: A világ Kossuth-szobrai című könyvében feldolgozottak szerint 1980-ig hazánkban 102, külföldön további hét köztéri szobor őrizte Kossuth Lajos alakját (számuk azóta tovább szaporodott). E szobrok készítői között olyan neves személyek is szerepelnek mint Holló Barnabás, Horvay János, Kisfaludi Strobl Zsigmond, Medgyessy Ferenc, Telcs Ede és mások.

Megyénk lakossága büszke lehet arra, hogy a világ első köztéri Kossuth-szobrát a történelemi Veszprém megyéhez tartozó Siómaroson (ma Somogy megye) felszabadított jobbágysai állíttatták közadakozásból. Kossuth Lajos halálát követő három hónap múlva talapzatán állt a szobor, melyet 1894. július elsején avattak fel. A Kiss György tervezte mellszobrot Gerenday Antal és fia Gerenday Béla formálta meg, melynek talapzatára írt megható szöveg így hangzik: „Kossuth Lajos 1802-1894. - A magyar szabadság legnagyobb apostolának a siómarosi felszabadítottak.”

A siómarosi szoboravatást követő öt év múlva Balatonkenese követte a példát, mely után Balatonalmádi (1903), majd Ajka (1904) állított emléket a magyar messiásnak. Később Veszprém szülötte, Csikász Imre készítette el Kossuth üreges mellszobrát, mely ma a Laczkó Dezső Múzeum tulajdonában van. A mai Veszprém megye területén tehát ma három köztéri és egy a veszprémi városházán elhelyezett mellszobor hirdeti Kossuth Lajos emlékét. Reménykedjünk abban, hogy a polgári forradalom és szabadságharc 150. évfordulója

emlékéveiben (1998-1999) és Kossuth születése 200. évfordulója alkalmából több település is követi a jó példát és maradandó emléket állít a nagy hazafinak.

Ez alkalommal - felavatásuk sorrendjében - mutatjuk be Veszprém megye köztéri és a Csikász Imre által alkotott (üreges) mellszobrok történetét.

Források

1. Dr. Ádámfy József: A világ Kossuth-szobrai Budapest, 1980. Népművelési Propaganda Iroda
2. Dr. Ádámfy József és Kecskés József: 20 köztéri Kossuth-szobor története, Balatonkenese, 1994.
3. H. Szabó Lajos: Száz éve állították Siómaroson a világ első köztéri Kossuth-szobrát, Honismeret 1994/3. szám

A BALATONKENESEI KOSSUTH-SZOBOR TÖRTÉNETE

Kossuth Lajos halálát követő napokon, amikor tetemeivel Kenese közelében robogott a vonat Budapest felé, a település lakosai láthatták azt a környék lakosságából verbuválódott tömeget, amely a vonatot várva könnyeztet és térdre ereszkedve mondott imát a magyar nemzet nagy halottjának lelki üdvéért. Bizonyára ez a látvány is befolyásolta a keneseiek gyors elhatározását, mely szerint 1894 március utolsó napjaiban már elhatározták, hogy Kossuth nevét viselő emlékbizottságot alakítanak. E bizottság 111 kenesei polgár aláírásával „48-as Kossuth Bizottság” néven még 1894-ben megalakult s feladatául tűzte, hogy ezután „a március 15-i ünnepséget évről-érve március 15-ike után következő vasárnap tartják meg és egybekapcsolják Kossuth Lajos halálának évfordulójával.”

A millennium évében (1896) országszerte, szinte egymással versenyezve, számos település határozta el egy-egy Kossuth-szobor felállítását. E mozgalomhoz első között csatlakoztak a függetlenségi gondolat lelkes hívei Kenesén is, és Jónás Jánosnak, a 48-as Kossuth Bizottság elnökének kezdeményezésére mozgalmat indítottak „a Kenesén felállítandó Kossuth szobor” költségeinek összegyűjtésére. A Kossuth-bálnak elnevezett farsangi bálók bevételeiből, a közadakozásból gyűlt pénzből a szabadságharc zászlóbontásának 50. évfordulóján, 1898-ban szándékozták felállítani a szobrot. Mivel a pénz lassabban gyűlt össze, csak 1899. január 8-án tartott bizottsági ülésen jelenthette az elnök, a pénzügyi alapok meglétét, melyről a jegyzőkönyv így szól: „Jónás János elnök, szívében Isten iránt való hálával eltelve adja tudomására a gyűlésnek, hogy a Kossuth-szobor alaptőkéje úgy felszaporodott, hogy amiért egész éven át küzdöttünk, fáradtunk és áldoztunk, a Kossuth-szobor szerény igényeinkhez mérve immár felállítható.” - Már ezen az ülésen megbízták a bizottság három elnöktársát, Jónás Jánost, Lángi Lajost és Horváth Jánost, hogy menjenek Budapestre és kössenek szerződést Gerenday Antal szobrászművésszel.

A megbízott személyek gyorsan intézkedtek és a bizottság március 4-i ülésén már a következő nyilatkozatot tette: „a szobrot Gerenday szobrásznál 800 forintért megrendelték, és Kossuth Ferenc urat a leleplezésre meghívták, aki megjelenését meg is ígerte.”

Miután minden előkészület megtörtént, titkos szavazással eldöntötték a szobor helyét (Kossuth-tér), elvégezték a felállítást és rávésték Soos Lajos kenesei költő, volt pápai diák ez alkalomra írt sorait. A 48-as Kossuth Bizottság 1899. október elsején szétküldte a meghívókat, melynek bevezető sorai így szólnak: Ünnepet ül Kenese közönsége! Folyó évi október hó 15-én tartja Kossuth Lajos emlékszobrának leleplezési ünnepélyét. A kegyelet ezen ünnepélyére, a bilincsoldó Messiás emlékének megörökítésére t. Czimedet tisztelettel meghívja - A rendező bizottság...”

E meghívó kibocsátása nemcsak a kenesei lakosok körében, hanem a környék településein is nagy lelkesedést keltett, melynek eredményeként az október 15-i ünnepségre hatalmas tömeg gyűlt össze. Az ünnepség lefolyásáról élethű tudósítást közöl a Veszprémmegye című lap október 22-i számában, melyet teljes terjedelmében az alábbiakban tesszük közzé:

„Az egész község lobogódíszot öltött s különösen az újszobor környéke nyújtott szép látványt. A délelőtt folyamán érkezett meg Kossuth Ferencz országgyűlési képviselő kísérelével, kiket már útközben is nagy ovációban részesített a nép. Lepsényben lovasbandérium fogadta a képviselőket, kiket Bezerédj István üdvözölt. Kossuth válasza után hosszú kocsisorban indult meg a menet. Útjokban minden községben diadalkapu várta az érkezőket, mely körül ezernyi ember gyülekezett. - Lepsényben Csizmadia József, Balatonfő-Kajáron pedig Medgyasszay Vince református lelkész mondott lelkes hangú üdvözlő beszédet. Rákóczi Ferencz fájánál (mára kipusztult) Soos Lajos, a lelkes poéta beszélt.

Kenese községben pompás diadalkapu alatt Csontos Károly plébános magvas, hazafias szellemű beszéddel fogadta Kossuthot, kinek válaszát több ízben szakította félbe az egybe-
gyűltekek éljenzése. A képviselők ezután a szállodába hajtottak, hol tiszteletükre bankett volt. A szoborleplezés délután két órakor volt, mely (a Hímnusz elhangzása után) Bakó József lelkész megnyitójával kezdődött. Utána Kossuth Ferencz lépett az emelvényre, elmondva ünnepi (avató) beszédét, mely nagy hatást keltett. Végül Soos Lajos szavalt el Kossuth című szép ódáját, melynek két strófája így hangzik:

„Áldás e bilincsoldó Messiásra!
Áldja, imádja, ki csak ide lép.
Tőle tanuljon meg hazát szeretni
Mindenkoron és minden nemzedék!
Az „Ő” magasztos eszméit követve,
Sötét éjünkre még hajnal derül...
Esküdj magyar az „Ő” szent zászlajára:
S maradj- „légy híve rendületlenül”!

Babér, borostyán koszorúzza végig,
Dicső, szent emléket mindenkoron;
Légyen Övé a róna- völgy virága,
És melyet nyit a büszke bérczorum...
Légyen Övé a lelkünk gondolatja,
Vele pihenve... Vele kelve föl...
Légyen Övé a szívünknek imája:
Mely áldást esdve az egekbe tör!

Az ünnepélyt ifj. Medgyasszay Vince zárta be néhány hazafias szóval. Kossuth Ferencz kísérvivel még a délután folyamán elutazott Keneséről.”

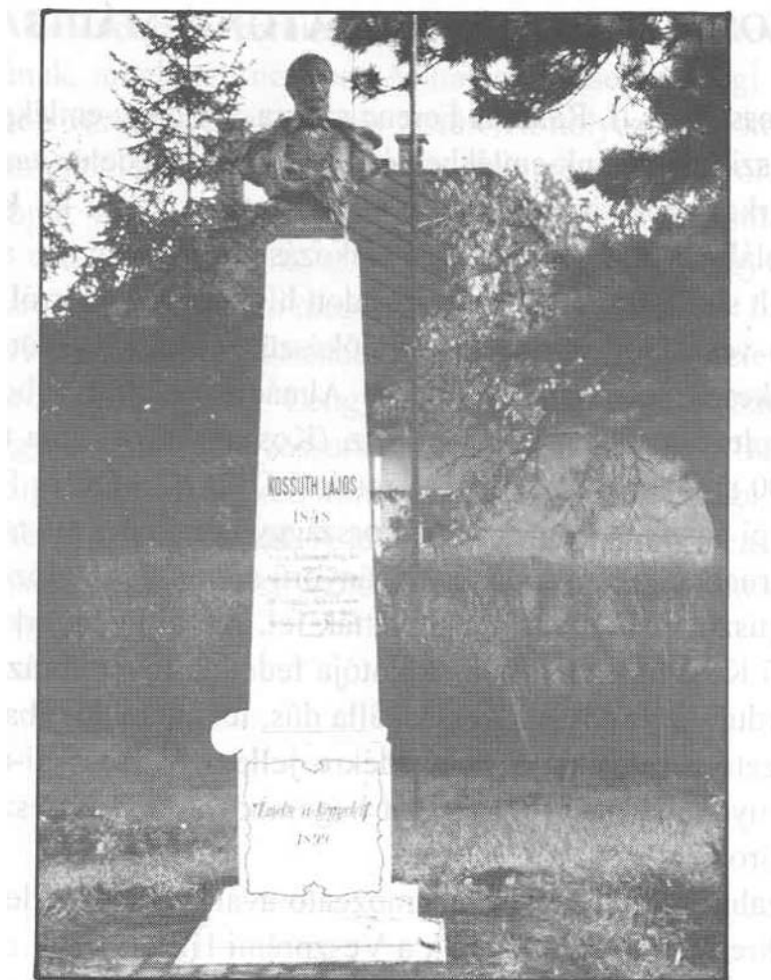
Ennyit tudósított a korabeli megyei sajtó. Annyi bizonyos, hogy az ünnepséget a Szózat éneklésével zárták, majd a meghívottak részére ebéd következett a nagyvendéglőben, este pedig kivilágos- virradtig tartó bállal fejeződött a szoboravatási ünnepség.

Mára 98 esztendeje áll a szobor a Kossuth-téren. Hála az újra megadatott nemzeti ünnepünknek, az 1988-ban felújított emlékmű körül minden év március 15-én szép ünnepség keretében emlékeznek a keneseiek Kossuth Lajosra és a szabadságharcunk hőseire, miközben olvashatjuk a fehér márvány obeliszkre vésett magasztaló sorokat:

„A szép Balatonnál légy hű néped őre
Nyiss utat, vezérelj boldogabb jövőre.
Óh ragyogj előttünk mint szent égő oltár,
Aki Bilincs-oldó Messiásunk voltál!”

Forrás:

1. Molnár Gyula: A Balatonkenesei 48-as Kossuth Bizottság története Balatonfüred, 1940.
2. Dr. Ádámfy József és Kecskés József. 20 köztéri Kossuth-szobor története Balatonkenese, 1994.
3. Veszprémmármegye című lap tudósításai
4. Emlékhelyek Veszprém megyében, Veszprém 1996. 98. p. 29/17. kép

Helység: Balatonkenese (korábban Kenese)

Megnevezés: Kossuth-szobor

Helye: Kossuth tér

Anyaga: bronz és fehér márványoszlop

Felavatta: 1899. október 15-én

Állította: A Balatonkenesei 48-as Kossuth Bizottság

Alkotója: Gerenday Antal és fia Gerenday Béla

Szövegét írta: Soos Lajos balatonkenesei költő

Fényképezte: H. Szabó Lajos, 1994.

Felirata: „Kossuth Lajos 1848

A szép Balatonnál légy hű néped őre

Nyiss utat, vezérelj boldogabb jövőre,

Óh ragyogj előttünk, mint szent égő oltár,

Aki bilincs-oldó Messiásunk voltál!

Emeltette a kegyelet 1899.”

KOSSUTH-SZOBOR BALATONALMÁDIBAN

Petőfi, Kossuth és II. Rákóczi Ferenc szobra, Véghely-emplépad, Batthyány-örökmécses teszik nagyjaink emlékhelyévé a természetvédelmi területként ismert almádi öregparkot, amelyet véglegesen 1902-ben alakítottak ki. Közülük a Kossuth-szobor felállítására - szintén közadakozásból előteremtve a költségeket - 1903-ban került sor. Bár számtalan újság adott híradást a szoborról, elsőként 1903. július 12-én a veszprémi Hírlap írt az előkészületekről: „...a fürdői lakosság, a birtokosok lelkesedéséből új szobor lesz Almádiban. Múlt évben Petőfi, most Kossuth! Leleplezése augusztus 23-án lesz. (Kossuth neve napja tiszteletére). Az ünnepséget 100 tagú (szobor) bizottság rendezi Óvári (dr. Óváry Ferenc) elnökletével. Az ünnepi beszédet Eötvös Károly országgyűlési képviselő tartja.”

Holló Barnabás szobrászművész gyönyörű alkotását az előzetes tervek szerint 1903. augusztus 23-án vasárnap avatták fel. Azóta gyönyörködhetünk e különösen élethű Kossuth-szoborban. Alkotója fedetlen fővel ábrázolja Kossuthot, kissé balra forduló fejtartással. Körszakálla dús, tekintete távolba néz, elgondolkodóan. Öltözete a reformkori nemzedékre jellemző: Bocskai-nyakkendő, kemény, magas nyakú Bocskai-felsőkabát begombolva. A mellrészben egy tölgyfaág díszíti a bronz alakot.

A nagyszabású s tömegeket megmozgató avató ünnepség lefolyásáról élethű és részletekre kiterő képet kapunk a Veszprémi Hírlap 1903. augusztus 30-án közzétett s Kossuth-szobor Almádiban címet viselő írásából: „Balatonalmádiban vasárnap leplezték le nagy és előkelő közönség jelenlétében Kossuth Lajos szobrát. Az ünnepre megjelent a fürdőhelyen Kossuth Ferencz, Molnár Jenő, Hentaller Lajos, Lengyel Zoltán, Luby Béla, Koller Tivadar és Horváth Gyula országgyűlési képviselők társaságában. Siófokon csatlakozott hozzájuk Nessi Pál képviselő is. Délután két hajó vitte a képviselőket Almádiba. Kossuthot ezrekre menő tömeg várta és az üdvözlő beszédet Óvári Ferencz mondta.

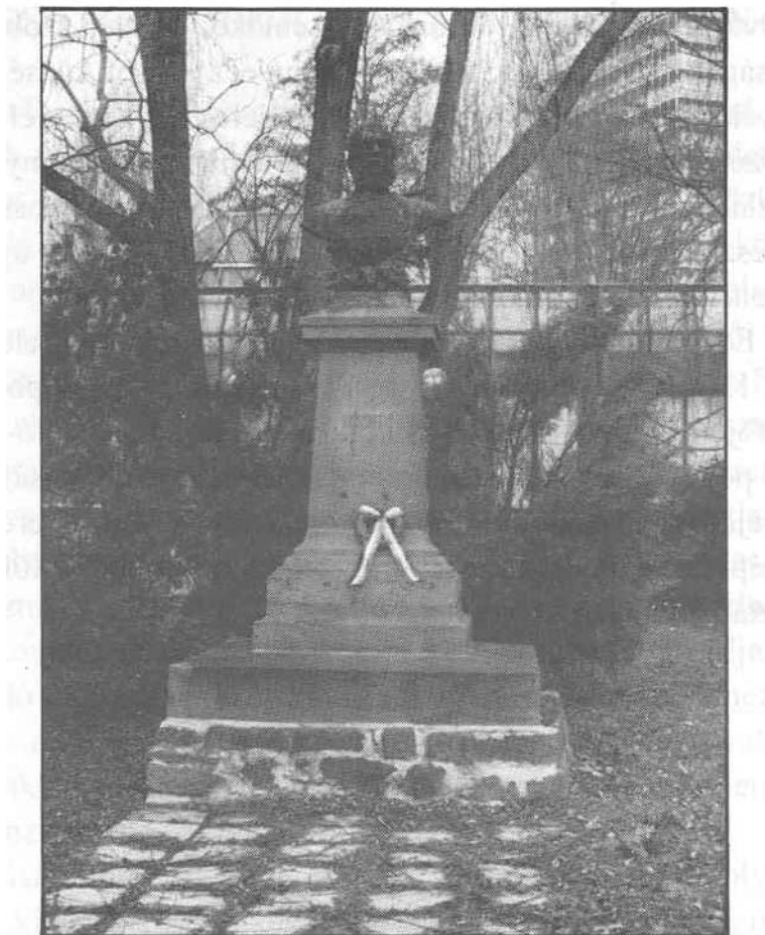
Azután megkezdődött az ünnepség a szobornál. A veszprémi Petőfi-kör énekkara elénekelt a Szózatot, Bónis Pál elszavalta Rákosi Viktor fohászát, azután az énekkar egy Kossuth-dalt énekelt. - következett az ünnepi beszéd, melyet Eötvös Károly díszmagyarban mondott el. A magas szárnyalású beszéd alatt hullott le a lepel a szoborról. Két méter magas gránit talapzaton áll (tévedés mert eredetileg is almádi vörösköből volt a talapzat építve - a szerző megjegyzése) Kossuth Lajos ércbe öntött mellszobra, Holló Barnabás alkotása. Eötvös beszéde után a daloskör a „Tavaszmúlt” kezdetű Kossuth-dalt énekelt. Ezután a közönség Kossuth Ferenczet kívánta hallani, aki meghatva köszöntö meg atyja emlékének megörökítését.

Majd Óvári Ferencz a szoborbizottság elnöke, átadta a szobrot Almádi község előljáróságának, amelynek nevében Mihalecz József községi bíró vette át. Erre a környékbeli városok, községek és testületek helyezték el koszorúikat s a daloskör a Szózat éneklésével zárta be a szép ünnepélyt. Este nyolcz órakor 300 terítékű díszlakoma volt a Hattyú-vendéglőben, amelyen Kossuth Ferencz és kísérete is részt vett. Az első felköszöntőt Záborszky Gyula ügyvéd mondotta Kossuth Ferenczre, aki válaszában megköszönte az ovációt.

Utánna Edvi Illés Károly, történelmi remniszczenziák felelevenítése mellett, Eötvös Károlyra, ez pedig Lengyel Zoltánra üritette poharát. Véghelyi Kálmán dr. főjegyző az almádi Kossuth-szobor alkotóját Holló Barnabást éltette, Nessi Pál pedig Óvári Ferenczet, mint akinek fáradhatatlansága tette lehetővé a szobor létrejöttét, köszöntötte fel. A lakoma után Kossuth Ferencz és a kíséretében lévő képviselők és budapesti vendégek külön hajón Siófokra, onnét pedig vonattal utaztak tovább.”

Források

1. Emlékhelyek az Almádi parkban, Almádi Újság 1993. októberi szám
2. Történeti emlékek Veszprém megyében, Veszprém 1980.24. p. 19/8. á.
3. Dr. Ádámfy József és Kecskés József: 20 köztéri Kossuth-szobor története, Balatonkenese, 1994. 32. p.
4. Veszprémi Hírlap hivatkozott számai
5. Schildmayer Ferenc: Tanulmányok Almádi és Vörösberény történetéhez, Veszprém, 1995.

Balatonalmádi Kossuth-szobor

Leleplezve: 1903. augusztus 23.

Készítette: Holló Barnabás

Anyaga: bronz, almádi vöröskő

Helye: Almádi Öreg park, a kikötő mellett

Felirata: „Kossuth” (Holló B.)

Avató beszédet mondott: Eötvös Károly

Forrás

1. Történelmi emlékek Veszprém megyében, Veszprém, 1980. 24. lap
2. Dr. Ádámfy József és Kecskés József: Hús köztéri Kossuth-szobor története, Balatonkenese, 1994. 31-32. lap.

AZ AJKAI KOSSUTH-SZOBOR TÖRTÉNETE

Kossuth Lajos halálát követő emlékállítási mozgalom, a Kossuth Ferenc vezette Függetlenségi Párt felkarolásával országos méreteket öltött. E mozgalom részeként a „Turini remete” halálának tizedik évfordulója évében dr. Óvári Ferenc országgyűlési képviselő, a Függetlenségi Párt tagjaként egy Kossuth-szobor ajándékozási szándékát jelentette be a március 15-ét ünneplő ajkai polgároknak (1904). Az ajkaiak örömmel elfogadták ajánlatát és az 1904. április 20-i képviselőtestületi ülésen a következők szerint határoztak a szobor felállítására ügyében:

„A községi bíró előterjeszti, hogy dr. Óvári Ferenc országgyűlési képviselő úr Ajka községben a folyó évben megtartott március 15-i ünnepély alkalmával kijelentette, hogy halhatatlan emlékü hazánk fia, Kossuth Lajos érc mellszobrát hajlandó Ajka községnek adományozni. Kéri ezt tudomásul venni, s a szobor elhelyezése tárgyában intézkedni.” - A képviselők által meghozott határozat szerint köszönettel elfogadták az ajánlatot, és egy szoborbizottságot hoztak létre, melynek tagjai: Nirmsee Ferenc földbirtokos, Tamaska Lajos ev. lelkész, Szabó Aladár ref. lelkész és az előjáróság tagjai.

A bizottság gyors előkészítő munkát végezve, már június 18-án a képviselőtestület elé terjeszti javaslatát. Tamaska Lajos bizottsági elnök javasolja, hogy a felállítandó szobor a Rózsa vendéglő előtti térségen, a Torna-patak partján kerüljön elhelyezésre. Egyúttal bemutatja Somodory Károly balatonalmádi kőfaragónak a szobor talapzatára vonatkozó tervrajzát és költségvetését. E kőfaragó hajlandó almádi vörösköböl 400 koronáért teljesen elkészíteni a talapzatot és a szállításért további 160 korona fuvardíjat kér. - A bizottság nevében tett javaslatokat a testület egyhangúlag elfogadta.

A döntést követően két hónap múlva, 1904. augusztus 30-án került sor a szoboravatási ünnepségre, melyről a Somlyóvidéki Hírlap közölt részletes beszámolót. A szeptember 4-én közzétett írásból megtudhatjuk az ünnepség lefolyását: „Lélekemelő szép ünnepély folyt le a héten Ajkán. Ekkor leplezték le fényes ünnepséggel a község, a vidék óriási részvétele mellett Kossuth Lajos, hazánk halhatatlan emlékü nagy fiának mellszobrát. A bronzból készült szobrot dr. Óváry Ferenc országos képviselő ajándékozta Ajkának. Ajka község szép faragott kőalapot csináltatott a szoborhoz, környékét parkírozta, fenyőfákkal ültette körül, s az egész parkírozást csinos sodrony-kerítés övezi. A szobor Ajka község Fő utcáján van felállítva, közvetlen a Torna-patak partján.”

E tudósítás korhű és eleven képet rajzol az ajkaiak nagy ünnepéről. Leírják, hogy e keddi napon ünneplőbe öltözött az egész település, a házakon nemzeti zászló lengett, délben pedig a vasútállomásra özönlő tömeg várta Hentaller Lajost, aki Kossuth Ferenc felkérésére vett részt az ünnepségen, a Függetlenségi Párt képviselőjeként, továbbá a szobrot adományozó dr. Óváry Ferencet. Délután előbb a község házán ünnepi díszközgyűlésen jegyzőkönyvileg megörökítették Kossuth Lajos szobrának leleplezését, majd sor került az avató ünnepségre.

Az ünnepség kezdetén, az ajkai Daloskör Gáthy Zoltán pápai zenetanár vezetésével énekelt el a himnuszt, majd Tamaska Lajos lelkész, mint a szoborbizottság elnöke méltatta Kossuth Lajos érdemeit és az ünnep jelentőségét. Ezt követően még számosan emelkedtek szólásra, majd a község, az egyházak és a szomszédos csécutiak nevében helyezték el a kegyelet koszorúit. A Szózáttal bezáruló ünnepség végén Nagy Gábor bíró a község nevében átvette a szobrot, mely Holló Barnabás szobrászművész gyönyörű alkotása. - A nagy ünnep este a Lázár-féle vendéglőben adott fogadással és táncmulatsággal zárult.

Azóta 93 év telt el és a Kossuth-szobor jelenleg is áll és évről-évre több virág borítja talapzatát, jelezve, hogy a szabadság és függetlenség bajnoka örök jelképpé vált a magyar nép szemében. Ugyanakkor sajnálatos, hogy a szobor utóéletéhez számos indokolatlan és kényszerű áttelepítés és átalakítás is hozzátartozik. Miután 1926-ban Ajka nagyközségi státuszt kapott első ténykedései között az evangélikus iskola előtti téren lévő gesztenyefás ligetben világháborús emlékművet állítottak. Egy év múlva, 1927-ben ide helyezték át Kossuth Lajos szobrát is. A második világháborút követően több meggondolatlan politikai döntés is értette Kossuth emlékének. Előbb egy szolgálatteljesítés közben elhunyt határőrt temettek a ligetbe, majd itt alakították ki a szovjet katonák emlékművét. A megalázó állapotot Ajka város polgárainak kívánságára úgy oldották fel, hogy szobrát 1976-ban áttelepítették a Kossuth Lajos Általános Iskola előtti térre. Azóta is ott áll átalakított, méltatlanul alacsony és szerény talapzatán.

Forrás

1. Giay Frigyes: Az ajkai Kossuth-szobor története Megyei Pedagógiai Körkép, 1994. 3. szám 10-14. p.
2. Dr. Ádámfy József és Kecskés József: 20 köztéri Kossuth-szobor története, Balatonkenese 1994. 37-38. p.
3. Történeti emlékek Veszprém megyében, Veszprém 1980. 10. p. 3/11. ábra

Helység neve: Ajka

Emlékmű neve: Kossuth Lajos bronz mellszobra mészkő talapzaton

Helye: Kossuth Lajos Általános Iskola előtti téren

Felavatva: 1904. augusztus 30-án

Felszentelte: Tamaska Lajos ev. lelkész, mint a szoborbizottság elnöke

Alkotója: Holló Barnabás szobrászművész

Felirata: „Kossuth”

Fényképezte: H. Szabó Lajos, Pápa 1996.

Megjegyzés: Eredetileg a Hősök terén állt, majd 1927-től az evangélikus templom előtti térre helyezték át. A jelenlegi helyén 1976 óta áll.

A szobrot dr. Óvári Ferenc országgyűlési képviselő adományozta a településnek.

Forrás

Giay Frigyes: Az ajkai Kossuth-szobor története Megyei Pedagógiai Körkép 1994. 3. szám 10-14. p.

A VILÁG ELSŐ KÖZTÉRI KOSSUTH-SZOBRA SIÓMAROSON

A világ első köztéri Kossuth-szobrát Siómaroson (ma Fokszabadival összeépült település) Veszprém megye (ma Somogy megye) felszabadított jobbágysorban állították közadakozásból. Siómaros lakossága az 1848-as jobbágyszabadításig örökös jobbágysorban élt s elégedetlenségüket fokozta, hogy a szomszédos Fokszabadi a szabad községek sorába tartozott. Érthető tehát, hogy a jobbágyszabadítás a siómarosiak számára különösen sokat jelentett. Kossuth Lajos személye, a szabadság és a jobbágyterhektől való megszabadulás egy és azonos fogalomként vált tudatunkban. Ez okból már a Kossuth havait hazaszállító vonatnál, a siófoki vasútállomáson nagy számban voltak jelen a siómarosiak is (1894. március 30-án).

Az elmondottak szerint az sem véletlen, hogy Kossuth Lajos temetését követően Siómaros előljárósága tanácskozássra gyűlt egybe, ahol Szokó István református lelkész vetette fel a Kossuth-szobor felállításának tervét. A lakosság nagy lelkesedéssel és egyetértéssel fogadta a népszerű lelképásztornak tervét és azonnal hozzáláttak a szükséges pénzösszeg előteremtéséhez. Gyűjtés indult a faluban és szinte napok alatt együtt volt a pénz, nem kevesebb mint 642 forint - közadakozásból!

A szobor elkészítésével - Kiss György szobrászművész tervei alapján - Gerenday Antalt és fiát Gerenday Bélát bízták meg. Végül a Budapesten élő családból a fiú, Gerenday Béla (1863-1936) készítette el, akit az egyik legtermékenyebb Kossuth-szobor készítőik között tarthatunk számon. Nevéhez fűződik Báránd, Bihardiószeg, Dunapataj, Kossuthfalva, Kölesd, Balatonkenese, Monor, Mezőkeresztes, Tárpa, Tiszalök és Sarkad Kossuth-szobrának megalkotása. A szobor talapzatába elhelyezett és a második világháború pusztításai során megrongálódott „Alapítólevél”-ből megtudhatjuk, hogy Gerenday Béla anyagilag is hozzájárult a szobor elkészültéhez. „Mint igaz hazafi ő is hozván áldozatot, amennyiben mint az egész magyar hazában legelső... anyagi veszteséggel is előállítani ajánlott.” Végül 480 forintért készítette el a bronz mellszobrot, talapzatába bevésve: „Készítette Gerenday Antal és fia Budapesten.”

A szobrot Pestről 1894. június 26-án szállították Siómarosra és 26-27-én állították fel a Kossuth Lajos utca és az enyingi út találkozásánál lévő Kossuth téren, oda ahol máig áll. A 80 cm magas bronz mellszobrot háromlépcsős talapzaton álló 225 cm magas, 40 cm átmérőjű oszlopon helyezték el. Az oszlopon 30x31 cm-es márványtáblán az alábbi meghatározó szöveg olvasható:

„KOSSUTH LAJOS
1802-1894
A magyar szabadság
legnagyobb apostolának
a sió-marosi felszabadítottak”

A megrongálódott és több helyütt olvashatatlan alapítólevélben a következőkkel indokolják a Kossuth-szobor elkészítését: „Szabadságunk megteremtője, emberi méltóságunk visszaadója: Kossuth Lajos halála alkalmával - mint tették Krisztus tanítványai - keseregünk eltávozott vezérünk felett. Bánatunkra mint enyhítő körülmény jött az a...eszme, hogy dicső...nek itt, kis községünkben egy szerény emlékszobrot állítsunk.”

A leleplezési ünnepélyre 1894. július elsején, vasárnap délelőtt került sor, amelyen a falu lakossága mellett, a környékről és távolabbról is nagyszámú közönség gyűlt össze. Az avató beszédet Szokó István lelképásztor tartotta, az énekkar Fábián János tanító vezényletével a Szózatot és a Himnuszt énekelte. A néphagyomány szerint akkora volt a lelkesedés, hogy

Gilicze József és unokatestvére, Gilicze Imre a hatóságok tudta és engedélye nélkül ágyút készített és a szobor leleplezési ünnepség kezdetén díszlövéseket adtak le. (E tettükért az enyingi járásbírószágra idézték őket és fejeként 10 forint büntetést kaptak.) Az avatást követően a szobrot koszorúk sokasága borította el, majd délután nagy népünnepélyt tartottak a faluban.

A második világháború idején a szobor megsérült, beázott a benne elhelyezett alapítólevél. A szabadságharc centenáriuma évében (1948) újra felállították. A Kossuth-szobor eredeti kerítését is elpusztította a múltó idő. 1988-ban gyűjtést szerveztek és a siómarosi polgárok, intézmények és az egyházak adományaiból 56.190 forint gyűlt össze. Ebből a pénzből Makovecz Imre tervei alapján új kerítést készítettek, bizonyítva Kossuth Lajos iránt soha el nem múló tiszteletüket.

Források

1. Ádámfy József: A világ Kossuth-szobrai Budapest, 1980.
2. Nagy Károly: A Siómarosi Kossuth-szobor Balatonszabadi, 1994. A szobor talapzatán elhelyezett Alapítólevél, Balatonszabadi.
3. H. Szabó Lajos: Kossuth Lajos Pápa város díszpolgára Pápa, 1994.
4. H. Szabó Lajos: Száz éve állították Siómaroson a világ első köztéri Kossuth-szobrát. Honismeret című folyóirat, 1994. évf. 3. száma

AZ ALAPÍTÓLEVÉL

Későbbi időknek gyermekei, Kedves Véreink!

Bármikor jusson kezetekhez e reánk szent emlékmű emlékirat, tudjátok meg, hogy ezen em...[-léket] a hála és kegyelet emelte, emelte pedig ... Ti érettetek is, hogy példát adjon és tanítson a szabadság és hazaszeretetre. Szobrunk története röviden a következő: Szabadságunk megteremtője emberi méltóság visszaadója: Kossuth Lajos halála alkalmával - mint tették Krisztus tanítványai - keseregtünk eltávozott vezérünk felett.

Bánatunkra mint enyhítő ír jött az a felvetett eszme, hogy dicsőnknek itt kis községünkben egy szerény emléksobrot állítsunk. Ez igaz érzelem szülte eszme megvalósítására gyűlésre összejövén az egész ... Az összeg lelkes ... lesz az eszmének mely lelkesítésnek eredménye lett ez az összeg mely alulíratott. Az eszmét testbe öltöztette: Gerenday A. és fia műszobrász Budapesten 480 Ft. Mint igaz hazafi Ő is hozván áldozatot amennyiben, mint az egész magyar hazában legelső... anyagi veszteséggel is előállítani aján...[lott].

A szobor leszállítatott 1894. június 26...27-én.

Leleplezési ünnepélye megtartani ...tároztatott 1894. július 1-re.

Szobor állítás leleplezés alkal... és idejében Községünk egyházi és világi tisztviselői s azoknak hivatalos pecségei ... az aláírásnak.

A szobrot körülvevő kerítés úgy a költségek együtt vé kitett 620-542

Kelt Sió-Maroson 1894. június

Szokó István s. k.
(evang. reform. lelkész)

Nagy Cseh Károly s. k.
(községi képviselő)

Fábián József s. k.
(ref. tanító)

Vörös Péter s. k.
(gondnok)

Bak János s. k.
(bíró)

K. Bak János s. k.
(helyettes bíró)

Pethes István s. k.
(helyettes jegyző)

Csizmadia István s. k.
(előljáró)

**A világ első köztéri Kossuth-szobra az egykori Veszprém megyei
(ma Somogy megye) Siómaroson**

Helye: Siómaros, Kossuth-tér

Anyaga: bronz és falazott kő, téglá, beton

Tervezte: Kiss György

Alkotója: Gerenday Antal és fia Gerenday Béla

Felavatva: közadakozásból 1894. július 1-én

Fényképezte: H. Szabó Lajos Pápa, 1994.

Felirata: „Kossuth Lajos
1802-1894

A magyar szabadság legnagyobb apostolának
a sió-marosi felszabadítottak.”

CSIKÁSZ IMRE KOSSUTH-SZOBRA VESZPRÉMBEN

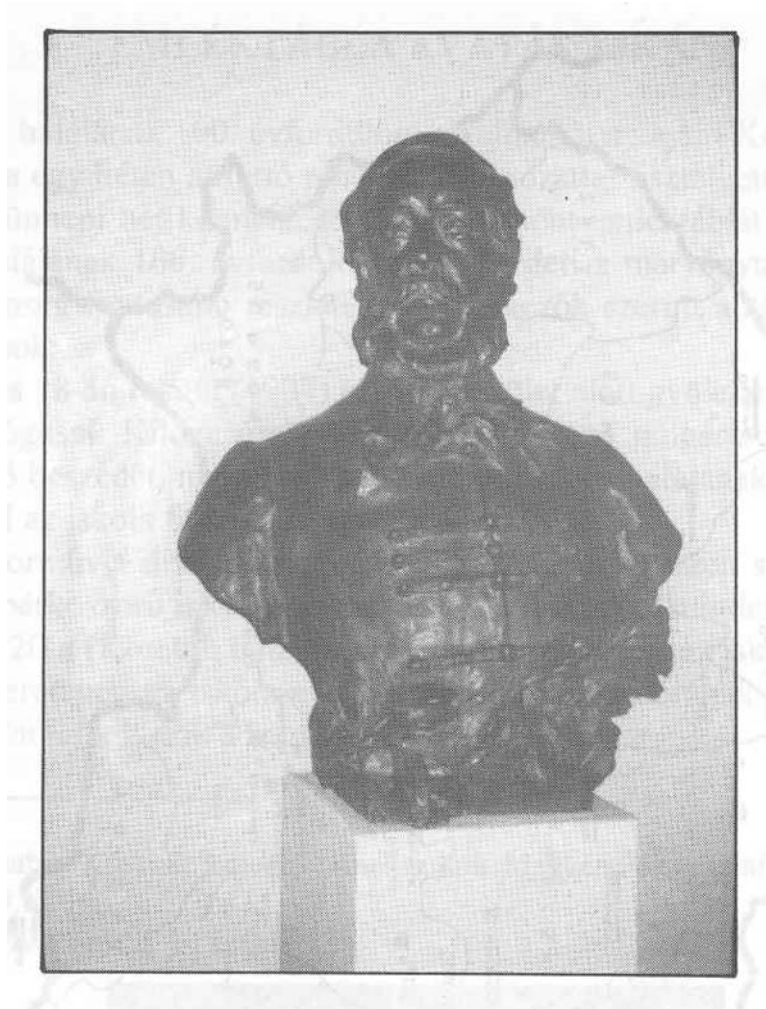
A veszprémi Esterházy Antal utca 5-ös számú épület homlokzatán 1994 óta emléktábla hirdeti, hogy e helyen született (1884. május 9-én) Csikász Imre a fiatalon elhunyt kiváló szobrászművész. Csikász Imre Veszprém város és egész Veszprém megye nagy szülötte rövid élete során világhírnévre tett szert és kortársai szerint: „...munkái boszorkányos gyorsasággal születtek meg, egyik a másik után.”

E neves művészt is megihlette Kossuth Lajos személyének varázsa és az egyik veszprémi alkotóműhelyében gipszbe öntötte Kossuth Lajos eszményített mellszobrát, amelyet a müncheni Magyar Egylet pályázatára készített, más források szerint megrendelésre alkotta meg 1908-ban. Csak később derült ki, hogy egy végzetes tévedés folytán a gipsz-szobor sohasem jutott el a müncheni címzetthez, mert a csomagot Veszprémben egyszerűen nem adták fel.

A szerzeményi napló szerint, a Csikász család örökös letétjeként, mint gipsz öntvény 1924-ben került az akkori Veszprémi Bakony Múzeumba. Valószínű, hogy Kossuth halálának centenáriumi ünnepségei hatására történt felbuzdulás eredményeként, 1995. március 15-e körül, a gipsz szobrot üreges bronzba öntötték és a Laczkó Dezső Múzeum előcsarnokában állították ki. A háttérét képező parvánra egy Kossuthtól származó idézet került: „Előttem állott nemzetem ébredése,” című szöveggel. A centenáriumi ünnepségek közel két éves ciklusának lezárása után a Csikász Imre alkotta Kossuth-mellszobor, felújítási céllal az alsóörsi raktárba került, majd Veszprémben várt a sorsára 1997. júniusáig, amikor a Laczkó Dezső Múzeumból Veszprém város polgármesteri hivatalába szállították, ahol a Kossuth Lajosról elnevezett díszterem előcsarnokában - méltó környezetben - állították ki.

Források

1. V. dr. Fodor Zsuzsa szerkesztésében Veszprémi művészek és mecénások a századfordulón c. kiadvány. Kiadta a Veszprém Megyei Múzeumi Igazgatóság Veszprém, 1994. 27-32. p.
2. Molnár Jánosné: A Csikász-emléktábla születése, Napló 1994. május 9. 7. p.

Csikász Imre Kossuth-mellszobra Veszprémben

Neve: Kossuth Lajos bronz mellszobor

Helye: Polgármesteri Hivatal Veszprém

Anyaga: üreges bronz

Alkotója: Csikász Imre veszprémi születésű szobrászművész

Felirata: nincs

Készült: 1908.

Fényképezte: H. Szabó Lajos, 1995.

Megjegyzés: A Veszprémi Laczkó Dezső Múzeum szerzeményi naplója szerint az alábbi adatok találhatók Csikász Imre szobráról:

„Mellszobor, Gipsz. M. 99 cm.

Készült Veszprémben 1907. (Pályázatra)

Jelzése: Csikász 1907.

A Veszprémi Bakony Múzeum Szerzeményi napló száma: 585/1924.

Csikász család örökös letétje

Leltári szám: 59.12.1.”

Kossuth Lajos köztéri szobrai Magyarországon

EMLÉKTÁBLA AVATÁS AJKÁN

Kossuth halálának 100. évfordulója alkalmából az ajkai Kossuth Lajos Általános Iskola egy héten át tartó rendezvénysorozattal tisztelgett névadója emléke előtt. Az ünnepi hét kiemelkedő programjaként emléktáblát avattak „a nagy államférfi halálának 100. évfordulójára,” - hirdeti a márványtábla felirata. Az avatási ünnepség fontosabb részleteit a következők szerint adták közre a korabeli tudósítások:

„Március 18-án reggel (1994) az iskolaépület előtt gyülekeztek iskolánk diákjai, pedagógusai. Kilenc órakor dr. Csertán János polgármester úr mondott megemlékező beszédet, majd felavatta Kossuth Lajos halálának 100. évfordulója alkalmából az iskola falán elhelyezett emléktáblát.”

A domborművel díszített szép márványtáblán elhelyezett s nemzeti szalaggal átfont babérkoszorú is bizonyítja, hogy felavatása óta minden év március 15-e és március 20-a (Kossuth halálának évfordulója) között az iskolában rendezett ünnepi-hét keretében az iskola előtti téren álló mellszobrának talapzatán és az emléktábla alatt elhelyezik a kegyelet virágait.

Forrás

1. Horváth Csaba: Kossuth Lajosra emlékeztünk Megyei Pedagógiai Körkép 1994. 3. szám, 57-59. p.
2. Ajkai Szó 1994. április 1-i száma

Kossuth Lajos emléktábla Ajkán

Kossuth Lajos halálának centenáriuma évében 1994. március 18-án márványtáblát avattak a nagy névadó tiszteletére Ajkán, a Kossuth Lajos Általános Iskolában. Az iskola homlokzati falán elhelyezett emléktáblát dr. Csértán János polgármester avatta fel, az ünneplő tantestület és tanulók jelenlétében.

A márványtábla felirata:

„A nagy államférfi halálának 100. évfordulójára. 1994.

Az iskola nevelőtestülete és tanuló ifjúsága.”

KOSSUTH-EMLÉKTÁBLA ZIRCEN

A Kossuth Emlékbizottság kezdeményezésére és számos Veszprém megyei szervezet felhívásán felbuzdulva, az 1987-ben alakult zirci Városvédő és Szépítő Egyesület elhatározta, hogy Kossuth Lajos halálának centenáriuma évében a nagy névadó tiszteletére emléktáblát helyez el a Kossuth Lajos utca 1. számú ház falán.

Az elgondolást tett követte, és a tagdíjakból valamint a helyi Önkormányzat támogatásából hamarosan előteremtették a szükséges 30 ezer forintot. 1994 tavaszán Tajkov András dudari kőfaragó mester keze munkája nyomán elkészült a 40 x 70 cm nagyságú fekete márványtábla, melynek a lapjára írt megható szöveg tanúskodik arról, hogy az emigrációban elhunyt kormányzó-elnök emléke ma is él a zirci polgárok körében.

Az emléktáblát - szerény megemlékezés keretében - Findeisz János elnök és dr. Csekő Balázs titkár 1994. márciusában helyezte el és leplezte le Kossuth Lajos halálának 100. évfordulója alkalmából. Azóta minden év március 15-i ünnepség alkalmával a közeli Széchenyi-szobor talapzatára elhelyezett babérkoszorúval egyidőben Kossuth Lajos márványtáblája alatt is elhelyezik a kegyelet virágait.

Ismerve a nemzeti múltunkat tisztelő zirci polgárokat reménykedhetünk abban, hogy az 1848-49-es polgári forradalom és szabadságharc 150. évfordulójának éveiben, a közeli Március 15. téren gróf Széchenyi István szobra mellé kerül majd Kossuth Lajos emberi nagyságát kifejező márványszobor is.

Forrás

1. Findisz János zirci Városvédő és Szépítő Egyesület elnökének személyes vallomása, 1997. május 31-én
2. Dr. Csekő Balázs zirci Városvédő és Szépítő Egyesület titkárának írásbeli tájékoztatása, 1997. május 29.

Település neve: Zirc

Emlékmű neve: Emléktábla Kossuth Lajos halála centenáriuma tiszteletére

Anyaga: fekete márványlap (mérete: álló, 40x70 cm)

Helye: Kossuth Lajos u. 1. számú ház falán

Alkotója: Tajkov András kőfaragó mester, Dudar

Állíttatta: Zirci Városvédő és Szépítő Egyesület

Fényképezte: H. Szabó Lajos Pápa, 1996.

Felirata: „Kossuth Lajos 1802-1894

Az emigrációban elhunyt nagy magyar államférfi
emlékének halála centenáriumán.

Állíttatta a Zirci Városvédő és Szépítő Egyesület.”

KOSSUTH LAJOS NEVÉT VISELŐ INTÉZMÉNYEK VESZPRÉM MEGYÉBEN

KOSSUTH LAJOS ÁLTALÁNOS ISKOLA AJKÁN

Ajkán 1957-ben lett önálló intézmény, és már alakulásakor felvette Kossuth Lajos nevét a Móra Ferenc utcai általános iskola, mely azóta is ápolja a nagy névadó emlékét. Példaként említhető, hogy a Paulics István igazgató által 1981 óta vezetett iskola Kossuth Lajos halálának 100. évfordulója esztendejében (1994) március 15-e és a névadó halálának emléknapja köré csoportosította megemlékező programjait.

E centenárium alkalmából egy héten át tartó rendezvénysorozattal tisztelegtek Kossuth Lajos emléke előtt. Az ünnepi események március 12-én kezdődtek egy Kossuth-emlékpark kialakításával, majd az iskola előtti téren - a Kossuth-szobor körül - osztályonként egy-egy emlékfát ültettek és a hozzájuk csatlakozó 30 évvel korábban végzett „Kossuthos” diákok is hasonlóan cselekedtek. Március 15-én délelőtt nyitották meg a „Kossuth Lajos azt izente...” című városi gyermek és ifjúsági rajzkiállítást. (A dicséretes pályamunkákat később kategóriánként - óvodás, alsó- és felső tagozatos általános iskolás - jutalmazták. A „Kossuth Lajosra emlékezünk...” című vetélkedő március 17-én zajlott le. A nagy érdeklődést bizonyítja, hogy Ajkáról és a környező falvak általános iskoláiból 16 csapat nevezett. A Kossuth Iskola győztes csapata később eredményesen szerepelt a városi, regionális és az országos Kossuth vetélkedőn is.

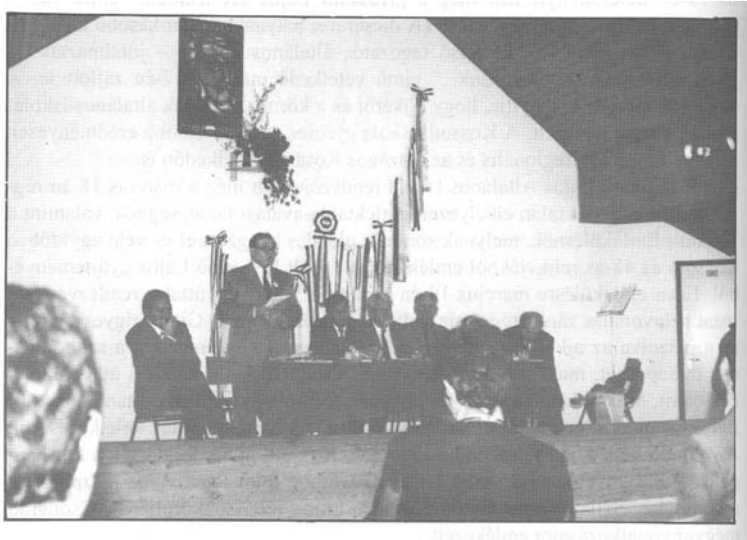
E Kossuth Lajos Általános Iskola rendezője volt még a március 18-án reggel az iskolaépület falán elhelyezett emléktábla-avatási ünnepségnek, valamint a Kossuth Emlékülésnek, melynek során öt előadás hangzott el és vele egyidőben Kossuth és 48-as relikviákból emlékkiállítás nyílt H. Szabó Lajos gyűjteményéből. Ezen emlékülésre március 19-én került sor, mely egyúttal a rendezvénysorozat színvonalas záró programja volt. Az előadások sorát Giay Frigyes nyitotta meg, vázolva az ajkai Kossuth-szobor születésének körülményeit, a szoboravatási ünnepséget, majd a szobor kényszerű vándorlásának, kétszeri áthelyezésének okait. Másodikként a győri tanítóképző főiskola nyugalmazott tanárának, dr. Barsi Ernőnek színvonalas előadása következett a Kossuth nóták keletkezéséről. Az előadó hegedűjén felcsendülő toborzók, Kossuth nóták felidéztek a kor hangulatát. Ezt követően H. Szabó Lajos Kossuthot, mint Pápa város díszpolgárát mutatta be. Szilaj Varga Gyula Kossuth Lajos toborzó körútjának Csongrád megyei vonatkozásaira emlékezett.

Az emlékülést Máдай Péter (többszörös országos vetélkedő győztes és országgyűlési képviselő) előadása zárta. Kossuth és a liberalizmus kapcsolatát elemezve felhívta a figyelmet arra, hogy a kiemelkedő politikus gondolatai száz esztendővel halála után sem veszítették el aktualitásukat, ma is élők.

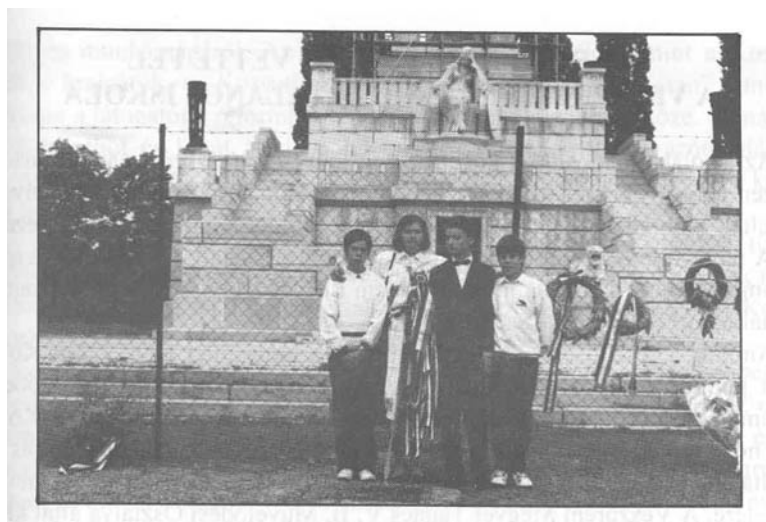
Az említett rendezvénysorozat méltó megemlékezés volt s a nagy névadó centenáriumához illő. Örömmel állapítható meg, hogy az iskola azóta is és folyamatosan ápolja a Kossuthi hagyományokat. Évente megrendezik a Névadónk Napját, melynek rendezője a Diákönkormányzat. Kezdeményezik az ajkai és a környékbeli általános iskolák 7. osztályos tanulóinak Kossuth vetélkedőjét. Remélhető, hogy a Kossuth Szövetséggel kapcsolatot tartó iskola tanulói a jövőben is részt vesznek vetélkedőkön, pályázatokon, hogy ezzel is gyarapítsák ismereteiket névadójuk életéről és munkásságáról.

Forrás

1. Horváth Csaba: Kossuth Lajosra emlékeztünk. Megyei Pedagógus Körkép 1994. évfolyam 3. szám 57-59. p.
2. Dr. Tölgyesi József: Kossuth Lajos emlékezete Veszprém megye iskoláiban. Megyei Pedagógiai Körkép 1994. évfolyam 3. szám 29-33. p.
3. Paulics István igazgató személyes vallomása 1997. május 16-án

**A Kossuth-emlékülés előadóinak kara az ajkai Kossuth Lajos
Általános Iskolában (1994. március 19.)**

A Kossuth-vetélkedő országos döntőjében IV. helyezett pápai csapat (1994.)

A Kossuth Szövetség rendezésében közel 400 általános iskolai csapat vett részt a Kossuth Lajos életét, munkásságát felölelő vetélkedőn, a nagy államférfi halálának centenáriuma tiszteletére. A döntőbe került húsz csapat között a pápai Zalka Máté Általános Iskola csapata országos negyedik helyezést ért el. Felkészítő tanáruk Rostáné Horváth Ida. A csapat tagjai balról Jobbra : Mecz Balázs, Kontrát Richárd és Vajda Péter.

<p align="center">Az ajkai KOSSUTH LAJOS Általános Iskola meghívja Önt / és munkatársait / a nagy államférfi halálának 100. évfordulója alkalmából szervezett rendezvényeire.</p>	<p>1994. március 15. 11^h Kossuth Iskola "Kossuth Lajos azt izente..." A városi gyermek- és ifjúsági rajzkiállítás megnyitója.</p> <p>1994. március 18. 9^h Kossuth Iskola Kossuth-emléktábla avatása.</p> <p>1994. március 18. 16³⁰ VMTK. Kossuth-emlékműsor. Díjak átadása a történelmi verseny és a rajzpályázat nyerteseinek.</p> <p>1994. március 19. 10^h Kossuth-emlékülés a Kossuth Iskolában.</p>
---	---

KOSSUTH LAJOS NEVÉT VETTE FEL A VESZPRÉMI I. SZÁMÚ ÁLTALÁNOS ISKOLA

Az iskolák államosítását követő évtizedekben a Veszprém városi tanácsi és pártszervek a divatos és a kor szelleméhez illő munkásmozgalmi név felvételét javasolták több alkalommal is a Veszprémi I. számú Általános Iskola vezetésének. A tantestület és segítője, a városi művelődési osztály ellenállt a veszprémi hagyományokhoz, az iskola múltjához nem illő igénynek, így négy évtizeden át megmaradt az I. sz. elnevezés.

Amikor a feszültség oldódni látszott és a tantestület egységesen Kossuth Lajost jelölte az iskola névadójának, Varga Gábor igazgató 1987. október 1-i dátummal írásban kérte a Veszprém Megyei Tanács V. B. elnökétől Kossuth Lajos neve felvételének engedélyezését. A kérelem meghallgatásra talált és az I. sz. Általános Iskola 1988-ban megkapta az engedélyt Kossuth Lajos nevének felvételére. A Veszprém Megyei Tanács V. B. Művelődési Osztálya által kiadott engedély indoklásában a többi között ezek olvashatók:

„Az intézmény szakmai munkájával, valamint a város és a városkönyék közéletében hosszú idő óta kifejtett tevékenységével elismert eredményeket tud felmutatni. Kialakított hagyomány-rendszere a névadó történelmi hagyatékára épített. Mint a város első úttörőcsapata és egyben legrégebb általános iskolája, a Kossuth-i életmű által sugallt történelmi hagyaték, cselekvő hazaszeretet és közéletiség az intézmény tevékenységének és munkaszellemének meghatározója.”

A hivatalos névfelvételre 1988. október 7-én került sor. Ekkor adományoztak az intézménynek új iskolazászlót is. Az avató ünnepségen Varga Gábor igazgató köszöntő és a nap jelentőségét méltató szavai után István János, a Veszprém Megyei Tanács V. B. elnöke mondott ünnepi beszédet, majd átadta az iskolazászlót.

A névfelvétel óta ismétlődő kossuthi megemlékezések: Kossuth és kora megismerésének szellemében történnek. A korból mindig kiemelve azokat az értékeket, amelyek hasznosak a jövő szempontjából. Példaként említhető, hogy az iskola - megyeszerte példamutatóan - már 1993 őszén megkezdte a Kossuth halálának centenáriuma történő méltó felkészülést, amely városi programmá szélesedett a Gyermek Házával történő kapcsolatfelvétellel. Az 1994. március 14-20-a között Kossuth halála 100. évfordulója emlékére szervezett emlékhét rendezvényeit külön műsorfüzetben adták ki, és széleskörű toborzó felhívást tettek közzé más iskolák tanulói számára.

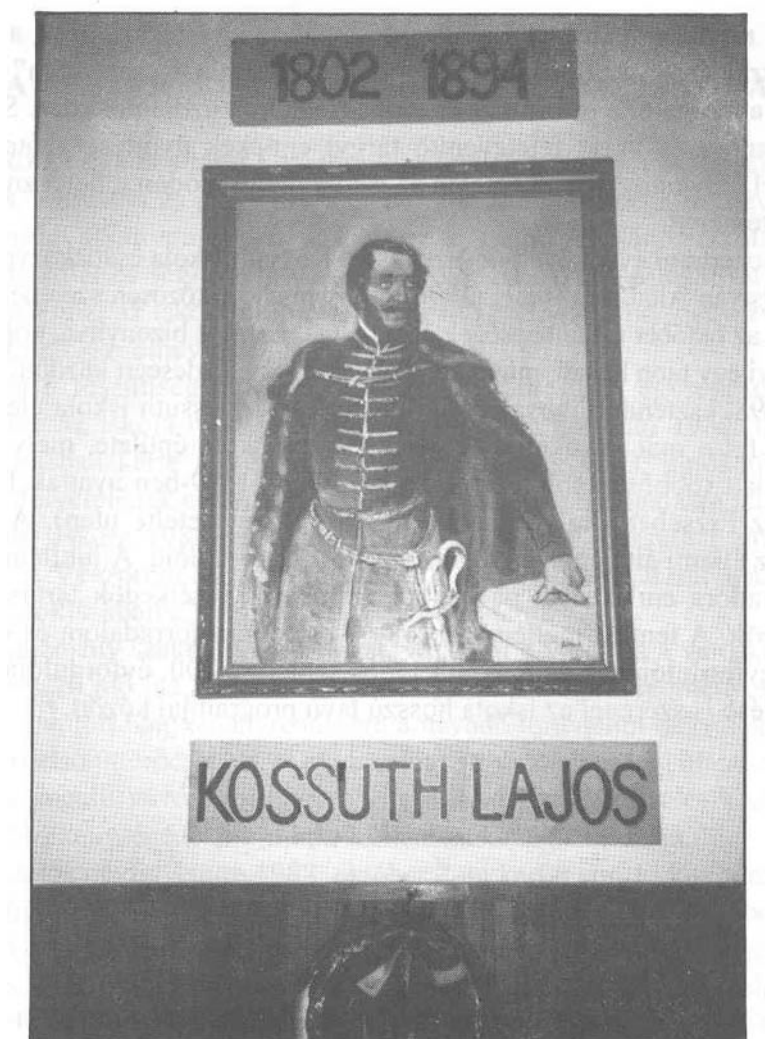
Az eredmény nem maradt el. Számos iskola és a tanulók sokasága jelentkezett és vett részt a vers- és prózamondó versenyen, a vers- és prózaíró pályázaton, majd a Kossuth-mondák, -legendák felelevenítése, vetélkedők sora adott feladatot a tanulóknak, gazdagítva ismereteiket és növelve tiszteletüket Kossuth Lajos és küzdőtársaik iránt. A programok során kiállítás nyílt Kossuth Lajos életéről és munkásságáról. Az összegyűjtött tárgyi emlékek, mint a Kossuth-bankók s krajcárok, a „Kossuth Lajos imája a Kápolnai csata után” című kép visszavitte a látogatót a reformkor és szabadságharc küzdelmei közé. Sajnálatos, hogy Kossuthot és korát felelevenítő tárgyi emlékek gyűjtése azóta alábbhagyott, mivel helyhiány miatt képtelen az iskola méltó módon elhelyezni e kortörténeti gyűjteményt.

A centenáriumi évet követő időszakban a Kossuth Iskola csatlakozva a tíz éves Széchenyi István Általános Iskola (1996) programjához, közösen szerepeltek a március 15-i és az október 6-i ünnepségek alkalmával. Ezzel is bizonyítva, hogy Kossuth és Széchenyi egy úton haladt, mindkettő hazánk felemelkedéséért küzdött.

Az 1998. esztendő többszörös jubileum lesz a Kossuth iskola életében. Tíz éve vették fel a mai nevüket, 100 éves lesz az iskola épülete, mely az elmúlt évszázad alatt többféle tanintézetnek adott helyt (1899-ben avatták fel, egy év késéssel, az Erzsébet királyné halála miatti gyászév letelte után). A harmadik jubileum az állami általános iskolarendszer 50. évfordulója. A jubileumi év kapcsán a névadóra emlékezve, pályázatok kiírása és vetélkedők tartása szerepel terveik között. A fentiek mellett az 1848-49-es polgári forradalom és szabadságharc 150. évfordulójának és Kossuth Lajos születése 200. évfordulójának méltó megünneplése is szerepel az iskola hosszú távú programjai között.

Források

1. Dr. Tölgyesi József: Kossuth Lajos emlékezete Veszprém megye iskoláiban, Megyei Pedagógiai Körkép 3. szám, 29-36. p.
2. Varga Gábor írásai, beszédei a centenáriumi ünnepek alkalmával (lásd a Megyei Pedagógiai Körkép 1994. évi 3. száma), továbbá személyes vallomása 1997. május 29-én.

**Fülöp Lajos művész-tanár festménye díszíti a veszprémi
Kossuth Lajos Általános Iskola előcsarnokát**

A veszprémi Kossuth Lajos Általános Iskola előcsarnokában látható az a Kossuth Lajost ábrázoló olajfestmény, amelyet Fülöp Lajos, a pápadereskei születésű veszprémi lakos, festőművész 1988 őszén, Kossuth Lajos nevének felvétele (1988. október 7.) alkalmával ajándékozott az iskolának.

GONDOLATOK A BALATONFÜREDI KOSSUTH LAJOS-FORRÁSRÓL ÉS KÚTHÁZRÓL

A füredi savanyúvízzel foglalkozó gazdag irodalom adatai szerint már a rómaiak idején ismerték a forrást és gyógyvízként használták. A korai leírások még csak földrajzi helyét, valamint gyógyító hatását említik. Bél Mátyás 1731-ben szakszerűen írta le a balatonfüredi forrásokat és a melegített vízzel üzemelő fürdőházat. Századunkban Zákonyi Ferenc kiváló író és Füred jó ismerője gyakran írt a forrásokról és a kútházról. Az alább hivatkozott munkájából idézzük a következőket:

„Füred központja a Gyógy téren a Kossuth Lajos-forrás. Ez az a forrás, amelyet már a XVIII. század elejétől kezdve is közönségesen csak Savanyúvíznek neveznek és, amelyről már 1694-től kezdve német írók tollából több leírás jelenik meg. Vízét később a magyar költők egész serege dicséri. Fölötte 12 oszlop által tartott tető díszlik és ez a kútház közel 170 éven keresztül a gyógyulni, a pihenni vágyó, vagy egyszerűen csak kíváncsiskodók százezreit látta az évek során. A műemléki jegyzékben ennyi olvasható felőle „Ivócsarnok, klasszicista. Épült 1800-ban. Átépítve 1853-ban.” Korábban ivócsarnok volt a neve, ma kútháznak mondjuk az épületet. Úgy érzem, a mai elnevezés megfelelőbb. Azelőtt, amíg a forrás körül kiépített padokon üldögéltek a vízre várók, akiknek a forrásból pohárral merítve adagolták a gyógyvizet, jobb volt az ivócsarnok elnevezés. Az ivócsarnokban azonban nemcsak ittak, hanem az elszállításra váró üvegeket is töltögették.”

Egyébként a kútházon kívül állva kóstolgathatták a Berzsenyi Dániel által „dicső forrásnak” nevezett szénsavas vizet. E gyógyfürdő tulajdonosa a második világháború végéig a tihanyi apátság volt. Az idők folyamán a fürdőházat és kútját többször átépítették, felújították. Bár az irodalom ellentmondásos, annyi bizonyos, hogy Lechner Mátyás és Fruman Antal kiváló építészeknek jelentős érdeme volt abban, hogy a fürdőház és a forrás kútja a múlt században úgy épült meg, hogy a legutóbbi időkig megfelelt a növekvő követelményeknek. Ismereteink szerint legutóbb 1993-ban állították helyre a kútat és 1993. május 22-én avatták fel.

E könyv kapcsán bennünk az a kérdés merül fel, miért és mikor nevezték el Kossuth Lajosról a balatonfüredi forrást. Ugyanis a korábbi irodalmak, sajtócikkek, tájékoztatók mindenütt Ferenc József-forrás néven szerepeltetik. Valóban I. Ferenc József osztrák császár és a későbbi magyar király amikor 1852-ben először látogatott Füredre, akkor „...a hódoló tisztelet megnyilvánulásaként” a tihanyi apátság róla nevezte el a forrás kútját.

A második világháborút követő átalakulás időszakában e helyzeten változtatni kívánt a Veszprém megyei Idegenforgalmi Hivatal. 1952-ben beadvánnyal fordult Balatonfüred Községi Tanácsához, javasolva a kút nevének megváltoztatását, egyúttal ajánlotta Kossuth Lajos nevének felvételét. Indoklásai közt nemcsak az szerepelt, hogy a „ferencjózsefi” monarchia szorításából szabadulni kívánó magyar nép függetlenségi harcának bajnoka Kossuth Lajos volt, hanem az is, hogy füredi tartózkodása idején (1842) Ő írta az első fürdőlevelet, melyben ostromozta a közállapotokat s felvetette a balatoni gőzhajózás megvalósításának szükségességét, mely 1846-ban megvalósult. Egyúttal írt a füredi fürdőéletéről is, így munkássága alapján megérdemli, hogy neve e helyen is megörökítésre kerüljön. - A községi tanács elfogadta az indítványt és határozatot hozott a Kossuth név felvételéről. Azóta „Kossuth Lajos forrás 1802” című szép felirat a kútházon hirdeti a nagy hazafi és államférfi füredi megbecsülését.

Források

1. Dr. Juhász József: A hazai fürdők másfélezer éve. Hidrológiai tájékoztató 1996. áprilisi száma Kiadja: a Magyar Hidrológiai Társaság
2. Schildmayer Ferenc: A balatonfüredi Kossuth-kút Műemlékvédelem 4. száma
3. Zákonyi Ferenc: A Kossuth Lajos-forrás Kútháza (Gyógy tér) Régi épületek Balatonfüreden, Pécs, 1976. 5-8. p.
4. Tóth Bencze Tamás által szolgáltatott egyéb adatok. Balatonfüredi Helytörténeti Múzeum

**A balatonfüredi Kossuth-forrás kútháza
Felirata: „Kossuth Lajos” forrás 1802**

**A balatonfüredi Kossuth-forrás kútháza
mellett elhelyezett eligazító táblák,**

melyek felirata a következőkben olvasható:

Műemlék Kossuth Lajos forrás
A kútházat tervezte és építette Lechner Mátyás 1800-ban
Átépítette Fruman Antal 1852-ben

Garay János: Füredi bordal (1848)

Éljen a ki föltálalta
A füredi gyógyvizet:
Adjon isten a hazának
Ép igaz s hű szíveket!
Üssük össze hadd kocogjon,
Az egész hazára szóljon
E pohár!

* * *

Keresztury Dezső: Füred (1957)

A kút körül a park lombsátorából
hús árny hull, zsongó lassú suttogás szól:
Százados múltból derűs üzenet.

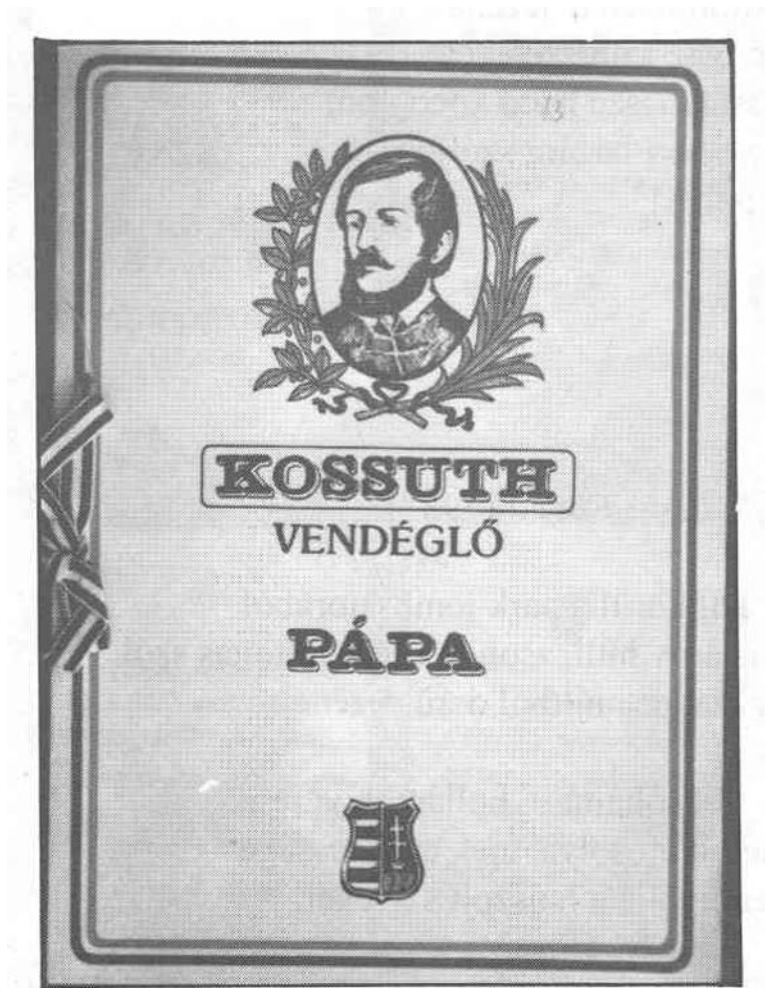
S szél sóhajtása, hullámok verése,
napok mosolya, éjek csendessége
bepólyálja a hajszott szíveket.

* * *

Berda József: Savanyúvíz (1962)

Mintha Füred oldottabb bora
folydogálna beléd titkos földi
ereken által, olyan az ízed.
Savanyú víz vagy bár, de majdnem
gyenge borízű ital: ideg és gyomorgyógyító.
Ó jókedvet adó forrás! ne száradj ki soha,
és légy még időtlen időig szomjúságot
csillapító vigaszunk!

„Egy pohár bor a hazáért meg nem árt!”
(Vörösmarty: Főti dal)

A Kossuth Étterem jelmondata és étlapja az 1970-es évekből

Pápán közel fél évszázadon át üzemelt a színvonalas szolgáltatásairól ismert Kossuth Étterem, mely jelképnek is beillően a Kossuth Lajos utca centrumában (22-es szám) várta Pápa város és környéke szórakozni vágyó polgárait. 1997. tavaszán - közel 15 éves szünet után - a LUX-HEKTA Kereskedelmi és Szolgáltató Kft. jóvoltából az eddig más néven üzemeltetett vendéglátó egység ismét felvette Kossuth nevét.

A szájhagyomány alapján 1948 óta Kossuth udvarnak nevezett kerthelyiségbe nyílóan esztétikus berendezéssel ellátott és ismét színvonalasan üzemelő étterem tulajdonosai, Illés Kálmánné és Süle István ügyvezetők irányításával, a nagy névadó tiszteletére több rendezvény szervezését tervezik a magyar polgári forradalom és szabadságharc 150. évfordulójára emlékező (1998-1999) években.

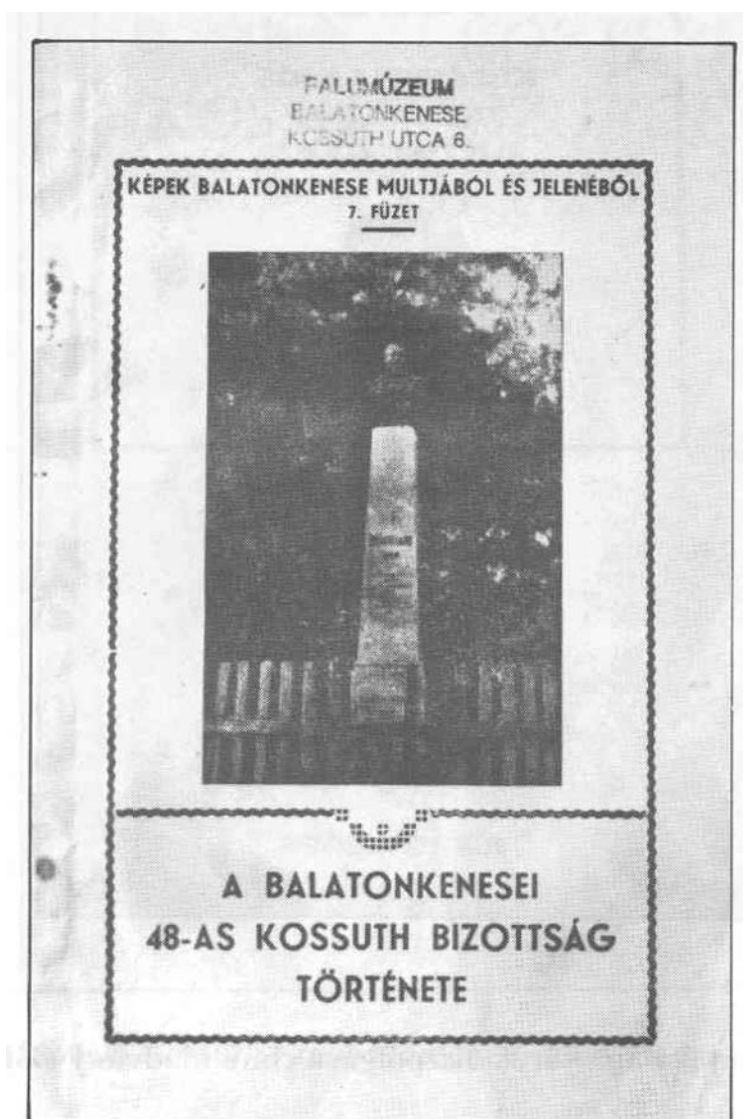

Kossuth-csárda Bakonytamásiban

A VI. Országos Kossuth-tábor résztvevőinek látogatása 1997. augusztus 15-én Bakonytamásiban. A táborlakók egy csoportja a Kossuth-csárda előtt.

Megjegyzés: A Bakonytamásiban élő reformszellemű és a 48-as ősök sorát felvonultató Tatay család sarjai Kossuth Lajos halálának centenáriuma tiszteletére vendéglőjüket Kossuth-csárdának nevezték el. A felirat készítője: Borbély Lajos festőművész, rajztanár (Pápa)

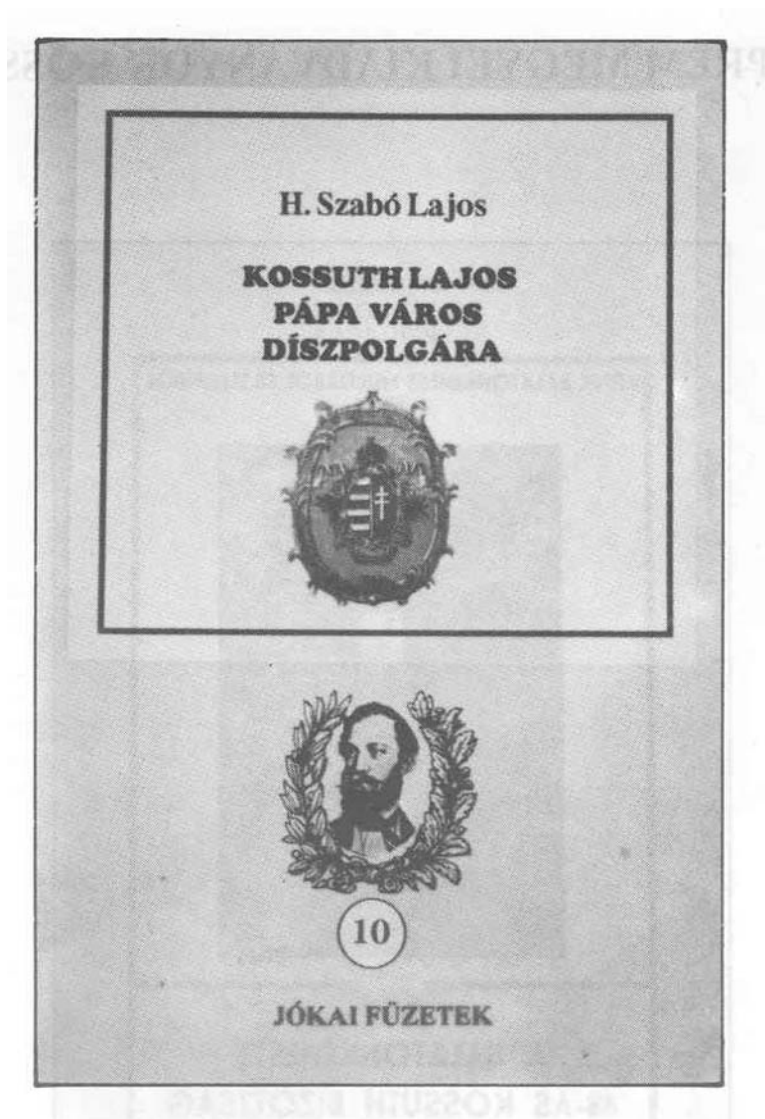
VESZPRÉM MEGYEI KIADVÁNYOK KOSSUTHRÓL

**A balatonkenesei 48-as Kossuth Bizottság története
című kiadvány előlapja**

Az 1894 tavaszán alakult Balatonkenesei 48-as Kossuth Bizottság története című kiadványt Fejes Sándor veszprémi református lelkész-vallásoktató közreműködésével állította össze Molnár Gyula balatonkenesei református lelkész.

Készült - ismeretlen példányszámban - a Balatonfüredi Iglói János Nyomdában, 1940. évben. Egy példánya jelenleg is megtalálható a balatonkenesei Falumúzeumban (Kossuth u. 6.) Oldalszám: 32.

Kossuth Lajos Pápa város díszpolgára című kiadvány előlapja

Kossuth Lajos Pápa város díszpolgára című kiadvány Kossuth halálának századik évfordulója emlékére készült el. Bemutatására 1994. szeptember 11-én került sor. A H. Szabó Lajos által szerzett 38 oldal terjedelmű mű két kiadást ért meg. Először a Jókai füzetek 10. köteteként (1994) 300 példányban, majd a nagy keresettség miatt a Jókai füzetek 14. köteteként további 250 példányban jelent meg. Jelenleg már forgalomban nem kapható, csupán a Pápai Jókai Mór Városi Könyvtárban és a Pápai Református Könyvtárban olvasható.

A 20 köztéri Kossuth-szobor története című kiadvány előlapja

Kossuth Lajos halálának 100 évfordulója alkalmával Kecskés József balatonkenesei általános iskolai igazgató gondozásában 1994. március 20-án jelent meg e kiadvány. A 62 oldal terjedelmű könyvecskét Taródi Flink Kornél szerkesztésében és Flinkné Horváth Zsuzsanna lap- és könyvkiadó vállalkozó támogatásával adták ki ezer példányban.

A kiadványban helyt kapott valamennyi Veszprém megyében található Kossuth-szobor. (Balatonkenese, Balatonalmádi és Ajka.) Mellette a történelmi Veszprém megyéhez tartozó siómarosi Kossuth-szobor is.

A kiadvány kapható e sorok szerzőjénél és a balatonkenesei Falumúzeumban.

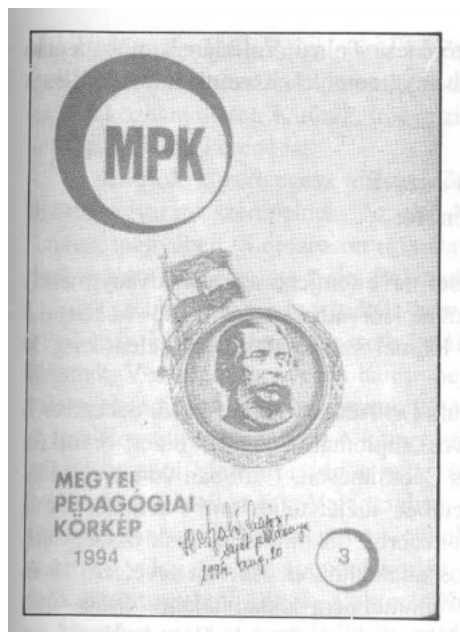

**H. Szabó Lajos: A szabadságharc és az emigráció pénzei, kitüntetései
1848-1866 című kiadvány borítólapja**

Megjelent: Pápán, 1995-ben.

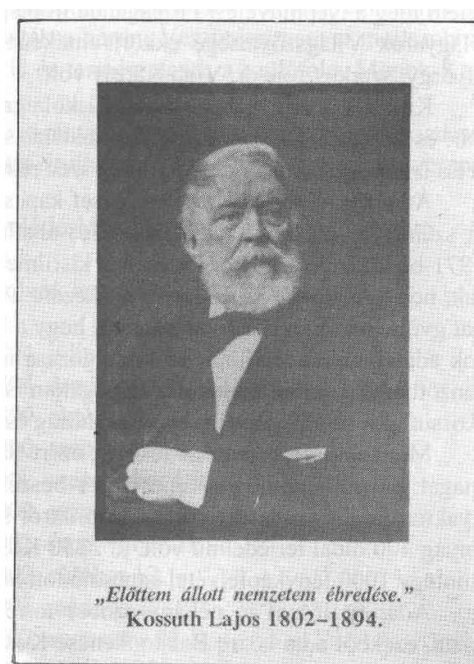
Készült: Ötszáz példányban

Megjegyzés: A 106 oldal terjedelemben megjelent könyv magában foglalja Kossuth Lajos pénzügyminiszter rendelkezésére kibocsátott első magyar és magyarnyelvű papírpénzeket, a forintot, amelyet tiszteletből az aláíró Kossuth Lajos iránt Kossuth-bankónak neveztek el. Továbbá bemutatja az emigráció idején Amerikában, Angliában és Olaszországban nyomtatott Kossuth-dollárokat, az új és a szabadságharc felújítása után kiadásra tervezett papírpénzeket (forintokat), a Kossuth fiai által tervezettekkel együtt. Azon felül közlésezi a szabadságharc idején kibocsátott kitüntetések, az első,- második- és harmadik osztályú ideiglenes érdemeleket, valamint az emigrációban Kossuth Lajos által tervezetett és kibocsátott emlékérmeket, kitüntetések. (Valamennyi fényképen bemutatva.)

**A Megyei Pedagógiai Körkép
1994. évi különkiadása
Kossuth Lajos halálának
centenáriuma tiszteletére**

**A Laczkó Dezső Múzeum
kiadványának címlapja, melyet Kossuth
Lajos halálának
100. évfordulója tiszteletére
adta ki 1994-ben**

A Megyei Pedagógiai Körkép szerkesztőjének, Tolnai Valériának méltatásában mutassunk be két Veszprém megyei kiadványt, amelyek Kossuth Lajos halálának centenáriuma évében kerültek kiadásra.

1. Dr. Ádámfy József - Kecskés József: 20 köztéri Kossuth-szobor története

Dr. Ádámfy József és Kecskés József neve fémjelzi azt a kiadványt, amely Balatonkenesén 1994. március 20-án Flinkné Horváth Zsuzsanna lap- és könyvkiadó vállalkozó jóvoltából Taródi Flink Kornél szerkesztésében jelent meg 20 köztéri Kossuth-szobor története címmel.

A szerzőkről a következőket tudhatjuk: Dr. Ádámfy József 1863. december 7-én született Bácsalmáson. 1923-ban orvosi diplomát szerzett, körzeti orvosként közel negyven évig dolgozott Tompán és Bácsalmáson. 1968-ban vonult nyugdíjba, s mint töretlen szellemi aktivitású ember, idejét teljes emberként az ország határain kívül s belül fellelhető Kossuth-szobrok dokumentumainak összegyűjtésére fordította. A szobrokkal kapcsolatos adatokhoz elsősorban levelezés révén jutott. Könyve „A világ Kossuth-szobrai” címmel nem sokkal halála - 1980 - után jelent meg a Népművelési Propaganda Iroda gondozásában dr. Bognár József - a Magyarok Világszövetsége ekkori elnökének - ajánlásával, lektora dr. Szabad György, szerkesztője dr. Vigh Károly volt.

Kecskés József balatonkenesei iskolaigazgató, magyar-történelem szakos tanár, és igazgatóvá választása előtt szaktanácsadó, Balatonkenese helytörténetének jeles ismerője, honismereti kisfilmek szenvedélyes készítője.

Ádámfy József és Kecskés József kapcsolata 1971-ben kezdődött, s tíz éven át személyes találkozások és levelezés alkalmi fűzték szorosra. Kecskés József 1971-ben készített Ádámfy Józsefről kisfilmet, melynek kísérőszövegéből megtudjuk, hogy Ádámfy József 1967-ben kezdte a Kossuth-szobrokra vonatkozó adatokat gyűjteni. „Az a gondolat vezetett, hogy a Kossuth Lajos emlékére állított szobrok adatainak összeállítása és feldolgozása mind ez ideig nem történt meg. Ösztönzött az a páratlan széles körű mozgalom is, amely ércebe öntötte, kőbe faragtatta Kossuth Lajos alakját, a magyar szabadság és függetlenség szimbólumát!”

Munkáját szívbetegsége fékezte, ezért Balatonfüreden rendszeresen kezelte magát. Innen rándult át Kenesére, s beszélgetéseik, máskor levelezésük során gyakran került szóba a Kossuth-szobrokról szóló könyv. A kiadásra összeállított anyag 400 oldal terjedelmű volt, kb. 250 Kossuth-szobrot ábrázoló levelezőlap és mintegy 1000 fényképfelvétel kapcsolódott hozzá.

Ádámfy József jó néhány szobor történetének megírását Kecskés Józsefre bízta, ezekből adta közre Balatonkenese Kossuth Lajos halálának 100. évfordulóján a jelen kötetben 20 köztéri szobor történetét. Ezen írások az alkotók és a szobrok bemutatásán túl mint miniatűr korrajzok leírják a szobrok felállításának körülményeit, a leleplezéssel kapcsolatos ünnepségeket, az ott megjelent notabilitásokat, a közhangulatot. Kitérnek, hogy szinte minden szoboravatón jelen volt Kossuth fia, Kossuth Ferenc is.

A szobrok között egész alakos, sőt szoborcsoporthoz komponált és mellszobrok egyaránt szerepelnek. Az első köztéri Kossuth-szobrot Magyarországon Somogy megyében, Siómaroson (ma Balatonszabadi) állították fel Kossuth halálának évében, 1894. július 1-jén. Balatonkenesén 1899. október 15-én avatták fel a Kossuth szobrot. Sokáig úgy tudták, hogy ez a második, de Ádámfy József kutatásai nyomán kiderült, hogy Kossuth halála után ez a 17. szobor, melyet emlékére állítottak. Veszprém megyében három helységben - Ajkán 1904. augusztus 30-án, Balatonalmádiban 1903. augusztus 23-án, és Balatonkenesén a fenti dátummal avattak Kossuth mellszobrot. A könyv hátsó borítóján lévő térképen láthatók azon helységek, ahol

Magyarországon és a közvetlen szomszédságban - a Felvidéken, Erdély nyugati szélén és a Vajdaságban - található Kossuth-szobor akár köztéren, akár múzeumban. A húszas szám Kossuth halálának napjára, március 20-ra emlékeztet. A válogatás szempontjai között hangsúlyosan szerepeltek az első ill. az elsők között szobrot állítók, akik már Kossuth halálának évében 1894-ben, vagy azt követően egy-két éven belül ily módon is tisztelgtek Kossuth emlékének. A könyv szerkesztői szerepeltetni kívánták a három Veszprém megyei mellszobrot, az alföldiek mellett a dunántúliakat is és természetesen a szülőfalu, Monok Kossuth-szobrát.

Örülünk e kecses, esztétikus kiadványok, amellyel a szerzők és a kiadásra vállalkozók értékkeremtő módon hozzájárultak Kossuth Lajos történelmi szerepének méltó emlékeztetéhez.

A könyv Balatonkenesén a Művelődési Házban Flink Kornélnál kapható.

A kötetben szereplő Kossuth-szobrok helye és felállításuk ideje:

Siómaros (Balatonszabadi)	1894. július 1.
Dunapataj	1894. december 16.
Balatonkenese	1899. október 15.
Nagykőrös	1900. szeptember 30.
Cegléd	1902. szeptember 18.
Szeged	1902. szeptember 19.
Tarpa	1902. szeptember 21.
Erdőbénye	1902. október 12.
Hódmezővásárhely	1903. március 22.
Balatonalmádi	1903. augusztus 23.
Nagyatád	1903. október 25.
Soltvadkert	1903. december 6.
Ajka	1904. augusztus 30.
Kecskemét	1906. július 1.
Körmend	1907. október 6.
Nagyharsány	1907. október 13.
Perkáta	1908. május 3.
Buj	1909. szeptember 12.
Pécsvárad	1911. augusztus 20.
Monok	1960. szeptember 18.

2. H. Szabó Lajos: Kossuth Lajos Pápa város díszpolgára

A pápai Jókai Mór Városi Könyvtár a Jókai füzetek sorozatban jelentette meg Kossuth Lajos halálának 100. évfordulójára H. Szabó Lajos: Kossuth Lajos Pápa város díszpolgára című művét.

Mottót Tisza Kálmán miniszterelnök emlékezéséből választott a szerző, amely azt hangsúlyozza, hogy az eltérő nézeteknek el kell hallgatniuk Kossuth koporsójánál, és az Ő törekvéseit kell értékelni. Ezek : jogegyenlőség, sajtószabadság, jobbágyfelszabadítás, demokratikus intézményrendszer, osztálykülönbségek megszüntetése.

Pápa városa ugyan szobrot nem állított Kossuth emlékére, de az emigrációban élő kormányzó-elnök 90. születésnapját méltón ünnepelte. A város képviselőtestülete úgy döntött, hogy az addigi Szél utcát Kossuth Lajos utcának nevezzék. 1892. szeptember 19-én zajlott az avató-ünnepség, melynek részleteiről bőven tudósít e könyv.

Kossuth Lajos iránti tisztelet másik tanújele a város díszpolgárává való választása, melyet Kossuth 85. születésnapja alkalmával mondott ki a város képviselőtestülete. A díszpolgári cím és oklevél adományozásának történetét, az oklevél átadásának körülményeit körültekintő alapossggal írja le a szerző. Sajnos maga az oklevél nincs meg, felkutatása jelenleg is folyik. Lehetséges, hogy Kossuth Lajos halála után a Magyar Nemzeti Múzeumba került. Ugyanis Gelsei Bíró Vincze Gic-hathalmi lakos, volt 48-as honvéd százados és más hazafiak megvásárolták a 4.303 darabból álló turini könyvtárat, közte az iratokat is, amelyeket elkülönítetten a Magyar Nemzeti Múzeumban helyeztek el. E gyűjtemény a második világháború alatt jelentős károkat szenvedett, így féltő, hogy a díszoklevél is áldozatul esett.

Kossuth Lajost az 1879. évi L. törvénycikk alapján megfosztották magyar állampolgárságától. E törvénycikk ugyanis kimondta, hogy aki tíz éven át megszakítás nélkül külföldön tartózkodik s e határidő leteltével a monarchia valamelyik konzulátusánál állampolgárságának érdekében nem jelentkezik, megszűnik magyar állampolgár lenni. Pápa város képviselőtestülete a magyar képviselőházhoz 1894. március 3-án benyújtott kérvényben Kossuth visszahonosítását kérte. Sem ennek, sem más közösségek ilyenétén kérelmének nem lett fogadtatja.

Kossuth halálakor Osváld Dániel polgármester Pápa város képviselőtestületének és lakosságának nevében küldött részvétláviratot Kossuth családjának. A temetésen Veszprém vármegye küldöttségében Pápa város követei is részt vettek. A szerző részletesen kitér nemcsak a résztvevők nevére, de teret szentel a temetés napi részletes programjának, a küldöttség viseletének, Kossuth fiaival való találkozásának leírására is. Megtudjuk, hogy a ravatalra küldött koszorúkból készített csokrot ereklüként hozta haza a küldöttség Pápára.

Kossuth halála után tisztelőinek tábora a március 15-i ünnepségek alkalmával és más 48-as személyekhez kapcsolódó megemlékezések kapcsán tisztelettel adóztak a nagy hazafi személyének.

Születésének 100. évfordulóját díszközgyűléssel ünnepelték a Református Főiskola tornatermében. Itt elhatározták, hogy 1.000 koronás alapítványt hoznak létre, melynek kamatát tízévenként egy pápai születésű, vagy Pápán élő személy által írt hazafias szellemű költői vagy prózai mű támogatására fordítják.

A kiadvány így bemutatván a pápai Kossuth-kultuszt, záró fejezeteként időrendben felsorolja Kossuth Lajos életének legfontosabb állomásait.

Elmondhatjuk, hogy Pápa város értékes helytörténeti adalékokkal és ezt bemutató kiadvánnyal járult hozzá a Kossuth centenárium megemlékezéseihez.

Forrás

Tolnai Valéria: Két Kossuth kiadványról. Megyei Pedagógiai Körkép, Veszprém, 1994. 3. szám.

**Nemzeti
DALLOK,
A'
NÉP
számára**

1849.

Forrás

Laczko Dezső Múzeum dokumentumtára, 66. 199.

Nép dall

Kossuth Lajos a' vezér, a' vezér,
Abban van a' magyar vér, magyar vér,
Éljen a két hazafi,
Perczel Mórítz Görgei.

Perczel Mórítz kívánja, kívánja,
Éljen az ő huszárja, huszárja;
Kossuth Lajos virágszál,
Éljen míg a' világ áll,

Bokrétás a' kalapom, kalapom,
De még jobban rakatom, rakatom,
Éljen minden hazafi
A' ki magyar országi.

Tulsó soron inend is, inend is,
Áldja meg az Isten is, Isten is,
Kossuth Lajos téged is,
Veled együtt magyart is.

Tul a' Dunán inend is, inend is,
Éltesse az Isten is, Isten is,
Perczel Mórítz téged is,
Veled együtt minket is.

Széki Patka László

KOSSUTH ATOMJAI

véderő Duna ékesszólás
pénzváltó hit hiteremtő bankó
szónoklat bárhol - csupasz magyar
tudat - bánságok fejedelemségek
szózat-zugok - köhécselés -
költözködés országon belül
Európán kívül - mediterrán
szervezkedés - Sumen Turin
Rodostó előd-zálogként - angolok
ámulata s egy fiú aki már
csak a színt tudta kikeverni
véréből elpárolgott ez a nagy-
szerű papa - s a nemzetiszínű
megváltó pápák csalhatatlanságuk
bronz-közhelyeivel teleszórták
az ország minden zegét-zugát és
szegletét - dunai ár - szótöbbség
és -kisebbség gátak határok erő-
művek egy táboron belül - valaki
szétfűrészeli a közös keresztet s a
hentes a bárd helyett lapockával
vagdalkozik - közös kalapunk
egy-ég alatt különjáratú esőktől ázik

(1979. Veszprém)

Simon István

KOSSUTH TOBORZÓJA

1. Ki a zászlót az uccára!
Aki legény, mind alája!
Elég volt a tömlőc, börtön,
jobbágnak az úri földön!
2. Deres, robot idejének
vessünk mindörökre véget.
Hej, legények, lóra, lóra!
így szól Kossuth toborzója.
3. Verjed, kovács, a patkókat,
táncolnak az almás lovak.
Egyenesítsd ki a kaszát:
Holnap nem a sarjába vág.
4. Ki a falu asszonynépét!
Hadd készítsék el a tépést.
Kenyeret és szalonnát a
rojtos vászontarisznyába!
5. Táncra, lányok, körbe-körbe!
Csizmák sarka hadd söpörje
a szolgaság nehéz porát.
Pördüljenek a citorák!
6. Remegje, pusztulja, vasas német!
Nyomorgattad ezt a népet.
Most a magyar huszár ront rád -
nem kötéllel s csellel fogták:
7. Kossuth Lajos hívta őket,
mint a fűszál, földből nőttek!
Tüzes a ló, kapál, rugdal,
csupa fény a kocsmaudvar.
8. ...Robognak már dalba fogva,
hánykolódik a saroglya.
Megy a harcba az elszánt nép,
a hazáért, szabadságért.

Lampért Géza
KOSSUTH LAJOS HALÁLÁNAK ÉVFORDULÓJÁN
Március 20.

Jött egy tavasz...s déltájról langy fuvalma
Minékünk haj, dermesztő hírt hozott:
Idegen földön Kossuth apánk halva,
Hideg a szív, mely oly hön dobogott.
És szállt a hír - szállt komoran suhanva
És nyomában egy nemzet zokogott.
Kossuth meghalt...nem üzen nekünk többé,
A szózatot ajk elnémult örökké.

Hogy ledöntött az a szomorú óra
Minden gátat magyar s magyar között!
Szegény és gazdag, mint egy varázs-szóra,
Mélységes nagy bánatba öltözött.
A kunyhó és a palota lakója
Könnyével egy ravatalt öntözött.
A bérc s a róna elküldte virágát
Beillatozni Kossuth síri ágyát...

Kunyhón, palotán s a templomok ormán -
Mint egy az Isten, kit imádnak ott -
Viszály, harag s gyűlölség szétoszolván,
Egy közös gyász szent jele lobogott,
Hirdetve: nagy, nemes szíve egyformán
Édes mindönkért egyként dobogott,
Hogy lássa honát függetlennek, nagynak,
S minden fiát egyenlőnek, szabadnak!

Egy könny szemünkben...S szívünk bánatában
Eggyé olvadt feltörő sóhajunk.
Kik széthúznak a vidámabb órákban,
Akkor éreztük: egy árvák vagyunk.
Ama turini gyászos éjszakában
Az a húnyó fény - a mi csillagunk.
Mindnyájunké a könny, a bú, a kétség,
Mindnyájunkra szállt az a nagy sötétség.

Ám könnyesönket szivárvány követte,
Vigasz, enyhülés a gyászt, bánatot:
Kossuth meghalt...ott, messze idegenbe,
De itthon új életre támadott!
Mi szent földünkkel porladt össze teste,
Lelke fénye egünkre áradott.
Az égi szent tűz, oh, nem lobbant ott ki,
Csak haza jött új erővel ragyogni!

És itt ragyog tündöklő tiszta fényben,
S ha ránk szakadna újabb éjszaka,
S mind eltévednénk a nagy sötétségben,
Éber fénnel fennvirraszt ő maga:
Hogy irányt szabjon, hogy óvjon, hogy védjen,
Mint honszerelmünk fényes csillaga.
Nincs oly sötétség, mely homályba fődne,
Kossuth nem halt meg - Kossuth él örökké!

Kőrös Endre

KOSSUTH

Nem zengett a harangok szolga nyelve
Hangos hozsánnát országok felett,
Várak fokáról visszhangként feelve
Száz ágyu nem dörgött üdvözlötet,
De titkos sejtés milliók szivérül
Eloszlatá egy percre a borut,
Midőn, kin egy nemzet váltsága épül,
Száz éve ma - megszületett Kossuth!

Ármány és önkény ásta sírja szélén
Vonaglott akkor a magyar haza
S örültek már elomlását remélvén,
Kiket sokszor balgán oltalmazta;
Közelgett már az óra, az utolsó,
A nemzet sorsa haj! kimondva rég,
A földre, mint irtózatoss koporsó,
Ólom szürkén borult reá az ég.

De élt az Isten! És megszáznakozván,
Elküldte e hazának Kossuthot;
Jöttére a sötét menny boltozatján
Az első napsugár végigfutott
S hogy ihletett, lángtollal írt sorokban
Először hallatá merész szavát,
A félhalott hon szíve újra dobban
És tagjait új élet hatja át.

Szabad szaváért őt vállára vette
Az elnyomott nemzet hálás kegye,
De a zsarnokság megdőbbent felette
S volt gondja rá, hogy némává tegye.
Háromszáz esztendő gyászgyakorlatát!
A martirbörtön készen áll Budán!
Bilincs csörrenhet, vasajtó csikoroghat,
De három évig csend lesz azután.
S míg földalatti nyirkos börtönében
Kietlen némaság vevé körül,
Zúgott, forrongott lelke Etnaképen
És hangok történek fel mélyirül.
Szívtépő, meg-megújuló sirámmal
Sikongott lelkén át a nép jaja,
Mely úgy, mint most ő is; karján a láncsal
Jogok nélkül sinylődő rab vala.

Jövel tehát és váljál is valóra,
Egyenlőség, te égi szent ige!
Úr vagy paraszt, ki e földnek lakója,
A terheket testvéri mód vigye!
S egymást megértve, hogyha egybefognak,
Akik szeretnek téged, drága hon,
- Álmatlan álma ez volt a fogolynak -
Virulhatsz még egyszer te szabadon!

Lepattan a börtönnek zára végre
És feltárul a hirvirágos ut,
Hol alkotásnak szent lázában égve
A nép javán munkálkodott Kossuth,
Hogy összedőljön a sok régi bástya,
Mely a kor gyúnyjául még áll vala
És a nemzet főnixi újhodása,
Legszebb tavassza jött meg általa.

Ó szent tavasz, te láttad teljesülni
A nemzet hajnalszötte álmait,
Te láttál millió szívet hevülni,
Midőn szabaddá lett a szó, a hit;
Midőn felépült az Ő szózatára,
Mit annyi jó kivívni nem birta:
Az új alkotmány büszke ifjú vára
Az ősinek gránit szikláira.

Ha, hogy az ifjú várra rája zúdul
Nyugatról, délről zúgó fergeteg!
Ki megvédhetné, cserbe hagyja rútul
S a vész előtt mindenki megremeg;
De végigharsog az országon által
Lehel-kürtként Kossuthnak szózata,
S egy hét alatt - határos a csodával! -
Hadtesteket terem meg egymaga.

Beszéljek-e a hősi küzdelemről?
Ó fenséges, dicső honvédtusa!
Honvéd! Amíg a földgolyó ki nem hül,
Nem foszlik szét e névnek nimbusa!
Kossuthnak lelke vitte a csatába
Az aggot, férfit és a gyermeket
S a diadal zöldellő tölgyfa-ága
Ott díszlett a honvédcsákó felett.

S díszlik ma is! Ott díszlik mindörökké!
Küzdelmüket habár le is verék,
Leonidásznak sorsa az övéké:
Elbukván is győzelmes a derék!
S Kossuth apánk keserves negyven évet

Bár távol élt, idegen ég alatt,
Zarándokoltunk láthatása végett
S lelkünk vezére mindig Ő maradt!

Isten! Kossuthunkért tiéd a hála!
Jóvoltából száz esztendő előtt
Tekinteted földcsillagunkra szállna
S megváltásunkra elküldötted Őt.
Ám hogyha önkény, hogyha zsarnok ellen
Hazánkat újra védeni kellene,
Hogy tudjunk vívni hűen, rendületlen,
Küldd újra Őt, szabadság Istene!

KENESEI KOSSUTH LIGET

Kenesei Kossuth liget
Lengő árnya úgy integet,
Barna kis lány gyere velem,
Megtanítlak rája:
Hogyan éled a szerelem
Nyiló rózsafája.

Kenesei Kossuth liget...
Átálmodja itt a szíved
A szerelem édes álmát...
Gyere be ha mondom:
Hullócsillag harmatcsókja
Reszket itt a lombon.

Kenesei Kossuth liget,
Olyan - mint egy tündér sziget,
Sátorában - a szerelem
A legszentebb oltár...
Visszavágyol százszor is még,
Ha egyszer itt voltál.

Kenesei Kossuth liget,
Ide vágyik, ide siet
Balatoni ringó hullám
Ölelkező titka:
Ha a fészek csalogánya
Ajkát dalra nyitja.

Kenesei Kossuth liget,
Nem árulja el senkinek
Azt a sok szent, édes titkot,
Melyet lombbal árnyal...
Amit itten a szív érez,
A szerelem Istenéhez,
Az: az égbe szárnyal!

Forrás:

Soos Lajos: Balatoni partok alól. Költemények. Keszthely, 1900.

Megtálálható: Református Könyvtárban Pápán. Jelzete: BI 1454 Papensia 2.

Kecskés József

JÓNÁS JÁNOS KOSZORÚJA

Gerendák alá, fehér falakra
Besüt a szabadság márciusi napja...
Zászlót emelt hajdan magasra
Kossuth és sok más magyarja.
Ki itt fáklyát gyújtott, messze lobogót,
A koszorúzott Jónás János volt.
Egy akarattal Kenese népe
Kalapos képét Kossuth mellé tette...
Falak!
Gerendák!
Képek!
Évek!
Röpítsetek, röpítsetek minket
Örök tavaszba,
Hazát teremtő holnapokba!

(1992. II. 16.)

Tóth Kálmán

KOSSUTH

A harczba mentem én is akkor el...	Elveszett minden, - haza mentem én,
Bár okát nem sejtém, hogy mi lehet;	Atyám szeméből a könny pergett...
Tizenhat éves gyermek voltam én -	És sírtam én is, nem tudám miért -
csak mentem - és éltettem nevedet.	De sírva is éltettük nevedet.
Attakra fűjtak - és én neveték	Azóta nagyon sok év elhaladt,
Tréfának tetszett ez a művelet -	A sejtelem előttem eszme lett...
De a huszárok közbevettek, és	Most értek mindent: mi volt akkor az!
Rohantunk mind - éltetve nevedet.	És éltetem én most is nevedet.

Kapcsándy Sándor

KOSSUTH LAJOS EMLÉKÉRE

Minek lehetne nevezni Őt! -
elvett a költőktől egy jelzőt! -
Szerénysége volt tán csak nagyobb:
hisz lángot szított, akaratot!

Nekünk csak szépapánk lehet,
de annak is már nagyon öreg.
Büszkén valljuk és megvalljuk,
nem adott a Föld nagyobb csillagot.

Hazánk egén nem csak látomás,
alakja élő ragyogás.
Máig ható és míg lesz magyar,
mind Tőle tanul ki tenni akar.

Ő gyújtotta meg nekünk a Napot,
reménytelenségben fáklyát, csillagot. -
Mikor halt meg: - száz éve?
- soha, - mert lobog szelleme!

Kossuth Apánk itt van velünk,
érzi a hitünk, szeretetünk. -
Kezeink nincsenek bilincsben:
népünk négy éve már független.

Mi lettünk a kiválasztottak:
zászlónk lobogó indulat,
mellyel főt hajtunk előtte,
a negyvenöt évig száműzöttek. -

Minek lehetne nevezni Őt! -
elvett a költőktől egy jelzőt: -
de én most nagyobbat adok,
mert Ő volt a leges-legnagyobb!

(Pápa, 1994. március 14.)

Jókai Mór

**KOSSUTH LAJOS SZÁZÉVES
SZÜLETÉSNAPJÁN**

(részletek)

Száz esztendeje múlt, hogy az égből a földre leszálltál,
Majd egy századon át fénylett nagy szellemed élve.
Mit hoztál le nekünk? A szabadság égi szülöttét.
A hit egyenlővé emelé fel a honfit, a polgárt.
Nép volt, járom alatt: nemzetté őt Te teremtéd,
Mostoha földjéből alkottál édes anyánkat.
Szárnyat a szellemnek Te adál, sajtót szabadítva
S fényes hőstettek követék, mit hirdete ajkad:
Korszakot alkottál, tele fénnel és örökélő
Eszméssel, miket el nem enyészthet semmi jövő.
Láncot tördelve Te magad viseled a bilincset.
Megszerzéd e hont s magad éltél messze hazátlan,
S láttad mind messzebb távozni a hont Te magadtól.
...Most már itthon vagy, haza keble melengeti hamvad.
Itt nyugszol; de mit a sírbolt és hamvveder el nem
Zárhat, a szellemed él s bevilágít messze jövőkbe.
Én tudom - ott éltem - mi vala régen Magyarország.
Névtelen és nem is ismert földje ez árvult népnek.
Népének milljóit: szegény rabok és igahordók,
Nagyja kevély koldus, - úrnak, szolgának esetlen;
Kardját a rozsdá, de nevét a rossz hír emészté.
...Évezred végét láttuk közelíteni hazánkra,
Érjük-e azt, vagy sem? Ez sem volt írva az égre:
- Hogyha a mostoha sors le találja törölni nevünket
E hon síkjáról, miutánunk nem marad emlék.
Hírünk, ősi dicsőségünk, mint egy mese, elvész!
Mit tehetett a költő? Sírt a nemzet enyészetén.
»Van magyar és lesz itt haza, míg a világ áll:
Új haza, nagy nemzet, kit az isten újra teremtett,
Gyúl a szabadság napja, ki nemzetet alkot e földön!«

.....
Láttalak én, amidőn szavaidból nőtt fel a tábor,
Mely diadalt kereső seregeknek állta az útját,
Láttam a tűzfolyamot, mit lelked lángja kiontott,

Hallottam szavadat, amilyen nem lesz soha többé.
S mint a kalász magból, kelt fel szavaidból a hadsor.

.....

...Oh, ne maradj lenn, ottan alatt, az éji sötétben!
Oh, ne maradjál fenn, odafenn a csillagi fényben!
Itt a helyed! Új század várja lejöttöd.
Szép e drága haza! Odafenn nem szebb a menyország.
Életedben de sokat szenvedtél hosszú időnkig
Nemzedetért s a szabadság isteni eszmeköréért!
Tartozik a végzet, hogy mindezt visszafizesse
Néked egy új élet gyönyörével s diadalával.
Addig is élsz idelenn valamennyi honfi szívében
És az anyák neveden oktatják kis csecsemőik!

Népdalok és kiolvasó mondókák Kossuthról

Veszprém megye területéről - elsők között - Erdélyi János 75 magyar népdalszöveget gyűjtött, melyeket Magyar népdalok és mondák című gyűjteményes kötetében jelentetett meg 1846-ban. Ezt követően a 19. és 20. század fordulóján Mikár Béla végzett gyűjtést Pápán és közvetlen környékén. Ezidőtájt Lajtha László Szentgálon gyűjtötte, azóta közkinccsé vált Huszárgyerekek, huszárgyerekek... kezdetű népdalt. Megyénk területén később Kodály Zoltán, Kodály Zoltánné, Bartók Béla, Veress Sándor, Kiss Lajos, Zámbo István, Péczeli Attila és még sokan mások is végeztek gyűjtőmunkát. A Bakonyi Népdalok II. kiadásának anyagát szintén Veszprém megye területéről, főleg a Bakonyból gyűjtötte össze Békefi Antal. A kötetben szereplő 200 dal kiadására 1977-ben került sor, melyeket az általa korábban gyűjtött mintegy 1500 népdal közül válogatta a szerző.

A Veszprém megyéből származó dalok között válogatva ezúttal egy csokorra valót adunk közre a Kossuthról szólók közül, majd Váminé Molnár Emma által Lovászpatonán és Tapolcafőn gyűjtött kiolvasó mondókákat a következők szerint:

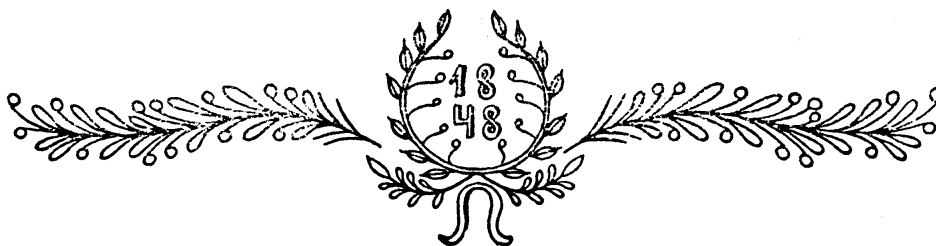
KOSSUTH LAJOS A BAKONYBAN

Kossuth Lajos a Bakonyban
Fel s alá sétál,
Dupla puska az oldalán,
Magyar huszárt vár.
Kossuth Lajos még megvan,
Magyar huszár elég van,
Éljen a magyar!

(Benedek Elek, 1896.)

KEREPESI TEMETŐBEN VAN EGY SÍR

Kerepesi temetőben van egy sír,
Annál minden igaz magyar könnyet sír.
Zokogása felhallik az egekbe:
Kossuth Lajos, édesapánk, tekints a te népedre!

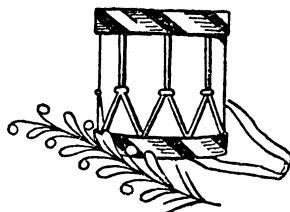

A VESZPRÉMI VÁRMEGYEHÁZ KAPUJA

A veszprémi vármegye ház kapuja,
Ki van tűzve Magyarország zászlója.
Jaj de szépen muzsikálnak alatta,
Gyerünk pajtás, álljunk be a verbungba!

Nem megyek én, nem állok a verbungba,
Nem is leszek én önkénytes katona;
Inkább itthon védem magyar hazámat,
Benne pedig az én kedves babámat.

Kossuth Lajos regementet állított,
Engem is a századába sorozott.
El is megyek, harcolok a hazámért,
Harcolok a piros barna babámért.

Veimpusza, 1952.
Svéd János, 1898.

Tempo giusto ♩ = 104

1. Kos-suth La-jos ud-va-rá-ba áll egy te-re-bé-lyes di-ó-fa,
Kis pej-lo-vam, kis pej-lo-vam fel-nyer-gel-ve áll ugy a-lat-ta.
Fé-nyés an-nak a zab-lá-ja, cuk-ros a ba-bám pi-ci szá-ja,
Rá-haj-tom a bus fe-je-met a ró-zsám ö-lel-lő két kar-já-ra.

2. Mondtam, anyám, házasíts meg, mert majd elvisznek katonának.
Ha elvisznek katonának, elszeretik az én babámat.
(de) Öleld pajtás, nem bánom, éljed véle a te világod,
Csak előttem meg ne csókold, vigyázz a két szemedet kivágom.

Tés, 1953.
Selmeckiné Ivánca Juli, 1888.

Tempo giusto ♩ = 120

1. Kos-suth La-jos há-rom-szi-nű lo-bo-gó-ja,
De sok bar-na le-gény es-kü-szik a-lat-ta!
Há-rom uj-ját tart-ja föl a ma-gas ég-re,
Ugy es-kü-szik föl a ha-za vé-del-mé-re.

2. Jaj, de nehéz három évet leszógáni!
Szár az fügefának zöldellését várni,
Szár az fügefának lehajlik az ága,
Szép a babám, a faluba' nincsen párja!

HUSZÁRGYEREK, HUSZÁRGYEREK SZERETI A TÁNCOT

Huszárgyerek, huszárgyerek szereti a táncot,
Az oldalán, az oldalán csörgeti a kardot.
Ha csörgeti, hadd csörgesse, pengjen sarkantyúja,
Kossuth Lajos verbunkja a muzsikáltatója.

Falu végén, falu végén szépen muzsikálnak,
Odahívna engemet is magyar katonának.
Be is állok a verbunkba, ha már verbuválnak,
Elmegyek a pajtásimmal vitéz regrutának.

Szép a huszár, szép a huszár, felül a lovára,
Aranymente a hátára, kard az oldalára.
Virágcsokor a csákóján, úgy megy a csatába:
Ne sírj rózsám, megtérek még a szabad hazába.

Kiolvasó mondókák

Lovászpatonáról: Lemegyek én lefelé,
Debrecen város felé,
Ott leszek a csatába,
Szomorú vérontásba,
Írják a levelemet,
Nem tudják a nevemet,
Háromtagú tulipán,
Nyílik a sírom partján,
Aki azt leszakítja
Az legyen Kossuth fia.

* * *

Tapolcafőről (ma Pápa város tartozéka):
Lemegyek és lefelé,
Debrecen város felé,
Ott megyek a csatába
Szomorú vérontásba,
Írják a levelemet,
Beleteszik nevemet,
Feketével pecsételik,
Angyalomnak elküldik.
Háromágú tulipán
Nyílik a sírom halmán.

Források

1. Benedek István: Rendületlenül (a hazaszeretet versei) Budapest, 1989.
2. Békefi Antal: Bakonyi népdalok (második bővített kiadás) Veszprém, 1977. Veszprém Megyei Tanács V. B. Művelődésügyi Osztálya
3. Horváth Endre: A Bakonyalji nyelvjárás Budapest, 1906. 151. p.
4. Kiss Áron: Magyar gyermekjáték-gyűjtemény Budapest, 1891. 49. p.

Verses mondókák Kossuth Lajos személyéhez kapcsolódóan Szerecsenyből és Malomsokról.
Szerecseny községben ismert mondóka 1848-ból:

„Elébe, elébe, csak Kossuth elébe,
Hogy be ne mehessen az országgyűlésbe
Mert ha ő bemehet,
Kétannyi adót vet.”

(Kossuth Lajos mint pénzügyminiszter az önálló magyar pénz és magyar hadsereg megteremtése érdekében - az állami bevételeken felül és a nép adományain kívül kénytelen volt rendkívüli adókat kivetni, mely az újonnan felszabadított jobbágyoknak többletterhet jelentett. Bizonyára ez okból keletkezett a fenti mondóka Szerecsenyben, melyet valószínű máshol is ismertek.

Malomsokról ismert verses mondóka 1848-ból, amelyet még az első világháború körüli években is tanítottak a helyi iskolában.

„1848-ban, akkor volt nagy hápörü
Kossuth Lajos összeveszett Windischgrätzel cüdürül
Én is ott főt, mégse meg hót,
Csak a katya teli főt.”

E versikére Barti Jánosné malomsoki lakos még az 1950-es években is emlékezett. Az 1940-1950-es években elhalt idős emberek úgy emlékeztek vissza, hogy a környéken keletkezett gúnyversek abban az időben születtek, amikor Klapka György komáromi serege 1849 augusztus elején megfutamította a várat körülvevő osztrák sereget. Ez annál inkább lehetséges, mert a komáromi várban malomsoki honvédek is szolgáltak és a Malomsok-Komárom közötti távolság légvonalban csupán 70 km, tehát a hírek gyorsan eljuthattak Malomsokra.

Miután Veszprémben kósza hírként elterjedt, hogy a Törökországba menekült magyarok az elrejtett, majd magukkal vitt koronával, Angliába kerülve királyt választottak és megkoronáztak, 1850 nyarának végén - a Bach-korszak legsötétebb éveinek kezdetén - titokban, a köznép között az alábbi Nép Dal címet viselő vers járt kézről-kézre.

NÉP DAL

Kossuth Lajos megizente,
Országunkba, hogy elküldte
Bem bacsit a híres vezért,
Csatázni a szabadságért:
Vesszen a német!

Kétszázezer katonával,
És temérdek ágyújával
Jött a Dunán Orsovára,
Fut a német nemsokára.
Éljen a Magyar!

Lengyelország, Magyarország
Ne kínozzon szomorúság,
Szét van zúzva rabláncotok,
Mellyel nyűgőzve voltatok
Éljen a szabadság!

A muszka megbánta tettét,
Hogy átlépte hazánk földét,
Kibékült Kossuth Lajossal,
A szabadság apostollal.
Éljen Kossuthunk!

A magyarok és lengyelek
Londonban királyt neveztek.
Koburg herceg lett királyunk,
Kitől soha el nem állunk,
Míg a világ áll!

Ledobták Ferencz Józsefet,
A német fattyú gyermeket.
Lett helyette Koburg herceg,
Az angol királyi gyermek.
Éljen a király

(Veszprém, 1850.)

Forrás

Francics Károly: Kis kamarámban gyertyát gyújték című naplója. Kiadva: Budapest, 1973. 277-278. p.

A SZENTGÁLI KOSSUTH-VERBUNK EREDETÉRŐL

A Bakony szívében elterülő Szentgál község lakossága elsők között állt Kossuth zászlaja alá. 1848. május végén - Kossuth hívó szavára - jelentős összeggel támogatták az önálló magyar pénz megteremtését és a honvéd hadsereg felfegyverzését. (256 adományozó család nevét őrzik a korabeli gyűjtőívek). Amikor más településeken még hozzá sem kezdtek a nemzetőrség szervezéséhez, Szentgálon már esküt tett a 403 főt számláló nemzeti őrsereg, melynek első harmada július első napjaiban elvonult a Dráva-vonal védelmére. A szentgáli önkéntes és sorozott honvédek száma meghaladta a száz főt, akik közül az első 22 újonc Kerkápoly Tivadar honvéd százados vezetése alatt indult Kossuth táborába.

A máig fennmaradt szájhagyomány szerint a honvédek soraiba indulók Huszárgyerekek, huszárgyerekek... című verbunkos éneklése közben vonultak ki a faluból. Az említett dal szentgáli eredetéről több forrás is tanúskodik. Ismert az is, hogy a Tamás családtól Lajtha László gyűjtötte az 1880-as években. Az így fennmaradt dal szövegének első három versszaka a szabadságharc zászlóbontásának idején születhetett és a szentgáliak verbunkosnak nevezték el. E három versszak a szentgáliak emlékezete szerint így hangzik:

„Huszárgyerekek, huszárgyerekek szereti a táncot
Az oldalán, az oldalán csörgeti a kardot.
Ha csörgeti, hadd csörgesse pengjen sarkantyúja,
Kossuth Lajos verbunkja a muzsikáltatója.

Faluvégen, faluvégen szépen muzsikálnak,
Odahívna engemet is magyar katonának.
Be is állok a verbunkba, ha már verbuválnak,
Elmegyek a pajtásimmal vitéz regrutának.

Szép a huszár, szép a huszár, ha felül lovára
Arany mente a vállára, kard az oldalára.
Virágcsokor a csákóján úgy megy a csatába,
Ne sírj rózsám megtérek a szép magyar hazámba.”

A verbunk negyedik és ötödik versszaka későbbi eredetű, amelyet egy régi okmány hátlapján találtak meg a Veszprém Megyei Levéltárba korábban beadott szentgáli iratok között. E két versszakot valószínűleg egy szentgáli írástudó hazafi költötte és írta rá az okmány hátlapjára a szabadságharc bukása után. E negyedik és ötödik versszak így maradt fenn az utókor számára:

„Ne sírj, ne sírj édes lánykám, ne sírj szépen kérlek,
Megfordul még állapotunk van Isten az égben.
A hazáért, szabadságért adnám mindenemet,
Odaadnám jobb kezemet, oda életemet.

Hű magyar vagyok, s hazámért kívánok meghalni
Alkotmányunk, szabadságunk, jobbágy nem maradni.
Csak egy villám, csak egy szép szó kell Isten ajkáról,
S legördül a rabbilincs a hű magyar lábáról.”

Így őrzik a szentgáliak máig is a verbunk és a magyar szabadságharc emlékét.

Forrás

1. Sófalvi Kata: Mit jelent számomra az 1848-49-es forradalom és szabadságharc (Szentgáliak az 1848-49-es szabadságharcban) Megyei Pedagógiai Körkép 1994. évfolyam 3. szám. 48-50. p.
2. H. Szabó Lajos: Veszprém vármegye nemzeti őrserege, kézirat, 1997.
3. H. Szabó Lajos: „A haza oltárára áldozatot hozni siessenek...” A Veszprém megyeiek adományai az önálló magyar pénz megteremtése és a honvédsereg felfegyverzése érdekében. Kézirat, 1997.

A BALATONKENESEIEK TISZTELETE KOSSUTH LAJOS IRÁNT

A kenesei jobbágyok 1894 tavaszán azzal is kifejezték tiszteletüket és hálájukat Kossuth Lajos iránt, hogy a nagy halott tetemeit hazaszállító vonat elé gyalogoltak egészen Siófokig és az ott veszteglő vonat mellett térdepelve és kalaplevéve köszöntötték felszabadítójukat. A késői jobbágyivadékok 1899-ben, a szabadságharc 50. évfordulóján közadakozásból emlékművet emeltek a „bilincsoldó messiás”-nak, majd 1994-ben, halálának 100. évfordulóján rendezett bensőséges ünnepségsorozat mellett Jákfalvi József ny. rajztanár állított maradandó emléket a nagy példaképnek kétféle bronz emlékérem készítésével.

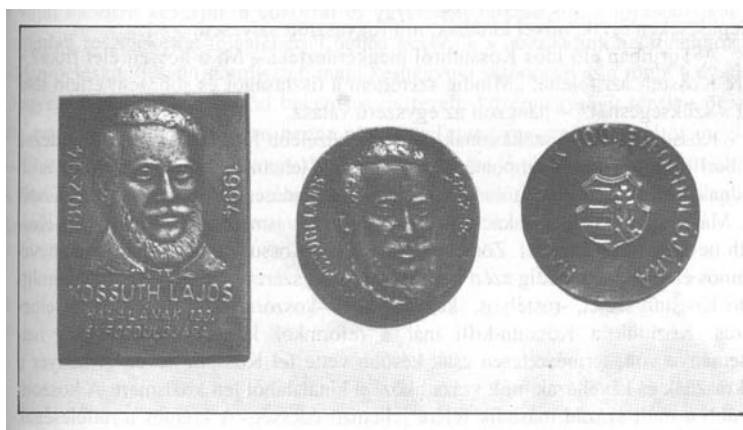
Jákfalvi Józsefnek, a helyi általános iskola II. Rákóczi Ferenc úttörőcsapata vezetőjeként támadt az az ötlete, hogy a nagy névadó születése 300. évfordulójára (1976) rendezett iskolán belüli vetélkedőn Rákóczi emlékéremmel jutalmazza a győztes csapat tagjait. Az ötletből valóság lett, az ügyes kezű rajztanár megtervezte, majd a balatonfüredi Hajógyárban kiöntötték bronzérmét, melyet azóta számos követett.

A Rákóczi emlékérmé után Széchenyi Istvánról, Thury György várkapitányról, Kinizsi Pálról készült portréja, majd a millicentenárium évében Szent István királyunkat formázta meg. Ezt megelőzően 1994-ben Kossuth Lajos halálára tervezett bronz emlékérmét és bronz plakettjét Harmat László budapesti fémöntőmester formázta meg. E két Kossuth érem paraméterei a következők:

1. Téglalap alakú egyoldalas bronzplakett, mérete 58 x 78 mm. Készült 20 példányban. Felirata: „Kossuth Lajos halálának 100. évfordulójára. 1802-94-1994.”
2. Kerek formájú kétoldalas bronz emlékérem. Átmérője 55 mm. Készült: 10 példányban. Felirata az előlapon: „Kossuth Lajos 1802 - 94.” Felirata a hátlapon: „Halálának 100. évfordulójára.” Portré: Elöl szembe néző Kossuth-fej. A hátlapon Kossuth-címer.

Forrás

Jákfalvi József személyes vallomása 1997. június hó

**Jákfalvi József balatonkenesei rajztanár által Kossuth Lajos halálának
centenáriumára tervezett bronz plakett és kétoldalas emlékérem
(Fényképezte: H. Szabó Lajos Pápa, 1997.)**

KOSSUTH LAJOS ÉTKEZÉSI SZOKÁSAI ÉS A NEVÉT VISELŐ ÉTELEK MEGYÉNKBEN

A Kossuth Szövetség és Alapítvány 1994-ben pályázatot hirdetett „Kossuth Lajos és a konyhaművészet (gasztronómia) kapcsolata” címmel. Meglepő, hogy több száz pályamunka érkezett, melyek receptjeit jelenleg a Kereskedelmi és Vendéglátóipari Múzeum őrzi. A Kossuth Szövetséggel közösen tervbe vették, hogy 1998-ban nyomtatásban is kiadják a Kossuth nevét viselő recepteket és a névadó étkezési szokásait.

Eddigi ismereteink szerint Kossuth Lajos sem ínyenc, sem a különlegességeket kedvelő nem volt. Szívesen fogyasztott mindent, amivel családi, baráti, tisztelői körében kínálták. Néhány olyan ételről is tanúskodtak a pályamunkák, ami biztosan ízlett Kossuthnak. Például Pesten 1846. március 14-én a Nemzeti Kaszinó „Mustrá”-ja szerint kenyérlevest, bifszteket, kolompér főzeléket és paprikás kecsagét fogyasztott. Akad helyi hagyomány is Tiszafüredről és Ceglédre is reméljük Veszprém megyéből is hasonló nyomra akadunk. Az említett településeken őrzik, mivel kínálták, mit fogyasztott szívesen.

A Turinban élő idős Kossuthról megkérdezték: - Mi a hosszú élet titka? - Erre Kossuth azt felelte: „Mindig szerettem a tisztaságot és sohasem ettem többet a szükségesnél.” - hangzott az egyszerű válasz.

Kossuth étkezési szokásainak ismerete közelebb hozza névadóját, mindezek emberi és historikus szempontból is hasznosak lehetnek. Jellemvonásairól árulkodnak. Otthoni, vendéglátóhelyi szokásai, viselkedésének egy-egy értékes adaléka. Másként vagyunk a szakácskönyvek, vagy azok ismerete nélkül készített Kossuth nevét viselő ételekkel. Zömében tiszteletből Kossuth Lajos iránt, adták nevét számos ételnek, nem pedig azért mert Kossuth azt szerette. A számos között említhető Kossuth-szelet, -rostélyos, -kenyér, -kifli, -koszorú, -szarvacska, -torta elnevezés. Közülük a Kossuth-kifli már a reformkor közkedvelt mandulás tea-süteménye volt, természetesen csak később vette fel Kossuth nevét. A kenyér a cukrászdák és kávéházak múlt század közepi kínálatából lett közismert. A koszorú inkább a múlt század második felére jellemző édesség. A krémes tortaféleségek csak a múlt század nyolcvanas éveiben kezdtek divatba jönni. - Kérdés melyiket és mikor nevezték el Kossuthról? - Talán örök rejtély marad.

Annyi bizonyos, hogy Veszprém megye számos vendéglői étlapján található jelenleg is Kossuth nevét viselő étel, főleg húsféleség. Míg falvaink jeles sütő-főző asszonyai - még a lakodalmakban is - gyakran sütnék Kossuth-kenyeret és Kossuth-kiflit, melyek Kamondon, Dörgicsén, Zánkán, Malomsokon és bizonyára máshol is, szívesen kínált ételek napjainkban is.

Tekintsünk át egy-két Veszprém megyében ismert ételreceptet a Kossuth Lajos névvel fémjelzettekből:

Kossuth-kenyér receptje Kamondról:

Hozzávalók: 3 egész tojás, 12 dkg cukor, 2 dkg kakaó vagy 5 dkg csokoládépor, 6 dkg apróra vágott mandula vagy dió, 14 dkg finom liszt, citromhéj, fahéj.

A tojások sárgáját cukorral habosra kavargatjuk, hozzáadjuk a kakaót, a vágott mandulát vagy diót, késhegynyi fahéjat, a három tojás fehérjének keményre vert habját és utoljára beleszitáljuk a lisztet. Összekeverés után papírral bélelt hosszúkás formázóban sütjük, mint a piskótát.

Kossuth-kifli, vagy vajaspiskóta Malomsokról:

Hozzávalók: 20 dkg vaj, 20 dkg porcukor, 18 dkg liszt, 10 dkg mandula vagy dió, 1 késhegynyi sütőpor és 5 tojás.

A vajat habosra keverjük a cukorral és egyenként hozzáadjuk a tojássárgákat, citromhéj reszeléket. A tojásfehérjét habbá keverjük s hozzáadjuk a sárgájához, azután beleszitáljuk a finomlisztet, majd késhegynyi sütőporral és a többi habbal könnyedén elkeverjük. Zsírral bekent és lisztezett, közép nagyságú tepsibe öntjük, hogy 1 cm magas legyen benne a tészta. Tetejét meghintjük héjától megtisztított, vágott mandulával vagy dióval és egyenletes jó tűznél 30 percig sütjük. A tepsiben hagyjuk kihűlni, majd tetszés szerint apró szeletekre vágjuk, vagy fánk szaggatóval félholdakat vágunk belőle.

Források

1. Kossuth Hírlevelek
2. Kossuth Lajos és a konyhaművészet című pályázat értékelése
3. Ételreceptek H. Szabó Lajos helyszíni gyűjtéséből

SZÉCHENYI- ÉS KOSSUTH-EMLÉKKIÁLLÍTÁS VESZPRÉMBEN

Éltrevaló ötletnek bizonyult a veszprémi Laczkó Dezső Múzeum elképzelése, amikor a két legnagyobb magyarnak, Széchenyi Istvánnak születése 200. évfordulóját követő években és Kossuth Lajos halála centenáriumának előestéjén - 1993. március 15-e tiszteletére - Reform Magyarországon címmel Széchenyi és Kossuth emlékkiállítást rendeztek Veszprémben.

Dr. Huszár Pál a Veszprémi Közgyűlés alelnöke március 14-én nyitotta meg a március 28-ig látogatható és óriási érdeklődéssel kísért kiállítást, ahol Dobai János gyűjteménye Széchenyit és Kossuthot nem ellenfélként mutatta be, hanem a haza jobbítása érdekében alkotó két óriás fáradozását szemléltette, ahol nem az vetődött fel, hogy Széchenyi vagy Kossuth?, hanem az, hogy Széchenyi és Kossuth!

A nézők láthatták, hogy Széchenyi és Kossuth családjakkal, külön életútjaikkal, nagy tetteikkel, létesítményeikben megvalósult eredményeikben hogyan sorakoznak a kiállításon. Külön-külön megfigyelhető a két óriás különbözősége: a más családi indíttatás, a társadalmi környezet, iskoláztatás, életszemlélet, a vagyoni különbség teremtette lehetőségek mássága, a konkrét célok és elért eredmények. Minden jelentős mozzanat megjelent a tárlókban, képeken, tárgyakban, eredeti dokumentumokban.

A nézők betekintést kaphattak arról is, hogy a kortársak hogyan látták őket külön-külön és együtt, az utókor hogyan értékelte a közös célért tett törekvésüket, emberi nagyságukat. A történelem eddig is bizonyította, hogy ha külön utakon is, néha ellenfélként, de soha nem ellenségként a legjobb szándékkal, a legnagyobb tehetséggel, a legőszintébb, közös céljuk volt reformokkal megváltoztatni, megújítani, gazdagítani Magyarországot. - A reformkor tanulsága éppen az, hogy akarhatják sokan és sokféleképpen ugyanazt, de egy közös legyen bennük: a nemzet iránti féltés és aggodás s mellette mindig az ország felvirágoztatásának nemes célja lebegjen szemük előtt.

A FELSŐGÖRZSÖNYIEK VÉLEMÉNYE KOSSUTHRÓL

Felsőgörzsöny (ma Nemesgörzsöny része) bírása és előjárása - emlékül az utókornak - írásban rögzítette az 1848-49-es polgári forradalomról és szabadságharcról alkotott véleményét, és a községüket érintő eseményeket. E kézzel írt és 1853. március 29-i dátummal lezárt jegyzőkönyvből a Kossuth Lajost bemutató részt az eredeti írásmódban tesszük közzé:

„Melly Szerint mi Ns Fölső Görfönnek alul írt Ns Bírása, Elöl Járása, Emlékül hagyjuk, és írásban te/zzük azon történeteket, azon ké/zzük utodainkra nézve, egy ideig béke/ségben éltünk, ámi Magyar hazánkban és ámi nemesi szabadságunkban, mind ezen szép Szabadság mellett kezdődén Póson Városában a déta, azon töb/zzük déta rendelte és az utolsó befejezése lett az 1847 és 1848 dik El/ztendőben Végződött ö/ly módon hogy az ott lévő Vála/ztott Vármegyéink követjei: Nádor Ilpán Iltvánnak Fő törvény Széki Hellyben hagyásával azt végezték, különö/sen pest Vármegyei Kosut Lajos nagy kilátásával Ő Felségéhez ötödik Ferdinándhoz, nagy /zámál Fel mentek hogy ezen nagy Törvény czikkeket maga tulajdon kezével petsétjével erő/ltse meg amellyeket, meg is erősített, de ezen nagy törvény végezeték így lettek hógy légyen egyenlő a Pólgár az Nemesek, és amely jobbágyi Uródmal birtokót birtak /zolgálat és füzetés mellett, ö/ly szabadságban engedtetett kezek alá mint mi az neme/ssek az régi Szabadság mellett bírnak, és még is ő Fölsége ötödik Ferdinánd Magyar mini/ztérumokat Váló/ztott és kinevezett, de ezen Magyar hazai meg alapódás nem sokáig vólt, mert ötödik Ferdinánd öfelsége fe mondott, az Tsá/zzár és magyar országi Királyságrul, lett helyettes az Testvérjének fija Feréntz Jósef, Nimet or/zzági Tsá/zzár és Magyar Országi Király, Horváth Ország Rátzók és illérek és több nemzetek helyben hagyásával, azután ezeket á magyarok ellen fel lázítván el annyira, hogy kilentz Pótentát támadott az Magyarok ellen, á magyarokis nem akarván engedni tartótták magókat, ötödik Ferdinánd meg adásához, különösen Kósut Lajos igen jól átt az magyarok mellett, mert az Uj Tsá/zzár Ferentz Jósef Fegyvert és hadi Sereget rendelt az Magyarok ellen, és a Kósut Lajos mint Pest Vármegyei követ és lett Pénz ügy mini/ztér, de azon Pénz ügy Mini/ztériumnak többi, mini/ztérium társói amellyek ötödik Ferdinándtul kivóltak nevezve, ezen hivataltul el állóttak, azután Kósut Lajos, Hadi Vezéreket vóló/ztott, el annyira Rendelte a Magyar fegyveres katonákat hógy Ferentz Jósef uj Csá/zzár ellen, ki állóttak a leg nagyobb erőbeli Ifjabb Embereinket fegyverben, állította Őr Sereget rendelt, és mitőlünkis az Hellységünkben nagy Számmal, az Horváttság ellen, hogy az Dráván át ne törhe/sen: Levóttak baranya megyében fegyveressen Tsá/zzári katona Segítsége mellé, mert azokis akik magyar Hu/zzárok vóltak, mind ide állóttak az magyarok mellé, de az Horvátok még is áttörtek az Dráván el annyira magok bátor /zabadságokban Fehér Vár alá jöttek, de ótt a magyarok /zembe áltók az Horvátokkal annyira meg. Pazalták őket, hogy ótt meg /zélledvén az bakonnak vette uttyát, Győr Városának, és igen Sebe/sen, Béts Várósa alá utazván az Királyhózz, és az Ve/zzprém Megyei Őrsereg és ezen Pápa Vidékei úgy a mi Őr /eregeink is utánna Sebe/sen hajtótták őket, hogy minél kevesebb kárt tehe/senek,...”

Forrás

Felső Görzsöny község jegyzőkönyvek, Gróf Esterházy Károly Kastély- és Tájmuzeum, Pápa. Leltári szám. 63.11.32

KOSSUTH LAJOS UTCA AVATÁSA PÁPÁN

Pápa város lakossága hálával és kegyelettel ünnepelte Kossuth Lajos volt kormányzó-elnök, Pápa város díszpolgára 90. születésnapját, egyúttal méltó emléket állított a nagy hazafinak.

1892. szeptember 18-án - Kossuth Lajos születésnapja előestéjén - vasárnap este, a zsúfolásig megtelt városi színházban díszelőadást tartottak, amelyben a „II. Rákóczi Ferenc fogsága” című darabot mutatták be. Ezt követően a Griff fogadó nagytermében banketten vett részt 120 városi polgár és a színtársulat férfi tagjai, akik előtt ifjú Martonfalvy Elek városi tanácsos ünnepi beszédben méltatta Kossuth Lajos érdemeit. A lelkesítő beszéd hatására, Teuffel Mihály képviselő indítványára, a jelenlévők elhatározták, hogy üdvözlő táviratot küldenek Turinba, Kossuth Lajos részére. A távirat megszövegezésével és továbbításával Martonfalvy Elek tanácsost bízták meg. A szeptember 19-én továbbított sürgöny szövege a következő:

„Kossuth Lajos úrnak, Magyarország egykori kormányzójának Turin. Via dei Mille. Pártkülönbség nélkül egyesülve hazánk nagy fia, Magyarország legnagyobb büszkesége, örök dicsősége ünneplésében, a legmélyebb tisztelettel és kiolthatatlan szeretettel üdvözljük a haza legnagyobb fiát, városunk díszpolgárát.

Pápa város polgárai.”

Az ünnepségsorozat előzményeként Pápa város képviselőtestülete 1892. szeptember 3-i ülésén, a napirendek tárgyalása előtt 102/1892. (IX. 3.) számú közgyűlési határozatával a következő döntést hozta: „A napirendre térést megelőzőleg Martonfalvy Elek tanácsos úr felszólal az iránt, hogy időközben több képviselő által aláírt egy oly tárgyat tartalmazó indítvány érkezvén be, mely jellegénél fogva méltó, hogy első helyen tárgyalassék, kéri ezt elrendeltetni; minek folytán felolvastatott a jelzett indítvány, amelyben Kossuth Lajos, nagy hazánkfia s városunk díszpolgára emlékének megörökítésére születésének 90. évfordulója alkalmából városunk egyik főbb utcája „Kossuth Lajos” utcának elneveztetni indítványoztatik.

Az indítvány közhelyesléssel és lelkesültséggel fogadtatván, az eddigi Szél utca „Kossuth Lajos” utcának elneveztetni egyhangúlag elhatározottat; ezen utca tehát 4 ponton lesz ilyen című rendes utcatáblával jelezendő, melyeknek elkészíttetése s a nagy férfinak folyó hó 19-ére esendő születési évfordulója napján rendes elhelyezése iránt is idejében intézkedni a városi tanács megbizatik; melynek ezen rövid időhöz kötött megbízatásához képest ezen határozatnak csak birtokon kívüli föllebbezhetése is kimondatik.”

A városi képviselőtestület döntése értelmében tehát 1892. szeptember 19-én hétfőn délelőttre lett kitűzve a Kossuth Lajos utcát jelző táblák elhelyezése és az avatóünnepség. Ennek megfelelően délelőtt 11 órakor mozsárágyúuk lövése jelezte az ünnepség kezdetét. Az ágyúlövések után zeneszóval és zászlókkal a városháza elől megindult a menet, hogy a Kapuszin alatt elhaladva elérjék Mattus György sarokházát, ahol az ideiglenesen elhelyezett tábla felszerezése szerepelt a programban. Az itt elhelyezett emelvényen Nagy Boldizsár városi főjegyző ünnepi beszéde után átadta az utcát Pápa város közönségének. Ezt követően Teuffel Mihály lelkesítő szónoklatot mondott, majd babérkoszorút helyezett el a már Kossuth Lajos utcát jelző táblára.

Az avató ünnepség a Szózat majd a Kossuth-nóták eléneklésével ért véget, mely után a Deák Ferenc utcán át vonult a tömeg a városháza elé, ahonnét lelkesülten távoztak, - írták a korabeli lapok.

Pápa város döntésének kedvező hatása a környék falvaiba is kisugárzott. Hol előbb, hogy később, de a környék legkisebb településein is utcát vagy teret neveztek el Kossuth Lajosról.

Egyes helyeken a képviselőtestület döntését követően szerény keretek között méltatták a nagy névadó érdemeit, máshol - köztük Lovászpatonán - ünnepi külsőségekben is megnyilvánult a Kossuth Lajos iránti tisztelet.

Források

1. Pápa város képviselőtestületének 1902. szeptember 3-án kelt 102/1902. (IX. 3.) számú közgyűlési határozata. VeML iratcsomó
2. H. Szabó Lajos: Kossuth Lajos Pápa város díszpolgára, Pápa 1995.
3. Pápai Lapok 1902. augusztus 31-i és szeptember 21-i számai. Református Könyvtár sajtótára, Pápa

A KOSSUTH SZÖVETSÉG ALAKULÁSA ÉS MŰKÖDÉSE

A Kossuth Szövetség bölcsőjét a Monokon létrehozott Kossuth Alapítvány teremtette meg, az akkori miniszterelnök, Németh Miklós - Monok szülöttének - anyagi és erkölcsi támogatásával. Az 1990. március 15-én összeült alakuló közgyűlés 84 alapító tagja 34 együttműködést vállaló közösség képviselőinek jelenlétében kimondta a Kossuth Alapítvány megalapítását.

Egy évvel később 1991. március 14-én Sátoraljaújhelyen, az egykori vármegyeház dísztermében, - ahol Kossuth Lajos közéleti szereplése kezdődött, - az alapítvány kuratóriumának előkészítése után, az alapítványi közgyűlés kimondta a Kossuth Szövetség megalakulását, azzal a céllal, hogy a 48-as, ezen belül a kossuthi hagyományok őrzésére és ápolására szervezett erő álljon rendelkezésre. Azóta, az 1993-ban hivatalosan is bejegyzett szövetséghez határainkon innen és túl élő magyar hagyományörzők és ápolók széles tábora csatlakozott. Jelenleg (1997) országosan több százat tesz ki a szövetséget anyagilag támogató közösség, továbbá ezer felett van a tagok száma. Közöttük található az 1996-ban megalakult Veszprém megyei szervezet egyre növekvő taglétszámmal és támogatóval. Példaként említhető, hogy a Pápa székhellyel rendezett VI. Országos Kossuth-tábor fenntartását közel negyven szervezet támogatta. - A mellékelt megyei tagnévsorból és a támogató szervezetek felsorolásából kitűnik, hogy az egyének és szervezetek az élet különböző területeiről találhatók, hogy összefogjanak a közös cél, a 48-as hagyományok megőrzésére és ápolására. Különösen a Kossuth Lajos nevét viselő intézmények és az emlékhellyel rendelkező települések működnek együtt a szövetséggel, s vesznek részt a programjaikban meghirdetett vetélkedőkön, pályázatokon.

Már az alakulást követő első évek sikert hoztak, bár akkor még a Kossuth Szövetség és a Kossuth Alapítvány tevékenysége kisebb területet fogott át, csak szűkebb körben tevékenykedtek. Az első igazi áttörést az 1994. esztendő jelentette, amikor méltó módon előkészítették és szervezték Kossuth Lajos halála centenáriumi ünnepségeit. Már 1992-ben javasolták a Köztársaság Kormányának egy Kossuth Emlékbizottság létrehozását. Javaslatukra a 24 fős Kossuth Emlékbizottság 1993. szeptember 3-án megalakult és Szabad György elnök vezetésével irányított, koordinálta a Kossuth Emlékév rendezvényeit, melynek sikeréhez a Kossuth Szövetség és a Kossuth Alapítvány 74 rendezvénnyel járult hozzá. Felkészülésükre e rendezvények fővédnöke Göncz Árpád a Magyar Köztársaság elnöke volt.

A Kossuth Emlékév számos rendezvénye közül kiemelkedőnek tekinthető - a tanulók ezreit megmozgató - Kossuth vetélkedők rendezvénysorozata. Az országban meghirdetett vetélkedőkön több ezer 3-4 fős diákcsoport küzdött az iskola legjobb csapata címért. Ezernél is több volt azon iskolák száma, melyeknek tanulói településük, körzetük legjobb csapata címért vetélkedtek. Az iskolák városok, körzetek győztesei közül 363 iskola csapata jelentkezett a regionális vetélkedőkre. Veszprém megyében az ajkai Kossuth Lajos Általános Iskola adott helyt a Nyugat-Közép Dunántúli régió vetélkedőjének, ahonnét Vas és Veszprém megye 16 településének 20 csapata közül a győztes pápai Zalka Máté Általános Iskola, és a második helyezett ajkai Kossuth Lajos Általános Iskola három fős csapata jutott az országos döntőbe. A Budapesten rendezett döntő 20 csapata között a Rostáné Horváth Ida felkészítő tanárnő vezette pápai csapat (Kontrát Richárd, Mecz Balázs és Vajda Péter hetedikes tanulók) IV. helyezést érték el. Jutalmuk - Kossuth Lajos és korának bővebb megismerése mellett - oklevél, emlékérmek, könyvek és édességek.

1995-ben Kossuth és kora programsorozatát hirdetett meg a szövetség. Köztük országos eseménnyé növekedtek a szolnoki, szentendre, kiskunfélegyházai 48-as emlékkiállítások, miközben rendszeressé váltak a Kossuth Mauzóleumnál és más neves személyek emlékműveinél, sírjánál rendezett s koszorúzással egybekötött ünnepi megemlékezések.

Településünk díszpolgára volt Kossuth Lajos című pályázati kiírásukra 1995-ben 37 pályamunka érkezett be 66 személytől, közte a Bella Gizella vezette Pápai Koroknai Dániel Klub fiataljaitól. Munkájukat Kossuth-zászlóval és oklevéllel jutalmazták. H. Szabó Lajos által beadott Kossuth Lajos Pápa város díszpolgára című munkáját díszoklevéllel és egyhetes Kossuth-táborba szóló meghívással díjazták. Szintén a szövetség által meghirdetett „Az 1848/49-es szabadságharc hőseinek sírjai temetőinkben” című pályázatra 33 pályamunka érkezett 80 szerző tollából (közte 54 tanuló). Köztük a Negyvennyolcas honvédsírok, emlékművek Pápan és környékén című írást (H. Szabó Lajos munkája) különdíjjal és egyhetes Kossuth-tábori meghívással jutalmazták.

Hihetetlennek tűnik, hogy a szövetség által 1996-ban meghirdetett: „Az 1100 éves magyar történelem sorsfordulói” címet viselő pályázatra 59 iskola 455 tanulója 591 pályamunkát nyújtott be. Köztük a pápai Koroknai Dániel Klub diákjai (Boros Attila és Takács Tímea) képzőművészeti és prózai munkáját elismerő és kiváló oklevéllel jutalmazták.

A településünk díszpolgára volt Kossuth Lajos című pályázatra beérkezett dolgozatok között Kossuth Lajos Veszprém város díszpolgára című pályamunka (H. Szabó Lajos) első díjat nyert. - Az 1848/49-es szabadságharc hőseinek sírja temetőinkbe című pályázatra 26 dolgozat érkezett. Köztük a Bella Gizella tanárnő vezette Klub tagjai, Bene Péter és Kerper Péter tanulók „Dicséret” oklevél jutalomban részesültek, továbbá kedvezményesen részt vehettek a VI. Kossuth-tábor rendezvényein.

A Kossuth Szövetség eddigi tevékenysége bizonyítja, hogy létrehozása fontos és szükség-szerű volt. Eddig is nagy szerepet vállalt a kossuthi hagyományok ápolásában, fennmaradásában. Biztosan állíthatjuk, hogy az egyre szélesebb körben tevékenykedő szervezet, a jövőben jelentősen elősegíti a polgári forradalom és szabadságharc 150. évfordulójáról való méltó megemlékezés kétéves (1998-1999) ünnepségsorozatát, majd Kossuth Lajos születésének 200. évfordulójára való felkészülést.

Kossuth Szövetség tagsági igazolványa

Források

1. Kossuth Szövetség jegyzőkönyvei, évkönyvek, Kossuth Hírlevelek, stb.
2. H. Szabó Lajos: A Kossuth Szövetség megyei szervezetének tevékenysége, Kézirat, 1997.

A KOSSUTH ALAPÍTVÁNY KURATÓRIUMA
1133 Budapest, Hegedűs Gy. u. 79.
Tel.: 1-409-191, 1-408-121

A KOSSUTH ALAPÍTVÁNY székhelye:
3905 Monok, Kossuth L. u. 2.

EMLEKLAP

Dér Lászlóné

A KOSSUTH ALAPÍTVÁNY
alapító tagja.

Monok-Budapest, 1990.

elnök

**Emlékfutás Kossuth Lajos halálának centenáriuma tiszteletére
(Torino - Budapest, 1994. március 15. - 1994. március 20.)**

Göncz Árpád köztársasági elnök az 1994-es esztendőt Kossuth Emlékévként nyilvánította a nagy államférfi halálának századik évfordulója tiszteletére. A centenáriumi év számos ünnepi programja között szerepelt emlékfutás is, Torinó és Budapest között.

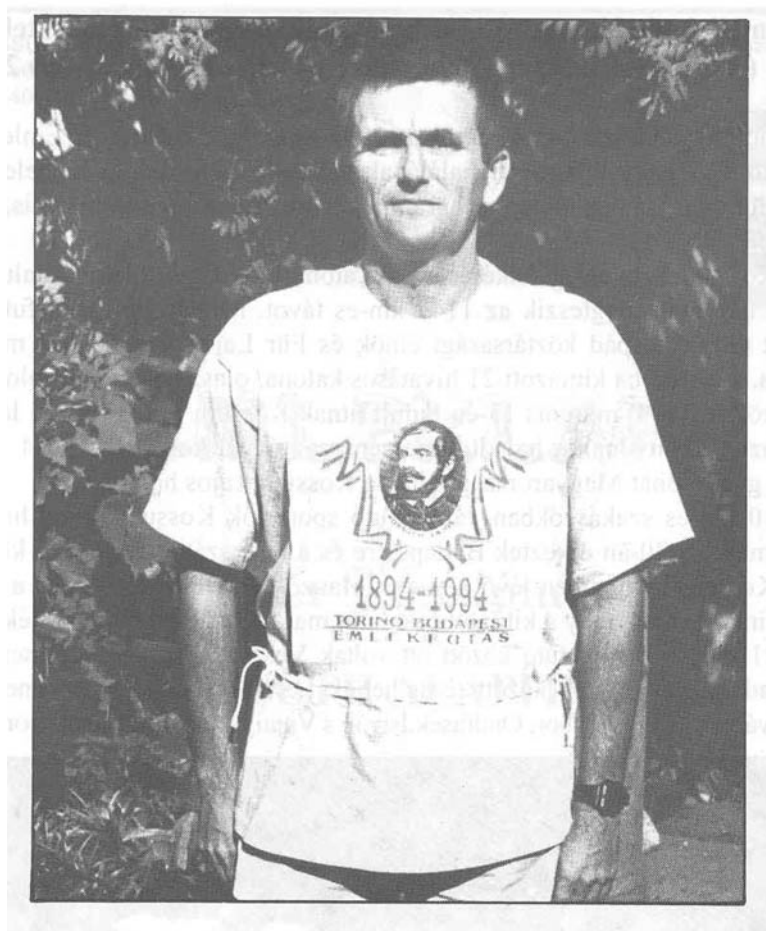
A Kossuth Szövetség felkérésére a Katonafutók Egyesülete vállalta, hogy tagjai öt nap alatt megteszik az 1147 km-es távot. Miután az Emlékfutás védnökségét Göncz Árpád köztársasági elnök és Für Lajos honvédelmi miniszter elvállalta, a Torinóba kiutazott 21 hivatásos katona, olasz katonasportoló kísérelőkkel karöltve 1994. március 15-én indult útnak Kossuth Lajos torinói lakóháza elől és azon az útvonalon haladt, amelyen száz évvel korábban, 1894 március végén, a gyászvonat Magyarországra hozta Kossuth Lajos hamvait.

A 10 km-es szakaszokban váltva futó sportolók Kossuth Lajos halálának napján, március 20-án érkeztek Budapestre és a nagyszámú emlékező közönség előtt, a Kerepesi temetőben lévő Kossuth Mauzózeum előtt jelentették a Honvédelmi Miniszternek, hogy a kitűzött feladatot maradéktalanul teljesítették.

A 21 magyar katonafutó között ott voltak Veszprém megye képviselői is. E nagy feladatra vállalkozók között tisztelhetjük Lesták Mihály és Stemmer István pápai, továbbá Kovács Gábor, Ondrasek István s Vajai István veszprémi sportolókat.

**Az emlékfutás szervezőinek és sportolóinak egy csoportja Torinóban
Kossuth Lajos szobra előtt (1994. március 14.)**

Stemmer István pápai katonasportoló az emlékfutás Kossuth-mezében

Emléklap

Elismeréssel és köszönettel vettük, hogy Ön

Stemmer István

a Kossuth Emlékfutás
(TORINÓ-BUDAPEST)
balatonboglári szakaszát
1994. március 19-én este
az olasz-magyar katonafutók
stafétájával együtt teljesítette
Kossuth Lajos halálának
100. évfordulója emlékezetére.

a Város nevében

Kovács Miklós

Dr. Kovács Miklós
polgármester

Balatonboglár, 1994. március 19-én este.

A Kossuth Szövetség alapszabálya

A Kossuth Szövetség célja és tevékenysége

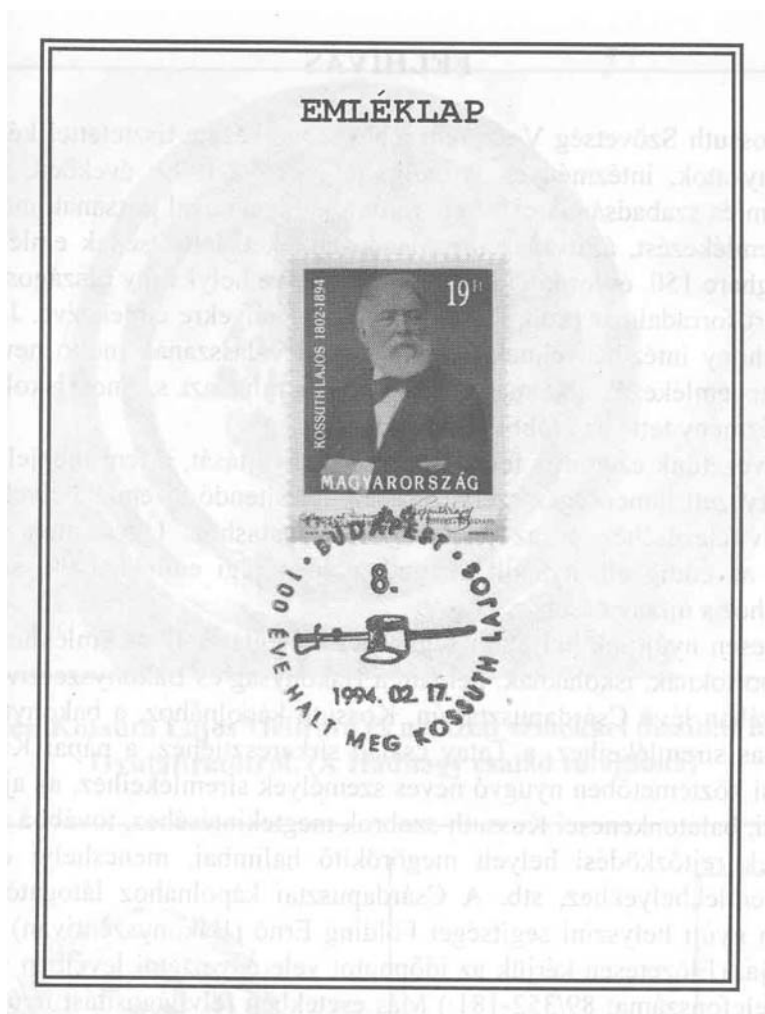
1. A Szövetség neve: Kossuth Szövetség
2. Székhelye: 1084 Budapest, Déri Miksa u. 3. III/22. Tel.: 1137-975
3. Bélyegzője: Kossuth Szövetség felirat, középen állami címer
4. Zászlaja: 60-90 cm-es fehér selyem, arany rojtokkal. Felirata: Kossuth Szövetség. Középen 25 cm átmérőjű arany kör alakú embléma Kossuth Lajos mellképével és „A leghívebb magyar” felirattal.
5. Jelvénye: Cseppformájú, függőlegesen piros-fehér-zöld csíkozású, arany színű szegélyű, „KOSSUTH SZÖVETSEG” feliratú embléma.
6. A Szövetség célja:
 - a.) A kossuthi és az 1848/49-es hagyományápoló munka összefogása és támogatása
 - b.) A kossuthi és az 1848/49-es emlékek, emlékhelyek országon belüli és határon túli ápolása, az ehhez szükséges együttműködés megszervezése.
 - c.) Az 1992-2002. közötti időszak kossuthi, illetve az 1848/49-es polgári forradalom és szabadságharc évfordulóinak megünneplése.
 - d.) Kossuth Lajos életével, munkásságával, tevékenységével, valamint a forradalom és a szabadságharc kapcsolatos pályázatok, vetélkedők és egyéb rendezvények meghirdetése, szervezése, gyakorlati megvalósítása.
 - e.) A történettudomány és a helytörténet Kossuth Lajossal foglalkozó kutatóinak (az ezzel kapcsolatos relikviák gyűjtőinek) támogatása, műveik kiadásának, illetve a gyűjtött anyag bemutatását szolgáló kiállítások megszervezésének segítése.
 - f.) A Kossuth Lajos nevét viselő intézmények és szervezetek kibontakozása érdekében kezdeményező és szervező munka az egyesületi élet megszervezésére és továbbfejlesztésére, valamint a hagyományörzést szolgáló munkacsoportok létrehozására.
 - g.) A Szövetség vállalja, hogy Kossuth példája alapján hozzájárul a nemzeti tudat és a hazafiság érzésének erősítéséhez, a hagyományok ápolását szolgáló helyi és országos rendezvények szervezéséhez.
7. A Szövetség tevékenysége:
 - a.) A kossuthi mozgalomban tevékenykedő ifjak és felnőttek, kutatók, egyesületek és körök munkájának összehangolása és segítése.
 - b.) Az ifjúság nevelése nemzeti történelmünk, Kossuth, valamint a reformkor és a szabadságharc nagyjainak, személyiségeinek példái nyomán.
 - c.) Évfordulók, események, történelmi személyiségek jeles napjainak megünneplése, emlékhelyek, emlékművek nyilvántartása, ápolása.
 - d.) Pályázatok, vetélkedők, Kossuth-túravonalak kiírása, ezek témáinak és programjainak közzététele, megvalósításának segítése.
 - e.) Kossuthi kiadványok, cikkek megjelenésének támogatása.
 - f.) Kossuth Lajos hazai és emigrációs emlékhelyein működő közösségekkel való kapcsolat kialakítása, folyamatos ápolása.
 - g.) Kossuth-témájú alkotások, művek, kiadványok megjelentetése, azok külföldi és belföldi terjesztése.
 - h.) A Kossuth Szövetség sem pártot, sem képviselőt nem támogat s párttá nem alakul.

A Kossuth Szövetség Veszprém megyei tagjai 1997-ben

1. Haracsekné Kossuth Dóra Erzsébet	Veszprém	102 (tagsági sz.)
2. Bella Gizella	Pápa	160
3. Koroknai Dániel Alapítvány és Klub	Pápa	487
4. H. Szabó Lajos	Pápa	805
5. Falumúzeum	Balatonkenese	1124
6. Magyar Éremgyűjtők Egyesülete Pápai Csoportja		1148
7. Malomsoki Baráti Kör	Malomsok	1149
8. Proszt Imre	Pápa	1183
9. Lóky György	Pápa	1184
10. Földing Ernő	Bakonyszentiván	1185
11. Váminé Molnár Emma	Pápa	1186
12. Fejes Lajosné	Bakonytamási	1187
13. Dr. Tóth Dezső	Veszprém	1188
14. Varga Gábor	Veszprém	1189
15. Horváth Csaba	Ajka	1190
16. Kerecsényi Zoltán	Pápa	1991
17. Kapcsándy Sándor	Pápa	1192
18. Hogyz(?) György	Veszprém	1193
19. Schweiger Emil	Malomsok	1194
20. Vér Lászlóné	Balatonkenese	1195
21. Magyarok Világszövetsége Veszprém Megyei Szervezete	Veszprém	1196
22. Veszprém Megyei Honismereti Egyesület	Veszprém	1197
23. Nyulasi József	Pápa	

**A Kossuth Szövetséggel kapcsolatban álló
Veszprém megyei szervezetek**

1. Ady Endre Általános Iskola	Berhida
2. Általános Iskola	Badacsonytomaj
3. 3. számú Általános Iskola	Pétfürdő
4. 4. számú Általános Iskola	Tapolca
5. Általános Iskola	Tüskevár
6. 3. számú Általános Iskola	Várpalota
7. Bem József Általános Iskola	Balatonfüred
8. Danis Orsolya	Tüskevár
9. Dózsa György Általános Iskola	Veszprém
10. Fekete István Általános Iskola	Ajka
11. Hegykapu Kft.	Somlóvásárhely
12. Kossuth Lajos Általános Iskola	Ajka
13. Mikes Kelemen Általános Iskola	Ajka
14. Reguly Antal Általános Iskola	Zirc
15. Széchenyi István Általános Iskola	Somlóvásárhely
16. Tasner Antal Általános Iskola	Öskü
17. Tüskevári Pro Patria Hagyományőrző Csoport	Tüskevár
18. Zalka Máté (ma Belvárosi) Általános Iskola	Pápa
19. Helyőrségi Klub	Pápa

100 ÉVE HALT MEG KOSSUTH LAJOS
feliratú emlékbélyeg kibocsátása halálának centenáriuma alkalmával

Kiadva: 1994. február 17.

Címlete: 1 db 19,- Ft-os

Bélyegkép: Az idős Kossuth Lajos portréja a Torinóban készült eredeti fotó alapján

Felirata: Kossuth Lajos 1802-1894, továbbá Kossuth Lajos eredeti aláírása

Tervezte: Szunyoghy András

Mérete: 30x45 mm

Példányszám: 600 ezer db

Forgalmazása: 1994. február 17. - 1996. december 31-e között.

FELHÍVÁS

A Kossuth Szövetség Veszprém megyei szervezete tisztelettel kéri a helyi önkormányzatok, intézmények vezetőit, hogy 1998-1999. években, a polgári forradalom és szabadságharc 150. évfordulója alkalmával tartsanak méltó hazafias megemlékezést, állítsanak maradandó emléket, létesítsenek emlékhelyet a szabadságharc 150. évfordulója tiszteletére, illetve helyi vagy országosan ismert és elismert forradalmár (volt 48-as honvéd) személyekre emlékezve. Javasoljuk továbbá, hogy intézményeknek ez alkalommal válasszanak méltó nevet és azt ünnepi megemlékezés alkalmával avassák fel, mint azt számos iskola és más kultúrintézmény tette az utóbbi években.

Szervezetünk ezúton is felajánlja segítségnyújtását, a fent megjelölt évfordulóra tervezett ünnepségek szervezéséhez, létesítendő új emlékhelyek tervezéséhez, kivitelezéséhez és az ünnepélyes felavatáshoz. Úgyszintén segítséget nyújtunk az eddig elhanyagolt állapotban lévő régi emlékhelyek, síremlékek felújításához s újraavatásához.

Szívesen nyújtunk helyszíni segítséget a meglévő 48-as emlékhelyekre túrázó csoportoknak, iskoláknak. Például a Bakonyság és Bakonyszentiván községek határában lévő Csárdapusztai ún. Kossuth kápolnához, a bakonytamási temető 48-as síremlékeihez, a Tatay család sírkeresztjéhez, a pápai Kálvária és alsóvárosi köztemetőben nyugvó neves személyek síremlékeihez, az ajkai, balatonalmádi, balatonkenesei Kossuth-szobrok megtekintéséhez, továbbá a Kossuth gyermekek rejtőzködési helyeit megörökítő halimbai, mencshelyi és Lókút-óbányai emlékhelyekhez, stb. A Csárdapusztai kápolnához látogatók részére közvetlen nyújt helyszíni segítséget Földing Ernő (Bakonyszentiván) szövetségünk tagja. (Előzetesen kérjük az időpontot vele egyeztetni levélben vagy telefonon. Telefonszáma: 89/352-181.) Más esetekben felvilágosítást nyújt H. Szabó Lajos (Pápa) a 89/324-559-es számú telefonon.

Végezetül szövetségünk várja tagjai sorába mindazokat, akik a 48-as és kossuthi hagyományok ápolására törekcsenek, szívesen részt vesznek szövetségünk által meghirdetett vetélkedőkön, pályázatokon és más tennivalóikhoz igénylik segítségünket.

Kérjük jelentkezzenek tagjaink sorába!

Keressenek fel bennünket levélben vagy telefonon!

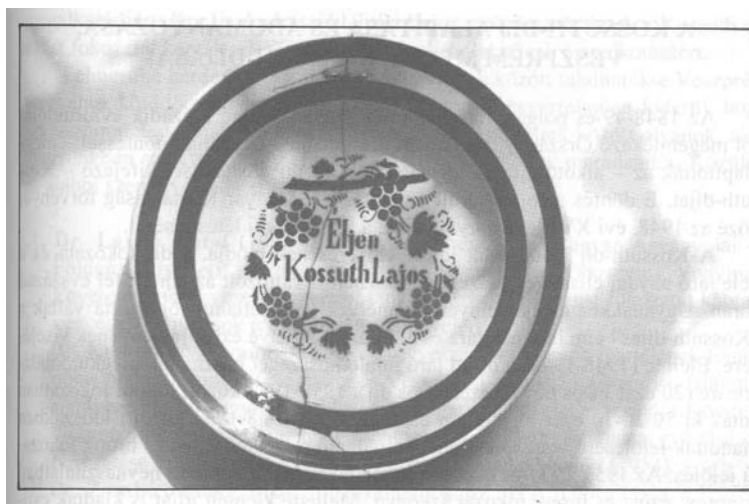
(Levélcím: H. Szabó Lajos megyei titkár 8501 Pf. 140. Tel.: 89/324-559.)

Tagdíj: állampolgároknak 500,- Ft/év, jogi személyek, szervezetek részére 1.500,- Ft/év.

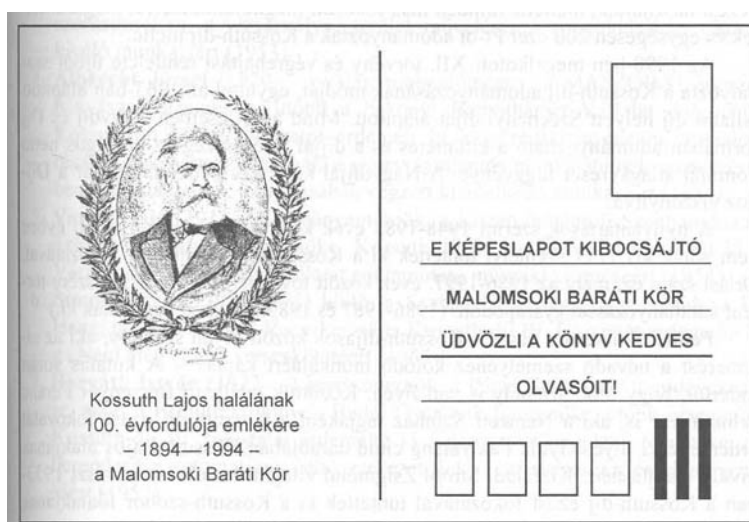
Hazafias üdvözléttel:

Kossuth Szövetség

Veszprém megyei szervezete

**„Éljen Kossuth Lajos” feliratú és nemzeti színekkel díszített tányér Gyulafirátótról.
(A Hadnagy család tulajdona)**

A KOSSUTH-DÍJ ALAPÍTÁSA ÉS ADOMÁNYOZÁSA, VESZPRÉM MEGYE KOSSUTH-DÍJASAI

Az 1848-49-es polgári forradalom és szabadságharc századik évfordulójáról megemlékező Országgyűlés ünnepi ülészakán - egyhangú döntéssel - megalapították az - alkotó munka legmagasabb állami elismerését kifejező - Kossuth-díjat. E döntés alapján került beiktatásra a Magyar Köztársaság törvényei közé az 1948. évi XVIII. sz. törvénycikk, a Kossuth-díj létesítéséről.

A Kossuth-díj kiadásának ideje, elnyerésének módja, a díj fokozata és a vele járó anyagi elismerés összege több ízben is változott az elmúlt fél évszázad során. Ugyanakkor a díjat elnyert személyek változatlanul jogosulttá váltak a „Kossuth-díjas” cím használatára és a díj arany, illetve ezüst jelvényének viselésére. Eleinte (1948-1949) a díjjal járó jutalomösszeget használták megkülönböztetésre (20 ezer Ft-os díj, 10 ezer Ft-os díj). 1950-1952 között három fokozatban adták ki 50-20-10 ezer Ft jutalom összeggel. Az 1948-1952 közötti időszakban kiadottak jelölésére visszamenőleg használható az arany, ezüst és bronz fokozatú jelölés. Az 1953-1954-es években kiadottakra már a korabeli névhasználatban is arany, ezüst és bronz fokozat szerepel. Mellette kiemelt díjat is kiadtak csillaggal ékesített arany fokozatként. 1955-től a Kiemelt-díj mellett I.- II.- és III. fokozatú elnevezés volt érvényben. 1975-től a Kiemelt-díj helyett Nagydíj elnevezést használtak, mellette minden más fokozati megkülönböztetést megszüntettek és egységesen 200 ezer Ft-ot adományoztak a Kossuth-díj mellé.

Az 1990-ben megalkotott XII. törvény és végrehajtási rendelete újból szabályozta a Kossuth-díj adományozásának módját, egyúttal az 1963-ban alapított Állami díj helyett Széchenyi-díjat alapított. Mind a két esetben Nagydíj és Díj formában adományozható a kitüntetés és a díjjal járó összeg az országos nettó nominál átlagkereset függvénye. A Nagydíjjal kétszeres pénzjutalom jár a Díjhoz viszonyítva.

A nyilvántartások szerint 1948-1985 évek közötti 25 év során (több évben nem adták ki) 1171 személyt tüntettek ki a Kossuth-díj valamelyik fokozatával. Óriási szám ez, mely az 1986-1997. évek között további 134 személy részére történt adományozással gyarapodott. (1986-1987 és 1989. években nem adtak ki.)

Felmerül a kérdés van-e a Kossuth-díjasok között olyan személy, aki az elismerést a névadó személyéhez kötődő munkájáért kapta? - A kutatás során kiderült, hogy több személy is van ilyen. Közöttük található Bessenyei Ferenc színművész is, aki a Nemzeti Színház tagjaként a Kossuth-díj ezüst fokozatát érdemelte ki Illyés Gyula Fáklyaláng című darabjában Kossuth Lajos alakjának kiváló alakításáért. Kisfaludi Strobl Zsigmond világhírű szobrászművészt 1953-ban a Kossuth-díj ezüst fokozatával tüntették ki a Kossuth-szobor főalakjának megalkotásáért. Kocsis András és Újvári Lajos szobrászművészek a Kossuth-díj ezüst fokozatát kapták a Kossuth-szobor mellékalakjainak megalkotásáért.

Felmerül a kérdés úgy is, hogy a kitüntetettek között találhatók-e Veszprém megyéhez kötődő személyek. Az alábbi névsorból egyértelműen kiderül, hogy szép számmal akadnak e magas kitüntetésben részesítettek között olyanok, akik megyénkben születtek, vagy élnek és e területen alkottak maradandót. Közülük az alábbi személyek adatai ismertek:

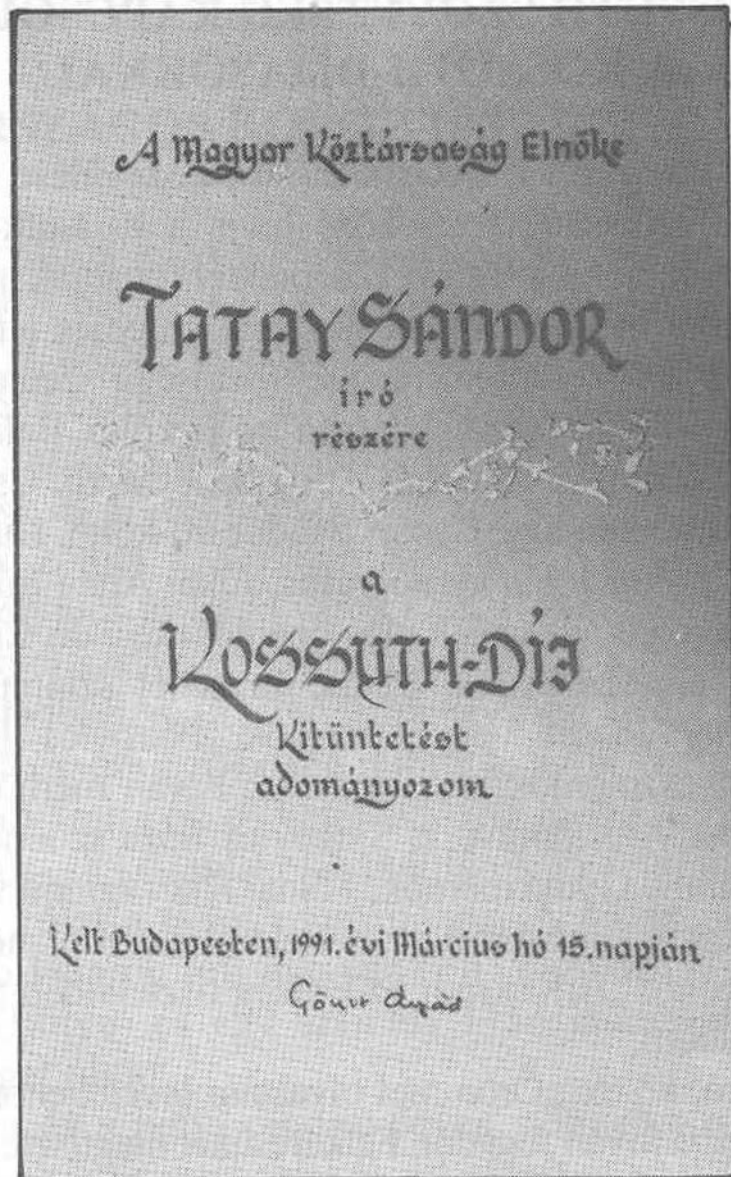
1. **Dr. László Antal** (1922-1982) vegyészmérnök, a Magyar Ásványolaj és Földgáz Kísérleti Intézet osztályvezetője, majd a Veszprémi Vegyipari Egyetem tanszékvezető egyetemi tanára. Kossuth-díj ezüst fokozatát kapta a vegyészeti kutatások terén elért eredményeiért. (1952).

2. **Dr. Kompolthy Tivadar** (1914-) vegyész, a Nitrokémia Ipartelepek főmérnöke, majd a Chinoin Gyógyszer és Vegyészeti Termékek Gyára Rt. laboratóriumvezetője; a Vegyi és Robbanóanyagipari Felügyelet igazgatója Kossuth-díj bronz fokozatát érdemelte ki a fontos vegyipari termékek hazai gyártásának bevezetése és fejlesztése terén elért kimagasló eredményeiért (1953).
3. **Dr. Zambó János** (1916-) bányamérnök, az MTA rendes tagja, a Középdunántúli Szénbányászati Tröszt főmérnöke, a Nehézipari Műszaki Egyetem Bányaműveléstan Tanszékének tanszékvezető egyetemi tanára, az egyetem rektora. Kossuth-díj ezüst fokozatában részesült a művelési módszerek korszerűsítésében, a vízveszélyes terület művelésének megoldásában végzett kiváló munkájáért (1953).
4. **Albrecht József** (1920-) vájár, robbantómester, a MASZOBAL nyirádi bányászati üzemének, utóbb a bakonyi Bauxitbánya Vállalat dolgozója. Kossuth-díj bronz fokozatot érdemelt ki a nyirádi bányaüzem izamajori részlegének bányanyitásánál, a gyorsvágathajtás munkálatainak szervezésében és brigádjainak irányításában végzett kiemelkedő munkájáért (1954).
5. **Vass László** (1917-1954) bányamérnök, a Közép-dunántúli Szénbányászati Tröszt (Várpalota) főmérnöke. Kossuth-díj bronz fokozatot érdemelt ki a Várpalotai Szénbányák Vállalat példamutató műszaki vezetéséért (1954).
6. **Simon István** (1926-1975) költő, a Szabad Nép munkatársa, majd az Új Hang, utóbb a Kortárs főszerkesztője. Kossuth-díj III. fokozatát érdemelte ki a „Nem elég” című verseskötetért (1955).
7. **Horváth István** (1927-) gépészmérnök, a Pápai Textilgyár fonodavezetője, majd a Pamuttextilművek Budai Gyárának főmérnöke, utóbb igazgatója Kossuth-díj III. fokozatát érdemelte ki a pamuttisztító gépek tekercsképző berendezése automatikus váltószerkezetének megtervezéséért és alkalmazásáért (1957).
8. **Horváth Sándor** (1925-) vájár, a Közép-dunántúli Szénbányászati Tröszt Jókai Bányaüzemének csoportvezetője. Kossuth-díj III. fokozata kitüntetésben részesült kiváló termelési eredményeiért, valamint az anyagtakarékosság terén elért eredményekért. (1957).
9. **Rigler János** (1900-) főtechnológus, a Pápai Textilgyár dolgozója Kossuth-díj III. fokozatát érdemelte ki, megosztva Horváth Istvánnal, a pamuttisztító gépek tekercselő berendezésének automatikus váltószerkezetének megtervezéséért és alkalmazásáért (1957).
10. **Hidasi István** (1919-) bányamérnök, a Közép-dunántúli Szénbányászati Tröszt igazgatója. Kossuth-díj II. fokozata kitüntetésben részesült a széntermelés fokozása terén elért eredményeiért, különösen a szénrakodás gyorsítását és megkönnyítését szolgáló rakodógép szerkesztéséért (1958).
11. **Buzási János** (1912-1978) bányamérnök, a Várpalotai Szénbányászati Tröszt Ferencbánya Üzemének főmérnöke. Kossuth-díj III. fokozata kitüntetésben részesült a bányászat területén 13 év óta végzett kiváló munkájáért; a termelés megszervezése, az önköltség csökkentése területén elért jelentős eredményeiért (1959).
12. **Sebestyén Gyula** (1922-) gazdasági vezető, a kővágóórsi Béke Tsz elnöke Kossuth-díj III. fokozatát érdemelte ki a termelőszövetkezet termelésének jó megszervezéséért, a szövetkezeti közös vagyon növelése, valamint az árutermelés kiemelkedő növelése érdekében végzett munkájáért (1962).

13. **Nagy László** (1925-1978) költő, műfordító, az Élet és Irodalom képszerkesztője. Iszkázon született. Szülőházában emlékszobát rendeztek be. Kossuth-díj III. fokozata kitüntetésben részesült versesköteteiért és kiemelkedő műfordításaiért (1966).
14. **Csoóri Sándor** (1930-) író és költő, a Magyarok Világszövetségének elnöke. A már fokozat nélküli Kossuth-díj kitüntetésben részesült 1990. március 15-én. (Mint a pápai Református Kollégium egykori és Pápán érettségiző diákja, azóta is sok szállal kötődik Veszprém megyéhez.)
15. **Tatay Sándor** (1910-1991) író. A Bakonytamásiban született író élete végéig hű maradt Veszprém megyéhez. Badacsonyan élt és számos írásban rajzolja le Veszprém megyei élményeit. Életművéért 1991. március 15-én tüntették ki a fokozat nélküli Kossuth-díjjal.
16. **Ágh István** (1938-) költő. A Kossuth-díjas Nagy László költő testvéröccse. Mind a ketten Iszkázon születtek és szülőfalujukban Nagy Lászlóról elnevezett emlékház őrzi munkáságuk emlékeit. Ágh Istvánt 1992. március 15-e alkalmával tüntették ki a fokozat nélküli Kossuth-díjjal.

Források

1. Kossuth-díjasok és Állami díjasok almanachja 1948-1985. Akadémiai Kiadó, Budapest, 1988.
2. Díjasok és kitüntetéssel adattára 1981-1990. Megyei és Városi Könyvtár Kaposvár, 1993.
3. 1990. évi XII. törvény a Kossuth-díjról és a Széchenyi-díjról
4. A Kormány 1101/1996. (X. 2.) számú Kormányhatározata a Kossuth-díj és Széchenyi-díj adományozásáról (végrehajtási rendelet)
5. Évente közzétett adományozási lista a Népszabadságban és más országos napilapokban
6. Országos Törvénytár 1948. III. 3-án kiadott 11. száma

**Bakonytamási nagy szülöttét, Tatay Sándor író, életművéért
1991. március 15-én Kossuth-díj kitüntetésben részesítette
Göncz Árpád a Magyar Köztársaság Elnöke.
E képen a Kossuth-díj adományozását tanúsító oklevél látható.**

A KOSSUTH SZÖVETSÉG KAPCSOLATA A KOSSUTH-DÍJASOKKAL

A Kossuth Szövetség 1994. december 30-i közgyűlése úgy határozott, hogy tiszteletbeli tagként a szövetség sorai közé hívja a Kossuth-díjjal kitüntetetteket. Huszonkilencen napokon belül jelezték, köszönettel fogadják a tiszteletbeli tagságot. E jeles személyek azóta megnövekedett névsorát érdemes áttekinteni, annál is inkább, mert köztük számos Veszprém megyei illetőségű személy található. - Íme a névsor: Agárdi Gábor színművész, Ágh István író és költő, Balassa Sándor zeneszerző, Bessenyei Ferenc színművész, Bozai Attila zeneszerző, Csáki-Maronyák József festőművész, Csenki Imre kamagy, Csoóri Sándor író-költő, Durkó Zsolt zeneszerző, Faludy György költő, Foltin Jolán koreográfus, Jókai Anna író, Keres Emil színész, Kovács Dezsőné pedagógus, Kovács Kolos operaénekes, dr. Lipovetz Iván vegyész-mérnök, Lux László építész-mérnök, Máthé Erzsébet színművész, Mátyás Mária operaénekes, dr. Nagy József vegyész-mérnök, Petrovics Emil zeneszerző, dr. Polinszky Károly vegyész-mérnök, dr. Rusznyák István mérnök, Sára Sándor filmrendező, Schéner Mihály festőművész, Sinkovics Imre színművész, Tátrai Vilmos hegedűművész, dr. Tófalvi Gyula mérnök, Tolnai Klári színművész, Sütő András író.

A Kossuth Szövetség felhívására írt levelekből idézzünk néhányat:

Ágh István író, költő: „A Kossuth Szövetség tiszteletbeli tagságára való ajánlásukat köszönettel fogadom.”

Csoóri Sándor író, költő: „Örömmel olvastam levelében arról, hogy a Kossuth Szövetség a tagjai sorába kíván fogadni. Felkérésüket megtisztelőnek tartom és vállalom a tiszteletbeli tagságot...”

Sütő András író: „Levelét, amelyben arról értesít, hogy a Kossuth Szövetség tiszteletbeli tagjai közé választottak, szívemből köszönöm. Hálámat abból a városból küldöm, amelynek egyik utcája közel egy évszázadon át viselte Kossuth nevét, míg a nyolcvanas évek végén le nem verték a névtáblát. Helyére román katonai elnevezés került. - Azért említem ezt, mert remélem: a szövetség azt is számba veheti majd, hogy határon túli magyar régiókban milyen sorsra jutott Kossuth kultusza...”

További huszonketten írták alá azt az alapító okiratot, amelynek alapján a Kossuth Szövetség keretein belül megalakult a Kossuth-díjasok Baráti Köre.

A Kossuth Szövetség 1995 óta Beszélgetés a Kossuth-díjasokkal címen találkozásokat szervez Budapesten és vidéken. Ez alkalmakkor mód van a kitüntetettek bemutatására, életük, munkásságuk bővebb megismerésére. E program keretében az iskázai születésű Ágh Istvánnal 1955. november 24-én találkozhattak az érdeklődők és a Kossuth Szövetség tagjai.

Források

1. A Kossuth Szövetség közgyűlési jegyzőkönyvei
2. A Kossuth Szövetség évkönyvei, hírlevelek
3. A Kossuth Szövetség levelezése a Kossuth-díjasokkal

A VI. ORSZÁGOS KOSSUTH-TÁBOR PÁPÁN

A Magyar Éremgyűjtők Egyesületének Pápai Csoportja - mint a Kossuth Szövetség alapító tagja - pályázat útján elnyerte a VI. Országos Kossuth-tábor rendezési jogát. Mivel a tábor Pápa székhellyel 1997. augusztus 12-18. közötti időre szerveződött, az előkészületek már 1996 őszén megkezdődtek. 1997 tavaszára elkészült a végleges program a kirándulási útvonalak tervezése, az étkezési- és szálláshelyek biztosítása és a szállítóeszközök rendelése is megtörtént. A tábor-fenntartás költségeinek zömét a Kossuth Szövetség, a Kossuth Alapítvány, a Veszprém Megyei Közgyűlés és Pápa város Önkormányzata biztosította, mellette számos Veszprém megyei szervezet nyújtott segítséget a háromnegyed millió forintot kitevő költségek fedezetére (a támogatók névsorát lásd a mellékletben).

A táborlakókat a Kossuth Szövetség jelölte ki azok közül, akik az 1996. évi országos történelmi pályázatokon és vetélkedőkön méltó helyezést értek el. Ennek alapján 48 általános- és középiskolás tanuló és 35 felnőtt kísérő, rendező és szövetségi vezető vett részt a tábor munkájában. A 83 személy 24 helységből érkezett, közülük öt fő határon túli magyar volt. Eszékről (Horvátország) 3 fő, Kárpátaljáról egy fő (Bátyu) és egy személy Franciaországból érkezett, így a tábor nemzetközi jelleget öltött.

A tábor központja és a helyi rendezvények színhelye a Huszár lakótelepi Honvédségi Klubban volt, míg a táborlakók étkezését és szállását a pápai Acsádi Ignác nevét viselő Szakmunkásképző Intézet és Ipari Szakközépiskolában oldottuk meg. A tábor vezetésével megbízott H. Szabó Lajos munkáját Fejes Sándor, Lóky György, Váminé Molnár Emma és Bella Gizella segítette.

A tábor benépesítése augusztus 12-én, kedden kezdődött. A folyamatosan érkező vendégek fogadása, elhelyezése, a hidegvacsora kiosztása és útravalónak szánt értékes könyvcsomagok átadása mellett ismerkedéssel telt el az első nap.

Augusztus 13-a mozgalmas nap volt a táborlakók életében. Délelőtt városnézés keretében láthatták a Kálvária dombot és temetőt, ahol nyolc 48-as honvédsírnál koszorúztak, majd a szép barokk főtérrel ismerkedtek meg. Ezt követte a híres Kékfestő Múzeum megtekintése. Végül koszorúzással egybekötött ünnepséggel zárult a délelőtti séta, miután a Március 15. téren lévő Honvédemlékművet tekintették meg, amelyet az írászi csatában küzdő és hősi halált halt (1849. június 27.) honvédek emlékére emeltek 1896-ban.

E szerdai napon 17 órakor került sor Kossuth és a szabadságharc, valamint Pápa város és környéke életét bemutató kiállítások megnyitására. Megnyitó beszédet mondott Polonyi Kornél, a Veszprém Megyei Közgyűlés alelnöke. (E kiállítás szeptember 15-ig volt nyitva, így a táborlakók mellett, a tanévkezdést követően, a pápai és környékbeli iskolák tanulói is megtekinthették.)

A kiállítások megtekintése után 18 órakor a klub színháztermében tábornyitó ünnepi műsor következett. Előbb dr. Kovács Zoltán, Pápa város polgármestere, a tábor védnöke - korhű huszáregyenruhában - nyitotta meg a tábor, majd Gavlik István a Kossuth Szövetség elnöke köszöntötte a résztvevőket. Ezután a vendégekkel együtt 120 főnyi közönség gyönyörködhetett a Jókai Művelődési Központ amatőr művészeti csoportjai által bemutatott „Hazádnak Rendületlenül” címet viselő ünnepi műsorban.

Augusztus 14-én az egész tábor felkerekedett és két panorámás autóbusszal megtekintette az 1849. évi Kmety-féle hadjárat két állomáshelyét, az írászi és a csornai csatateret. Írászon az emlékműnél és az ismeretlen honvéd sírjánál tartott ünnepség után koszorúzás következett. Ezt követően a csornai csatater helyszínén Pajer Imre neves helytörténész ismertette az 1849.

június 13-án lezajlott csata történetét, majd a temetőben nyugvó honvédek sírjánál és emlékművénél emlékszalagokat és koszorúkat helyeztek el a résztvevők. Később Csorna város polgármestere, Papp József adott fogadást, melynek keretében bemutatta Csornát, e szépen fejlődő kisvárost.

Csornát követően Tét volt a következő állomás. A Sokoróalja e központja közel két hétig volt állomáshelye Kmety törzsének a csornai ütközet után. E helyen temették el Münster Ede és Dzwonkowszky Wladislaw honvéd huszárkapitányokat, akik a csornai ütközetben szerzett súlyos sebesülésük következtében hunytak el. A római katolikus temetőben kegyelettel őrzött síremléküknél - a téti iskolásokkal adott közös műsort követően - a kegyelet virágaival díszítették sírjukat. A temetői megemlékezés után üzemlátogatás keretében csodálhatták meg a résztvevők a Sokoró Gépgyár korszerű termelési folyamatait, majd szíves vendéglátásukról győződhetek meg.

Estefelé hazatérve a táborlakókra további feladat várt. Először a pápai Huszár Egyesület után felvonultak Pápa város utcáin, majd a pápai 7-es huszárok emlékművénél emlékeztek az első világháborúban elhunyt huszárokra. Az ünnepség szónoka Gavlik István, a Kossuth Szövetség elnöke volt. Este pedig a szállást adó iskola klubjában, a fiatalok táncmuzsikázás keretében népdal, néptánc tanulással töltötték idejüket.

Augusztus 15-én egész napos kirándulás keretében a Bakony szépségeivel ismerkedhettek meg a táborlakók. Útjuk első állomása a Bakonyság, Bakonyszentiván határán fekvő Csárdapusztai kápolna megtekintése volt. E kápolnánál rögtönzött ünnepség keretében - a környező falvak lakosságával, tanulóival együtt - emlékeztek arra, hogy egykoron e kápolnában áldották meg Kossuth Lajos és Meszlényi Terézia házasságát. Végül a Himnusz és a Kossuth-nóták éneklése mellett az emléktábla alatt helyezték el a kegyelet virágait.

A következő helyszín Bakonytamási volt. Először a köztemetőben tekintették meg a neves Tatay család sírkertjét, majd a helyi önkormányzattal és az iskolával közösen rendezett ünnepség keretében koszorúzták meg Tatay Sándor neves író, Tatay Sámuel 48-as nemzetőr, evangélikus püspök majd Németh Imre és M. Vági Márton 48-as honvédek síremlékét. Bakonytamásitól való búcsúzás előtt megtekintették a - Kossuth-csárdát, ahol Fejes Ákos vendéglős és a település lakossága részéről szíves vendéglátásban részesültek.

Közel délre járt az idő amikor Zirc felé vették útjukat, miközben megcsodálhatták a Cseszneki vár romjait és a környező táj látványát. Zircen Illés Ferenc múzeumigazgató a Polgármesteri Hivatal tanácstermében adott tájékoztatást a 800 éves Zirc életéről, majd a frissítő elfogyasztása után koszorúzással egybekötött ünnepséget tartottak a Március 15. téren, ahol Széchenyi Istvánra és Kossuth Lajosra emlékeztek.

A kirándulás következő állomása Lókút-Óbányán volt, ahol a Zámori-Martón-féle kastély falán elhelyezett emléktáblánál tartottak ünnepséget és helyezték el a kegyelet virágait annak emlékére, hogy 1849 nyarán e majorban fogták el a Kossuth család három gyermekét. Innét Pápa felé jövet útba ejtették Ugodot, ahol Rajczi Pál esperes-plébános kalauzolása mellett megtekintették az egykori erődtemplomot, ahol 1887-ben Klapka György tábornok jelenlétében Veszprém és Győr megye lakossága, együtt emlékezett meg az aradi vértanúkról. Végezetül a Klapka-induló éneklése közben, a helyi plébánia épületében megkoszorúzták Klapka György ittlétének emlékére elhelyezett márványtáblát.

Augusztus 16-án délelőtti szabadprogram keretében ismerkedtek Pápa város nevezetességeivel. Délután kirándulást tettek Gannára, a Bakony e kedves falujába, ahol először koszorút helyeztek el Táncsics Mihály forradalmár, egykori gannai segédtanító szobránál és a 48-as emlékműnél, majd Ilyés Dénes plébános színvonalas vezetése és tájékoztatása mellett megtekintették a gannai Kerektemplomot és annak altemplomában lévő Esterházy Mauzóleu-

mot. Gróf Esterházy Pál 48-as honvéd ezredes szarkofágjánál koszorút helyeztek el és Kossuth-nótát énekelve tisztelegtek a nagy hazafi emléke előtt.

Ezután a szomszédos Döbröntére kirándultak, ahol megtekintették a Himfy-vár romjait, miközben előadást hallhattak a vár történetéről. Visszatérve Pápára, Nyulasi József falfaragó művész tartott rendhagyó órát Őseink játékaival címmel. A gyerekek élvezettel próbálták ki a régi játékokat, amelyeket végül ajándékként hazavihettek magukkal.

A szombat este fénypontja a pápai Várkertben rendezett tábortűz volt. A közel éjfélig világító tábortűz mellett közös éneklés és táncok színesítették a programot és erősítették a Kárpát-medencéből érkezettek barátkozását, együvértartozásának érzését.

Augusztus 17-én, vasárnap reggel A köszívű ember fiai című film vetítésével kezdődött a program. Tíz órakor pedig kezdetét vette a fiatalokból álló kilenc (5 fős) csapat vetélkedője. A vetélkedő anyagát Váminé Molnár Emma és Bella Gizella állította össze a kirándulások alkalmával és a helyi kiállításokon látottak és hallottak alapján. A Gavlik István, Borbély Lajos, Bagu Balázs, H. Szabó Lajos összetételű zsűri előtt színvonalas vetélkedőn dőlt el a helyezések sorrendje. Végül a pápai és kisújszállási gyermekekből alakult csapat lett a győztes. A zsűri gondoskodott arról, hogy a vetélkedő minden csapata nyertes legyen, mert a tudásuk gyarapítása mellett értékes könyvajándékokkal távozhattak valamennyien.

Délután az egész tábor felkerekedett és gyalogmenetben indult a Lovasiskolába, ahol az Országos Huszártábor lakóinak közös szereplésével mutatták be Pápa város török alóli felszabadulásának 400. évfordulójára rendezett bajnívást, várfoglalási eseményeket. Mellette láthattunk lengyel néptáncot, Pápa környéki táncokat, miközben sétakocsikázáson is részt vehettünk.

Vasárnap este a VI. Országos Kossuth-tábor zárásaként a Kossuth Szövetség, a táborvezetés és a táborlakók közös kiértékelést tartottak.

Először Gavlik István szövetségi elnök köszönte meg a részvételt és a kiváló rendezést, egyúttal okleveleket, ajándékokat nyújtott át az arra érdemesült személyeknek. Ezután H. Szabó Lajos táborvezető értékelte a tábor munkáját, megköszönte a türelmes és alkotó részvételt. Egyúttal jókívánságait tolmácsolta a táborlakók otthoni munkájához, a Csepelen rendezendő hetedik Kossuth-tábor szervezőinek, majd a tábor utolsó programjaként megnyitotta a táncos estét, mely közel éjfélig tartott.

Augusztus 18-a hétfő a táborozás és hazautazás gondjaival, előkészületeivel telt el. A tábor utolsó lakói 15 órakor távoztak el. Valamennyien szép emlékekkel, hasznos ismeretekkel gazdagodva távoztak. A vendéglátók remélik, akik megismerték Veszprém megye szépségeit, az itt lakók vendégszeretetét, később is visszatérnek táborozásuk egykori színhelyére. Emlékeztetőként tekintsük át a VI. Országos Kossuth-tábor résztvevőinek névsorát:

Eszék (Horvátország): Istóka Lajos, Giber János, Hajdu Rozália.

Bátyu (Ukrajna): Bagu Balázs.

Párizs (Franciaország): Skultéty Ferenc

Budapest: Gavlik István, M. Pásztor József, dr. Bényi Árpád, dr. Bényi Árpádné, dr. Berényi Zsuzsa Ágnes, dr. Mérő József, dr. Mérő Józsefné, Laurenszki Ernő, dr. Sturcz Zoltán, Losonczi István, Losoncziné Szentandrás Erzsébet, Zaj Ferencné, Zaj Marietta, Sturcz Anna, Kovács Anikó, Lassu Viktória, Szalontai Katalin, Viszmeg Éva, Nagy Katalin, Horváth Éva, Szabó Károly.

Debrecen: Pethő Gábor, Pethő Gáborné.

Felsővadász: Schubert Anikó

Hatvan: Demény-Dittel Lajos

Jászfákóhalma: Bárdos Bence

Keszthely: Brunner Tiborné, Dancs Imre, Maczuczka Éva, Molnár Anett, Molnár Gergely, Molnár Áron.

Kisújszállás: Monoki Kálmánné, Monoki Gizella, Körösi István.

Kunhegyes: Bencsik Jánosné, Fehér Enikő, Lukács Tünde, Tóth Mónika, Turi Elek, Turi Emese.

Kunszentmárton: Danyi Antal, Győrvári Béla.

Megyaszó: Sárossy Zsuzsanna, Sugár Beatrix, Szilvási Eszter

Miskolc: Gál Tamás, Handó Gergő, Vojtilla László, Vojtilla Zsuzsanna.

Monok: Gergely Lászlóné, Szokol István, Bandor Zita, Bém Anita, Firtó Erika, Holup Zsanett, Kovács Enikő.

Nagybajom: Ambrus Aliz Zsófia, Takács Nikoletta.

Ófehértó: Kiss Gyula, Vágó Gyula.

Pápa: Bella Gizella, Fejes Sándor, Kapcsándy Sándor, Lóky György, Proszt Imre, Váminé Molnár Emma, Bakos Attila, Takács Tímea, Kerecsényi Zoltán, H. Szabó Lajos.

Sárszentmiklós: Csendes Anna.

Tatabánya: Zádor Margit.

Tiszaújváros: Meszesán Krisztina.

Vác: Bartha László.

Zalaegerszeg: Cseh Valentin, Sabján Zsolt.

Zalalövő: Bertha Balázs.

Viszontlátásra 1998-ban Csepelen a VII. Országos Kossuth-táborban!

A VI. Országos Kossuth-tábor fenntartását anyagilag támogató személyek és szervezetek, akiknek (amelyeknek) ezúton is köszönetet mond a táborvezetés: Agroprodukt Rt Pápa, Aranykalász Szövetkezet Nyárád, Ács Endre Pápa, Pápa és Vidéke ÁFÉSZ, Balatonfelvidéki Vizitársulat Tapolca, BARELL 2000 BT Pápa, Egyetértés Szövetkezet Nemesszalók, Elekthermax Rt. Pápa, FERRO Öntöde Kup, Forrásfő Szövetkezet Tapolcafő, Honismereti Szövetség Budapest, Horváth Ferenc Pápa, Jókai Mór Városi Könyvtár Pápa, Jókai Mór Művelődési Központ Pápa, Kékfestő Múzeum Pápa, Készlet Kereskedelmi és Szolgáltató Rt. Pápa, Kossuth Alapítvány Budapest, Kossuth Szövetség Budapest, Kossuth Csárda Bakonytamási, Lóky György Pápa, Lucullus Fogadó Noszlop, Magyar Éremgyűjtők Egyesülete Budapest, Magyarok Világszövetsége Veszprém Megyei Szervezete, Mezőgazdasági Szövetkezet Ugod, 47. Harcászati Repülő Ezred Pápa, MEE Fejér Megyei Alba Regia Szervezete Székesfehérvár.

Önkormányzatok: Bakonyság, Bakonyszentiván, Bakonytamási, Balatonalmádi, Balatonfűred, Balatonkenese, Csorna, Döbrönte, Egeralja, Gecse, Kerta, Marcaltó, Lókút, Nagyalásny, Nagygyimót, Nemesgörzsöny, Nemesszalók, Pápa, Sümeg, Vaszar, Veszprém, Zánka, Zirc.

Pápakörnyéki Önkormányzatok Szövetsége Pápa, Pápakörnyéki Vizitársulat, Pedagógus Művelődési Ház Pápa, PIG-COOP KFT Nyárád, Reguly Antal Múzeum Zirc, SOKORÓ Mezőgépi Kft. Tét, Szabó József Kamond, Szinovszky és Tsa. Tipográfiai Kft. Budapest, SZINT 93' Építési Iroda Pápa, TECHNOIL KFT Pápa, TIT Veszprém Megyei Egyesülete Veszprém, Varga István Pápa, Városgondnokság Pápa, Veszprém Megyei Közgyűlés Veszprém, Veszprém Megyei Önkormányzat Kulturális Bizottsága Veszprém, Víz- és Csatornamű Rt. Pápa.

Köszönjük!

*Az országos VI. Kossuth-tábor résztvevői
köszönetet mondanak
az anyagi és erkölcsi támogatásért.*

[illegible]

**A pápai Erkel Ferenc Általános Iskola tanulóinak egy csoportja,
a VI. Országos Kossuth-tábor keretében nyílt
„Kossuth és a szabadságharc” című kiállításon**

Feladó: _____	
	
KOSSUTH SZÖVETSÉG VI. Országos Kossuth-tábora PÁPÁN, 1997. augusztus 12-18.	
<div style="border: 1px solid black; width: 60px; height: 60px; margin: 0 auto;"></div>	
A VI. ORSZÁGOS KOSSUTH-TÁBOR RÉSZTVEVŐI KÖSZÖNTIK A KÖNYV OLVASÓIT!	
<div style="display: flex; align-items: center;"> <div style="display: flex; gap: 10px;"> <div style="border: 1px solid black; width: 30px; height: 30px;"></div> <div style="border: 1px solid black; width: 30px; height: 30px;"></div> <div style="border: 1px solid black; width: 30px; height: 30px;"></div> <div style="border: 1px solid black; width: 30px; height: 30px;"></div> </div> <div style="border-left: 3px solid black; width: 20px; height: 30px; margin-left: 10px;"></div> </div>	

Tisztelettel meghívjuk Önt a

KOSSUTH SZÖVETSÉG ÉS ALAPÍTVÁNY
valamint a
VI. ORSZÁGOS KOSSUTH-TÁBOR
rendezőbizottsága nevében

a

„HAZÁDNAK RENDÜLETLENÜL”

című
ünnepi tábornyitó műsorra,
melyet kiállításmegnyitó előz meg.

A kiállítást megnyitja:
POLONYI KORNÉL
a Veszprém Megyei Közgyűlés alelnöke

Az ünnepi műsor kezdetén köszöntőt mond:

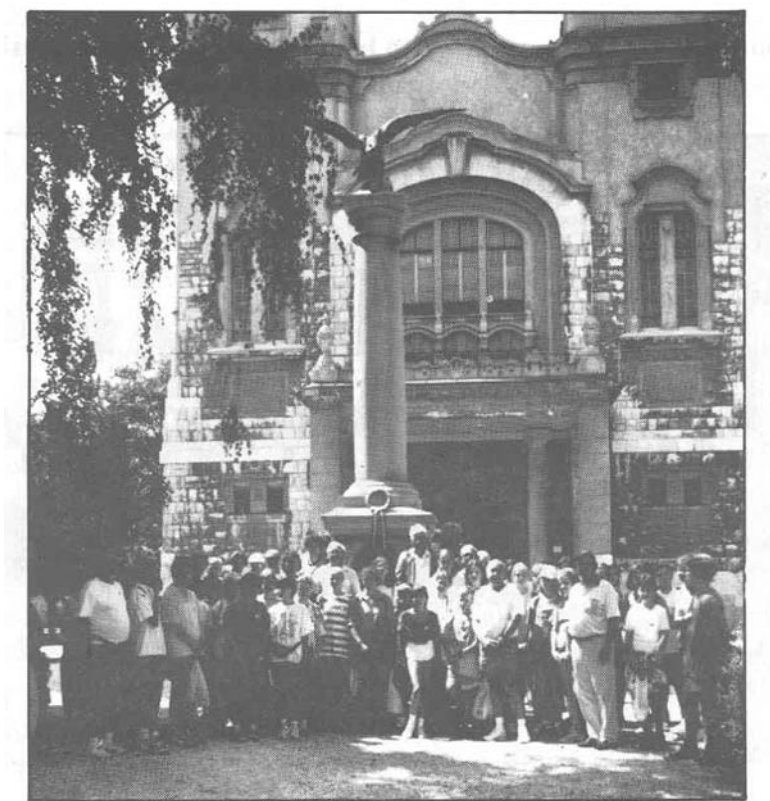
DR. KOVÁCS ZOLTÁN
Pápa város polgármestere és a
Kossuth-tábor védnöke

Helyszíne:
Pápa, Huszár lakótelep - Helyőrségi Klub

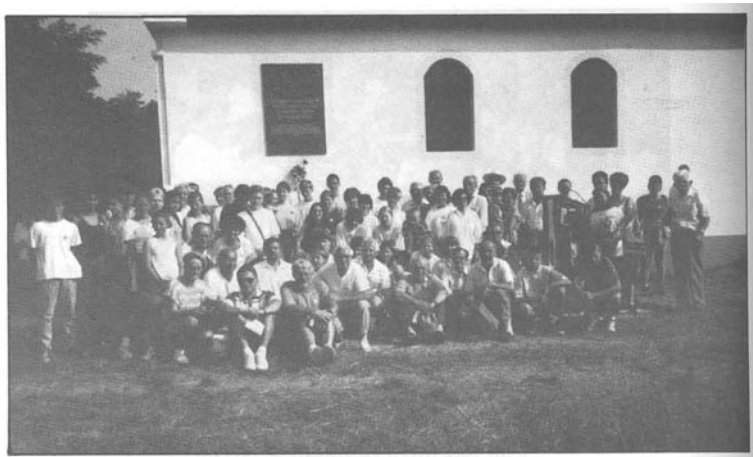
Időpont:
1997. augusztus 13. (szerda) 17.30 óra

A tábornyitó ünnepi műsor résztvevői (1997. augusztus 13-án)

A táborlakók egy csoportja a pápai Honvédszobor előtt (1997. aug. 13.)

A tábor résztvevői és a vendéglátó bakonyságiak, bakonyszentivántiak a csárdapusztai kápolnánál (1997. augusztus 15-én)

A sikeres vetélkedő résztvevői a Helyőrségi Klub előtt (1997. augusztus 17-én)

KOSSUTH EMLÉKNAPOK VESZPRÉM MEGYÉBEN

1. **1836. június 10-én** Stettner Lajos, a pápai kaszinó jegyzője, Pápáról értesíti Kossuthot, hogy a pápai kaszinó június 5-én tartott közgyűlésének határozata szerint Kossuth országgyűlési levelezéseire előfizetnek.
2. **1841 tavaszán** a Bakonysághoz tartozó Csárdapusztai kápolnában egyházi áldásban részesítették Kossuth Lajos és Meszlényi Terézia Pesten, a belvárosi templomban 1841. január 9-én kötött házasságát.
3. **1842 júliusában** Kossuth Lajos inasával Balatonfüreden tartózkodott és a Tihanyi Apátság vendéglőjében szállt meg. Ez alkalommal írta első és híressé vált fürdőlevelét, amelyben ostorozza az elmaradott közállapotokat és sürgeti a balatoni gőzhajózás megindítását.
4. **1849 július és augusztus hónapban** Kossuth Lajos három gyermekét, a nyolc éves Ferencet, a hat éves Vilmát és az öt éves Lajos Tivadart Boros Sándor vezetésével Veszprém megye több településén bújtatják. Menekülésük állomáshelyei Halimba, Mencshely, végül Lókút-Óbánya, ahol a Mórról kivezényelt osztrák katonaság elfogja, majd a kíséretükben lévő személyekkel együtt Pozsonyba szállítják őket.
5. **1887. szeptember 21-én** Pápa város képviselőtestülete a város díszpolgárává választja Kossuth Lajost.
6. **1889. szeptember 3-án** Veszprém város képviselőtestülete a város díszpolgárává választja Kossuth Lajost.
7. **1892. szeptember 19-én** Kossuth Lajos születésének 90. évfordulója tiszteletére Pápa város képviselőtestülete az akkori Szél utcát Kossuth Lajos utcának nevezte el és e napon, a város lakossága ünnepélyes keretek között avatta fel.
8. **1892. szeptember 19-i** dátummal Lovászpatonán utcát és teret neveznek el Kossuth Lajosról. Ismeretlen okból az ünnepélyes felavatásra egy év múlva, 1893 szeptemberében került sor.
9. **1893. augusztus 27-én** Sümeg város képviselőtestülete a város díszpolgárává választja Kossuth Lajost.
10. **1894. március 3-án** Pápa város képviselőtestülete határozatilag kérelmezi Kossuth Lajos visszahonosítását.
11. **1894. március elején** Balatonkenesén megalakul a 48-as Kossuth Bizottság.
12. **1894. március 21-én** Veszprém és Pápa város lakossága, majd a következő napon egész Veszprém megye lakosai értesülnek Kossuth Lajos haláláról.
13. **1894. március 29-én** Mencshely község képviselőtestülete a falu főutcáját Kossuth Lajosról nevezte el.
14. **1894. április elsején** Kossuth Lajos budapesti temetésén Veszprém megyét 25 település 30-40 szervezete képviseli hivatalosan, mellette több száz személy magánemberként vesz részt a temetésen.
15. **1894. április 8-án** a balatonkenesei polgárok döntése értelmében minden év március 15-ét követő vasárnapot Kossuth Lajos halálára emlékezve ünnepnapnak nyilvánítják.
16. **1894. május 19-én** Veszprém városban az addigi Palotai utca nevét Kossuth Lajos névre változtatják.
17. **1895. március 25-én** Kossuth Ferenc vonaton Veszprémbe érkezik, ahol tízezer főnyi tömeg várja, majd a város központjában ünnepli.

18. **1895. március 25-27-e** között Kossuth Ferenc - mint a 48-as és Függetlenségi Párt képviselőjelöltje - három napos választási körútra indul. Útjának állomáshelyei Balatonfüred, Köveskál, Kővágóörs, Tapolca és Nyírad. Kortesbeszédei során mindenütt méltatja atyjának, Kossuth Lajosnak érdemeit.
19. **1895. április 10-én** tartott képviselőválasztáson 60 település polgárainak szavazata alapján a tapolcai választókerület országgyűlési képviselőjévé választják Kossuth Ferencet.
20. **1894. július elsején** Siómaroson felavatják Kossuth Lajos első köztéri mellszobrát.
21. **1899. október 15-én** Balatonkenesén felavatják Kossuth Lajos mellszobrát. Az avatóbeszédet és leleplezést Kossuth Ferenc végezte el.
22. **1902. szeptember 19-én** a szentgáli képviselőtestület Kossuth Lajos születésének 100. évfordulója tiszteletére szeptember 19-ét ünnepnappá nyilvánítja.
23. **1903. augusztus 23-án** Balatonalmádiban felavatják Kossuth Lajos bronz mellszobrát. A kegyeletes ünnepség szónoka Eötvös Károly.
24. **1904. augusztus 30-án** Ajkán leleplezik Kossuth Lajos bronz mellszobrát. Ezzel emlékeznek a nagy hazafi halálának tizedik évfordulójára.
25. **1909. július 8-án** Balatonfüreden ünnepélyes keretek között avatják fel és adják át a forgalomnak, a Balaton északi partvidékét a fővárossal összekötő vasútvonalat, amelyet „Kossuth-vasútnak” neveztek el.
26. **1902-ben** a meneshelyi Halom-hegyen kilátót építenek Kossuth Lajos születése 100. évfordulója tiszteletére és azt Kossuth-kilátónak nevezik el.
27. **1909. november 25-én** a Kerepesi temetőben felavatták Kossuth Lajos Mauzóleumát, amelynek ünnepségein Veszprém megye képviselői is jelen voltak.
28. **1940-ben** megjelenik Molnár Gyula műve: A balatonkenesei 48-as Kossuth Bizottság története címmel, 32 oldalnyi terjedelemben.
29. **1952-ben** a balatonfüredi Gyógy téren lévő savanyúvízforrás kútházát Kossuth Lajosról nevezik el.
30. **1989-ben** Balatonfüreden az új állomásépület mellett emléktáblát avattak annak tiszteletére, hogy nyolcvan évvel korábban, 1909. július 8-án megnyitották a Balaton északi partvidékét a fővárossal összekötő Kossuth vasutat.
31. **1993. március 14-28.** között Reform Magyarországon - Széchenyi és Kossuth címmel kiállítás nyílt a veszprémi Laczkó Dezső Múzeum kiállítótermében.
32. **1993. december 15-én** a Veszprém Megyei Önkormányzat Közgyűlése megyei Kossuth-Emlékbizottság létrehozását határozta el (177/1993. (XII. 15.) számú MÖK határozat), azzal a céllal, hogy Kossuth Lajos halálának centenáriuma tiszteletére tartandó megemlékezéseket előkészítse és koordinálja. A bizottság tagjai dr. Huszár Pál alelnök, Gódnéy Róbert tanácsnok, Kuti Csaba tanácsnok, Patka László költő, osztályvezető.
33. **1994. március 11-én** megjelent H. Szabó Lajos Kossuth Lajos Pápa város díszpolgára című kiadványa 40 oldal terjedelemben. Azóta két kiadásban 550 példánya került az olvasóközönség kezébe.
34. **1994. március 16-án** a Veszprém Megyei Önkormányzat Közgyűlése és a megyei Kossuth-Emlékbizottság közös szervezésében a Megyeháza Szent István termében ünnepi ülésen emlékeztek meg Kossuth Lajos halálának 100. évfordulójáról.
35. **1994. március 17-én** Kossuth Lajos halálának 100. évfordulója tiszteletére centenáriumi emlékülést tartottak a veszprémi Laczkó Dezső Múzeum közművelődési termében.

36. **1994. március 18-án** márványtáblát avattak Ajkán a nagy hazafi halálának centenáriuma emlékére. Az emléktáblát, a Kossuth Lajos Általános Iskola homlokzatán helyezték el.
37. **1994. március 20-án** jelent meg dr. Ádámfy József és Kecskés József 20 köztéri Kossuth-szobor története című munkája, 62 lap terjedelemben és ezer példányban.
38. **1994. tavaszán** a zirci Városvédő és Szépítő Egyesület márványtáblát helyezett el és avatott fel a Kossuth Lajosról elnevezett utca 1. számot viselő házának falánál.
39. **1994. április 17-én** Pápan a Jókai Mór Művelődési Központ és a Magyar Éremgyűjtők Egyesületének pápai csoportja emlékülést szervezett Kossuth halála 100. évfordulója tiszteletére. Kossuth Lajos és a szabadságharc című kiállítás megnyitása után Kossuth Lajos és a szabadságharc címmel dr. Bona Gábor történész tartott előadást.
40. **1994. első félévében** Kossuth Lajos halálának centenáriumára emlékezve jelent meg a Megyei Pedagógiai Kör 3. (külön-) száma, továbbá a Laczkó Dezső Múzeum kiadványa „Előttem állot nemzetem ébredése”, Kossuth Lajos 1802-1894 címmel.
41. **1995. március 14-én** emléktáblát avattak Lókút-Óbányán, a Zámori-Marton-féle kastély falánál, annak emlékére, hogy 1849-ben e helyen bújtatták, majd itt fogták el a Kossuth család három gyermekét. Az avatóbeszédet Hadnagy László történész tartotta.
42. **1995. március 15-én** emléktáblát lepleztek le Mencshelyen, arra emlékezve, hogy Blajsza János evangélikus lelkész 1849 nyarán itt bújtatta a Kossuth család gyermekeit. Az evangélikus lelkészlakon elhelyezett márványtáblát Kuti Csaba megyei tanácsnok avatta fel.
43. **1995. március 17-én** emlékoszlopot avattak az egykori Boros-féle ház előtt Halimbán, annak emlékére, hogy egykor itt rejtegették a Kossuth család gyermekeit. Az emlékoszlopot felavatta dr. Zongor Gábor a Veszprém Megyei Közgyűlés elnöke.
44. **1995. április hónapban** jelent meg H. Szabó Lajos: A szabadságharc és emigráció pénzei, kitüntetései 1848-1866 című könyve, 106 oldalnyi terjedelemben és 500 példányban.
45. **1995. június 11-én** emléktáblát avattak a Bakonyság-csárdapusztai kápolnánál annak tiszteletére, hogy 1841 tavaszán e kápolnában áldották meg Kossuth Lajos és Meszlényi Terézia házasságát. Ünnepi beszédet mondott Hadnagy László történész.
46. **1996-ban** szerveződött a Kossuth Szövetség Veszprém megyei szervezete, mely H. Szabó Lajos megyei titkár vezetésével működik.
47. **1997. augusztus 12-18. között** Pápa város adott helyt a VI. Országos Kossuth-tábor rendezvényeinek. Ez alkalommal az egész Kárpát-medencéből érkező 83 résztvevő megismerkedhetett Veszprém megye kulturális és történelmi emlékeivel, emlékhelyeivel.
48. **1997. októberében** jelent meg H. Szabó Lajos: Kossuth emlékek Veszprém megyében című könyve ezer példányban.

**A szerző megjegyzései Kossuth Lajos családjával
kapcsolatosan megjelent ellentmondó adatok tisztázásának
elősegítése érdekében**

1. Eddigi kutatásaim eredményeként valószínűnek látszik, hogy Kossuth Lajos apósának (Meszlényi János) és anyósának (Kisfaludy Erzsébet) hamvai sem a kisdémpusztai temetőben, sem a pápateszéri rk. Plébániatemplom altemplomában nem találhatók. Mivel elhalálozásukat a Pápateszéri rk. Egyház Anyakönyvében sem jelölték, temetkezési helyüket máshol kell keresni.

2. Kossuth Lajos gyermekei vegyes vallásúak voltak, Fiai atyjuk, leánya az anyja vallását követte. Mivel az apa evangélikus volt fiait Pesten a Deák téri Evangélikus Egyházközség Anyakönyvének tanúsága szerint, a Deák téri Evangélikus templomban keresztelték a következők szerint:
Kereszteltek 1841. és 1842. évben, 7. lap 22. sorszám (Ó anyakönyv 221. lap 174. szám) alatti beírás a következő:
Született: Pest, 1841. november 16.
Keresztelve: november 30.
A keresztelt neve: Ferencz, Lajos, Ákos.
A szülők neve és jelleme: Kossuth Lajos táblabíró és hitvese született Meszlényi Teréz.
A tanúk neve és jelleme: Deák Ferencz, Bezerédy István, Klauzál Gábor táblabírák és László született Szücs Josepha asszony (?)
A keresztelő lelkész: Székács József

- Kereszteltek 1844. év, 12. lap 13. sorszám (Ó anyakönyv 250. lap, 76. szám) alatti beírás a következő:
Született: Pest, 1844. május 26.
Keresztelve: május 27.
A keresztelt neve: Tivadar, Károly, Lajos.
Szülők neve és jelleme: Kossuth Lajos táblabíró és hitvese született Meszlényi Teréz.
A tanúk neve és jelleme: Báró Wesselényi Miklós, Kiss Károly csász. királyi nyugalmazott kapitány, László született Josepha asszony. (?)
Keresztelő lelkész: Lang M. Székács J. helyett.
- Kossuth Lajos leánya a római katolikus vallást követte. Az általam ismert adatok szerint 1843. május 10-én született Vilma nevű leánya, mely a keresztségben Vilma, Szeréna, Terézia neveket kapta. (Születési és keresztelési anyakönyvi adatai, név, időpont és hely, általam nem ismert.)

3. Több ellentmondó adat látott napvilágot Meszlényi Terézia születési helyével és idejével kapcsolatosan. Több kiadvány eltérő módon születési helyeként, hol Győrt, hol Kisdémpusztát jelöli. Születési idejét ugyancsak eltérően egyszer 1809. évre, máskor 1810. esztendőre teszik. Általam felkutatott adatok szerint Meszlényi Terézia Győrben született 1809. június 29-én, melyről a győri római katolikus egyház belvárosi anyakönyve tanúskodik.

Ugyanakkor Meszlényi Terézia testvérei (egy húga és négy öccse) a Veszprém megyei Kisdémpusztán születtek, melyről a Pápateszéri Római Katolikus Plébánia Kereszteltek Anyakönyve II. kötetének (1784. június 19-től - 1820. december 31-ig) adatai tanúskodnak a következők szerint:

246. oldal:

Született neve: Victor, Rudolphus, Sigismundus

Keresztelték: 1811. március 34.

Apja neve: Sp. D. (Spectabilis Dominus) Joan Meszlenyi

Anyja neve: Sp. D. Elisabeth Kisfaludi

Lakhely: Kis-Dím

Keresztszülők: Sp. D. Sigismundus Kisfaludi

Sp. D. Therezia Majtényi

256. oldal:

Született neve: Carolina, Antonia, Maria

Keresztelték: 1812. június 12.

Apja neve: Sp. D. Joan Meszlenyi

Anyja neve: Sp. D. Elisabeth Kisfaludi

Lakhely: Kis-Dím

Keresztszülők: Sp. D. Sigismundus Kisfaludi

Sp. D. Theres Bertalan (?)

268. oldal:

Született neve: Rudolphus, Joanees, Colomannus

Keresztelték: 1813. augusztus 30.

Apja neve: Sp. D. Joan Meszlenyi

Anyja neve: Elisabeth Kisfaludi

Lakhely: Kiss-Dím

Keresztszülők: Sp. D. Sigis: Kisfaludi

Sp. D. Theres. Majthenyi

280. oldal:

Született neve: Colomanus, Joannes

Keresztelték. 1814. október 10.

Apja neve: Sp. D. Joan Meszlenyi

Anyja neve: Sp. D. Elisab: Kisfaudi

Lakhely: Kiss-Dím

Keresztszülők: Sp. D. Sigis: Kisfaludi

Sp. D. Theres: Majthenyi

311. oldal:

Született neve: Victor, Joannes, Josephus

Keresztelve: 1817. július 10.

Apja neve: Sp. D. Joan Meszlenyi

Anyja neve: Sp. D. Elis: Kisfaludi

Lakhely: Kiss-Dím

Keresztszülők: D. Joan: Somogyi

D. Cristin(?) Győri

Megjegyzés:

- a szülők és újszülöttek valamennyien római katolikus vallásúak
- egy két esetben a szülők állapota rovatban feltüntették a nobilis, azaz nemes megjelölést.
- minden esetben a Meszlényi nevet Meszlenyiként írják. (Ugyancsak Meszlenyiként jelölik Meszlényi Terézia nevét fiaik keresztelese alkalmával, a Deák téri evangélikus egyház-község anyakönyvében is.)
- a testvérek közül Meszlényi József hamvai pihennek a kisdémi temetőben. A fiatalon elhunyt Meszlényi József haláláról az anyakönyvben a következő bejegyzés található:

Meghalt: Nobilis Josephus Meszlényi

Halál ideje: 1830. március 17.

Egyéb adatok, mint a születési év, elhalálozási ok, nincs feltüntetve. Helyette a következő latin nyelvű szöveg olvasható: „Iaurini obiit pro sepultura translatus est ad Kis-Dem.”

„Aki hozzád hasonlóan lángol a szabadságért,
az sokak szívében él.”

Kossuth Lajosnak ajándékozott talpas serleg

Felirata: „Kossuth Lajosnak, a nagyra becsült és igen szeretett szabadsághősnek számos philadelphiai asszonytól és lánytól bensőséges tisztelete jeleként 1851 évben.”

A Magyar Nemzeti Múzeum tulajdona

*A Veszprém Megyei Önkormányzat közgyűlése
és a
Megyei Kossuth Emlékbizottság
meghívja*

*A Megyeháza Szent István termében
1994. március 16-án 14.00 órakor*

tartandó ünnepségére

**KOSSUTH LAJOS HALÁLÁNAK
100. ÉVFORDULÓJA
tisztelőre**

*Március tizenötödike jegyében
köszöntőt mond
DR. HUSZÁR PÁL
a Megyei Közgyűlés alelnöke*

**
Kossuth és a Dunántúl védelme 1848 őszén
SIMON V. PÉTER történész
előadása*

**
Korreferátumok:
VERESS D. CSABA történész
HADNAGY LÁSZLÓ
a Veszprém Megyei Honismereti Egyesület elnöke*

**
Közreműködnek:
HEGYESHALMI LÁSZLÓ
és a
VESZPRÉMI VONÓSEGYSÉG*

A Jókai Mór Művelődési Központ
és a
Magyar Éremgyűjtők Egyesületének pápai csoportja
szeretettel és tisztelettel meghívja Önt és kedves barátait
1994. április 17-én

a Bakonyvidéki Éremgyűjtők
XIII. találkozására
és
Kossuth Lajos halálának 100. évfordulójára
rendezett emlékülésre

PROGRAM:

- 8.00 - 14.00 Bakonyvidéki Éremgyűjtők Találkozója
- 10.00 Kossuth Lajos emlékülés
Köszöntőt mond:
DR. KOVÁCS ZOLTÁN
Pápa Város Polgármestere
- 10.05 Az emlékülést megnyitja és Kossuth Lajosra emlékezik:
DR. HEGEDŰS TAMÁS
címzetes államtitkár, köztársasági megbízott
- 10.30 Kossuth Lajos és a szabadságharc
Ea.: ***DR. BONA GÁBOR*** történész
- 11.30 Kossuth Lajos és a szabadságharc c. emlékkiállítás
Tárlatvezető:
DR. SZABÓ LAJOS
a Magyar Éremgyűjtők Egyesületének pápai csoportvezetője

UTÓSZÓ

A könyvem megjelentetéséért köszönettel tartozom önkéntes és felkért segítőim sokaságának. Elsősorban a Veszprém Megyei Levéltár, a pápai Jókai Mór Városi Könyvtár és a pápai Református Könyvtár dolgozóinak, akik előzékenyen hozzásegítettek számos forrásanyag megismeréséhez és készségesen kiszolgáltak. Köszönet illeti a kivitelezést végző nyomda dolgozóit is.

Köszönöm dr. Zongor Gábor úrnak, a Veszprém Megyei Közgyűlés elnökének könyvem ajánlását, bátorító támogatását. Tisztelettel köszönöm, a könyvem forgalmazásában is segítő lektoromnak Gavlik Istvánnak, a Kossuth Szövetség elnökének és M. Pásztor József szerkesztőnek, a Kuratórium ügyvezető igazgatójának önzetlen támogatását.

Köszönöm mindazon személyeknek és szervezeteknek segítségnyújtását, akik (amelyek) eseti támogatás vagy hirdetés formájában elősegítették könyvem megjelentetését. Támogatásukkal lehetővé vált, hogy e kiadvány elérhető áron kerülhet a kedves olvasó kezébe, így megyénk lakossága és hazánk távolabbi tájain élők széles tábora is megismerheti Veszprém megye féltve őrzött Kossuth emlékeit.

Végül, de nem utolsó sorban köszönettel tartozom mindazoknak a kedves olvasóimnak, akik könyvemet elolvassák és a leírtakat tovább adják gyermekeiknek, unokáiknak, hogy vele erősítsék magyarságtudatukat, történelmi ismereteiket. Köszönet a honismereti körök vezetőinek, könyvtárosoknak, tanároknak egyaránt, azért, hogy kiadványomat segédtankönyvként felhasználva történelemórákon, ünnepségek alkalmával hasznosítják a benne leírt és új ismereteket nyújtó kossuthi emlékeket, azzal is gazdagítva megyénk lakosságának ismeretanyagát Kossuth apánkról és az 1848-49-es szabadságharcunk dicső korszakáról.

a SZERZŐ